

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
: ศึกษากรณีอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

นางสาวสุนันทา กว้างทุ่ง

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PROTECTION OF VICTIMS OF DOMESTIC VIOLENCE ACT B.E. 2550 : A STUDY
OF AUTHORITY AND ROLE OF THE OFFICER

Miss Sununta Kwangtung

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 : ศึกษากรณีอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

โดย

นางสาวสุนันทา กว่างท่ง

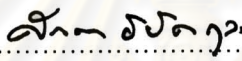
สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์

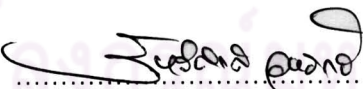
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

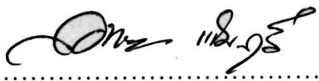

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดา ธนิตกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโยภาส)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ สิทธิศักดิ์ วนะชกิจ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ อุทัยวรรณ แจ่มสุธี)

สุนันทา กว้างทุ่ง : พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 : ศึกษากรณีอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่. (PROTECTION OF VICTIMS OF DOMESTIC VIOLENCE ACT B.E. 2550 : A STUDY OF AUTHORITY AND ROLE OF THE OFFICER) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์, 325 หน้า.

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีวัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ให้ผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวมีโอกาสกลับตัว รวมทั้งรักษาความสัมพันธ์อันดีงามในครอบครัวไว้ โดยพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้มี “พนักงานเจ้าหน้าที่” ทำหน้าที่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เช่น เข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ ความรุนแรงในครอบครัวเพื่อดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ออกคำสั่งกำหนด มาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว หรือยุติคดี โดยการประนีประนอมยอมความและไกล่เกลี่ย เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่า การใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในประการต่าง ๆ ยังมีปัญหาด้านแนวทางการปฏิบัติงานที่ไม่ชัดเจน ซึ่งมีผลทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขาดประสิทธิภาพในการใช้อำนาจหน้าที่ นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการต่าง ๆ อยู่มาก ซึ่งการใช้ อำนาจหน้าที่ดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยใน กรณีที่ใช้อำนาจไปในทางที่ไม่ถูกต้องได้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหา โดยเห็นควรพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่ง พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยกำหนดแนวทางในการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในประการต่าง ๆ ให้เกิดความชัดเจน ซึ่งการแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ดังกล่าวจะทำให้เกิดผลในการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้ ในขณะเดียวกัน ก็เห็นควรเสนอให้มีมาตรการในการ ควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางที่ไม่ถูกต้อง และเพื่อเป็นหลักประกันแก่ประชาชนว่าการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของ พนักงานเจ้าหน้าที่จะเป็นไปโดยความบริสุทธิ์ ยุติธรรมและกระทบสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยรับรองน้อยที่สุด

สาขาวิชา..... นิติศาสตร์..... ลายมือชื่อนิสิต..... สุนันทา กว้างทุ่ง
ปีการศึกษา..... 2552..... ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

4986310734 : MAJOR LAWS

KEYWORDS : PROTECTION OF VICTIMS OF DOMESTIC VIOLENCE ACT B.E. 2550
/ AUTHORITY / ROLE / OFFICER

SUNUNTA KWANGTUNG : PROTECTION OF VICTIMS OF DOMESTIC
VIOLENCE ACT B.E. 2550 : A STUDY OF AUTHORITY AND ROLE OF THE
OFFICER. THESIS ADVISOR : ASST.PROF. PAREENA SRIVANIT, Ph.D.,
325 pp.

The Protection of Victims of Domestic Violence Act B.E. 2550, which aims to protect victims from domestic violence and to confer offenders an opportunity to reform themselves as well as to maintain good relationship within family unit, prescribes several government officers as the law enforcement agencies whose duty is to protect victims from domestic violence such as entering into domestic violence scene, even in domestic premises, in order to assist victims immediately after receiving a request. Furthermore, with their own power, the authorized officers could order a temporary protection order to relieve the violence and resolve disputes with compromise and meditation processes etc..

The relevant study has found that in practice, there are several complicated problems in exercising such power of the authorized officers. This obstacle conduces them to inefficient performance inevitably. In addition, the exercise of such power under the Act, which confers the authorized officers a lot of power in the performance of their official functions, may adversely impact rights and liberties of people under the Thai Constitution in the event of wrongfully exercising their officially functional power.

This thesis, thus, proposes guidance on resolutions for the problem regarding the exercise of such officially functional power of the authorized officers by mean of amending the Act with respect to the problem in order for the authorized officers to clearly realize their lawful power and to efficiently perform their official functions in compliance with the intention of the Act. In the meantime, control and check measures on exercising such officially functional power of the authorized officers shall also be added in the Act to prevent wrongful exercise of such officially functional power and to guarantee people that the authorized officers' performance, in pursuance of the norm of absolute fairness, will slightly impact fundamental rights and liberties of people under the Thai Constitution.

Field of Study : Laws Student's Signature *Sununta k.*
Academic Year : 2009 Advisor's Signature *Pareena*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปวีณา ศรีวินิชย์ ที่ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และได้กรุณาใช้เวลาในการให้คำปรึกษาและคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการเขียนวิทยานิพนธ์ ตลอดจนได้กรุณาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อท่านศาสตราจารย์ระพีพงษ์ บุญญโญภาส ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ โดยใช้เวลาอันมีค่าให้คำแนะนำและข้อคิดที่ล้ำค่ายิ่งต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมถึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์สิทธิศักดิ์ วนะชกิจ และท่านอาจารย์อุทัยวรรณ แจ่มสุธิ ที่กรุณาให้เกียรติรับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและชี้แนะประเด็นปัญหาต่าง ๆ เพื่อใช้ในการปรับปรุงเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตลอดจนให้ความเมตตาและให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทุกท่านมา ณ ที่นี้ด้วยความเคารพเป็นอย่างสูง

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านผู้บังคับบัญชาของผู้เขียนที่ได้ให้โอกาส ให้ความสนับสนุน ตลอดจนให้กำลังใจผู้เขียนจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ รวมทั้งขอขอบคุณเพื่อน ๆ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา เพื่อน ๆ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเพื่อนร่วมงานในศาลฎีกาทุกท่านที่ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายต่างประเทศที่เป็นประโยชน์ยิ่งต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ผู้เขียนเป็นอย่างดีเสมอมา ตลอดจนขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ในคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์เป็นรูปเล่มเรียบร้อย และขอขอบพระคุณผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีได้กล่าวนามมา ณ ที่นี้ด้วย

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ผู้เป็นครูคนแรกที่ได้อบรมสั่งสอนให้ความรู้ ให้กำลังใจและความช่วยเหลือแก่ผู้เขียนด้วยดีเสมอมา หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ทางการศึกษาอยู่บ้าง ผู้เขียนขอมอบเป็นกตเวทิตาแด่บิดามารดา คณาจารย์ทุกท่านที่ประสาทวิชาความรู้ให้ รวมทั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ให้โอกาสในการศึกษาและผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งที่ได้กล่าวนามและมีได้กล่าวนามมา ณ ที่นี้ด้วย แต่หากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขออภัยไว้แต่เพียงผู้เดียวและขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 สมมุติฐานของการวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 แนวคิดพื้นฐานในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวกับการ ใช้อำนาจรัฐ.....	8
2.1 ความทั่วไปเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว.....	8
2.1.1 ลักษณะทั่วไปของปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว.....	8
2.1.2 ความหมายของความรุนแรงในครอบครัว.....	10
2.1.3 รูปแบบของความรุนแรงในครอบครัว.....	11
2.1.4 ลักษณะของการกระทำความรุนแรงในครอบครัว.....	13
2.1.5 สาเหตุของการกระทำความรุนแรงในครอบครัว.....	16
2.1.6 ผลกระทบของการกระทำความรุนแรงในครอบครัว.....	20
2.1.7 สภาพปัญหาปัจจุบันของการกระทำความรุนแรงในครอบครัว.....	23
2.2 แนวคิดและบทบาทของรัฐในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัว.....	27
2.2.1 หลักประกันสิทธิของบุคคลที่จะไม่ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว.....	27

	หน้า
2.2.2 ความจำเป็นในการใช้อำนาจรัฐเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว.....	37
2.2.3 ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว.....	40
2.2.4 แนวคิดในการแทรกแซงสถาบันครอบครัว.....	46
2.3 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว.....	54
2.3.1 ประมวลกฎหมายอาญา.....	54
2.3.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546.....	58
2.3.3 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550.....	65
บทที่ 3 อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว.....	90
3.1 อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550.....	90
3.1.1 ความทั่วไปเกี่ยวกับพนักงานเจ้าหน้าที่.....	90
3.1.2 อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550.....	98
3.1.2.1 หน้าที่ในการรับแจ้งเหตุการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว.....	99
3.1.2.2 อำนาจหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว.....	100
3.1.2.3 อำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว.....	110
3.1.2.4 อำนาจหน้าที่ในการยุติคดีโดยการประนีประนอมยอมความและไกล่เกลี่ย.....	119

3.2	กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว.....	120
3.2.1	ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	120
3.2.2	ประเทศนิวซีแลนด์.....	138
บทที่ 4	วิเคราะห์หาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550.....	165
4.1	วิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่.....	165
4.2	วิเคราะห์อำนาจหน้าที่ในการเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว.....	171
4.2.1	วิเคราะห์แนวทางเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว.....	172
4.2.2	วิเคราะห์แนวทางปฏิบัติหลังจากเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว.....	180
4.3	วิเคราะห์อำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว.....	187
4.3.1	วิเคราะห์ความเหมาะสมในการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว.....	191
4.3.2	วิเคราะห์แนวทางปฏิบัติในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวเพิ่มเติม.....	201
4.3.3	วิเคราะห์แนวทางปฏิบัติในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวในกรณีที่เกิดกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นหลายท้องที่เกี่ยวข้องกันหรือต่อเนื่องกัน.....	204
4.3.4	วิเคราะห์มาตรการในการควบคุมการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว.....	210

4.3.5	วิเคราะห์แนวทางการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งกำหนด มาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว.....	217
4.4	วิเคราะห์อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีที่ได้เป็นผู้ถูกกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัวเปรียบเทียบกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546.....	230
4.5	วิเคราะห์แนวทางการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของ พนักงานเจ้าหน้าที่.....	257
4.5.1	กระบวนการควบคุมและตรวจสอบโดยองค์กรภายใน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.....	259
4.5.2	กระบวนการควบคุมและตรวจสอบโดยองค์กรภายนอก.....	263
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	279
5.1	บทสรุป.....	279
5.2	ข้อเสนอแนะ.....	288
	รายการอ้างอิง.....	295
	ภาคผนวก.....	307
	ภาคผนวก ก พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550.....	308
	ภาคผนวก ข หนังสือแจ้งเหตุเข้าไปในเคหสถาน/สถานที่เกิดเหตุเพื่อดำเนินการ คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว แบบ คร. 5.....	317
	ภาคผนวก ค บันทึกรายงาน แบบ คร. 6.....	318
	ภาคผนวก ง แบบรายงานประมวลข้อเท็จจริงในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการ คุ้มครองหรือวิธีการบรรเทาทุกข์เพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความ รุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว แบบ คร. 7.....	319
	ภาคผนวก จ คำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองหรือบรรเทาทุกข์ชั่วคราวตามมาตรา 10 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความ รุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แบบ คร. 8.....	322
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	325

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	รายงานสถิติความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2551.....	25
2	สถิติการถูกทำร้ายในเด็กและสตรีที่มารับบริการที่ศูนย์พึ่งได้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2550.....	26
3	เปรียบเทียบอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546.....	249

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความรุนแรงในครอบครัว คือ การกระทำใด ๆ ที่มุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบรูปแบบของความรุนแรงในครอบครัวที่เราพบเห็นในปัจจุบันมีหลายรูปแบบ เช่น ความรุนแรงต่อสตรี ความรุนแรงต่อเด็ก และความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ เป็นต้น

ในปัจจุบัน ปัญหาการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ได้กลายเป็นปัญหาระดับชาติที่ได้รับความสนใจอย่างมาก เพราะการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ส่งผลกระทบต่อผู้ที่ได้รับความรุนแรงโดยตรงและต่อสังคมโดยรวม ทำให้สังคมเริ่มหันมาสนใจที่จะศึกษาปัญหา ความรุนแรงในครอบครัว เพื่อที่จะทำการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และหาแนวทางในการยุติความรุนแรงในครอบครัว

ในตอนเริ่มแรกนั้น กฎหมายของประเทศไทยที่จะนำมาบังคับใช้กับกรณีความรุนแรงในครอบครัว คือ ประมวลกฎหมายอาญา โดยใช้วิธีการลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว แต่จากการศึกษาพบว่า การลงโทษทางอาญามีได้ประกันว่าผู้กระทำความรุนแรงจะไม่ก่อเหตุรุนแรงอีก ทั้งเป็นผลร้ายด้านอาชีพการงานของผู้กระทำความรุนแรง และมีผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่และเศรษฐกิจของครอบครัวโดยรวม ดังนั้น ผู้เสียหายส่วนใหญ่จึงประสงค์ที่จะให้ผู้กระทำความรุนแรงยุติพฤติกรรมรุนแรงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมากกว่าการบังคับใช้กฎหมายที่มีลักษณะเด็ดขาดและรุนแรงเช่นกฎหมายอาญา ดังนั้น จึงเกิดแนวคิดในการยกร่างกฎหมายที่ได้มุ่งเน้นในการนำผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ต้องการฟื้นฟูสถาบันครอบครัว โดยให้สามารถใช้มาตรการคุ้มครองได้ และต่อมาจึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์คือต้องการคุ้มครองผู้ถูกกระทำ บำบัดฟื้นฟูผู้กระทำ และรักษาสัมพันธ์ภาพอันดีงามของครอบครัว ขึ้นใช้บังคับ

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีบทบัญญัติ 18 มาตรา มีเนื้อหาสาระสำคัญกำหนดหลักเกณฑ์กว้าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เช่น กำหนดให้ผู้พบเห็นการกระทำรุนแรงในครอบครัวมีหน้าที่แจ้งเหตุต่อพนักงาน

เจ้าหน้าที่ มีบทบัญญัติลงโทษผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีบทบัญญัติในการฟื้นฟู เยียวยาผู้ถูกกระทำ รวมทั้งมีบทห้ามการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเรื่องความรุนแรงในครอบครัวต่อ สาธารณชนซึ่งเมื่อพิจารณาเนื้อหาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัวยุค พ.ศ. 2550 แล้ว จึงพบข้อสังเกตประการหนึ่งว่า พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้มี บุคลากรและหน่วยงานหลายส่วนในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการ คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ฟื้นฟูผู้กระทำ รวมทั้งสร้างสัมพันธอันดีภายใน ครอบครัวยุค โดย “พนักงานเจ้าหน้าที่” ถือเป็นบุคลากรหนึ่งที่มีความสำคัญมากในการดำเนินการ เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัวยุค พ.ศ. 2550 มาตรา 3 ได้ให้คำนิยาม “พนักงานเจ้าหน้าที่” ไว้ว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้และให้หมายความรวมถึง พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” และเมื่อ พิจารณาตามบทบัญญัติต่าง ๆ ในพระราชบัญญัตินี้แล้ว ทำให้เห็นได้ว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” เป็น ผู้มีบทบาทสำคัญในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัวยุค พ.ศ. 2550 เนื่องด้วยพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ หลายประการ อาทิเช่น

1. หน้าที่ในการรับแจ้งเหตุการกระทำรุนแรงในครอบครัวจากผู้ถูกกระทำ หรือผู้ที่ พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามมาตรา 5

2. อำนาจในเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามผู้กระทำด้วยความ รุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่ นั้นเกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง ตามมาตรา 6 วรรคสอง

3. อำนาจในการจัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษา รักษาดูแลจากแพทย์ และขอรับการปรึกษาจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ตาม มาตรา 6 วรรคสอง

4. หน้าที่ในการจัดให้ผู้ถูกกระทำร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา รวมทั้งอำนาจในการร้องทุกข์แทนในกรณีผู้ถูกกระทำประสงค์จะดำเนินคดี แต่ผู้ถูกกระทำ ไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง ตามมาตรา 6 วรรคสอง

5. อำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว ไม่ว่าจะมีความร้องขอจากบุคคล

ดังกล่าวหรือไม่ ตามมาตรา 10 วรรคหนึ่ง รวมทั้งหน้าที่ในการเสนอมาตรการหรือวิธีการเพื่อ บรรเทาทุกข์ดังกล่าวต่อศาลเพื่อให้ศาลสั่งเกี่ยวกับมาตรการหรือวิธีการนั้นต่อไป ตามมาตรา 10 วรรคสองและวรรคสาม

6. อำนาจหน้าที่ในการตั้งผู้ประนีประนอม เพื่อประโยชน์ในการยอมความในคดี การกระทำรุนแรงในครอบครัว ตามมาตรา 16 วรรคหนึ่งและวรรคสอง

7. หน้าที่ในการพิจารณาว่าสัญญายอมความตามมาตรา 16 วรรคสองนั้นฝ่าฝืน ต่อกฎหมายและความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่ รวมทั้งอำนาจในการ ดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญายอมความนั้น ตามมาตรา 16 วรรคสาม เป็นต้น

จากการศึกษาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในเรื่องต่าง ๆ จะเห็นว่าใน พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติในเรื่องอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีความพิเศษและ แตกต่างจากอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีทั่วไป โดยเฉพาะการให้พนักงาน เจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าแทรกแซงภายในครอบครัวที่มีการกระทำรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา 6 รวมทั้งอำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคล ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวตามมาตรา 10 เป็นต้น ซึ่งอำนาจหน้าที่ ประการหลังนั้น พบว่าในคดีทั่วไปจะเป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเป็นผู้ออก

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัตินี้กำหนดเพียงอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ มิได้ บัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้อย่าง ชัดเจน อีกทั้งกลไกทางกฎหมายรวมทั้งเนื้อหาของกฎหมายที่วางไว้ก็ยังมีข้อบกพร่อง ซึ่งอาจทำให้ พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานไม่สะดวก หรือบางทีอาจทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่กล้าปฏิบัติตาม อำนาจหน้าที่ดังกล่าวเลย นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้กำหนดเพียงอำนาจหน้าที่ให้กับพนักงาน เจ้าหน้าที่ แต่ไม่ได้กำหนดความรับผิดชอบหรือขอบเขตให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่กรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ กระทำการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย หรือกระทำการโดยมิชอบ ดังนั้น จึงอาจเกิดกรณีการใช้อำนาจ หน้าที่ในทางมิชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ (Abuse of Power) จึงทำให้เกิดประเด็นปัญหา ในทางปฏิบัติขึ้นว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจหน้าที่เพียงไร และอยู่ใน ขอบเขตการปฏิบัติงานและขอบเขตความรับผิดชอบอย่างไร

เมื่อทำการศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ในเบื้องต้น พบว่าบทบัญญัติในเรื่องอำนาจหน้าที่ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง พ.ศ. 2550 นี้มี ปัญหาต่าง ๆ เช่น ในเรื่องความชัดเจนของตัวบทบัญญัติ เช่น บทบัญญัติเกี่ยวกับศาลที่มีอำนาจ

พิจารณาเห็นชอบมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวตามมาตรา 10 ที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ต้องยื่นต่อศาลว่าจะต้องยื่นต่อศาลใด หรือปัญหาในเรื่องความชัดเจนในแนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่น กรณีอำนาจหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุตามมาตรา 6 ที่ไม่ได้ระบุว่าต้องมีหมายค้นเข้าไป ทั้ง ๆ ที่โดยทั่วไปการเข้าไปต้องมีหมายค้น ดังนั้น ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในครอบครัวที่มีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยไม่มีหมายค้น ก็อาจจะเกิดการฟ้องร้องจากเจ้าของบ้านฐานบุกรุกได้ จึงเกิดปัญหาในทางปฏิบัติว่าต้องขอหมายค้นหรือไม่ เป็นต้น ดังนั้น จึงมีข้อสังเกตว่าพนักงานเจ้าหน้าที่อาจใช้อำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้โดยไม่ถูกต้อง หรือใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบ อันจะเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน หรืออาจจะไม่กล้าใช้บทบัญญัติในบางเรื่องเพราะพนักงานเจ้าหน้าที่อาจกลัวว่าการกระทำของตนอาจกลายเป็นความผิดอื่น ๆ ได้ ซึ่งจะส่งผลให้พนักงานเจ้าหน้าที่เลือกที่จะไม่ใช้บทบัญญัตินั้น ๆ ส่งผลให้บทบัญญัติที่ออกมาด้วยเจตนาดีเช่นนี้อาจจะไม่เกิดการใช้จริงในทางปฏิบัติได้

ดังนั้น ผู้เขียนจึงสนใจทำการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ปัญหาในบทบัญญัติเรื่องอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยจะศึกษาเฉพาะประเด็นการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ในมาตรา 5 มาตรา 6 และมาตรา 10 เท่านั้น ว่าบทบัญญัตินี้ดังกล่าวมีส่วนใดที่อาจมีปัญหาในการใช้อำนาจที่อาจเกิดการกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชน และบทบัญญัติในส่วนใดที่ขาดความชัดเจนซึ่งอาจจะทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ โดยได้ทำการศึกษาบทบัญญัติดังกล่าวเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เพื่อแสวงหาแนวทางเพื่อความชัดเจนอันนำไปสู่การบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในเรื่องอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงแนวคิดพื้นฐานในการใช้อำนาจรัฐเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
2. เพื่อศึกษาถึงกฎหมาย ตลอดจนอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
4. เพื่อศึกษาถึงอำนาจหน้าที่และแนวทางปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของต่างประเทศ
5. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 สมมุติฐานของการวิจัย

การบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในส่วนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ มีหลักการพิเศษที่แตกต่างจากอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในคดีอื่น ๆ ทั่วไป เนื่องจากความจำเป็นในการปกป้องคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและฟื้นฟูผู้ถูกระทำผิด แต่อย่างไรก็ตาม พบว่ามีบทบัญญัติในบางส่วนที่ยังขาดความชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรืออาจเป็นช่องทางให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบ จึงจำเป็นต้องกำหนดแนวทางที่ชัดเจนอันจะนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาถึงอำนาจและหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ของพนักงานเจ้าหน้าที่ รวมทั้งเปรียบเทียบกับอำนาจหน้าที่ของพนักงาน

เจ้าหน้าที่ในต่างประเทศที่มีการพัฒนาและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางแก้ไขปรับปรุงสำหรับประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ บทความ วารสาร จุลสาร เอกสารเผยแพร่ของหน่วยงาน รัฐบาลและเอกชนต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ ตลอดจนรายงานการสัมมนา รายงานการวิจัยและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาทำการวิเคราะห์หาแนวทางการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่จากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550

2. วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับพนักงานเจ้าหน้าที่และผู้ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของพนักงานเจ้าหน้าที่และผู้ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์ปัญหา และเพื่อกำหนดบทสรุปในเรื่องการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบแนวคิดพื้นฐานในการใช้อำนาจรัฐเพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

2. ทำให้ทราบถึงกฎหมาย ตลอดจนอำนาจหน้าที่และขั้นตอนในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

3. ทำให้ทราบปัญหาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

4. ทำให้ทราบถึงแนวทางปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของต่างประเทศ

5. ทำให้ทราบถึงแนวทางแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิดพื้นฐานในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว กับการใช้อำนาจรัฐ

ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปรากฏการณ์การใช้กำลังประทุษร้ายต่อกันมาช้านาน จิตใจ ร่างกาย เพศ ชีวิต เสรีภาพ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ อันไม่เป็นธรรมระหว่างบุคคลในครอบครัว ผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัวก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพแก่ผู้ได้รับผลร้ายโดยตรง นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาครอบครัวและสังคมโดยส่วนรวม ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและเด็ก โดยผู้ชายมีเป็นส่วนน้อย นอกจากนี้ สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวนั้นมิได้จำกัดเฉพาะวัฒนธรรมใด ชนชั้นใด การศึกษาในระดับใด สถานะทางเศรษฐกิจ เชื้อชาติหรืออายุ

2.1 ความทั่วไปเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว

2.1.1 ลักษณะทั่วไปของปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

ในการศึกษาถึงสภาพความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจำเป็นต้องกล่าวถึงลักษณะของครอบครัวโดยทั่วไปและลักษณะการใช้ความรุนแรงโดยทั่วไปในปัจจุบันเสียก่อน และเนื่องจากการดำเนินชีวิตของบุคคลทั่วไปเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยก่อน โดยสังคมในปัจจุบันมีกลุ่มคนที่มีความหลากหลายแตกต่างทางวัฒนธรรมและสลับซับซ้อนมากขึ้น กรณีจึงเป็นการยากที่จะกำหนดค่านิยมของครอบครัว อย่างไรก็ตาม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) ได้นิยามคำว่า “ครอบครัว” ไว้ว่าหมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันทางอารมณ์และจิตใจในการดำเนินชีวิตร่วมกัน รวมทั้งการพึ่งพิงกันทางสังคมและเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ทางกฎหมาย และสายโลหิต และบางครอบครัวอาจมีข้อยกเว้นบางประการจากที่กล่าวมา¹

¹ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และองค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ, รายงานพินิจเปิดปีครอบครัวสากลและการประชุมสมัชชาแห่งชาติด้านครอบครัว, 2537.

ส่วนรูปแบบของครอบครัวในสังคมไทยที่พบได้ทั่วไปในอดีตจนถึงปัจจุบัน สามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้²

1. ครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) ประกอบด้วย สามี ภริยา และบุตรที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน
2. คู่สมรสที่ไม่มีบุตร (childless couples) ประกอบด้วย สามีและภริยา
3. ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว (single – parent family) ประกอบด้วย พ่อหรือแม่เพียงคนเดียวที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรตามลำพัง เนื่องจากคู่สมรสอีกฝ่ายเสียชีวิตหรือหย่าร้างกัน หรือเป็นแม่ที่ไม่ได้แต่งงาน
4. ครอบครัวบุญธรรม (adoptive family) ประกอบด้วย สามี ภริยา และบุตรบุญธรรม
5. ครอบครัวที่มีการแต่งงานใหม่ (reconstituted family) ประกอบด้วย ชายหญิงที่มาอยู่ร่วมกัน โดยฝ่ายหนึ่งหรืออาจเป็นทั้งสองฝ่ายเป็นหม้ายหรือหย่าร้างมา
6. ครอบครัวขยาย (extended family) ประกอบด้วย เครือญาติเดียวกันตั้งแต่ 3 ชั่วคนขึ้นไปที่มีความสัมพันธ์ในทางสายเลือดหรือจากการแต่งงาน มาอยู่ร่วมกัน

ส่วนความหมายของ “ความรุนแรง” นั้น องค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายของความรุนแรงไว้ว่า เป็นการจงใจใช้กำลังหรืออำนาจทางกายเพื่อข่มขู่หรือกระทำต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อกลุ่มบุคคลอื่นหรือต่อชุมชน ซึ่งมีผลทำให้เกิดหรือมีแนวโน้มที่จะมีผลให้เกิดการบาดเจ็บ ตาย หรือเป็นอันตรายต่อจิตใจ หรือเป็นการยับยั้งการเจริญงอกงาม หรือการกีดกัน หรือปิดกั้น ทำให้สูญเสียสิทธิบางประการ และขาดการได้รับในสิ่งที่สมควรจะได้รับ³ ส่วนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติได้ให้ความหมายของความรุนแรงว่าหมายถึง การกระทำใดๆ ที่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลทั้งทางกาย วาจา จิตใจ และทางเพศ โดยการบังคับขู่เข็ญ ทำ

² อูมาพร ตรังคสมบัติ, จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: ชันดำการพิมพ์, 2544), หน้า 5.

³ รณชัย คงสกนธ์ และนฤมล โพธิ์แจ่ม, ความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence), พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: หสน.สหประชาพาณิชย์, 2551), หน้า 1.

ร้ายทุบตี คุกคาม จำกัดกีดกันเสรีภาพ ทั้งในที่สาธารณะและในการดำเนินชีวิตส่วนตัว ซึ่งเป็นผลหรืออาจจะเป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจแก่ผู้ถูกระทำ

ลักษณะของการใช้ความรุนแรงโดยทั่วไป ได้แก่ การที่ฝ่ายหนึ่งใช้พลังกำลังอำนาจที่เหนือกว่าเข้าทำร้ายอีกฝ่ายหนึ่งอันมีผลกระทบต่อร่างกายเป็นสำคัญ โดยผลที่เกิดจากการตบตี เตาะ ต่อย อาจทำให้เกิดแผลรอยฟกช้ำดำเขียวตามเนื้อตัวร่างกายเท่านั้นก็ได้ หรืออาจเป็นการกระทำที่รุนแรงขึ้นไปอีกโดยใช้อาวุธจนถึงขั้นที่ได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ชีวิตได้ หรืออาจเป็นพฤติกรรมล่องลະเมิดส่วนตัวทางร่างกาย จิตใจ ทางเพศ หรือทางทรัพย์สิน เช่น การทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น การข่มขู่ว่าจะทำร้ายหรือทำลายทรัพย์สิน รวมถึงการทำร้ายจิตใจ การใช้กำลัง บังคับ กักขังหน่วงเหนี่ยว และรุกรานสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลทั้งในที่สาธารณะและในชีวิตส่วนตัว⁴

2.1.2 ความหมายของความรุนแรงในครอบครัว

ความหมายของ “ความรุนแรงในครอบครัว” นั้น มีการให้ความหมายในหลายลักษณะ โดยคณะกรรมการว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรีแห่งสหประชาชาติได้ให้ความหมายของความรุนแรงในครอบครัวว่า เป็นรูปแบบของความรุนแรงต่อสตรีที่เกิดขึ้นอย่างไม่ค่อยมีใครรู้เกิดขึ้นในทุกสังคม สตรีทุกวัยมีโอกาสที่จะถูกระทำรุนแรงในทุกรูปแบบ ทั้งการตบตี การข่มขืน การคุกคามทางเพศ ทางจิตใจ และความรุนแรงในทุกรูปแบบอื่น ๆ

ในขณะที่คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติได้ให้คำนิยามของความรุนแรงในครอบครัวไว้ว่า เป็นการทำร้ายกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวให้บาดเจ็บทางร่างกาย และข่มขืนจิตใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำในสิ่งที่เขาไม่ปรารถนา โดยระดับความรุนแรงมีความแตกต่างกันตั้งแต่การทะเลาะโต้เถียงกัน การทำร้ายร่างกายด้วยอวัยวะหรืออาวุธ ไปจนถึงการทำลายชีวิตหรือการทำลายพัฒนาการทางบุคลิกภาพของบุคคล อาทิ การกระทำหรือละเลยที่เป็นข้อบกพร่องในบทบาทหน้าที่ของสามีภรรยา หรือบทบาทหน้าที่ของบิดามารดาในการเลี้ยงดูบุตรที่เหมาะสม⁵

⁴ เบญจพร ปัญญาียง, ความรุนแรงในครอบครัว [ออนไลน์], 2551. แหล่งที่มา www.thaimental.com/article_htdocs/article_detail.asp?number=302

⁵ รณชัย คงสกนธ์ และนฤมล โพธิ์แจ่ม, ความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence), หน้า 4.

ส่วนพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้ให้คำนิยามของความรุนแรงในครอบครัวว่าหมายถึง การกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบแต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท นอกจากนี้ ยังให้ความหมายของ “บุคคลในครอบครัว” ว่าหมายถึง บุคคลในครอบครัว” ว่าหมายถึง คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน⁶

โดยสรุป “ความรุนแรงในครอบครัว” จึงหมายถึง การกระทำที่มีเจตนาจะทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บอันเนื่องมาจากการทำร้ายร่างกาย หรือทางเพศ และมีบาดแผลเกิดขึ้นซึ่งอาจมีตั้งแต่เล็กน้อยไปจนรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้ แต่ความรุนแรงในครอบครัวมิได้มีความหมายเพียงแค่การทำร้ายทางร่างกายเท่านั้น นอกจากนี้ยังรวมถึงการทำร้ายกันทางจิตใจและอารมณ์ระหว่างสมาชิกที่มีความสัมพันธ์กันที่ครอบครัวเดียวกันเป็นอีกฝ่ายหนึ่งด้วย⁷ ส่วนใหญ่มักเป็นการทำร้ายทุบตี การบังคับขู่เข็ญ การพูดจาตำหนิดูถูกเหยียดหยาม พฤติกรรมก้าวร้าว การเพิกเฉยหรือละเลย รวมทั้งการกดขี่ข่มเหงจิตใจอันทำให้อีกฝ่ายหนึ่งตกอยู่ในภาวะของความหวุ่นไหว หวาดระแวงและกลัว ซึ่งก่อให้เกิดการขาดความเชื่อมั่นในตนเอง การทำให้อับอาย การปิดกั้นทางสังคม การนอกใจ เป็นต้น

ตัวอย่างของความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ การทำร้ายระหว่างคู่สมรส หรือระหว่างคู่รักของตนเอง การที่บิดาหรือมารดาทำร้ายบุตร บุตรที่แข็งแรงกว่าทำร้ายบุพการีที่มีความชราภาพหรือญาติผู้ใหญ่ที่มีความอ่อนแอทางสรีระร่างกาย การทำร้ายระหว่างเครือญาติ พี่น้อง หรือผู้ที่ต้องพึ่งพาทางเศรษฐกิจสังคม เป็นต้น

2.1.3 รูปแบบของความรุนแรงในครอบครัว

ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมี 3 รูปแบบใหญ่ ดังนี้

⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 3

⁷ จิตฤดี วีระเวสส์, “ความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence),” บทบัญญัติ 56,3 (กันยายน 2543): 223-232.

2.1.3.1 ความรุนแรงต่อคู่สมรส (Spousal abuse)⁸

ความรุนแรงต่อคู่สมรส หมายถึง การกระทำระหว่างกันของคู่สมรสเพื่อทำให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับบาดเจ็บหรือได้รับความเจ็บปวดทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่น สามีทำร้ายภรรยาหรือภรรยาทำร้ายสามีซึ่งมีเพียงส่วนน้อย โดยเป็นการใช้ความรุนแรงทางด้านร่างกายและทางเพศจนได้รับบาดเจ็บ ตั้งแต่ระดับของความรุนแรงที่ปรากฏต่อร่างกายไม่มากนัก เช่น มีอาการฟกช้ำไปจนถึงขั้นอาการกระดูกหัก บางรายอาจพิการหรือถึงแก่ชีวิตได้ รวมถึงการทำร้ายทางจิตใจอันเป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานใจ การพูดจาตำหนิดูถูกเหยียดหยาม การบังคับให้ร่วมหลับนอนและมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ยินยอม การแสดงความเหิงหวงที่มากเกินไปเกินควร การลิดรอนสิทธิด้านทรัพย์สินและทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น การควบคุมค่าใช้จ่าย การขับไล่ให้ออกจากบ้านไม่ให้อยู่บ้าน การปล่อยปละละเลยไม่ดูแลไม่ใส่ใจ การทำให้อับอาย การปิดกั้นทางสังคมโดยกำหนดห้ามไม่ให้ติดต่อพบปะกับคนอื่น การกักขังหน่วงเหนี่ยว การนอกใจคู่สมรส เป็นต้น

ความรุนแรงระหว่างคู่สมรสที่ปรากฏส่วนใหญ่มักจะเป็นกรณีที่สามีใช้ความรุนแรงต่อภรรยา แต่มีในบางกรณีที่ภรรยาเป็นฝ่ายใช้ความรุนแรงต่อสามี เช่น เพื่อป้องกันตนเองให้พ้นจากการถูกทำร้ายจากสามี หรือเพื่อแก้แค้นสามี แต่บาดแผลและการบาดเจ็บที่เกิดขึ้นก็ยังมี ความรุนแรงน้อยกว่ากรณีที่สามีกระทำต่อภริยามากนัก

2.1.3.2 ความรุนแรงต่อเด็ก (Child abuse)⁹

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติได้ระบุว่า “เด็ก” หมายถึง ผู้ที่อายุต่ำกว่า 18 ปี การกระทำความรุนแรงต่อเด็กเป็นการกระทำต่อสมาชิกในครอบครัวที่เป็นเด็ก ในลักษณะของการกระทำความรุนแรงทางร่างกาย หรือการละเลยไม่กระทำพฤติกรรมบางประการ เช่น ทอดทิ้งไม่เลี้ยงดู ตลอดจนการคุกคามทำร้ายทางด้านอารมณ์ความรู้สึก ความรุนแรงต่อเด็กเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานานในสังคมไทยจนกระทั่งบุคคลในสังคมยอมรับว่าเป็นเหตุการณ์ปกติที่บิดามารดาสามารถลงโทษต่อบุตรหรือผู้เยาว์ได้ ส่วนใหญ่มักปรากฏในลักษณะบิดามารดาหรือผู้ปกครองอ้างว่าการใช้ความรุนแรงเพื่อเป็นการอบรมสั่งสอนหรือเป็นการลงโทษเพียงเล็กน้อย และในกรณีที่บุตรหรือผู้เยาว์ได้รับการปฏิบัติจากผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลภายนอกก็ตาม จนเป็นเหตุให้บุตรหรือผู้เยาว์ได้รับอันตรายแก่ร่างกาย หรือกระทบกระเทือน

⁸ ธรชัย คงสกนธ์, 100 (ร้อย) เรื่อง รักรุนแรง, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: หสน. สหประชาพานิชย์, 2548), หน้า 35-36.

⁹ เรื่องเดียวกัน

ด้านจิตใจและทางเพศ ตลอดจนการกักขังหน่วงเหนี่ยว หรือละเลยไม่สนองตอบความต้องการพื้นฐานของเด็กในชีวิตประจำวัน เช่น อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย การขาดความรักและการอบรมเลี้ยงดู การทอดทิ้งให้ทอดยอก เป็นต้น และในจำนวนหลายครอบครัว บุตรหรือผู้เยาว์มักถูกล่วงละเมิดทางเพศจากบิดา พ่อเลี้ยง ญาติพี่น้อง หรือบุคคลในครอบครัวเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบลักษณะบางประการของบิดามารดาที่มีแนวโน้มในการทำร้ายบุตร เช่น บิดามารดาที่มีการทะเลาะเบาะแว้งตบตีกันเป็นประจำ บิดามารดาที่เคยถูกทอดทิ้งตั้งแต่เด็กและขาดที่พึ่ง บิดามารดาที่ติดยาเสพติด ดื่มสุราหรือเล่นการพนันเป็นอาชญา เป็นต้น

2.1.3.3 ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ (Elder abuse)¹⁰

องค์การสหประชาชาติให้ความหมายของความรุนแรงต่อผู้สูงอายุว่าหมายถึง การที่ผู้สูงอายุถูกระงับในลักษณะที่เป็นการล่วงละเมิดทางร่างกาย จิตใจ การเงิน ทางเพศ หรือการถูกทอดทิ้ง การกระทำรุนแรงต่อบิดามารดาผู้ชราภาพเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในต่างประเทศอยู่บ่อยครั้ง ส่วนใหญ่จะเป็นการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปี ขึ้นไป โดยการฉก การตบตี หรือเป็นการพุดจาอันเป็นการทำร้ายจิตใจผู้สูงอายุ หรือเป็นการทอดทิ้งบิดามารดาผู้ชราไว้ให้อยู่ตามลำพัง อันมีสาเหตุมาจากการดูแลคนชราซึ่งมีร่างกายอ่อนแอกว่าบุคคลทั่วไป รวมทั้งการบำบัดดูแลรักษาสุขภาพในชีวิตประจำวันอันเป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากพอสมควร ประกอบกับค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างมาก ทำให้ผู้สูงอายุอยู่ในสถานะอันไม่เป็นที่ต้องการของสังคม รวมถึงความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจซึ่งทำให้ผู้สูงอายุต้องการการดูแลเป็นพิเศษ บุคคลที่ทำหน้าที่ดูแลจำเป็นต้องเข้าใจถึงความผิดปกติและต้องมีทักษะในการดูแล หากบุคคลผู้ทำหน้าที่ดูแลไม่เข้าใจถึงความผิดปกติก็อาจทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุได้

2.1.4 ลักษณะของการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว

ลักษณะการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวที่ปรากฏในปัจจุบัน มีดังต่อไปนี้

2.1.4.1 ลักษณะของการกระทำ ความรุนแรงต่อคู่สมรส

1) ความรุนแรงต่อร่างกาย ได้แก่ การฉก การตบตี การฉกกระทก การขว้างปาสิ่งของใส่ การเตะตอย การทุบตีด้วยวัตถุหรืออาวุธต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังปรากฏการใช้ความร้อนหรือสารเคมีด้วย กรณีที่พบบ่อย คือ การใช้น้ำกรดหรือใช้น้ำร้อนสาดหน้า หรือใช้เตารีดต่อร่างกายจนผู้เป็นเหยื่อเกิดบาดแผลเป็นติดตัว ร่างกายพิการและเสียชีวิตได้

¹⁰ เรื่องเดียวกัน

2) **ความรุนแรงต่อจิตใจ** กล่าวคือ การทำร้ายจิตใจอันมีผลทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับความเสียหาย เสียสิทธิและเสรีภาพ อาจเป็นการใช้คำพูดทางวาจาอาจเป็นภาษาที่หยาบคายเพื่อทำให้ผู้ถูกกระทำขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ได้แก่ การดูถูกเหยียดหยาม การดูต่ำทอตะโกนใส่หน้าด้วยถ้อยคำหยาบคาย การตั้งฉายา การพูดจาดูถูกประชดประชันใช้เสียงดังเข้าข่ม นอกจากนี้ รวมถึงการกระทำหรือละเว้นไม่กระทำการอันเป็นการทอดทิ้งไม่ดูแลเลี้ยงดู การเพิกเฉยไม่ใส่ใจ ไม่ให้เกียรติ เช่น การปล่อยปละทอดทิ้ง การนอกใจคู่สมรส การนิ่งเฉยทำหูทวนลม เป็นต้น

3) **ความรุนแรงทางเพศ** ได้แก่ การบังคับให้ร่วมหลับนอนและมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ยินยอม การแสดงความเป็นเจ้าของที่มากเกินไปเกินควร การกระทำในเชิงอนาจารให้รู้สึกอับอายหรือการฝันใจให้มีเพศสัมพันธ์แบบผิดธรรมชาติหรือน่ารังเกียจ การบังคับให้ค้าประเวณี เป็นต้น

4) **การใช้ความรุนแรงทางสังคมและเศรษฐกิจ** ได้แก่ การลิดรอนสิทธิด้านทรัพย์สินเงินทองและทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น การควบคุมจำกัดการใช้จ่ายและยึดครองทรัพย์สินต่าง ๆ ในครอบครัว นอกจากนี้ ยังรวมถึงการละเลยไม่ให้ความสำคัญในชีวิตความเป็นอยู่ การขัดขวางต่อความเจริญก้าวหน้าในอาชีพการงาน การทำให้อับอายหรือเสื่อมเสียชื่อเสียง การรบกวนรังควาน การจำกัดสิทธิทางสังคมที่มีต่อสมาชิกในครอบครัว การปิดกั้นทางสังคมที่มีต่อเพื่อนบ้านและเพื่อนร่วมงาน การกักขังหน่วงเหนี่ยวให้หมดอิสระภาพ การจำกัดบริเวณที่อยู่อาศัย เป็นต้น

2.1.4.2 ลักษณะของการกระทำความรุนแรงต่อเด็ก

1) **ความรุนแรงต่อร่างกาย** หมายถึง การที่ร่างกายของเด็กได้รับบาดเจ็บโดยพิจารณาจากอาการบาดเจ็บ จากประวัติหรือข้อมูลที่มีข้อชวนสงสัยอย่างมีเหตุผลว่าการบาดเจ็บนั้นมิใช่ใช้ความรุนแรงต่อเด็กเกิดขึ้น การทารุณทางร่างกายเกิดจากการที่บิดามารดาเด็กหรือผู้ดูแลเด็กได้กระทำการลงโทษเด็กโดยปราศจากเหตุผล อาจจะเป็นการลงโทษด้วยการตีเด็กด้วยมือ หรือไม้ หรือวัตถุของแข็งอย่างรุนแรง ตะแคง โยนเด็กลงพื้น ราดด้วยน้ำร้อนจนทำให้เด็กเกิดบาดเจ็บทางร่างกายหรือถึงแก่ชีวิตได้

2) **ความรุนแรงต่อจิตใจ** หมายถึง การกระทำต่อเด็กอย่างผิด ๆ หรือรังเกียจเด็กอย่างรุนแรงทำให้เกิดผลเสียต่อพฤติกรรมและพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็ก การกระทำทารุณทางจิตใจนั้นเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่องของบิดามารดาหรือผู้ดูแลเด็ก

แสดงออกในลักษณะการปฏิเสธเด็กด้วยคำพูดที่ตำหนิ พุดสบประมาทและเหยียดหยามเด็ก หรือ การที่พ่อแม่มีความต้องการอย่างไม่มีเหตุผลต่อเด็กและสั่งให้ทำสิ่งที่เกินความสามารถของเด็ก ทำให้เด็กกลัวและรู้สึกโดดเดี่ยว

3) ความรุนแรงทางเพศ หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่มากกว่าโดยใช้เด็กเป็นเครื่องมือสำหรับตอบสนองความต้องการทางเพศ และเกิดขึ้นโดยมีการหลอกล่อ การใช้กำลัง การติดสินบนหรือการข่มขู่ การล่วงละเมิดทางเพศอาจจะเป็นการแสดงออกทางด้านร่างกาย วาจา อารมณ์ เช่น การสัมผัสอวัยวะเพศของเด็กหรือการให้เด็กสัมผัสอวัยวะของอีกฝ่ายหนึ่ง การสอดใส่นิ้วหรือวัตถุใด ๆ เข้าไปในอวัยวะเพศ การให้เด็กได้ร่วมหรือเห็นกิจกรรมทางเพศ การบังคับให้เด็กเปลื้องเสื้อผ้าหรือแสดงกิจกรรมทางเพศและมีการถ่ายภาพไว้ การแอบมองเข้าไปในห้องน้ำหรือห้องนอนเพื่อดูเด็ก ปัญหาการทารุณทางเพศเป็นปัญหาที่เกิดจากคนใกล้ตัวเด็กเป็นผู้กระทำ เช่น บิดา พี่ ลุง อา ปู่ ตา หรือบุคคลในครอบครัว และในบางครั้งมารดาก็มีส่วนเกี่ยวข้องรู้เห็นกับการทารุณทางเพศด้วย แต่สร้างทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น เนื่องจากกลัวสามีทุบตี กลัวเสียชื่อเสียง และไม่กล้าแจ้งความ เพราะกลัวว่าถ้าแจ้งตำรวจแล้วสามีจะต้องติดคุกและตนจะไม่สามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ ดังนั้น จึงทำให้ไม่สามารถทราบข้อมูลที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงได้

4) การปล่อยปละละเลยหรือไม่เลี้ยงดูอย่างเพียงพอตามสิทธิ (Neglect) หมายถึง การปล่อยให้เด็กอยู่ตามลำพัง หรือละเลยเด็กอย่างต่อเนื่องหรืออย่างรุนแรง อันเป็นเหตุให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ การเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กอย่างรุนแรง หรือเกิดอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ เช่น ปล่อยให้เด็กอยู่ในบ้านหรือรถยนต์ตามลำพังจนประสบอันตรายอย่างใดอย่างหนึ่ง มีที่พักอาศัยไม่เหมาะสมและไม่ปลอดภัย เด็กมีสภาพขาดสารอาหาร เนื้อตัวสกปรก มอมแมม เมื่อไม่สบายจะไม่ได้รับการดูแลรักษาจากแพทย์ เป็นต้น กรณีเด็กถูกทอดทิ้งปล่อยปละละเลยสามารถพบได้ในทุกชนชั้น แต่จะพบมากในครอบครัวที่มีฐานะยากจน ในขณะที่กลุ่มที่มีฐานะร่ำรวยอาจใช้เงินจ้างพี่เลี้ยงไว้คอยดูแล แต่ก็ไม่สามารถรับรองได้ว่าจะดูแลเด็กได้ดีหรือไม่

2.1.4.3 ลักษณะของการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ

1) ความรุนแรงหรือการละเมิดทางร่างกาย คือ การทำร้ายร่างกายในรูปแบบต่าง ๆ อันทำให้เกิดความเจ็บปวดบาดเจ็บทางร่างกาย เช่น การทุบตี การผลักไส การหยิก การกัด การล่วงเกินทางเพศ ซึ่งหมายถึงการละเมิดทั้งทางกาย วาจา การกระทำใดเกี่ยวกับเรื่องเพศที่ขัดต่อความปกติของผู้สูงอายุไปจนถึงการข่มขืน การถูกจำกัดบริเวณ คุมขัง การตบตี ผลักไส การเขย่า การขู่ด้วยอาวุธ

2) **ความรุนแรงหรือการละเมิดทางจิตใจ** ได้แก่ การใช้คำพูดที่รุนแรง หนายาบคายดูถูกดูแคลนกับผู้สูงอายุ การข่มขู่ทำให้เกิดความสะเทือนใจหวาดกลัวและโดดเดี่ยว การปฏิบัติต่อผู้สูงอายุเหมือนเป็นเด็กเล็ก ๆ ทำให้เห็นเป็นตัวตลกจนรู้สึกอับอาย การบังคับให้ผู้สูงอายุต้องทำในสิ่งที่ไม่อยากกระทำหรือการบังคับไม่ให้ผู้สูงอายุทำในสิ่งที่ต้องการจะทำ เช่น การกีดกันไม่ให้พบเพื่อนญาติและผู้ใกล้ชิด การส่งผู้สูงอายุเข้าสถานสงเคราะห์โดยขัดแย้งต่อความต้องการของผู้สูงอายุ เป็นต้น

3) **ความรุนแรงด้านวัตถุ (Financial abuse)** ได้แก่ การนำทรัพย์สินของผู้สูงอายุไปใช้โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การขโมยเงินหรือสิ่งของมีค่า การละเมิดทางกิจกรรมการเงินโดยการใช้ที่ไม่ได้รับอนุญาตหรือใช้สมบัติของผู้สูงอายุไม่ถูกต้อง การครอบครองทรัพย์สินของผู้สูงอายุการบังคับให้เปลี่ยนแปลงพินัยกรรมหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องทรัพย์สิน การกีดกันไม่ให้ผู้สูงอายุมีสิทธิในการดูแลหรือจัดการทรัพย์สินของตนเอง

4) **การทอดทิ้งผู้สูงอายุ (Neglect)** หมายถึง ความบกพร่องในการให้ปัจจัยซึ่งสำคัญต่อการยังชีพทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยสามารถเกิดขึ้นได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ การตั้งใจทอดทิ้ง (Active neglect) ซึ่งเป็นการไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจให้เต็มตามความสามารถทำให้เกิดการกีดกันทางด้านจิตใจ เช่น ปฏิเสธไม่ให้การดูแลหรือให้การดูแลไม่ดี ไม่จัดหาอาหารและยาให้ผู้สูงอายุทำให้สุขภาพเกิดภาวะขาดน้ำและสารอาหาร การทิ้งให้ผู้สูงอายุอยู่ตามลำพังนาน ๆ การให้ยานอนหลับมากเกินไปการเพิกเฉยต่อผู้สูงอายุโดยไม่จัดหาแว่นตา ฟันปลอม หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ และการทอดทิ้งโดยไม่ตั้งใจ (Passive neglect) ซึ่งเกิดจากการไม่มีประสบการณ์ของผู้ดูแลการขาดความรู้ เช่น ผู้ดูแลไม่มีความรู้เรื่องการดูแลผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุกินอาหารและยาไม่เหมาะสมกับสภาพร่างกายที่เป็นอยู่ทำให้เกิดการเจ็บป่วย หรือล้มทำในสิ่งที่ผู้สูงอายุขอร้องไว้ เป็นต้น

2.1.5 สาเหตุของการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว

สาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวนั้นมิได้เกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่หากมีหลายสาเหตุร่วมกันนับแต่ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอันได้รับอิทธิพลจากสังคม เศรษฐกิจ การเมืองรวมถึงความเชื่อและวิถีปฏิบัติด้านจารีตประเพณี ซึ่งจะได้แบ่งทฤษฎีสาเหตุปัจจัยของความรุนแรงในครอบครัวออกเป็นดังนี้

2.1.5.1 สาเหตุด้านตัวบุคคล¹¹

สาเหตุด้านตัวบุคคล ได้แก่ ความยากจนหรือการตกงาน รวมทั้งประสบการณ์ การถูกทำร้ายในวัยเด็ก หรือเป็นบุคคลที่ด้อยภาวะ รู้สึกเก็บกด มีความซึมเศร้าเก็บตัว และมี บุคลิกภาพแปรปรวน ก้าวร้าว หรือมีประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัวจากครอบครัวเดิมเมื่อ ครั้งเป็นเด็กที่ถูกเลี้ยงดูอย่างทารุณโหดร้ายหรือถูกเลี้ยงดูชนิดตามใจมากเกินไป ทำให้มีจิตใจ อ่อนแอขาดความเชื่อมั่นหรืออาจมีอาการป่วยทางจิต จนอาจเกิดการกระทำ ความรุนแรงใน ครอบครัวได้ นอกจากนี้ อาจเกิดจากการเสพยาเสพติดให้โทษหรือการดื่มสุรา โดยผู้ที่เสพยาเสพติดหรือดื่มสุรามักมีแนวโน้มที่จะก่อเหตุความรุนแรงในครอบครัวสูง เพราะการดื่มสุราหรือ เสพยาเสพติดชนิดอื่นจนมึนเมาจะทำให้ไม่อาจควบคุมตนเองได้และอาจทำให้เกิดพฤติกรรม รุนแรงโดยทำร้ายทุบตีบุคคลในครอบครัวตามมาเสมอ

นอกจากนี้ สาเหตุด้านตัวบุคคลที่ทำให้เกิดการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว อาจเป็นไปตาม “ทฤษฎีอำนาจควบคุม (power and control wheel)” ซึ่งผู้กระทำการได้รับการ ได้รับ หรือรักษาอำนาจของตนในครอบครัว และต้องการควบคุมบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่ในครอบครัว โดยเชื่อ ว่าตนสามารถกระทำได้โดยชอบ ซึ่งสาเหตุนี้ทำให้เกิดพฤติกรรมการใช้กำลังบังคับในระหว่าง บุคคลที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ผู้กระทำการได้มาซึ่งการควบคุมความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของบุคคลในครอบครัว โดยใช้วิธีการรุนแรงต่าง ๆ เช่น การใช้กำลังประทุษร้าย การ ช่มชู้ หรือกระทำรุนแรงทางเพศ นอกจากนี้ การใช้กำลังประทุษร้ายต่อกายหรือเพศเพื่อควบคุม บุคคลอื่นในครอบครัวอาจทำให้ผู้ถูกกระทำพยายามหรือหาวิธีหลบหนีจากการถูกประทุษร้าย ดังนั้น ผู้กระทำจึงอาจใช้วิธีช่มชู้หรืออาฆาตให้ผู้ถูกกระทำเกิดความกลัว และผู้กระทำความรุนแรง จะพัฒนากลวิธีที่แปลกใหม่และอันตรายยิ่งขึ้นด้วย

2.1.5.2 สาเหตุด้านครอบครัว¹²

ครอบครัวถือเป็นหน่วยทางสังคม แต่กลับมีศักยภาพสูงในการทำลายและก่อ ความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากครอบครัวมีรูปแบบและกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัดซึ่งนำไปสู่ความ ชัดแย้งและความรุนแรงได้ง่าย โดยทฤษฎีแล้วครอบครัวเกิดขึ้นด้วยความรัก ความอบอุ่นและ

¹¹ วัชรินทร์ บัจเจกวิญญูสกุล, อุทัยวรรณ แจ่มสุธี และอำนาจ เนตรสุภา, รายงานวิจัยการ ประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร, 2546), หน้า 49-54.

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 54-56.

เกี่ยวกัน ครอบครัวถูกกำหนดให้มีบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบต่อกัน โดยมีเงื่อนไขของอายุและเพศ แต่สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปมีส่วนกดดันให้โครงสร้างของสถาบันครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปและมีส่วนเสริมให้เกิดปัญหาครอบครัวมากขึ้น เช่น แนวโน้มในการเพิ่มขึ้นของครอบครัวเดี่ยวที่แยกตัวอยู่ลำพัง ปราศจากผู้คอยยับยั้งหรือช่วยเหลือในกรณีเกิดเหตุเผชิญหน้าในระหว่างคู่สมรส หรือการทำร้ายกันของบุคคลในครอบครัว เนื่องจากครอบครัวเหล่านั้นขาดญาติหรือเพื่อนบ้าน และมีความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่มั่นคง ซึ่งครอบครัวเหล่านี้มักจะเสี่ยงต่อการเกิดความรุนแรงสูง

ในการทำร้ายทุบตีระหว่างสามีภริยานั้น เด็กที่เห็นบิดามารดาทำร้ายทุบตีกันมักมีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงต่อคู่ครองของตนในอนาคตมากกว่าเด็กที่ถูกบิดามารดาทำร้ายทุบตีโดยตรง ซึ่งการกระทำความรุนแรงต่อคู่ครองในอนาคตนั้นเกิดมาจากการเรียนรู้ความรุนแรงจากครอบครัวหรือชุมชนตั้งแต่วัยเด็ก และในระหว่างเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายจะมีการเรียนรู้ความรุนแรงที่ต่างกัน กล่าวคือ เด็กผู้ชายเรียนรู้ที่จะก่อเหตุรุนแรง ส่วนเด็กหญิงเรียนรู้ที่เป็นผู้ถูกกระทำ ครั้นเมื่อเด็กโตขึ้นก็เลือกที่จะกระทำรุนแรงหรือถูกกระทำรุนแรงแก่ตนเรื่อย ๆ ไปเป็นวัฏจักร

นอกจากนี้ การเลี้ยงดูบุตรโดยวิธีเข้มงวด จะทำให้เด็กปรับตัวเข้ากับสังคมได้ยาก และมักจะฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคมมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่เลี้ยงดูด้วยความรัก แต่อย่างไรก็ตามไม่มีข้อพิสูจน์แน่นอนว่าเด็กจะต้องมีประสบการณ์รุนแรงหรือถูกกระทำรุนแรงมากน้อยเพียงใด จึงจะมีส่วนสัมพันธ์กับพฤติกรรมกระทำรุนแรงหรือชอบถูกกระทำเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ นอกจากนี้ การที่เด็กจะมีพัฒนาการบุคลิกภาพที่ก้าวร้าว นั้น นอกจากจะเกิดจากปรากฏการณ์รุนแรงในครอบครัวในวัยเด็กที่ได้เห็นเหตุการณ์ความรุนแรงของบิดามารดาหรือถูกกระทำรุนแรงในครอบครัวแล้ว ยังอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย

2.1.5.3 สาเหตุด้านสังคม¹³

จากการศึกษาสาเหตุทางด้านสังคม ทำให้พบว่ามีหลายปัจจัยที่ก่อให้เกิดความกดดันให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว เช่น ปัญหาการว่างงาน ซึ่งในสังคมที่มีภาวะคนว่างงานมาก แนวโน้มการใช้ความรุนแรงในครอบครัวก็ย่อมมีสูงขึ้น เนื่องจากความขัดแย้งเรื่องเงินหรือรายได้ได้อาจนำไปสู่การตีเมสสุราและก่อเหตุความรุนแรงตามมา โดยผู้ชายที่ก่อเหตุความรุนแรงในครอบครัวมักจะอ้างว่ากระทำไปเพราะเมาสุรา แต่ก็มีได้หมายความว่า การดื่มสุราเป็นสาเหตุความ

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 56-58.

รุนแรงทั้งหมด หากแต่มีปัจจัยอื่นทางสังคมประกอบด้วยเพราะบางคนดื่มสุราแต่ไม่ได้ก่อเหตุความรุนแรงในครอบครัวก็มีไม่น้อย

นอกจากนี้ โครงสร้างของสังคมก็มีส่วนทำให้เกิดความรุนแรงได้ เช่น สังคมคาดหวังว่าผู้ชายต้องเป็นทุกอย่าง ซึ่งความจริงแล้วโดยจารีตประเพณีผู้ชายต้องเป็นผู้ประสบความสำเร็จเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวและปกครองดูแลสมาชิกและคู่สมรส และในทางตรงกันข้ามสังคมคาดหวังว่าผู้หญิงต้องเป็นแม่บ้านและรับใช้ผู้เป็นสามี การบังคับให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมจึงนำไปสู่การใช้ความรุนแรง ซึ่งสังคมก็ยอมรับเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ในกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพใช้แรงงานนั้นมีความเห็นว่าภริยาต้องรับใช้สามี ทั้งมีความเห็นว่าภริยาต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและสามีเห็นว่าตนเองเป็นหัวหน้าครอบครัว จึงคาดหวังให้ภริยาต้องเชื่อฟังเพื่อเป็นการตอบแทนที่ตนเองหาเลี้ยงครอบครัว ดังนั้น ผู้ชายจึงแสวงหาอำนาจสูงสุดในครอบครัวเพื่อทดแทนความต้อยต่ำด้านสถานภาพทางการงานและอาชีพของตน และการมีอำนาจสูงสุดในครอบครัวเป็นการแสดงให้เห็นคุณค่าของลูกผู้ชาย แต่ในกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพชนชั้นกลางหรือชนชั้นสูงกลับไม่มีทัศนคติเช่นนั้น แต่ปัญหาความรุนแรงเกิดมาจากความกดดันจากการทำงาน เช่น ไม่สมหวังในตำแหน่งหน้าที่การงาน หรือทำงานไม่สำเร็จ

จึงกล่าวได้ว่าภาวะความกดดันจากปัญหาทางเศรษฐกิจนั้นก่อให้เกิดปัญหาความรุนแรงได้ เช่นในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำ การมีรายได้น้อย สภาพที่อยู่อาศัยที่แออัดยัดเยียด สภาพความโดดเดี่ยวในสังคม ทำให้เกิดความท้อแท้สิ้นหวังอันเป็นแรงผลักดันให้เกิดปัญหาความรุนแรง ทฤษฎีนี้จึงมองว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นปรากฏการณ์ของชนชั้นล่างในสังคม¹⁴ แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมิได้จำกัดเฉพาะกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำเท่านั้นครอบครัวที่มีฐานะดีก็มีการทำร้ายร่างกายกันระหว่างคู่ครองได้ จึงไม่อาจที่จะสรุปได้ว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวจะเกิดเฉพาะผู้ใช้แรงงานเท่านั้น

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ด้านสถานภาพย่อมนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัวได้ เช่น กรณีภริยามีหน้าที่การงานดีกว่า หรือสถานะทางสังคมสูงกว่าสามี ในกรณีเช่นนี้สามีมักแสดงอำนาจเพื่อยืนยันความเหนือกว่าภริยาซึ่งจะนำไปสู่การกระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อคู่ครองและบุตร

¹⁴ United Nations, *Violence against women in the family* (Austria: United Nations Publication, 1989), pp. 26-32.

2.1.5.4 สาเหตุความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างอำนาจ¹⁵

ทฤษฎีนี้สามารถใช้วิเคราะห์โครงสร้างความรุนแรงในครอบครัวระดับมหภาค ซึ่งสังคมตะวันตกมีการปฏิบัติที่รุนแรงต่อผู้หญิงตั้งแต่เริ่มสมัยคริสตศตวรรษที่ 16 กล่าวคือ ศาสนาคริสต์สอนว่าผู้ชายเป็นผู้ปกครองครอบครัว ส่วนผู้หญิงมีฐานะคล้ายสิ่งของ ไม่สามารถจัดการทรัพย์สินของตนเองได้ ตามจารีตประเพณีที่ยอมรับผู้ชายเป็นหัวหน้าและผู้นำครอบครัว ผู้ชายจึงมีสิทธิที่จะบังคับให้ผู้หญิงมีบทบาทและหน้าที่ตามจารีตประเพณี ซึ่งการบังคับย้อมรวมถึงการใช้กำลังอันเป็นความรุนแรง แต่ในภาวะสังคมอุตสาหกรรมปัจจุบันผู้หญิงไม่ได้พึ่งพิงทางเศรษฐกิจจากผู้ชาย ผู้หญิงจึงไม่ได้อยู่ในฐานะที่ด้อยกว่าและถูกรอบงำโดยฝ่ายชาย แนวโน้มดังกล่าวทำให้ชายหญิงเสมอภาคในครอบครัว หากมีความรุนแรงก็เนื่องมาจากสาเหตุส่วนตัวไม่ใช่ปัญหาเชิงโครงสร้างทางสังคม แต่กลุ่มสตรีศึกษาได้ใช้ทฤษฎีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างอำนาจอธิบายสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวว่าเนื่องจากความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงในสังคม โดยความไม่เท่าเทียมกันนั้นทำให้หญิงต้องพึ่งพิงทางเศรษฐกิจ เหตุนี้ผู้หญิงจึงไม่มีอำนาจในครอบครัว โดยปริยายที่มีบทบาทด้อยกว่าสามีในครอบครัวเนื่องมาจากการควบคุมค่าใช้จ่ายของสามีในครอบครัว นอกจากนี้พบว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว คือ ปัญหาเรื่องรายได้ ปัญหาการหึงหวง ปัญหาเกี่ยวกับความพึงพอใจทางเพศ และปัญหาเกี่ยวกับการดื่มสุรา

แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาทฤษฎีต่าง ๆ เพื่ออธิบายถึงสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวไม่อาจใช้ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งอธิบายได้อย่างครบถ้วน คงต้องอาศัยหลายทฤษฎีอธิบายร่วมกัน และไม่สามารถแยกแยะได้ว่าความรุนแรงในครอบครัวเกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งเป็นการเฉพาะ เช่น หากวิเคราะห์โดยอาศัยสาเหตุทางด้านจิตวิทยาโดยเน้นเฉพาะอาการป่วยทางจิต บุคลิกภาพแปรปรวน ก้าวร้าว แต่ละเลยสาเหตุทางด้านโครงสร้างด้านสังคม วัฒนธรรมและความไม่เสมอภาคระหว่างชายหญิง รวมทั้งสาเหตุทางด้านเศรษฐกิจ ก็อาจทำให้การวิเคราะห์ไม่สมบูรณ์ ดังนั้น การวิเคราะห์หาสาเหตุการกระทำความรุนแรงในครอบครัวในแต่ละกรณีจึงต้องอาศัยหลายสาเหตุร่วมกัน

2.1.6 ผลกระทบของการกระทำความรุนแรงในครอบครัว

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอาจส่งผลกระทบต่อผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวโดยตรง ต่อฐานะความเป็นอยู่ ต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว รวมทั้งต่อสังคม ดังนี้

¹⁵ วชิรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล และคณะ, รายงานวิจัยการประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว, หน้า 58-59.

2.1.6.1 ผลกระทบต่อผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวโดยตรง

ความรุนแรงในครอบครัวจากการที่ถูกใช้กำลังทำร้ายหรือขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ ย่อมทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย เพศ อารมณ์ จิตใจ โดยอันตรายที่เกิดขึ้นแก่ร่างกาย เช่น ปรากฏร่องรอยบาดแผลนับตั้งแต่เกิดรอยขีด หรือรอยแตกไปจนถึงได้รับอันตรายสาหัส สูญเสียความสามารถของอวัยวะต่าง ๆ เช่น สูญเสียการได้ยิน ตาบอด แขนขาหัก บางรายได้รับผลกระทบถึงขั้นแท้งลูก นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้ถูกกระทำมักจะมีควมวิตกกังวลสูง มีอาการซึมเศร้า ตื่นกลัวตกใจง่าย เก็บกด นอนไม่หลับ เบื่ออาหาร เกิดความดันสูง ไม่เห็นคุณค่าของตัวเอง ดื่มสุราหรือใช้สารเสพติดหรือยาาระงับประสาท และปรากฏอาการของโรคทางกายมากกว่าปกติ และขาดความเชื่อมั่นในตนเอง จากผลการวิจัยของ National Clearing House on Domestic Violence พบว่าหญิงที่ถูกทุบตีมีอัตราการพยายามฆ่าตัวตายสูงกว่าหญิงปกติถึง 12 เท่า¹⁶ นอกจากนี้ การกระทำความรุนแรงในครอบครัวในบางครั้งก็อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตได้ โดยจะเห็นได้จากการศึกษาในคดีฆ่าโดยเจตนาที่เกิดขึ้นในครอบครัวระหว่างสามีภรรยา ซึ่งพบว่ามีมากกว่าร้อยละ 50 ของหญิงที่ฆ่าสามี เกิดจากความคับแค้นและบันดาลโทสะจากการที่ถูกสามีทุบตีทำร้ายร่างกายและจิตใจ ยิ่งกว่านั้นสมาชิกในครอบครัวอาจถูกทำร้าย หรือถึงแก่ชีวิตจากการพยายามเข้าแทรกแซงในระหว่างการทำร้ายทุบตีนั้นด้วย¹⁷ ส่วนในรายที่ถูกกระทำรุนแรงอย่างต่อเนื่องอาจทำให้ถึงแก่ความตายในเวลาต่อมาได้ นอกจากนี้ การล่องเินทางเพศหรือถูกข่มขืนอาจนำไปสู่การตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์ และส่วนใหญ่หญิงที่ถูกล่องเินทางเพศหรือถูกข่มขืนมักจะมีความเสี่ยงสูงต่อการติดโรคทางเพศสัมพันธ์ เช่น กามโรค เชื้อเอดส์¹⁸

นอกจากนี้ พบว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว อาจได้รับผลกระทบโดยถูกทำร้ายทุบตีไปด้วย หรือได้รับผลกระทบทางอ้อม เช่น น้ำหนักตัวลด มีปัญหาเกี่ยวกับการเรียน การสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น หรือปัญหาด้านความประพฤติ อีกทั้ง

¹⁶ United Nations, *violence against women in the family*, p. 22.

¹⁷ มณฑิพย์ ดาราศรีศักดิ์, “มูลเหตุจูงใจในการฆ่าสามี : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ต้องขังในทัณฑสถานหญิง,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 61.

¹⁸ วชิรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล และคณะ, *รายงานวิจัยการประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว*, หน้า 62.

เด็กที่ประสบเหตุความรุนแรงบ่อย ๆ จะซึมซับพฤติกรรมรุนแรงและเมื่อเติบโตขึ้นก็จะแก้ไขปัญหาค ด้วยความรุนแรงเสมอ ส่วนเด็กผู้หญิงนั้นก็เรียนรู้และยอมรับสภาพความรุนแรง¹⁹

2.1.6.2 ผลกระทบต่อฐานะความเป็นอยู่

ในด้านผลกระทบต่อฐานะความเป็นอยู่นั้น ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงต้องได้รับการรักษาพยาบาล และบางครั้งต้องกลับมาพบแพทย์อีกเนื่องจากบาดเจ็บเรื้อรัง ทั้งยังต้องมีการฟื้นฟูทางจิตใจ โดยเฉพาะผู้ถูกกระทำที่ถูกทำร้ายทุบตีเรื้อรังมานาน หรือถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศนั้น ในการรักษาพยาบาลมิใช่เพียงบำบัดแผลทางกายอย่างเดียวแต่ต้องฟื้นฟูสภาพจิตใจด้วยเหตุนี้จึงทำให้สิ้นเปลืองทั้งค่ารักษาพยาบาลและเวลา ซึ่งค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลย่อมมีผลกระทบต่อฐานะความเป็นอยู่ จากการสำรวจพบว่า 1 ใน 10 ของผู้ถูกทำร้ายต้องออกจากงานประจำเนื่องด้วยต้องรักษาพยาบาลเป็นเวลานานหรือร่างกายพิการ นอกจากนี้ยังจะต้องหยุดงาน ดังนั้น นอกจากผลกระทบทางร่างกายและจิตใจแล้ว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงต้องรับภาระค่าใช้จ่ายอันเป็นผลกระทบโดยตรง²⁰

2.1.6.3 ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว

จากการศึกษา พบว่าความรุนแรงในครอบครัวไม่ว่าเกิดในรูปแบบใด ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว เช่น อาจเกิดการหย่าร้าง การแยกบุตรออกจากครอบครัวเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีที่มีบิดามารดาทำร้ายบุตร หรือเกิดการฟ้องร้อง ซึ่งดังกล่าวทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่เหมือนเดิมหรือสิ้นสุดลง จากการศึกษาด้านมานุษยวิทยาและประวัติศาสตร์กฎหมายได้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนำมาซึ่งการสิ้นสุดของสัมพันธภาพภายในครอบครัวระหว่างสามีภรรยา ทำให้ครอบครัวแตกแยก และย่อมมีผลกระทบโดยตรงต่อบุตร²¹

2.1.6.4 ผลกระทบต่อสังคม

ความรุนแรงในครอบครัวย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ถูกกระทำโดยตรง เด็กที่อยู่ในครอบครัว และกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดี โดยทำให้ผู้ถูกกระทำขาดโอกาสมีส่วนร่วมกับการบวนการทางสังคมการเมือง ผลกระทบเหล่านี้ไม่อาจวัดเป็นเม็ดเงินได้ แต่มีผลกระทบต่อ

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 66.

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 68-70.

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 77.

ศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมที่ภาครัฐต้องใช้ในการเยียวยาทั้งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หรือค่าใช้จ่ายในบ้านพักฉุกเฉิน ทำให้ต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในการให้การสงเคราะห์ในด้านต่าง ๆ แต่ผลกระทบที่สำคัญคือผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคม เพราะการทำร้ายภริยาหรือบุตรในครอบครัว เป็นการยืนยันให้เห็นว่า สังคมยอมรับว่าหญิงที่ถูกทำร้ายและบุตรอยู่ในฐานะด้อย และเป็นรองชายทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม²²

ส่วนการขาดประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ เช่น ขาดกำลังแรงงาน ขาดประสิทธิภาพในการทำงาน โดยผู้ได้รับความรุนแรงในครอบครัวจะขาดประสิทธิภาพในการทำงาน ขาดงานบ่อย ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง บางรายถึงขั้นต้องออกจากงานเพราะหยุดงานเกินกำหนดติดต่อกหลายวันทำให้คุณภาพชีวิตต่ำลง ด้อยลง ซึ่งส่งผลให้ต้นทุนทางสังคมเสื่อมประสิทธิภาพขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมในการปกครอง

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าปัญหาการกระทำความรุนแรงในครอบครัวส่งผลกระทบต่อทั้งระยะสั้นและระยะยาว อันก่อให้เกิดความเสียหายและเป็นอันตรายต่อปัจเจกชนและสังคมส่วนรวม จึงจำเป็นที่ภาครัฐ ภาคสังคม รวมถึงชุมชนจะต้องไม่มองว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาส่วนตัวที่ไม่อยากเกี่ยวข้องกับอีกต่อไป แต่ภาครัฐ ภาคสังคม และชุมชนต้องให้ความสำคัญในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง โดยต้องกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม และสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ความรุนแรงได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อผดุงไว้ซึ่งสถาบันครอบครัวไม่ให้เกิดความแตกแยก และกลับมาใช้ชีวิตสุขดังเดิม

2.1.7 สภาพปัญหาปัจจุบันของการกระทำความรุนแรงในครอบครัว

ปัจจุบัน สภาพปัญหาการกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้เพิ่มขึ้นทั่วทุกมุมโลก จากการศึกษาทั่วโลกพบว่า แต่ละปีจะมีผู้หญิงประมาณ 3,000,000 คน ถูกกระทำทารุณกรรมโดยสามีหรือเพื่อนชาย โดยในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้หญิงมักถูกกระทำด้วยความรุนแรงจากคูรักรักของตนมากกว่า 6 ครั้ง ส่วนประเทศแคนาดา ผู้หญิงถูกกระทำด้วยความรุนแรงจากคูรักรักของตนเป็นจำนวนร้อยละ 29 ประเทศอียิปต์เป็นจำนวนร้อยละ 34 ประเทศนิวซีแลนด์เป็นจำนวนร้อยละ 21 และประเทศสวีเดนและนอร์เวย์เป็นจำนวนร้อยละ 21 ส่วนประเทศอื่น ๆ เช่น ประเทศอินเดีย มีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในทุก 3 นาที มีการข่มขืนเกิดขึ้นในทุก

²² United Nations, *Violence Against Women in the Family*, pp. 21-24.

29 นาที และมีอัตราการตายในทุก 77 นาที โดยเฉพาะการตายจากการถูกทำร้ายโดยสามีเกิดขึ้นในทุก 9 นาที²³

ส่วนการศึกษาในประเทศไทยพบว่า สถิติความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 มีจำนวนทั้งสิ้น 10,816 คน โดยลักษณะการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นเป็นอันดับหนึ่งคือ การทำร้ายร่างกาย รองลงมา ได้แก่ การหยาบค้าย ตะคอก ประจาน ชู บังคับ การข่มขืนกระทำชำเรา การดูดำ ดูถูก และการละเลยทอดทิ้ง ส่วนบุคคลที่เป็นผู้กระทำความรุนแรง ได้แก่ สามี เพื่อน คนรู้จัก คนแปลกหน้า บิดามารดาเลี้ยง บิดามารดา ญาติ เป็นต้น ดังปรากฏในตารางที่ 1²⁴

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²³ ระพีพรรณ คำหอม และคณะ, รณรงค์อย่างไรให้ได้ทั้งใจและงาน : ปักธงยุติความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: บริษัทมิสเตอร์ ก๊อปปี้ (ประเทศไทย) จำกัด, 2551), หน้า 1.

²⁴ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, ภาพรวมสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว [ออนไลน์], 2552. แหล่งที่มา www.violence.in.th

ตารางที่ 1 รายงานสถิติความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2551

	ทำร้าย ร่างกาย	ข่มขืน	กระทำ อนาจาร	ทอดทิ้ง กักขัง หน่วงเหนี่ยว	พราง ผู้เยาว์	พยายามฆ่า	ฆาตกรรม	อื่น ๆ (ไม่ ระบุมา)	รวม
สามี	1,425	14	2	9	0	4	6	5	1,465
บิดา	43	54	15	5	1	0	1	7	126
บิดาเลี้ยง	19	96	46	0	0	1	2	3	167
มารดา	15	0	1	4	0	1	0	4	25
มารดาเลี้ยง	9	0	0	0	0	0	0	0	9
ญาติ	243	180	107	3	5	2	4	7	551
เพื่อน คนรู้จัก	1,355	2,947	1,309	77	528	13	14	150	6,393
คนแปลกหน้า	608	370	263	9	28	11	6	32	1,327
นายจ้าง	7	11	9	0	0	0	0	5	32
อื่น ๆ	198	119	65	8	25	9	2	24	450
ไม่ระบุมา	125	69	38	3	9	2	2	23	271
รวม	4047	3860	1855	118	596	43	37	260	10,816

นอกจากนี้ ข้อมูลจากศูนย์พึ่งได้ (One Stop Crisis Center – OSCC) ทั่วประเทศไทย รายงานว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2550 มีเด็กและสตรีที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงได้เข้ารับบริการที่ศูนย์พึ่งได้ผ่านโรงพยาบาลขนาดใหญ่ 70 แห่ง ที่เกี่ยวข้อง ในปี พ.ศ. 2547 เป็นจำนวน 6,951 คน และในปี พ.ศ. 2550 ได้เพิ่มจำนวนเป็น 19,068 คน ในโรงพยาบาล 297 แห่ง ดังปรากฏในตารางที่ 2²⁵

ตารางที่ 2 สถิติการถูกทำร้ายในเด็กและสตรีที่มาใช้บริการที่ศูนย์พึ่งได้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2550

ปี	จำนวนโรงพยาบาล	จำนวนเด็กและสตรีที่ถูกกระทำทารุณ	เฉลี่ยการถูกทำร้าย
2547	70	6,591	19 รายต่อวัน
2548	109	11,596	32 รายต่อวัน
2549	110	15,882	44 รายต่อวัน
2550	297	19,068	52 รายต่อวัน

แม้ปัญหาการกระทำความรุนแรงในครอบครัวจะเป็นปรากฏการณ์หนึ่งในสังคมและเป็นปัญหาที่ทุกสังคมประสบอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่จากการศึกษาสถิติความรุนแรงในครอบครัวที่กล่าวไปข้างต้นทำให้พบว่าปัญหาดังกล่าวยังถูกปิดบังไว้ในครอบครัวเพราะผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวกลัวว่าผู้กระทำความรุนแรงซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกันต้องได้รับโทษอันจะส่งผลกระทบต่ออาชีพการงานของผู้กระทำความรุนแรงและสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวโดยรวม หรือเห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าอับอายและเป็นเรื่องส่วนตัว ส่วนใหญ่ผู้กระทำความรุนแรงจึงไม่ค่อยกล้าแจ้งความหรือเปิดเผยต่อสาธารณะให้รับรู้

²⁵ กระทรวงสาธารณสุข, สำนักพัฒนาระบบบริการสุขภาพ, จำนวนเด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงที่มาใช้บริการศูนย์พึ่งได้ทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2550 [ออนไลน์], สิงหาคม 2551. แหล่งที่มา <http://mx.kkpho.go.th/oscckk/>

2.2 แนวคิดและบทบาทของรัฐในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

ปัจจุบันความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาสำคัญและเป็นปัญหาระดับชาติที่ควรได้รับการเยียวยาแก้ไขอย่างเร่งด่วน การที่รัฐปล่อยให้สถาบันครอบครัวคุ้มครองดูแลกันเอง จนอาจเกิดการทำร้ายกันในระหว่างสมาชิกในครอบครัวจนกลายเป็นปัญหาความรุนแรงในครอบครัวขึ้น ก็จะเป็นการสร้างความทุกข์ยากลำบากเดือนร้อนให้แก่ผู้ถูกระทำซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการถูกระทำความรุนแรง อันเป็นการก่อให้เกิดความไม่เสมอภาค เกิดความเสียหายทางสังคม เศรษฐกิจ และเป็นอุปสรรคขัดขวางการเจริญก้าวหน้าของประเทศเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น จึงควรที่รัฐต้องใช้อำนาจอันเป็นการขัดต่อสิทธิในครอบครัว เพื่อเข้าไปคุ้มครองบุคคลในครอบครัวซึ่งถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยในการที่รัฐจะใช้อำนาจในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนี้ มีหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่สนับสนุนและเกี่ยวข้อง ดังนี้

2.2.1 หลักประกันสิทธิของบุคคลที่จะไม่ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

ในส่วนนี้ จะกล่าวถึงหลักประกันสิทธิตามหลักการสากล และกรอบความคิดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่บัญญัติเกี่ยวกับการรับรองสิทธิของบุคคลที่จะไม่ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไว้ เพื่อจะทราบแนวคิดอันเป็นแหล่งที่มาในการที่รัฐจำเป็นต้องเข้าไปคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังต่อไปนี้

2.2.1.1 หลักประกันสิทธิของบุคคลที่จะไม่ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามหลักการสากล

ปัจจุบันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้กลายเป็นกระแสสากลที่ทั่วโลกตื่นตัวในอันที่จะหาทางป้องกันและแก้ไขอย่างจริงจัง องค์การสหประชาชาติเองก็ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นนี้อยู่มาก จึงได้มีการวางหลักการอันเป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลจากการถูกระทำด้วยความรุนแรงไว้หลายประการ เนื่องจากเล็งเห็นว่าการคุ้มครองสิทธิของบุคคลจากการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักการสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชน ดังจะเห็นได้จากการกำหนดข้อตกลงร่วมหรือกลไกระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องซึ่งนานาประเทศรวมทั้งประเทศไทยได้ให้การรับรองไว้ ดังนี้

1. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Rights 1948)

สิทธิมนุษยชน เป็นคำที่อ้างถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและเสรีภาพ ซึ่งมนุษย์ทุกคนได้รับสิทธิดังกล่าวและได้รับความคุ้มครองเป็นมาตรฐานสากลหรือเป็นสิทธิขั้นมูลฐานในลักษณะที่เรียกว่าเป็นสิทธิที่ขั้นต่ำที่สุดที่มนุษย์พึงจะได้รับ สิทธิมนุษยชนอาจมีหลายประเภทด้วยกัน เช่น สิทธิในด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม สิทธิในทางการเมือง สิทธิในด้านการเป็นพลเมือง เป็นต้น แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน (Human Rights) นี้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป นักกฎหมายสำนักกฎหมายธรรมชาติได้อธิบายสิทธิมนุษยชนว่า เป็นสิทธิธรรมชาติ เป็นสากลและเป็นสิทธิเด็ดขาด จะต้องได้รับการรับรองและคุ้มครองไม่ว่ากรณีใด ๆ จะถูกกระทำละเมิดไม่ได้ แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนนี้จะอยู่ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันทั่วไป

เดิมเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจะเป็นเรื่องการคุ้มครองภายในรัฐแต่ละรัฐเท่านั้น จนกระทั่งต่อมาสิทธิมนุษยชนนั้นได้มีการพัฒนา โดยได้มีการสร้างความร่วมมือการคุ้มครองสิทธิดังกล่าว โดยในแต่ละประเทศได้มีการให้ความร่วมมือกันในการคุ้มครองสิทธิดังกล่าวมากขึ้น ทำให้การคุ้มครองสิทธิดังกล่าวมีการพัฒนาและเดินไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น โดยในศตวรรษที่ 20 ได้มีการพัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (Human Rights) โดยมีจุดเริ่มต้นจากการจัดทำกฎบัตรสหประชาชาติ (United Nations Charter) ในปี ค.ศ. 1945 ซึ่งเป็นการยอมรับสิทธิมนุษยชนอย่างชัดเจน และต่อมาได้มีการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 เพื่อให้ประเทศสมาชิกถือเป็นแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการรับรองคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งปฏิญญานี้ได้บัญญัติรับรองสิทธิและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของบุคคลทุกคน โดยไม่จำกัดเพศ เชื้อชาติ ศาสนา อันเป็นหลักประกันในการได้รับการปฏิบัติในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกัน โดยจุดประสงค์สำคัญของปฏิญญาสากลฉบับนี้คือ การขยายเจตนารมณ์ของสหประชาชาติในเรื่องสิทธิมนุษยชนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยการจำแนกประเภทของสิทธิมนุษยชนออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) สิทธิทางการเมืองและสิทธิพลเรือน เช่น สิทธิในความเป็นอิสระและความเท่าเทียมกันในเกียรติภูมิ ความเสมอภาคโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ สิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพและความมั่นคง สิทธิที่ไม่อาจถูกทรมานลงโทษอย่างโหดร้าย ปราศจากมนุษยธรรม เป็นต้น และ (2) สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์ทุกคน เช่น มีสิทธิในความมั่นคงในทางสังคม และทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สิทธิที่จะได้มาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความอยู่ดี

ของตน และครอบครัว เป็นต้น²⁶ เนื้อหาของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้ได้กำหนดถึงสิทธิต่าง ๆ ที่ประชาชนพึงมี การใช้สิทธิดังกล่าวมิให้เป็นไปในทางล่วงละเมิดต่อสิทธิของบุคคลอื่น รวมถึงการใช้อำนาจของรัฐมิให้ไปกระทบกระเทือนถึงสิทธิดังกล่าว แต่หลักการดังกล่าวก็สามารถยกเว้นได้ หากรัฐเห็นว่ากรกระทำที่จะเข้าไปกระทบสิทธิดังกล่าวนั้นเป็นการกระทำไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ และมีกฎหมายที่อนุญาตให้สามารถกระทำได้ จึงนับได้ว่าปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้เป็นเอกสารรับรองสิทธิมนุษยชนที่สำคัญที่สุดของมวลมนุษยชาติ ซึ่งถึงแม้ว่าปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้จะไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายโดยตรง แต่สหประชาชาติก็ได้อาศัยอ้างอิงในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศต่าง ๆ ต่อมา²⁷

ในประเด็นเกี่ยวกับการคุ้มครองสถาบันครอบครัว สิทธิมนุษยชนของคู่สมรสและสิทธิในครอบครัวนี้ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้บัญญัติรับรองคุ้มครองไว้ในข้อ 5 ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจะต้องไม่ถูกปฏิบัติหรือลงโทษอันมีลักษณะทารุณโหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือหยามเกียรติมิได้” ดังนั้น การปฏิบัติอันมีลักษณะทารุณไม่ว่าจะเกิดจากความสัมพันธ์ส่วนตัวในครอบครัวหรือบุคคลแปลกหน้าย่อมเป็นการละเมิดสิทธิในเนื้อตัวร่างกายอันเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานจำต้องได้รับการปกป้องคุ้มครอง และข้อ 16 ซึ่งบัญญัติว่า “ครอบครัวคือ กลุ่มซึ่งเป็นหน่วยทางธรรมชาติและพื้นฐานทางสังคม และชอบที่จะได้รับความคุ้มครองโดยสังคมและรัฐ” และในส่วนเกี่ยวกับสิทธิของหญิงและเด็กนั้น ได้ระบุไว้เป็นการเฉพาะในข้อ 25 ว่า “มารดาและเด็กชอบที่จะได้รับการดูแลและความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เด็กทั้งหลายไม่ว่าเป็นบุตรในหรือนอกสมรสย่อมได้รับความคุ้มครองทางสังคมเช่นเดียวกัน”

จากบทบัญญัติดังกล่าว ทำให้เห็นว่าหลักการสากลได้ให้ความสำคัญคุ้มครองบุคคลที่จะไม่ถูกรกระทำด้วยความรุนแรงใด ๆ ไม่ว่าจะจากบุคคลภายในครอบครัวหรือจากบุคคลภายนอก ทั้งผู้ทรงสิทธิมนุษยชนนี้มิใช่จำกัดแต่เฉพาะบุคคลแต่ละบุคคลเท่านั้น กลุ่มบุคคล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁶ อุ่มพร คำพิทักษ์, “การคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกรณีที่ถูกเป็นผู้เสียหายในความผิดอาญา : ศึกษาอำนาจหน้าที่ของพนักงานภายใต้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), หน้า 46.

²⁷ อานันท์ ปันยารชุน, การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย [ออนไลน์], 23 มีนาคม 2542. แหล่งที่มา www.anandp.in.th/th_speech/t020401.html

ดังเช่น “ครอบครัว” ก็ย่อมมีสิทธิบางประการอันควรถือว่าเป็นสิทธิมนุษยชน และควรได้รับการคุ้มครองป้องกันจากสังคมและรัฐด้วย²⁸

นอกจากนั้น เนื่องจากการที่ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นเพียงคำประกาศหลักการทั่วไปที่บรรดาประเทศสมาชิกรับรอง แต่ไม่เป็นข้อกำหนดผูกพันให้ประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติตาม สหประชาชาติจึงได้จัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศอันมีผลก่อให้เกิดพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามหลักการแห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอีกหลายฉบับ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก สิทธิสตรี ผู้ใช้แรงงาน ซึ่งข้อตกลงระหว่างประเทศดังกล่าวก็มีบทบัญญัติในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของบุคคลที่จะได้รับการคุ้มครองจากการกระทำด้วยความรุนแรงเช่นเดียวกัน

2. ปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรีแห่งองค์การสหประชาชาติ

มติที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้ประกาศรับรองปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2536 โดยปฏิญญานี้ถือเป็นหลักการที่ออกมารองรับการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ดังจะเห็นได้จากอารัมภบทตอนต้นที่ว่า “ตระหนักว่า การปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบที่มีประสิทธิภาพจะมีส่วนช่วยอย่างสำคัญต่อการขจัดความรุนแรงต่อสตรีและปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรีที่เกิดขึ้นจากมติดังนี้ จะช่วยให้เกิดการปฏิบัติที่เข้มแข็งและสมบูรณ์ขึ้น” โดยปฏิญญานี้ได้ตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการยอมรับหลักการระดับสากลเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสตรีในเรื่องสิทธิและหลักการที่คำนึงถึงความเสมอภาค ความมั่นคงปลอดภัย เสรีภาพ และความเป็นหนึ่งเดียวอันแบ่งแยกมิได้และศักดิ์ศรีแห่งมนุษย์ทั้งปวง และยืนยันว่า ความรุนแรงต่อสตรีเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของสตรี และทำให้ประโยชน์ที่สตรีจะได้รับจากสิทธิและเสรีภาพเหล่านั้นต้องถูกทำลายหรือลดน้อยลง และคำนึงถึงความล้มเหลวที่เคยเป็นมาในการปกป้องและส่งเสริมสิทธิเหล่านั้น และเสรีภาพเมื่อเกิดกรณีความรุนแรงต่อสตรี

ในปฏิญญานี้ ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ความรุนแรงต่อสตรี” ว่าหมายถึง การกระทำใด ๆ ที่เป็นความรุนแรงอันเกิดจากเหตุแห่งความแตกต่างทางเพศ ซึ่งเป็นผล

²⁸ วีระ โลจายะ, กฎหมายสิทธิมนุษยชน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: แสงจันทร์การพิมพ์, 2525), หน้า 53.

หรืออาจจะเป็นผล ให้เกิดการทำร้ายร่างกาย ทางเพศหรือทางจิตใจ เป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่สตรี รวมทั้งการขู่เข็ญ คุกคาม กีดกันเสรีภาพทั้งในที่สาธารณะ และในชีวิตส่วนตัว โดยเนื้อหาของปฏิญญานี้ที่เป็นหลักประกันการคุ้มครองสตรีจากการกระทำรุนแรงในครอบครัว มีความโดยสรุปได้ ดังนี้

- สตรีมีสิทธิที่จะไม่ตกอยู่ในสภาพทุกข์ทรมาน หรือการกระทำที่โหดร้าย หรือการลงโทษ หรือการปฏิบัติที่เลวทราม ไร้มนุษยธรรม

- รัฐควรประเมินความรุนแรงต่อสตรีและไม่ควรอ้างชนบทรวมเนียมประเพณี หรือศาสนาใด ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงพันธะหน้าที่ในการขจัดความรุนแรง

- รัฐตกลงที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกัน สืบสวน และลงโทษ การกระทำรุนแรงต่อสตรี ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยบุคคลหรือโดยรัฐ ต้องพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศ เพื่อลงโทษและชดใช้ต่อความเลวร้ายที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงที่ประสบความรุนแรง และประกันว่าสตรีจะไม่ตกเป็นเหยื่อซ้ำอีกจากข้อบกพร่องของกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีความเข้าใจต่อสิ่งที่สตรีประสบอยู่

- สตรีที่ถูกกระทำความรุนแรงควรได้มีโอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ความช่วยเหลือ การฟื้นฟู และการบริการต่าง ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถจัดหาทรัพยากรได้

- ดำเนินมาตรการที่เหมาะสมเพื่อปรับปรุงแบบแผนความประพฤติทางสังคมและวัฒนธรรมของหญิงและชาย และเพื่อขจัดอคติทางเพศในประเพณีปฏิบัติ และข้อปฏิบัติอื่น

- สนับสนุนการวิจัย การรวบรวมข้อมูลและการเรียบเรียงสถิติที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบต่าง ๆ ของความรุนแรงต่อสตรี โดยเฉพาะความรุนแรงในครอบครัว และส่งเสริมการวิจัยถึงสาเหตุความรุนแรง ธรรมชาติของความรุนแรง และผลกระทบของความรุนแรง

ต่อสตรี และควมามีประสิทธิภาพของมาตรการที่สามารถนำมาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขความรุนแรงต่อสตรี และควรเผยแพร่ผลงานวิจัยและสถิติต่าง ๆ ต่อสาธารณชน²⁹

3. อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women : CEDAW)

จากหลักการของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ทำให้เกิดการตระหนักในความเสมอภาคของหญิงชายมากขึ้น จนนำไปสู่การจัดทำข้อตกลง “อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ” โดยอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบถือเป็นพันธกรณีรูปแบบหนึ่งของสหประชาชาติ ซึ่งได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยที่ 34 เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2522 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2524 นับจากนั้นจนถึงเดือนเมษายน 2549 มีประเทศต่าง ๆ ได้ให้สัตยาบัน (ratification) หรือภาคยานุวัติ (accession) อนุสัญญานี้แล้วจำนวน 185 ประเทศ โดยประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฉบับนี้โดยการภาคยานุวัติ* เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2528³⁰

อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบเป็นกฎหมายสนธิสัญญาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน มีเนื้อหาที่รับรองว่า “บุคคลไม่ว่ามีเพศ ผิวดำพรรณ เชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ไต ย่อมมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์เสมอกัน” อันเป็นหลักประกันความ

²⁹ คณะกรรมการสิทธิการกิจการสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุ วุฒิสภา, รายงานการพิจารณาการศึกษาเรื่องความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัว (กรุงเทพมหานคร: สำนักกรรมการ 2 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2547), หน้า 25-27.

* ภาคยานุวัติ หมายถึง การที่รัฐให้ความยินยอมเข้าผูกพันตามสนธิสัญญาหรืออนุสัญญาใด ๆ โดยรัฐนั้นมิได้เข้าร่วมเจรจาหรือทำสนธิสัญญาและมิได้ร่วมลงนามในสนธิสัญญานั้นมาก่อน แต่ได้แสดงเจตนาประกาศแต่ฝ่ายเดียว และแจ้งไปยังเลขาธิการสหประชาชาติเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้มีผลเป็นภาคีของสนธิสัญญาหรืออนุสัญญานั้นได้ ภาคยานุวัติต่างจาก “การให้สัตยาบัน” ซึ่งหมายถึง การที่รัฐนั้นเข้าเจรจาหรือลงนามด้วยแต่ไม่ผูกพันตามสนธิสัญญานั้น แต่เมื่อต้องการเข้าผูกพันหรือมีพันธกรณีด้วยก็จะให้สัตยาบัน

³⁰ ลัดดาวัลย์ สีนุรักษ์, พนักงานอัยการกับงานคุ้มครองสิทธิเด็ก สิทธิสตรี และความรุนแรงในครอบครัว [ออนไลน์], 14 กรกฎาคม 2552. แหล่งที่มา www.ago.go.th/articles/ju4_140752_1.pdf

เสมอภาคของหญิงชาย และมีเนื้อหาในการจัดการเลือกปฏิบัติทั้งเรื่องการเมือง การดำรงชีวิต เศรษฐกิจว่าด้วยการจ้างงาน ตำแหน่งหน้าที่การงาน และกฎหมาย เป็นต้น หลักการสำคัญของอนุสัญญาประกอบด้วยเสมอภาค (Equality) การไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination) และพันธกิจของรัฐ (State obligation) โดยอนุสัญญานี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อให้รัฐภาคีหรือประเทศสมาชิกใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและมาตรการดำเนินงานเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ และให้หลักประกันว่าสตรีจะต้องได้รับสิทธิประโยชน์และโอกาสต่าง ๆ จากรัฐ บนพื้นฐานของความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย³¹ ดังนั้น อนุสัญญานี้จึงมีข้อผูกพันให้รัฐจำต้องปฏิบัติโดยการแก้ไขกฎหมายในประเทศให้สอดคล้องกับอนุสัญญา

นอกจากนี้ ภารกิจสำคัญที่ประเทศที่เป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบจะต้องดำเนินการต่อองค์การสหประชาชาติ คือ จะต้องจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามอนุสัญญาส่งให้องค์การสหประชาชาติ และการไปร่วมประชุมเพื่อรายงานและตอบข้อซักถามของคณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี (The United Nations Committee on the Elimination of Discrimination against Women)³²

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบนี้ นับเป็นการต่อสู้เกี่ยวกับสิทธิสตรีที่มาถึงจุดแห่งความชัดเจน และมีความเป็นสากล โดยทั่วไปที่จะรับรองสิทธิสตรีให้มีความเสมอภาคกับชายอย่างเป็นรูปธรรม หลังจากที่มีการออกอนุสัญญานี้ ได้มีองค์กรพิทักษ์สิทธิสตรีเกิดขึ้นอย่างมากมายเพื่อที่จะติดตามดูแลเรื่องนี้ และเพื่อพัฒนาผู้หญิงให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ อันเป็นวิถึทางหนึ่งที่จะยกฐานะให้สตรีมีความเท่าเทียมกับผู้ชายได้ เช่น มีการก่อตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาสตรีแห่งสหประชาชาติ (UNIFEM) และมีการรวมกลุ่มของภาคประชาสังคมในประเทศต่าง ๆ รวมทั้งในประเทศไทยเพื่อสร้างวิถึการพิทักษ์สิทธิหรือการคุ้มครองสิทธิสตรีในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การรณรงค์ต่อต้านความรุนแรงต่อสตรีของสหประชาชาติ ดังเช่นที่กองทุนเพื่อพัฒนาสตรีแห่งสหประชาชาติมีโครงการ Say NO to Violence Against Women³³

³¹ พรสม เปาปราโมทย์, การยกเลิกข้อสงวนตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบกับการแก้ไขกฎหมายที่เลือกปฏิบัติต่อสตรี [ออนไลน์], 2550. แหล่งที่มา www.women-family.go.th/pdf/1/%BE%D5%E8%C2%D8%E9%C21.doc

³² เรื่องเดียวกัน

³³ ลัดดาวัลย์ สินธุรักษ์, พนักงานอัยการกับงานคุ้มครองสิทธิเด็ก สิทธิสตรี และความรุนแรงในครอบครัว [ออนไลน์], 14 กรกฎาคม 2552. แหล่งที่มา www.ago.go.th/articles/ju4_14

4. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Right of the Child)

พัฒนาการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็คนั้น เริ่มมาจากการที่สหประชาชาติได้สร้าง “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Declaration of the Rights of the Child)” ขึ้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ. 1959 เพื่อเป็นข้อเสนอแนะและเรียกร้องให้รัฐต่าง ๆ สร้างระเบียบกฎเกณฑ์ในการคุ้มครองเด็กโดยเฉพาะ เพื่อให้เป็นมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับเด็กทุกคน และเป็นหลักประกันสวัสดิภาพของเด็กมิให้ตกเป็นเหยื่อหรือเสียเปรียบต่อการกระทำของบุคคลที่มุ่งจะเอาใจเอาเปรียบ แต่อย่างไรก็ตาม ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กล้วนก็ยังไม่ก่อให้เกิดพันธะทางกฎหมายแก่บรรดารัฐทั้งหลายที่ร่วมกันลงมติรับรองให้มีการประกาศใช้ คงเป็นเพียงความผูกพันทางด้านจริยธรรมในทางการเมืองระหว่างประเทศ คือ ไม่มีผลบังคับในแง่กฎหมาย แต่เป็นเพียงข้อเสนอแนะให้ประเทศสมาชิกสหประชาชาติปฏิบัติตาม ดังนั้นในการให้สิทธิเสรีภาพและความคุ้มครองแก่เด็กจึงเป็นไปได้โดยไม่มีประสิทธิภาพเต็มที่ เพราะประเทศสมาชิกมีสิทธิที่จะไม่ปฏิบัติตามหรือแม้จะปฏิบัติตามก็สามารถเลือกที่จะปฏิบัติตามแต่เพียงส่วนที่ตนเห็นสมควรก็ได้³⁴

ด้วยเหตุดังกล่าว สหประชาชาติโดยเฉพาะองค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ UNICEF ได้พยายามที่จะร่างอนุสัญญาที่จะให้มีผลบังคับใช้แก่รัฐที่ให้การรับรองอย่างจริงจัง อันจะเป็นการขจัดปัญหาเกี่ยวกับการขาดสภาพบังคับทางกฎหมายของสิทธิเสรีภาพ และการคุ้มครองเด็กดังที่ได้กล่าวมา และต่อมาได้ประกาศ “อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก” เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ. 1989 โดยให้มีผลบังคับใช้ในวันที่ 2 กันยายน ค.ศ. 1990 ซึ่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กล้วนนี้มีสถานะเป็นสนธิสัญญา ซึ่งมีผลทางกฎหมายผูกพันประเทศที่เป็นสมาชิกทุกประเทศ และนอกจากนี้ ในกรณีที่ประเทศต่าง ๆ แม้จะไม่ได้เป็นภาคีอนุสัญญานี้ แต่หากถือปฏิบัติตามบทบัญญัติของอนุสัญญานี้โดยการออกกฎหมายภายในของตนให้สอดคล้องหรือโดยประการอื่น อนุสัญญานี้ก็อาจมีความสำคัญเพิ่มขึ้นในฐานะที่เป็นแม่บทของสิทธิเด็ก และ

0752_1.pdf

³⁴ อุ่มพร คำพิทักษ์, “การคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกรณีที่ตกเป็นผู้เสียหายในความผิดอาญา : ศึกษาอำนาจหน้าที่ของพนักงานภายใต้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ,” หน้า 48.

ต้นกำเนิดของกฎหมายระหว่างประเทศ จารีตประเพณีเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพและความคุ้มครองเด็กต่อไป³⁵

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมีเนื้อหาที่บังคับให้รัฐภาคีต้องให้การคุ้มครองสิทธิเด็ก และในบทบัญญัติกำหนดให้รัฐภาคีต้องเคารพในความรับผิดชอบ สิทธิ หน้าที่ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองตามกฎหมาย ซึ่งจากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าอำนาจในการคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นของบิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย รัฐภาคีจะเข้าแทรกแซงดำเนินการคุ้มครองสิทธิเด็กก็ต่อเมื่อบิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่สามารถคุ้มครองสิทธิเด็กได้³⁶ โดยจะเห็นได้ว่า อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กนี้เป็นอนุสัญญาที่บัญญัติถึงสิทธิของเด็กไว้ครอบคลุมมากที่สุดเท่าที่เคยมีมา โดยได้ขยายหลักการของสิทธิเด็กที่มีในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กออกไปจากเดิมมากขึ้นด้วย

ในส่วนของหลักประกันการคุ้มครองสิทธิเด็กที่จะไม่ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัวนี้ อนุสัญญาดังกล่าวได้มีกำหนดสิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Protection Rights) ไว้ในข้อที่ 19 ซึ่งบัญญัติว่า “1. รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวงด้านนิติบัญญัติ บริหาร สังคมและการศึกษา ในอันที่จะคุ้มครองเด็กจากรูปแบบทั้งปวงของความรุนแรง ทั้งทางร่างกายและจิต การทำร้ายหรือการกระทำอันมิชอบ การทอดทิ้งหรือการปฏิบัติโดยประมาท การปฏิบัติที่ผิดหรือการแสวงประโยชน์ รวมถึงการกระทำอันมิชอบทางเพศขณะอยู่ในการดูแลของบิดามารดา ผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือบุคคลอื่นใดซึ่งเด็กนั้นอยู่ในความดูแล 2. ตามแต่จะเหมาะสม มาตรการคุ้มครองเช่นว่านี้ ควรรวมถึง กระบวนการที่มีประสิทธิผลสำหรับการจัดตั้งแผนงานทางสังคม ในอันที่จะให้การสนับสนุนที่จำเป็นแก่เด็กและบุคคลซึ่งเด็กนั้นอยู่ในความดูแล ตลอดจนกระบวนการที่มีประสิทธิผลสำหรับป้องกันในรูปแบบอื่น และให้มีการระงับการรายงานการส่งเรื่องเพื่อพิจารณา การสืบสวน การปฏิบัติ และการติดตามเรื่องของกรณีการปฏิบัติที่ผิดต่อเด็ก ตามที่ระบุมาแล้วข้างต้น และในกรณีที่เหมาะสมให้ทางตุลาการเข้ามามีส่วนร่วมด้วย” นอกจากนี้ยังได้บัญญัติให้เด็กต้องได้รับการคุ้มครองจากบิดามารดาหรือจากรัฐเพื่อมิให้มีการละเมิดสิทธิเด็ก ซึ่งอาจเกิดจากบิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลภายในครอบครัว หรือบุคคลอื่นโดยเด็กอาจถูกพรากจากบิดามารดา ตามข้อ 9 ถูกทรมาน ถูกลงโทษในลักษณะโหดร้าย ตามข้อ

³⁵ วิมลศิริ ชำนาญเวช, “การเปรียบเทียบอนุสัญญาสิทธิเด็กกับกฎหมายไทย,” เอกสารในการสัมมนาเรื่องร่างอนุสัญญาสิทธิเด็ก พ.ศ. 2530. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

³⁶ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 มาตรา 5

37 ถูกเอาเปรียบทางเพศตามหรือถูกทำร้ายรังแกทางเพศตามข้อ 34 ถูกใช้ข้อย่างเอาเปรียบเปรียบไม่ว่าตามข้อ 36

2.2.1.2 หลักประกันสิทธิของบุคคลที่จะไม่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดบทบัญญัติให้ความคุ้มครองบุคคลในครอบครัว เด็ก สตรี และผู้สูงอายุ และบัญญัติให้การรับรองเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลไว้อย่างมากมาย โดยเฉพาะมาตรา 52 วรรคสอง* กำหนดให้เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม จึงเท่ากับเป็นการกำหนดให้รัฐต้องมีหน้าที่ต้องปกป้องคุ้มครองบุคคลในครอบครัว เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ การใช้ความรุนแรงในครอบครัว นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช มาตรา 52 วรรคหนึ่ง ยังได้บัญญัติให้ความคุ้มครองเด็ก เยาวชน ให้มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเรื่องเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ในการรับรองสิทธิของบุคคลในครอบครัวและความเป็นอยู่ส่วนตัวไว้ในมาตรา 35** มาตรา 33*** โดย

* รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 52 บัญญัติว่า

“เด็กและเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว

การแทรกแซงและการจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่งสถานะของครอบครัวหรือประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้น

เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมที่เหมาะสมจากรัฐ”

กำหนดให้รัฐมีหน้าที่คุ้มครองบุคคลในครอบครัวจากการใช้ความรุนแรง รวมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวในฐานะหน่วยสำคัญสูงสุดของสังคม

เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 52 วรรคสอง ได้บัญญัติให้รัฐคุ้มครองสถาบันครอบครัว โดยกำหนดคำว่า “บุคคลในครอบครัว” ไว้เป็นพิเศษ เพื่อให้ได้รับการคุ้มครองและป้องกันจากความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ดังนั้น การคุ้มครองสิทธิของบุคคลในครอบครัว รวมทั้งเด็ก เยาวชน และสตรีจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง โดยรัฐจะต้องเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการคุ้มครองบุคคลเหล่านี้ให้ได้รับความคุ้มครองตามที่บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดไว้ เช่น รัฐต้องบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อปกป้องคุ้มครองบุคคลในครอบครัวอัน เด็ก สตรี และผู้สูงอายุจากการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

2.2.2 ความจำเป็นในการใช้อำนาจรัฐเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

โดยทั่วไปแล้ว หน้าที่หลักของรัฐคือการรักษาอธิปไตยของรัฐ รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และการให้บริการสวัสดิการสังคม ซึ่งบทบาทของรัฐในแต่ละยุคสมัยย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม จารีตประเพณี ในแต่ละยุคสมัยนั้น ๆ การเมืองการปกครองที่จะมีอิทธิพลสำคัญต่อการกำหนดบทบาทของรัฐที่จะมีต่อประชาชนของตน เช่น หากเป็นรัฐในระบบการปกครองแบบเผด็จการ สิทธิประโยชน์ของประชาชนก็จะน้อยลง ในขณะที่หากเป็นรัฐในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยก็จะคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 35 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง”

*** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 33 บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน

บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข

การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้น

เคหสถานหรือในที่ที่รัฐจะกระทำมิได้เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

เป็นเรื่องสำคัญ รัฐก็จะเข้าไปปกป้องดูแลสวัสดิภาพของประชาชนของตน เพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างเต็มที่

แต่กระนั้นก็ดี การที่สังคมหรือรัฐจะดำรงอยู่ได้ จำเป็นต้องมีสถาบันต่าง ๆ ทำหน้าที่พื้นฐาน เช่น สถาบันครอบครัวดำรงจำนวนประชากร ทั้งทางด้านขยายจำนวนและการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถทำหน้าที่ให้แก่สังคม สถาบันเศรษฐกิจทำหน้าที่ในด้านการผลิตและการแบ่งปันส่วนผลิตผลอันเกิดจากความร่วมมือของสมาชิกในสังคม สถาบันการเมืองทำหน้าที่ปกครองดูแล รักษาความสงบเรียบร้อยและระดมความร่วมมือของสมาชิกในสังคม สถาบันการศึกษาทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมและสร้างสรรค์ความคิดและสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ โดยเฉพาะในส่วนของสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีมาคู่กับสังคมมนุษย์ทุกยุคทุกสมัยและทุกระดับของสังคม ในอดีตครอบครัวทำทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นให้กำเนิดบุตร การให้การอบรมเลี้ยงดู การทำมาหากิน การปกครอง การศาสนา ซึ่งทุกสถาบันที่แยกออกไปต่างจากในปัจจุบันนั้นแต่เดิมล้วนรวมอยู่ในสถาบันครอบครัวทั้งสิ้น³⁷

ในเมื่อสถาบันครอบครัวเป็นตัวแทนของสังคมในการให้กำเนิดสมาชิกใหม่ ให้การอบรมเลี้ยงดูและถ่ายทอดระเบียบแบบแผน ปทัสถานของสังคม รวมทั้งดูแลสมาชิกในครอบครัวด้วยกันเอง อันเป็นไปในสัมพันธภาพอันดีงามของครอบครัว ดังนั้นเพื่อให้บุคคลในครอบครัวเป็นสมาชิกที่ทำหน้าที่ให้แก่สังคมได้อย่างเต็มที่ รัฐจึงเห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัวและเข้ามาปกป้องคุ้มครอง แต่อย่างไรก็ตาม รัฐมีส่วนที่จะต้องให้การรับรองและคุ้มครองความเป็นอิสระของสถาบันครอบครัวเพื่อที่จะให้สิทธิแก่สมาชิกในครอบครัวในการดูแลกันและกันไปตามวิถีทางที่เหมาะสม โดยปราศจากการแทรกแซงของรัฐ

อย่างไรก็ตาม แม้สมาชิกในครอบครัวจะดำรงอยู่ในสถาบันครอบครัวที่ได้รับการคุ้มครองให้ปราศจากการแทรกแซงจากรัฐ แต่บุคคลนั้นก็ยังมีสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลอยู่ในตัวเองทุกประการ ฉะนั้นเมื่อแนวคิดที่ว่า “บุคคลมีสิทธิในฐานะปัจเจกชน” ได้รับการยอมรับมากขึ้น ประกอบกับเกิดข้อเท็จจริงที่ว่าสมาชิกในครอบครัวซึ่งมีหน้าที่และความคาดหวังจากสังคมว่าจะเป็นผู้ดูแลสมาชิกในครอบครัวในระหว่างกันเองอย่างดี และให้สิ่งที่เป็นประโยชน์ที่สุดแก่กันตามสัมพันธภาพที่ดีงามของครอบครัว กลับบกพร่องต่อหน้าที่ของตนหรือมีเหตุที่กระทำหน้าที่นั้นไม่ได้มากขึ้น สังคมหรือรัฐในฐานะเป็นผู้คุ้มครองบุคคลในรัฐก็จำเป็นต้องผ่อนคลายความเด็ดขาดของหลักที่ว่ารัฐจะไม่

³⁷ ยุทธ ศักดิ์เดชยนต์, กฎหมายกับสังคม (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533), หน้า 9.

เข้าแทรกแซงสิทธิในสถาบันครอบครัวลง โดยรัฐจะเข้าไปแสดงบทบาทของตนในการดำเนินการในสิ่งที่เป็นประโยชน์ที่ดีที่สุดแก่ครอบครัว ซึ่งวิธีการและรูปแบบที่แต่ละรัฐจะใช้นั้นก็จะแตกต่างกันไปตามสภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละรัฐ โดยอาศัยกฎหมายและบุคคลผู้บังคับใช้กฎหมาย เช่น เจ้าพนักงานของรัฐ หรือศาล เป็นต้น³⁸

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า แม้บทบาทของรัฐคือการต้องให้ความคุ้มครองสถาบันครอบครัวโดยไม่เข้ามาแทรกแซงหรือเกี่ยวข้องกับกิจการภายในครอบครัวก็ตาม แต่หากเมื่อใดที่เกิดปัญหาอันขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีอย่างชัดเจน หรือมีการล่วงละเมิดต่อบิดามารดาหรือบุตร เช่น เกิดการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยมีการทำร้ายกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว ซึ่งเป็นบุคคลที่ควรจะต้องมีหน้าที่ดูแลกันและกันมากกว่า หรือปล่อยให้ผู้อื่นกระทำการเช่นนั้นโดยมิได้ปกป้องคุ้มครองสมาชิกในครอบครัว หรือมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นโดยสมาชิกในครอบครัวเป็นผู้กระทำ แม้การกระทำรุนแรงจะเกิดขึ้นในครอบครัวซึ่งถือว่าสิทธิในครอบครัวเป็นสิทธิเกี่ยวกับส่วนตัวจำต้องได้รับการคุ้มครองก็ตาม แต่สิทธิความเป็นส่วนตัวในครอบครัวดังกล่าวก็ไม่สำคัญว่าสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของบุคคลผู้ถูกกระทำซึ่งจำต้องได้รับการปกป้องและคุ้มครองให้ปราศจากความรุนแรงในครอบครัวและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม รัฐในฐานะที่มีอำนาจพิเศษโดยเป็นบิดามารดาของประเทศชาติ (Parens patriae) ก็จะต้องแสดงบทบาทเข้ามาแทรกแซงครอบครัวโดยต้องดำเนินการป้องกันและปราบปราม เพื่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิในร่างกายและเสรีภาพของสมาชิกในครอบครัวอันเป็นปัจเจกชน โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย องค์กรและเจ้าพนักงานของรัฐเป็นเครื่องมือสำคัญ

นอกจากนี้การที่จะบังคับให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เพื่อคุ้มครองและป้องกันบุคคลในครอบครัวจากความรุนแรงในครอบครัวนั้น รัฐต้องเข้ามามีบทบาทโดยต้องมีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ในชีวิตร่างกายและทรัพย์สิน อันเป็นการให้ความคุ้มครองประโยชน์ขั้นพื้นฐานของบุคคล ซึ่งส่งผลให้สังคมมีความสงบเรียบร้อยและพัฒนาก้าวหน้าต่อไปและยังรวมถึงการจัดบริการสาธารณะที่จำเป็นพื้นฐาน และช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอ ผู้ที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้³⁹ ใน

³⁸ อุ่มพร คำพิทักษ์, “การคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกรณีที่ถูกเป็นผู้เสียหายในความผิดอาญา : ศึกษาอำนาจหน้าที่ของพนักงานภายใต้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ”, หน้า 51-53.

³⁹ จรัส สุวรรณมาลา, ผลประโยชน์สาธารณะและการกำหนดนโยบายสาธารณะ : แนวคิดทางรัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529), หน้า 3-4.

ส่วนของครอบครัวนั้นรัฐต้องให้ความคุ้มครองช่วยเหลือและป้องกันคุ้มครองบุคคลในครอบครัวซึ่งรวมถึงคู่สมรสจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทและวัฒนธรรมของสังคม

อนึ่ง สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากรัฐ (Protection) ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงควรได้รับการคุ้มครองป้องกันมิให้ได้รับความกระทบกระเทือนในทุก ๆ ด้าน ไม่แต่เฉพาะด้านร่างกายเท่านั้น แต่สมควรได้รับการคุ้มครองทางด้านจิตใจ (Psychological) เช่น การให้ความคุ้มครองให้ผู้ถูกระทำมิให้ถูกล่วงละเมิดในความเป็นส่วนตัว (Privacy)

2.2.3 ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

เมื่อเกิดปัญหาการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวขึ้น รัฐจำเป็นต้องให้การช่วยเหลือเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวซึ่งถือเป็นผู้เสียหายนั้น ในแต่ละประเทศก็จะมีวิธีการแตกต่างกันออกไป แต่ทุกประเทศก็จะมีพื้นฐานทางความคิดร่วมกันในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปนั้น จะยึดตามแนวความคิดของ Professor Herbert Packer ซึ่งได้เขียนไว้ในบทความเรื่อง “Two Models of The Criminal Procedure” ซึ่งได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก เพราะได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับแนวทางของกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในยุคปัจจุบัน โดยกล่าวถึงการใช้อำนาจของรัฐที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ซึ่งการใช้อำนาจนั้นบางกรณีก็จะกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ฉะนั้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยปรัชญาที่ว่า เมื่อรัฐเป็นผู้ใช้อำนาจตามกฎหมาย และการกระทำที่รัฐได้กระทำไปตามอำนาจย่อมกระทบถึงสิทธิดังกล่าว ดังนั้นการที่รัฐจะกระทำการใด ๆ ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตอำนาจที่กฎหมายให้กระทำได้ กล่าวคือ ต้องไม่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นปรัชญาที่สำคัญที่สุดของกระบวนการพิจารณาคดีอาญา

ในการศึกษาระบบความยุติธรรมทางอาญาของ Professor Herbert Packer จะเห็นได้ว่า Packer ได้จำแนกรูปแบบทฤษฎีว่าด้วยการให้ความยุติธรรมทางอาญาไว้เป็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) และทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม (Due Process Model) ซึ่งทั้งสองรูปแบบนี้เป็นตัวที่กระทบต่อการใช้อำนาจของรัฐกับประชาชนอย่างมาก และอาจนำมาอธิบายกระบวนการการใช้อำนาจของรัฐในการเข้าคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ว่าควรจะมีขอบเขตอย่างไร ทั้งนี้ย่อมสุดแท้แต่

รัฐจะใช้รูปแบบใดในการดำเนินนโยบายทางอาญา โดยทฤษฎีทั้งสองนี้ต่างก็มีเหตุผลสนับสนุนของตนเองและเป็นไปตามค่านิยมที่แตกต่างกัน ซึ่งมีข้อพิจารณา ดังนี้

1. ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม (Due Process Model)⁴⁰

ทฤษฎีนี้อยู่บนพื้นฐานที่ว่า สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายอย่างเต็มที่ การจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยชัดแจ้งเท่านั้น ทฤษฎีนี้จึงมุ่งเน้นการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนมากกว่าการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม กล่าวคือ แม้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมจะด้อยประสิทธิภาพไปบ้าง แต่จะต้องเคารพโดยการไม่ละเมิดหรือก้าวล่วงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยเด็ดขาด การอำนวยความยุติธรรมจะต้องดำเนินไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยเคร่งครัด (Due process of law)

ทฤษฎีนี้ไม่เชื่อว่าการค้นหาข้อเท็จจริงและการรับฟังพยานหลักฐานในเบื้องต้นโดยเจ้าพนักงานตำรวจ หรืออัยการจะมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ดังนั้น รูปแบบของการบังคับใช้กฎหมายจะอยู่ในลักษณะที่ยึดถือกฎหมายเป็นสำคัญ และมุ่งเน้นถึงหลักกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล และจะจำกัดอำนาจของฝ่ายบริหารในการบังคับใช้กฎหมาย ฝ่ายตุลาการมีบทบาทในการตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐ สำหรับวิธีการหรือรูปแบบในการตรวจสอบก็ย่อมต้องเป็นไปด้วยความถูกต้อง เป็นธรรม

ในส่วนการดำเนินคดีตามแนวความคิดของทฤษฎีนี้ ผู้ต้องหาจะไม่ถูกส่งผ่านไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวก โดยมากจะมีอุปสรรคเข้ามาขัดขวาง ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมนี้จึงเห็นว่าขั้นตอนในการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยเจ้าพนักงานของรัฐ อาจเกิดจากการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยไม่ชอบก็ได้ เช่น อาจเกิดจากวิธีการล่อลวงให้ซื้อ หรือการสร้างพยานหลักฐานใหม่ ๆ ขึ้นมา ทำให้ข้อเท็จจริงที่ได้มาโดยมิชอบนั้นไม่สามารถนำมาใช้ได้ ดังนั้นจากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นชัดเจนว่า ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นอย่างมาก และไม่ยอมรับการค้นหาความจริงที่เกิดจากความสามารถทางยุทธวิธีของเจ้าพนักงานของรัฐที่ไม่ได้บัญญัติในกฎหมาย

⁴⁰ ประธาน วัฒนวาณิชย์, “ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม,” วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 9,2 (2520): 150-151.

ดังนั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ทฤษฎีนี้ยึดถือการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน มุ่งความสำคัญไปที่การจำกัดอำนาจของเจ้าพนักงานของรัฐที่จะดำเนินการใดก็ตามที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้นั้น และหากการกระทำโดยของเจ้าพนักงานต้องเข้าไปล่วงละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนแล้ว เจ้าพนักงานจะสามารถทำได้โดยต้องอยู่ในกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้ หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเป็นรูปแบบการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมิให้ถูกละเมิดจากการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบ

2. ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model)⁴¹

ทฤษฎีนี้มีหลักในการพิจารณาว่า หน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาก็คือ การควบคุมและปราบปรามการกระทำผิด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งความสงบสุข และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของคนในสังคม ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีความมาตรการหรือหลักการ นโยบายที่แน่นอน มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งควบคุม ปราบปรามและลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง และการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจควบคุมและปราบปรามการกระทำผิดได้ย่อมกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมมาก อีกทั้งสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้สุจริตก็ถูกกระทบกระเทือนและถูกคุกคามจากผู้กระทำความผิด ดังนั้นถ้าหากกฎหมายไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงพอที่จะใช้ในการปราบปรามการกระทำผิด ก็จะก่อให้เกิดความไม่น่าเชื่อถือของกฎหมาย ประชาชนโดยทั่วไปขาดความเกรงกลัว ผู้ที่เคารพปฏิบัติตามกฎหมายก็จะกลายเป็นผู้ที่ต้องเสียเปรียบ ถูกลิดรอนสิทธิ เสรีภาพ ถูกรุกรานผลประโยชน์และล่วงละเมิดเกิดความไม่สงบและเรียบร้อยทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สิน

ดังนั้น ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมนี้จึงมุ่งเน้นการส่งเสริมประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งควบคุม ระงับ และปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก กระบวนการทางอาญาของรัฐจะต้องให้หลักประกันต่อสังคมอันเป็นการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายซึ่งตกเป็นเหยื่อจากการกระทำผิดนั้น แม้ในบางครั้งจะมีการใช้อำนาจก้าวล่วงสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลไปบ้าง เช่น การค้น การยึด การจับ การควบคุม การสืบสวนสอบสวน เนื่องจากเป้าหมายหลักของทฤษฎีนี้คือ การควบคุมอาชญากรรม ฉะนั้นรัฐจึงต้องดำเนินการโดยมุ่งเน้นการจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามวิถีทางของกฎหมายให้ได้ ตามทฤษฎีนี้จึงให้อำนาจในการวินิจฉัยกักขังหรือขังข้อเท็จจริงโดยเจ้าพนักงานของรัฐอย่างกว้างขวาง และการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ เราจะต้องปรับปรุงและเพิ่มพูนประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม เช่น การ

⁴¹ เรื่องเดียวกัน

สืบสวน การดำเนินคดีอาญา การพิสูจน์ความผิดและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดซึ่งถูกศาลพิพากษาลงโทษแล้วอย่างได้ผล กระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีส่วนการจับกุมผู้กระทำผิดและการพิพากษาผู้กระทำผิดสูงโดยการให้ทรัพยากรอย่างจำกัด ขั้นตอนในกระบวนการทางอาญาจะต้องไม่มีแบบพิธีที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินคดี โดยความมุ่งหมายของทฤษฎีนี้คือ ขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมจะต้องรวบรัด สม่่าเสมอไม่หยุดชะงัก มีประสิทธิภาพและต้องยอมรับว่าการค้นหาข้อเท็จจริงในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการเพียงพอที่จะเชื่อถือได้⁴²

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมนี้ มุ่งเน้นต่อการควบคุมและปราบปรามการกระทำผิดเป็นสำคัญ เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองกับผู้เสียหายจากการกระทำผิดนั้น โดยเน้นหนักต่อการปราบปรามการกระทำผิดอย่างต่อเนื่องและจริงจัง แต่สำหรับในส่วนของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล สำหรับทฤษฎีนี้แล้วจะพิจารณาในเรื่องดังกล่าวเป็นลำดับรองลงไป หรือต้องรอหลังจากที่เราสามารถควบคุมและป้องกันผู้กระทำผิดได้ สังคมก็จะเกิดความสงบสุขเป็นระเบียบเรียบร้อย และเมื่อสังคมเป็นระเบียบเรียบร้อยก็เท่ากับเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลไปโดยปริยาย ดังนั้นโดยลักษณะ รูปแบบ และวิธีการดำเนินงานตามทฤษฎีนี้ ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมจะดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ไม่หยุดชะงักเป็นการโต้ตอบกับปัญหาอาชญากรรมอย่างเฉียบขาด มีการเปิดให้ใช้โอกาสในการพิจารณาหรือใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวาง โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายก็จะกระทำโดยเร็ว ไม่มีกระบวนการต่างๆ มากมายขัดขวาง

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมเป็นการให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของรัฐเข้าไปอย่างเต็มที่เพื่อเป็นการป้องกันหรือควบคุมมิให้การกระทำผิดเกิดขึ้น ดังนั้น หากเจ้าพนักงานกระทำการดังกล่าวแล้วกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แต่ถ้าทำไปโดยมีเหตุผลว่าเพื่อเป็นการรักษาไว้ซึ่งความสงบสุขของสังคมโดยรวม หรือเพื่อประโยชน์ของสาธารณชนย่อมสามารถที่จะกระทำได้⁴³

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ทฤษฎีทั้งสองทฤษฎีนี้ ต่างก็มีแนวความคิดหลักการและเหตุผลที่แตกต่างกันออกไป แต่ทั้งนี้แล้วโดยวัตถุประสงค์หลักต่างก็มีจุดหมาย

⁴² เรื่องเดียวกัน

⁴³ จงรัก จุฑานนท์, “การคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการถูกจับและตรวจค้นโดยไม่ชอบธรรม,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 10.

ปลายทางอย่างเดียวกัน คือ ต้องการให้สังคม บ้านเมือง ประเทศชาติเกิดความสงบสุข เรียบร้อย มีกระบวนการยุติธรรมที่สามารถคุ้มครองผู้บริสุทธิ์ และลงโทษผู้ที่กระทำผิดได้อย่างปราศจากข้อสงสัยบกพร่อง

จากการศึกษาผู้เขียนพบว่าทั้งทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมและทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม ต่างได้ให้ความสำคัญกับบทบาทขององค์กรแตกต่างกันออกไป โดยทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมจะให้ความสำคัญแก่เจ้าพนักงานของรัฐผู้เป็นฝ่ายปฏิบัติ ซึ่งจะอยู่ในส่วนของเจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการ ซึ่งโดยรูปแบบแล้วทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีให้ความสำคัญกับรูปแบบที่ให้อำนาจหรือภาระอยู่กับฝ่ายบริหารเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็แตกต่างกับทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมซึ่งเน้นหนักไปที่หลักนิติธรรม สำหรับบทบาทขององค์กรที่ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญก็คือบทบาทของศาลหรือตุลาการ โดยมุ่งเน้นไปที่ความยุติธรรม ความเป็นกลาง สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค

แนวความคิดทั้งสองทฤษฎีได้มีข้อดีและข้อบกพร่องที่แตกต่างกันไป ในส่วนของทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) นั้น มีการกำหนดวิธีการดำเนินการที่รวดเร็วเด็ดขาด เน้นประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้มีการดำเนินการได้รวดเร็ว ทันท่วงทีต่อความพัฒนาของอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถโต้ตอบได้อย่างฉับพลัน อันมีผลเป็นการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการกระทำผิดได้เร็ว แต่มีข้อบกพร่องตรงที่ว่า การดำเนินการอย่างรวดเร็วและเด็ดขาดนั้น จำเป็นอยู่ที่จะต้องให้เจ้าพนักงานของรัฐมีอำนาจมากและมีการใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวาง เมื่อเป็นเช่นนี้อาจทำให้มีการใช้อำนาจไปในทางที่มิชอบ (abuse of power) หรือเป็นลักษณะ “แบบอำเภอใจ” (arbitrary) ซึ่งจะมีผลเป็นอันตรายต่อสังคมเสียเอง ทฤษฎีนี้จึงต้องแก้ไขที่การควบคุม (control) อำนาจโดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลบ้าง แนวความคิดนี้ยอมรับในความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ และถือว่าความผิดพลาดนั้นจะเป็นแนวทางให้เกิดการแก้ไขให้ดีขึ้น⁴⁴

ส่วนทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process Model) นั้น มีข้อดีคือให้ความสำคัญต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ผู้ถูกกล่าวหาจะได้รับความคุ้มครอง โดยจะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ การดำเนินกระบวนการพิจารณา พิสูจน์ความผิดจะต้องเป็นไปตามขั้นตอน และวิธีการที่

⁴⁴ อารี อารยวัฒน์กุล, “การคุ้มครองสิทธิของบุคคลกับการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), หน้า 83.

กฎหมายได้กำหนดไว้ หลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาโดยมิชอบไม่สามารถนำมาใช้ได้ ถือเป็นทฤษฎีที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในทุกชั้นทุกตอนของกระบวนการพิจารณา แต่ข้อเสียของทฤษฎีนี้ก็คือนอกจากจะทำให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลมากเกินไป อาจส่งผลต่อความสงบเรียบร้อยของคนในสังคม ผู้กระทำความผิดอาจจะหลุดพ้นจากกระบวนการยุติธรรมและไม่ถูกลงโทษ ทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความฮึกเหิม และไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมืองอีกต่อไป อันจะเป็นการสร้างความเสื่อมศรัทธาในระบบกระบวนการยุติธรรม ความไม่น่าเชื่อถือของกฎหมาย

จะเห็นได้ว่ารูปแบบทั้งสองทฤษฎีดังกล่าวนี้ มีความแตกต่างกันก็เพราะวิธีปฏิบัติ (Procedure) หากแต่ในความเป็นจริง เราไม่สามารถนำทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งมาใช้แต่เพียงอย่างเดียวได้ เรายังต้องมีการผสมผสานกันของทั้งสองรูปแบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อกระบวนการทางอาญาที่เหมาะสมต่อไป กล่าวคือ ต้องไม่คำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลไว้ขอบเขตอันเป็นผลให้ละเลยเรื่องการควบคุมการกระทำความผิด ขณะเดียวกันก็ไม่มุ่งเน้นการควบคุมการกระทำความผิดจนละเลยต่อการเอาใจใส่ในส่วนสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล โดยเราต้องกำหนดจุดแห่งความพอดีของรูปแบบทั้งสองให้เข้ากับการบังคับใช้กฎหมาย สุดแล้วแต่จะโน้มเอียง เน้นหนักไปในรูปแบบใดหรือมีการวางโครงสร้างในลักษณะไหน ซึ่งผลสุดท้ายวัตถุประสงค์หลักที่หวังกันก็คือ ความสงบเรียบร้อยของสังคมและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมือง ไม่ให้ถูกระทบกระเทือน⁴⁵

สำหรับการนำทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายทั้งสองทฤษฎีมาใช้ในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนั้น มีตัวอย่างให้เห็นได้จากกรณีอุบัติการณ์ความรุนแรงในครอบครัวในประเทศอังกฤษและประเทศอาณานิคมว่า โดยในศตวรรษที่ 17 ประเทศอังกฤษและอาณานิคมเริ่มมีการสอนหลักเสรีประชาธิปไตย (Liberal) และอิทธิพลของ John Lock ที่ชี้ให้เห็นว่ารัฐต้องรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม (Public order) ซึ่งมีความสำคัญกว่าการรักษาความสงบส่วนบุคคล (Private order) ดังนั้นแม้เกิดความรุนแรงในครอบครัว แต่รัฐก็ไม่จำเป็นต้องเข้าไปดูแล เพราะเป็นเรื่องส่วนบุคคล จึงไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายควบคุมความรุนแรง จึงไม่เกิดการที่รัฐจะใช้อำนาจเข้าไปแทรกแซงชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลในครอบครัว กรณีดังกล่าว จึงเห็นได้ว่ารัฐเลือกจะใช้

⁴⁵ กรรกาญจน์ อรุณปลอด, “การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย : ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิดทางกฎหมายและกระบวนการบังคับใช้,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 16-17.

ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายในรูปแบบของทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process Model) โดยมุ่งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในส่วนของสิทธิในครอบครัว แต่เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 18 สภาพสังคมและเศรษฐกิจเริ่มเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ยังผลให้อุบัติการณ์ความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้นและต่อเนื่องมาจนถึงศตวรรษที่ 19 จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการยุติธรรมทางอาญานานาใหญ่เนื่องจากชนชั้นกลางได้ต่อสู้เรียกร้องให้มีการควบคุมอาชญากรรมที่แพร่หลาย ซึ่งเป็นผลมาจากการอพยพของผู้คนต่างถิ่นและความขัดแย้งทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งรวมทั้งปัญหาความรุนแรงในครอบครัว นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลจากนักเคลื่อนไหวสิทธิสตรียุคแรกที่ได้เรียกร้องให้ยุติข้อจำกัดสิทธิสตรีและข้อจำกัดความไม่เสมอภาคระหว่างชายหญิง เช่น ให้สตรีมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีสิทธิในทรัพย์สินของตน เป็นต้น ผลพวงจากความพยายามนี้ทำให้สังคมเห็นความสำคัญของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น รัฐจึงเข้าควบคุมการกระทำความรุนแรงในครอบครัว โดยการออกเป็นกฎหมายคุ้มครองขึ้นโดยมีการยกเลิกประเพณีการเยียนตีภริยาไม่เป็นความผิด รวมทั้งประเทศสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายคุ้มครองความรุนแรงในครอบครัว และกฎหมายคุ้มครองการเยียนตีภรรยา (Anti-Wife Beating Laws)⁴⁶ ซึ่งเห็นได้ว่าเป็นการที่รัฐเริ่มใช้อำนาจเข้าแทรกแซงสิทธิในครอบครัว เนื่องจากปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้นมาก จึงต้องใช้ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) เพื่อมุ่งเน้นในการควบคุมและปราบปรามการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

2.2.4 แนวคิดในการแทรกแซงสถาบันครอบครัว

อนึ่ง การใช้อำนาจรัฐในการเข้ามาคุ้มครองบุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนั้น รัฐอาจต้องเข้าไปกระทำการบางอย่างอันจะเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว และสิทธิในครอบครัวของสถาบันครอบครัวอันเป็นการแทรกแซงสถาบันครอบครัว เพื่อดำเนินการคุ้มครองสิทธิในเนื้อตัวร่างกายของบุคคล ดังนั้น ในส่วนนี้จึงต้องศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการแทรกแซงสถาบันครอบครัวเพื่อให้ทราบถึงแนวคิดที่มาสนับสนุนการใช้อำนาจแทรกแซงสถาบันครอบครัว

2.2.4.1 แนวคิดในการแทรกแซงสถาบันครอบครัวโดยรัฐ

เนื่องจากมนุษย์แต่ละคนมีความแตกต่างทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดังนั้นการอยู่ร่วมกันในสังคมอาจเกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคล อันเนื่องมาจากการขัดกันซึ่ง

⁴⁶ วุชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล และคณะ, รายงานวิจัยการประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว, หน้า 81.

ผลประโยชน์ ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิในชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลในสังคมได้เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ด้อยกว่าทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ อย่างเช่น บุคคลผู้ที่ต้องพึ่งพาคนอื่นในเรื่องของความเป็นอยู่ เช่น ภรรยาที่ต้องพึ่งพิงสามี หรือเด็กที่ต้องพึ่งพิงบิดามารดา เป็นต้น ซึ่งเมื่อเกิดภาวะการณ์เช่นนี้จึงจำเป็นต้องมีกฎระเบียบที่มีลักษณะบังคับให้สมาชิกของสังคมนั้น ๆ ต้องปฏิบัติตาม โดยรัฐซึ่งมีหน้าที่หลักในการรักษาความสงบเรียบร้อย และดูแลสวัสดิภาพของประชาชนทุกคนจะดำเนินการบัญญัติกฎหมาย เพื่อให้เกิดหลักประกันว่าบุคคลทุกคน ไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่ จะได้รับการคุ้มครองสิทธิในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง และบุคคลที่จะละเมิดสิทธิผู้อื่นต้องถูกลงโทษตามกฎหมายของสังคมโดยยุติธรรม เพื่อประโยชน์และความสงบเรียบร้อยของสังคม⁴⁷

ตามปกติแล้ว หน้าที่ในการดูแลสวัสดิภาพของบุคคลในครอบครัวจะเป็นหน้าที่ของสถาบันครอบครัว คือ สามี ภรรยา หรือบิดา มารดา โดยรัฐมีส่วนที่จะต้องให้การรับรองและคุ้มครองความเป็นอิสระของสถาบันครอบครัว เพื่อที่จะให้สิทธิแก่บุคคลในครอบครัวที่จะดูแลกันและกันไปตามวิถีทางที่เหมาะสมโดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐและรัฐต้องให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิของบุคคลในครอบครัวในฐานะปัจเจกชนที่มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์

ดังนั้น แม้บุคคลซึ่งอยู่ในครอบครัวและอยู่ภายในความดูแลของสถาบันครอบครัวนั้น แต่บุคคลดังกล่าวก็ยังมีเสรีและละสิทธิส่วนบุคคลอยู่ในตัวด้วย ผู้เป็นใหญ่ในครอบครัวมีสิทธิเป็นเพียงผู้ให้การดูแลและสิ่งที่เหมาะสม ตราบเท่าที่ผู้ที่อยู่ในความดูแลได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกวิธีและไม่เป็นที่เสื่อมเสียสวัสดิภาพทุกประการ และไม่ขัดขวางต่อความเป็นอยู่ของบุคคลนั้น แต่เมื่อใดที่หัวหน้าครอบครัวหรือผู้ดูแลซึ่งเป็นผู้มีอำนาจปกป้องคุ้มครองสวัสดิภาพของบุคคลในครอบครัวบกพร่องหรือมีเหตุให้กระทำหน้าที่ไม่ได้ หรือกลับกลายเป็นผู้ก่อให้เกิดอันตรายเสียเอง โดยการใช้อำนาจปกครองโดยมิชอบทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิต สุขภาพทางกายหรือจิตใจ หรือสวัสดิภาพของบุคคลในครอบครัวได้ เช่น สามีทำร้ายทุบตีภรรยาและบุตรผู้เยาว์อย่างรุนแรงตลอดเวลา⁴⁸ ดังนั้น รัฐต้องเข้าแทรกแซงครอบครัวเพื่อเป็นธุระในการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำด้วยวิธีการที่เหมาะสม ในฐานะที่สังคมหรือรัฐก็มีส่วนร่วมเป็นผู้รับผิดชอบบุคคล

⁴⁷ อุ้มพร คำพิทักษ์, “การคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกรณีที่ถูกเป็นผู้เสียหายในความผิดอาญา : ศึกษาอำนาจหน้าที่ของพนักงานภายใต้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ,” หน้า 43.

⁴⁸ ประสพสุข บุญเดช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2535), หน้า 600-601.

เช่นเดียวกับหัวหน้าครอบครัว ซึ่งการที่รัฐเข้าไปใช้อำนาจเพื่อคุ้มครองดูแลและปกป้องสวัสดิภาพของบุคคลในครอบครัวในสังคมของตอนนี้ มีแนวคิดทางกฎหมายที่เป็นหลักให้อำนาจรัฐในการแทรกแซงใช้อำนาจของรัฐอยู่ 2 แนวคิด คือ แนวคิด Police Power และ แนวคิด Parens Patriae ดังนี้

1. แนวคิด Police Power

แนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดในทางกฎหมายมหาชน (Public Law) เดิมที่อำนาจนี้เป็นส่วนหนึ่งในอำนาจของกษัตริย์ แต่ในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง อำนาจทั่วไปของรัฐในฐานะผู้ใช้อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่ารัฐมีอำนาจชนิดหนึ่ง เรียกว่า Police Power หรืออำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในรัฐ ศาลสูงสหรัฐเคยให้คำจำกัดความอำนาจรัฐดังกล่าวนี้ ซึ่งปรากฏในทุกรัฐว่าหมายถึง อำนาจในทางสาธารณสุข จัดให้ราษฎรมีสวัสดิภาพ มีศีลธรรม มีสวัสดิการ หรือความเป็นอยู่ที่ดี

การใช้อำนาจ Police Power ในทางนิติบัญญัติแสดงออกโดยผ่านการตรากฎหมาย เช่น ตราขึ้นในรูปกฎหมายอาญา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตลอดจนพระราชบัญญัติอื่น ๆ ในส่วนของการใช้อำนาจรัฐ ฝ่ายบริหาร รัฐต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่คอยควบคุมสอดส่องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย นอกจากนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจรัฐฝ่ายตุลาการ ก็จัดให้มีองค์กรคือศาล เพื่อพิจารณาพิพากษาคดี กำหนดบทลงโทษในกรณีที่มีการนำตัวผู้ฝ่าฝืนกฎหมายมาเข้าสู่กระบวนการพิจารณาเพื่อรับโทษ เพื่อให้กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์

แนวความคิด Police Power นี้ ถือว่ารัฐมีอำนาจเต็มบริบูรณ์ที่จะปกป้องพลเมืองของรัฐให้พ้นภัยอันตรายจากบุคคล ซึ่งกระทำความผิดหรือเป็นภัยต่อสังคม และการที่รัฐมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน รัฐจึงต้องกระทำการบางอย่างที่จำเป็นเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชน ฉะนั้นรัฐจึงถือความชอบธรรมที่จะเข้าไปแทรกแซงสถาบันครอบครัวที่มีการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เพื่อให้ความคุ้มครองแก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นพลเมืองของตนเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยแก่สังคม หากสถาบันครอบครัวซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการดูแลทำหน้าที่บกพร่อง⁴⁹

⁴⁹ Donald Brieland and John Allen Lemmon, Social Work and the Law, 2nd ed. (Minnesota: West Publishing, 1987), pp. 137-138.

2. แนวคิด Parents Patria

แนวความคิดนี้เริ่มมาจากกฎหมายอังกฤษ (Common Law) ที่ถือว่า กษัตริย์เป็นบิดาของประเทศ (The King as “Father of the Country”) โดยกษัตริย์จะใช้อำนาจในการคุ้มครองประชาชนทั้งหมดในอาณาจักรของพระองค์ ซึ่งเหตุผลของการใช้อำนาจดังกล่าวนี้ เนื่องจากผู้ปกครองรัฐต้องการช่วยเหลือพลเมืองซึ่งไม่สามารถพอที่จะดูแลรักษาตนเองได้ อันเนื่องมาจากอายุหรือความสามารถด้านจิตใจไม่เอื้ออำนวย⁵⁰

ในปัจจุบันความมุ่งหมายของแนวคิด Parents Patria ก็เป็นเช่นเดียวกับในอดีต กล่าวคือ ถือว่ารัฐมีอำนาจพิเศษในฐานะที่เป็นบิดามารดาของประเทศชาติที่จะปกป้องคุ้มครองประชาชนให้พ้นจากอันตรายหรือความเสียหายใด ๆ ซึ่งเขาไม่สามารถปกป้องตนเองได้ หรือไร้ความสามารถ และจะช่วยเหลือให้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดีที่มีความรับผิดชอบ ดังนั้นหน้าที่ของรัฐในฐานะเป็นบิดามารดาของประเทศชาติก็จะเป็นการแสดงแนวคิดที่ว่ารัฐสามารถเข้าแทรกแซงสถาบันครอบครัวที่มีการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ ในกรณีที่บุคคลในครอบครัวที่มีหน้าที่ตามความรับผิดชอบของตนกลับเป็นผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเสียเอง ซึ่งมีผลทำให้ผู้ถูกกระทำไม่สามารถปกป้องดูแลตนเองได้ รัฐจึงใช้อำนาจในฐานะเป็นบิดามารดาของประเทศชาติเข้าไปแทรกแซงในสถาบันครอบครัวเพื่อนำบุคคลที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมาเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองต่อไป

กล่าวโดยสรุป แนวคิดเกี่ยวกับใช้อำนาจรัฐเข้าแทรกแซงสถาบันครอบครัวเพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัวดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นนั้น เป็นหลักที่นำมาสนับสนุนเพื่อให้รัฐมีอำนาจเข้าไปแทรกแซงในสถาบันครอบครัวเพื่อคุ้มครองบุคคลในครอบครัวได้ แสดงให้เห็นถึงสภาพปัญหาของสังคมปัจจุบันที่ต้องเผชิญกับภาวะการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจ ส่งผลให้บุคคลเกิดความเครียด บ้างก็ตอกงาน บ้างก็หันไปเสพยา และทำยที่สุดก็ระบายกับบุคคลที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งนับวันจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นในทั่วประเทศ ดังนั้น การที่รัฐจะเข้ามามีบทบาทในการคุ้มครองบุคคลในครอบครัวจึงสมควรที่จะต้องมีประสิทธิภาพที่ดีและเหมาะสมเพียงพอต่อประเทศนั้น ๆ

⁵⁰ Ibid., p. 108.

2.2.4.2 แนวคิดในการแทรกแซงสถาบันครอบครัวโดยสังคม

ปัญหาการกระทำทารุณแรงในครอบครัว เป็นปัญหาที่พบอยู่ทั่วไปในสังคม ทั้งเป็นอาชญากรรมที่เกิดขึ้นภายใต้หลังคาบ้านที่คนทั่วไปเข้าใจว่าเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยที่สุด จึงทำให้อาชญากรรมประเภทนี้ยากแก่การป้องกันเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะผู้กระทำความผิดคือสมาชิกในครอบครัว ดังนั้น การระมัดระวังหรือการป้องกันตนเองจึงเป็นสิ่งที่ถูกมองข้าม เป็นผลให้โอกาสในการกระทำทารุณแรงเพิ่มมากขึ้น จนกลายเป็น “ปัญหาสังคมกึ่งอาชญากรรม”

ประเด็นที่มีการพูดถึงกันมากขึ้นก็คือ ปัญหาสังคมกึ่งอาชญากรรมนี้จะลดลงได้หากมีเพื่อนบ้านคอยสอดส่อง ช่วยเหลือ และยับยั้ง เมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้นใกล้ ๆ บ้านของตน ซึ่งเป็นที่มาของแนวคิดการให้สังคมคือเพื่อนบ้านเข้าแทรกแซงในสถาบันครอบครัวเพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้นความเป็นไปได้หรือไม่ได้ที่เพื่อนบ้านควรจะไปแทรกแซงครอบครัวอื่น เพื่อลดปัญหาการกระทำทารุณแรงให้น้อยลง จึงเป็นประเด็นที่ควรพิจารณาเป็นอย่างยิ่ง

การจะพิจารณาว่าเพื่อนบ้านควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือไม่กับเรื่องการกระทำทารุณแรงของครอบครัวบ้านใกล้เคียง อาจเริ่มพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับการกระทำทารุณแรงในครอบครัวดังนี้

1. **โครงสร้างทางสังคม** กล่าวคือ สังคมไทยมีโครงสร้างเป็นระบบปิตาธิปไตย (patriarchy) หรือระบบความคิดแบบเน้นอำนาจของผู้ชาย ดังนั้นสังคมจึงมองว่าผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิง โดยบิดาจะเป็นหัวหน้าครอบครัวและมีสิทธิปกครองครอบครัว รวมทั้งอาจใช้วิธีการที่รุนแรงเพื่อบังคับควบคุมครอบครัวให้อยู่ในกฎเกณฑ์ที่กำหนด สิ่งเหล่านี้ยังดำรงอยู่ในสังคมไทย

2. **ปัจจัยเสี่ยงของสถาบันและบริบทสังคมในระดับชุมชนใกล้เคียงตัวมีปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความรุนแรง** ได้แก่ สภาพบ้านเรือนตั้งอยู่โดดเดี่ยวห่างไกลครอบครัวอื่น เพื่อนบ้านยากจนที่ต้องทำมาหาเลี้ยงชีพและไม่มีเวลาสนใจครอบครัวอื่น ค่านิยมในชุมชนที่มองสถานภาพของผู้หญิงที่ด้อยกว่าผู้ชาย และการอยู่โดดเดี่ยวของผู้หญิง ส่งผลให้โอกาสที่จะเกิดความรุนแรงต่อผู้หญิงมีสูงกว่าในชุมชนที่ปราศจากปัญหาเหล่านี้

3. **ความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างครอบครัว** กล่าวคือ วัฒนธรรมที่รักษาความเกรงใจ การให้เกียรติ และการเคารพในสิทธิของคนอื่น การรักษาความสัมพันธ์กันทางสังคมระหว่างครอบครัวด้วยกันนั้นหมายถึงการไม่แทรกแซง

ครอบครัวอื่น โดยเฉพาะการกระทำรุนแรงระหว่างคนในครอบครัวด้วยกันนั้น เป็นเรื่องที่เพื่อนบ้าน ไม่อยากเข้าไปยุ่งเกี่ยวนัก เนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัวของแต่ละคน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในบ้าน ได้แก่ ความเป็นใหญ่ของผู้ชายในบ้าน โดยเฉพาะในการครอบครองทรัพย์สินและอำนาจในการจัดการค่าใช้จ่ายและเรื่องครอบครัวอื่น ๆ ทำให้บุคคลอื่นในบ้านเกรงกลัวและยอมรับอำนาจโดยุษฎี

5. ปัจจัยในระดับบุคคล ข้อมูลที่ปรากฏยืนยันในความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตคู่ของผู้หญิงและผู้ชายว่า ผู้ชายมีแนวโน้มมากกว่าผู้หญิงที่จะเป็นผู้กระทำ ความรุนแรงต่อคู่ของตน โดยลักษณะส่วนบุคคลที่ผลักดันให้ก่อความรุนแรงคือคนที่มีประสบการณ์ความรุนแรงมาก่อนในวัยเด็ก การมีอาชญากรรมในครอบครอง การดื่มแอลกอฮอล์หรือสารเสพติด มีปัญหาความเครียดจากหน้าที่การงานในชีวิตประจำวัน และการสูญเสียสถานภาพ เช่น ตกงาน รวมถึงคนที่ขาดทักษะชีวิตในการระงับความโกรธ ระงับความขัดแย้ง และการรับมือกับความเครียด ซึ่งเป็นธรรมดาที่บุคคลจะต้องเคยเผชิญกับปัญหาเหล่านี้ไม่ว่าทางใดก็ตาม

จากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีสัมพันธ์กับการกระทำรุนแรงในครอบครัวดังที่กล่าวข้างต้น จะเห็นว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงใน 4 ระดับคือ ระดับสังคม ชุมชน ครอบครัว และบุคคล โดยปัจจัยทั้งหมดล้วนเป็นปัจจัยเสี่ยง (Risk Factor) ที่นำไปสู่การกระทำรุนแรงในครอบครัวทั้งสิ้น

ดังนั้นประเด็นที่ว่า ปัญหาการกระทำรุนแรงในครอบครัวจะลดลงได้หากเพื่อนบ้านคอยสอดส่อง ช่วยเหลือ และยับยั้ง เมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้นใกล้ ๆ บ้านของตน และเพื่อนบ้านควรจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวในเรื่องของครอบครัวคนอื่นเพื่อแทรกแซง (Intervention) ให้ปัญหาเบาบางลง จึงควรพิจารณาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. โครงสร้างทางสังคมยอมรับถึงสิทธิที่เท่าเทียมกันระหว่างชายหญิง และยอมรับว่าความเหลื่อมล้ำทางเพศเป็นปัญหาที่นำไปสู่การกระทำรุนแรงในครอบครัวแล้วหรือไม่ เพราะหากสังคมยังยอมรับผู้ชายเป็นใหญ่ และมองปัญหาความรุนแรงเป็นสิ่งธรรมดาในครอบครัว การแทรกแซงจากภายนอกครอบครัวก็ขาดการยอมรับ

2. ชุมชนและบริบททางสังคมมีปัจจัยสนับสนุน (Proactive Factor) ครอบครัวที่ถูกกระทำรุนแรงหรือไม่ เช่น ความเข้มแข็งของชุมชน การมีเครือข่ายทางสังคมของชุมชน คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และชุมชนมีมาตรฐานทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อครอบครัวที่

เป็นสมาชิกในชุมชน เพราะหากชุมชนไม่มีสิ่งเหล่านี้ การที่เพื่อนบ้านจะเข้าไปแทรกแซงคงกระทำ
ได้ยาก

3. เมื่อเข้าไปแทรกแซงครอบครัวอื่น จะกำหนดขอบเขตความเกรงใจ
การให้เกียรติ การเคารพในสิทธิของคนอื่น และการมองว่าเรื่องภายในครอบครัวใครคนภายนอก
ไม่ควรไปยุ่งเกี่ยวแค่ไหน ถึงจะสามารถรักษาระดับความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างครอบครัวเอาไว้
ได้

4. ครอบครัวที่จะถูกแทรกแซงควรมีลักษณะอย่างไร หากครอบครัวนั้น
ผู้ชายเป็นใหญ่ในบ้านและมีอิทธิพลในการครอบครองทรัพย์สินและอำนาจในการจัดการค่าใช้จ่าย
และเรื่องครอบครัวอื่น ๆ จนบุคคลที่อาศัยอยู่ภายในบ้านเกรงกลัวและยอมรับอำนาจ เขาจะ
ยอมรับการแทรกแซงจากภายนอกครอบครัวหรือไม่

5. บุคคลภายนอกครอบครัวจะวิเคราะห์ได้หรือไม่ว่าผู้ที่กระทำรุนแรงต่อ
สมาชิกในครอบครัวมีลักษณะหรือปัจจัยพื้นฐานอย่างไร เช่น ปัจจัยทางชีวสังคม และปัจจัยทาง
สภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวเขา เพราะหากไม่ทราบปัจจัยดังกล่าวแล้ว ก็ยากที่จะเข้าไป
แทรกแซงได้อย่างถูกต้อง

จากข้อพิจารณาในประเด็นต่าง ๆ ข้างต้น จะเห็นได้ว่าความเป็นไปได้ในการที่
เพื่อนบ้านจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวในเรื่องของครอบครัวคนอื่นนั้นย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สัมพันธ์กับความ
รุนแรงทั้งระดับสังคม ชุมชน ครอบครัว และบุคคล กล่าวคือหากพิจารณาแล้วเห็นว่าปัจจัยที่
สัมพันธ์กับความรุนแรงในครอบครัวทั้ง 4 ระดับ ในเชิงบวกหรือเป็นปัจจัยสนับสนุน เช่น สังคม
ตระหนักและยอมรับในสิทธิที่เท่าเทียมในบทบาทหญิงชาย มีปัจจัยที่เอื้อต่อการแทรกแซงจาก
ชุมชนและบริบทที่เกี่ยวข้อง การเข้าไปแทรกแซงไม่กระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว
สมาชิกในครอบครัวนั้นยอมรับการแทรกแซง และมีข้อมูลเพียงพอที่จะสนับสนุนการแทรกแซง
อย่างได้ผล ครอบครัวอื่นก็สามารถเข้าไปแทรกแซงได้ แต่ถ้าหากขาดปัจจัยเชิงบวกหรือปัจจัย
สนับสนุนดังกล่าวข้างต้นแล้ว การเข้าไปแทรกแซงครอบครัวเพื่อนบ้านก็คงกระทำได้ยาก

2.2.4.3 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการแทรกแซงสถาบันครอบครัว

ในส่วนเกี่ยวกับการแทรกแซงสถาบันครอบครัวเพื่อช่วยเหลือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนี้ ได้มีการตั้งข้อสังเกตประการหนึ่ง⁵¹ ว่า การเข้าแทรกแซงสถาบันครอบครัวเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงนั้น อาจจะเป็นการขัดต่อสิทธิมนุษยชนของคู่สมรสและสิทธิในครอบครัว รวมทั้งขัดต่อสิทธิเสรีภาพในเคหสถานของครอบครัวนั้น ซึ่งสิทธิเสรีภาพดังกล่าวเป็นสิทธิเสรีภาพที่ได้รับการรับรองทั้งในระดับสากลตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วย

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องนี้ได้มีการสรุปประเด็นเกี่ยวกับคำตอบในเรื่องนี้ไว้ว่า การเข้าไปคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ถือเป็น การเข้าไปเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับชีวิตเนื้อตัวร่างกาย เพราะปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อ 5 ได้บัญญัติว่า “บุคคลจะต้องไม่ถูกปฏิบัติหรือลงโทษอันมีลักษณะทารุณโหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือหยามเกียรติมิได้” ดังนั้น การปฏิบัติอันมีลักษณะเป็นการทารุณไม่ว่าจะเกิดจากความสัมพันธ์ส่วนตัวในครอบครัวหรือบุคคลแปลกหน้าย่อมเป็นการละเมิดสิทธิในเนื้อตัวร่างกายอันเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและจำเป็นต้องได้รับการปกป้องคุ้มครอง และการปกป้องคุ้มครองนี้ย่อมหมายถึงรวมถึงการแทรกแซงสถาบันครอบครัวและการใช้ชีวิตส่วนตัวของบุคคลอื่นจึงเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านครอบครัวและสิทธิความเป็นส่วนตัวอันเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 เช่นเดียวกัน จึงเห็นได้ว่ากรณีดังกล่าวเป็นการขัดแย้งกันระหว่างสิทธิในเนื้อตัวร่างกายกับสิทธิในครอบครัวและสิทธิความเป็นส่วนตัว ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบตามหลักการดุลยภาพแห่งสิทธิมนุษยชนแล้ว จะเห็นได้ว่าสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับชีวิตเนื้อตัวร่างกายย่อมมีความสำคัญกว่าสิทธิในครอบครัว สิทธิในเคหสถาน และสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลในครอบครัว โดยหากจะกล่าวโดยเฉพาะการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ย่อมได้ชื่อว่าเป็นการกระทำในนามของผู้ที่ถูกระทำความรุนแรงนั่นเอง ดังนั้น การแทรกแซงครอบครัวหรือเคหสถานหรือชีวิตความเป็นส่วนตัวของบุคคลในครอบครัวเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของบุคคลที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว จึงมิใช่การตรวจค้นจับกุมผู้กระทำความรุนแรง หากแต่เป็นการกระทำในนามผู้ประสบเหตุความรุนแรง (Survivor) หรือผู้ถูกระทำนั่นเอง หากใช่เป็นการละเมิดสิทธิครอบครัว เคหสถานหรือความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่นแต่อย่างใดไม่

⁵¹ วชิรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล และคณะ, รายงานวิจัยการประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว, หน้า 240.

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การกระทำรุนแรงต่อเนื้อตัวร่างกาย เพศหรือจิตใจถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน กระบวนการเข้าแทรกแซงเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ถือเสมือนหนึ่งเป็นการใช้สิทธิในนามผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ย่อมเป็นการขัดหรือแย้งกับสิทธิมนุษยชนในครอบครัว เคสสถานและความเป็นอยู่ส่วนตัวของผู้ก่อเหตุรุนแรง (Perpetrator) แต่เป็นดุลยภาพแห่งสิทธิมนุษยชนที่สังคมยอมรับได้⁵²

ดังนั้น ในการเข้าแทรกแซงสถาบันครอบครัวเพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนั้น จะต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างสิทธิเสรีภาพและความเป็นส่วนตัวของบุคคลในครอบครัวตามกฎหมาย และความจำเป็นของผู้ถูกกระทำที่จะต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน ซึ่งเกือบทุกประเทศจะให้น้ำหนักในการปกป้องคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงมากกว่า ดังนั้น หากสามีหรือภริยาหรือบิดามารดากระทำการใด ๆ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควรทำให้คู่สมรสหรือเด็กตกอยู่ในอันตราย รัฐหรือสังคมก็ย่อมเข้าแทรกแซงเพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำได้ อย่างไรก็ตามแนวทางนี้ก็อาจเป็นการแทรกแซงชีวิตครอบครัวเกินไป หลายประเทศจึงกำหนดให้ศาลทำการไต่สวนก่อนจนเป็นที่แน่ชัดว่ามีการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวโดยมิชอบจริง จึงจะสามารถใช้อำนาจเข้าแทรกแซงได้

2.3 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

2.3.1 ประมวลกฎหมายอาญา

การกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่จะเข้าลักษณะเป็นความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะของการกระทำอันก่อให้เกิดความรุนแรงนั้นว่าจะเป็นความผิดฐานใด ซึ่งหากการกระทำใดเข้าลักษณะเป็นความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ผลที่ตามมาคือผู้กระทำความรุนแรงต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายและได้รับโทษต่าง ๆ เช่น จำคุก เป็นต้น โดยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่

2.3.1.1 ความผิดต่อชีวิต

การกระทำรุนแรงในครอบครัวอันเป็นความผิดต่อชีวิต ได้แก่ การทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยเจตนา⁵³ เช่น การกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยใช้อาวุธปืนยิง ใช้มีดแทง ใช้ไม้

⁵² เรื่องเดียวกัน, หน้า 241

⁵³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288

ตี การใช้ยาพิษ เป็นต้น อันเป็นเหตุให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงถึงแก่ความตาย และหากมีเหตุ
 ุกรรจ์ต่าง ๆ เช่น การกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยฆาตบุพการี ฆาตโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ฆา
 โดยทรมานหรือกระทำทารุณโหดร้าย ก็เป็นเหตุให้ผู้กระทำความรุนแรงได้รับโทษหนักขึ้นด้วย⁵⁴
 นอกจากนี้ แม้ผู้กระทำความรุนแรงมีเจตนาเพียงต้องการทำร้ายร่างกายผู้ถูกระทำเท่านั้น โดย
 มิได้มีเจตนาฆ่า แต่การทำร้ายดังกล่าวเป็นเหตุให้ผู้ถูกระทำถึงแก่ความตาย โดยความตายเป็น
 ผลโดยตรงจากการถูกทำร้าย ผู้กระทำความรุนแรงก็จะได้รับโทษตามกฎหมายได้⁵⁵ นอกจากนี้
 หากผู้กระทำความรุนแรงกระทำการปฏิบัติอันทารุณแก่บุคคลในครอบครัวซึ่งต้องพึ่งตนในการ
 ดำรงชีพหรือในการอื่นใด โดยผู้กระทำมีเจตนาเพื่อให้ผู้นั้นฆ่าตนเองและผู้ถูกระทำได้กระทำการ
 ฆ่าตนเอง ผู้กระทำความรุนแรงก็มีความผิด⁵⁶ นอกจากนี้ หากผู้กระทำได้กระทำการสนับสนุนหรือ
 แนะนำส่งเสริมให้กำลังใจให้บุคคลในครอบครัวที่มีจิตใจอ่อนแอฆ่าตนเอง เช่น ยุยงให้บุตรที่
 ร่างกายไม่สมประกอบฆ่าตนเอง ผู้กระทำก็มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาดังเช่นกัน⁵⁷

2.3.1.2 ความผิดต่อร่างกาย

ลักษณะการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่จะเป็นความผิดอาญา ได้แก่ การ
 ใช้กำลังกายผลัก มัด ผูก กักขัง การใช้กำลังทำร้ายจนเป็นแผลถลอก ฟกช้ำ เลือดออก รอยเจาะ
 รอยแตก รอยไหม้ รอยขีด ขูด ช่วนต่อร่างกาย การใช้กำลังเค้นคอ หรือบีบคอ ใช้กำลังดึงผม
 กระชากผม ใช้อาวุธทำร้ายร่างกาย หรือทำให้เสียหายซึ่งสัตว์เลี้ยงหรือทรัพย์สินของอีกฝ่าย โดย
 ความผิดอาญาต่อร่างกายที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว เช่น ความผิดฐานทำร้าย
 ร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อกายหรือจิตใจ⁵⁸ กล่าวคือ เป็นการกระทำความรุนแรงใน
 ครอบครัวยุติผลให้ร่างกายหรือจิตใจเจ็บป่วย ไม่ว่าจะเป็นการใช้กำลังทางกายหรืออาจมีอาวุธ
 ด้วย และหากเป็นการกระทำโดยมีเหตุุกรรจ์ เช่น กระทำต่อบุพการี โดยไตร่ตรองไว้ก่อน หรือโดย
 ทรมานหรือใช้วิธีการทารุณโหดร้าย⁵⁹ หรือหากผลของการกระทำทำให้ผู้ถูกระทำได้รับบาดเจ็บ
 สาหัจากการถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว เช่น ตาบอด เสียอวัยวะสืบพันธุ์ เสียแขน มือ
 เท้า นิ้วหรืออวัยวะอื่นใด ทุพพลภาพหรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิตหรือเกินกว่ายี่สิบวัน

⁵⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289

⁵⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 290

⁵⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 292

⁵⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293

⁵⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295

⁵⁹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 296

เป็นต้น⁶⁰ ผู้กระทำความรุนแรงก็ต้องรับโทษหนักขึ้น แต่หากเป็นการกระทำที่ไม่รุนแรงมาก เช่น สามีใช้มือชกหรือเตะภริยาจนมีรอยช้ำรักษา 2 วัน หรือ 5 วัน หาย หรือผลทำให้ล้มลงมีเพียงแผลถลอกเล็กน้อย ผู้กระทำความรุนแรงก็มีความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นโดยไม่เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจอันเป็นความผิดหลุโทษ⁶¹ ซึ่งความผิดฐานนี้สามารถตกลงประนีประนอมยอมความได้ตามกฎหมาย และแม้จะมีการแจ้งความเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความรุนแรงแล้ว พนักงานสอบสวนสามารถทำการพิจารณาเปรียบเทียบปรับผู้กระทำความรุนแรงได้ ซึ่งจะมีผลทำให้คดีอาญายุติลงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2.3.1.3 ความผิดเกี่ยวกับเพศ

หลักจารีตประเพณีในสังคมไทยยอมรับว่าการสมรสเป็นการแสดงออกซึ่งความยินยอมของภริยาที่จะร่วมประเวณีหรือมีสัมพันธ์กับชายผู้เป็นสามี ประกอบกับหลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า สามีภริยาต้องอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา⁶² ซึ่งหมายความว่ารวมถึง การร่วมประเวณีด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ทางเพศที่ตื้นเขินควรเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของทั้งสามีและภริยา กล่าวคือ เมื่อการสมรสต้องกระทำด้วยความสมัครใจ การร่วมประเวณีย่อมต้องทำด้วยความสมัครใจเช่นเดียวกัน⁶³ การจดทะเบียนสมรสไม่ควรเป็นการผูกมัดว่าภริยามีหน้าที่ที่จะต้องยอมจำนนต่อความต้องการทางเพศของสามีตลอดไปจนกว่าจะมีการถอนทะเบียนสมรส ทั้งนี้เนื่องจากหลังจดทะเบียนสมรสแล้วเหตุการณ์อาจจะเปลี่ยนแปลงไปจนทำให้ภริยาไม่สมัครใจที่จะมีเพศสัมพันธ์กับสามีอีกต่อไป ไม่ว่าจะเป็กรณีนี้ที่สามีภริยาแยกกันอยู่ต่างหากเป็นการชั่วคราวหรืออยู่ในระหว่างการดำเนินการฟ้องหย่า หรือสามีมีโรคติดต่ออย่างร้ายแรง⁶⁴ ดังนั้น ประมวลกฎหมายอาญาจึงกำหนดบทบัญญัติความรับผิดในกรณีที่เป็นการข่มขืนในระหว่างบุคคลในครอบครัว ซึ่งรวมถึงสามีภริยาไว้ เช่น หากเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยการข่มขืน

⁶⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297

⁶¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391

⁶² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1461 วรรคแรก

⁶³ วิมลศิริ ชำนาญเวช, “กฎหมายอาญาคู่ครองผู้หญิงและเด็กในคดีเกี่ยวกับครอบครัวเพียงไร,” วารสารนิติศาสตร์ 2 (มิถุนายน 2540): 369.

⁶⁴ มาลี พุกษ์พงศาวิลี, สตรีกับกฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2527), หน้า 224-225.

กระทำซ้ำเราบุคคลใด แม้บุคคลนั้นจะเป็นภริยาซึ่งถูกต้องตามกฎหมาย การกระทำนั้นก็เป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำซ้ำเรา⁶⁵ และหากการข่มขืนกระทำซ้ำเราบุคคลในครอบครัวได้กระทำต่อเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี เช่น บุตรของตน ไม่ว่าเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม การกระทำก็เป็นความผิด⁶⁶ และหากการกระทำที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความรุนแรงก็จะได้รับโทษหนักขึ้นด้วย⁶⁷

2.3.1.4 ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ หรือคนชรา

การทอดทิ้งหมายถึง การกระทำด้วยประการใด ๆ ที่ทำให้ผู้ถูกกระทำที่อยู่ในความดูแลของตนเองไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวรนั้นไปเสียจากตนเอง เช่น การนำตัวไปปล่อยไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ โดยการทอดทิ้งเด็ก คนป่วย หรือคนชราซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวถือเป็นความรุนแรงในครอบครัว และยังถือเป็นความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแม้การกระทำความผิดลักษณะนี้ ผู้กระทำจะมีได้ใช้กำลังประทุษร้ายทางร่างกายหรือจิตใจของผู้ถูกกระทำจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำได้รับบาดเจ็บหรือถึงแก่ความตายก็ตาม แต่ผลของการกระทำความผิดฐานนี้อาจจะทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจในภายหลังได้ โดยการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่จะถือว่าเป็นความผิดในฐานนี้ ได้แก่ การทอดทิ้งเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 9 ปี⁶⁸ การทอดทิ้งผู้ซึ่งพึ่งพาตนเองมิได้⁶⁹ การทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ คนชรา หรือผู้ซึ่งพึ่งพาตนเองมิได้โดยมีเหตุฉกรรจ์⁷⁰ และการทารุณเด็ก คนป่วยเจ็บ หรือคนชรา⁷¹

2.3.1.5 ความผิดต่อเสรีภาพและชื่อเสียง

การกระทำความรุนแรงในหลายรูปแบบอาจเป็นการทำอันตรายต่ออารมณ์หรือจิตใจของผู้ถูกกระทำ เช่น การขู่เข็ญจะทำอันตราย ข่มขู่ ทำให้เกรงกลัว การข่มขู่หรือทำลายทรัพย์สินหรือสัตว์เลี้ยงของอีกฝ่าย หรือการปฏิบัติต่อเหมือนทาส โดยการกระทำตามที่ได้กล่าวมาบางลักษณะอาจเป็นความผิดอาญาได้ เช่น การข่มขืนใจบุคคลในครอบครัวให้กระทำการใด ไม่

⁶⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276

⁶⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277

⁶⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 ทวิ และมาตรา 277 ตริ

⁶⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 306

⁶⁹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 307

⁷⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 308

⁷¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 398

กระทำการใดหรือจ่ายมอบต่อสิ่งใดโดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิตร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจนั้นเองหรือของผู้อื่น หรือโดยใช้กำลังประทุษร้ายจนผู้ถูกข่มขืนใจต้องกระทำการนั้น⁷² หรือการหน่วงเหนี่ยวกักขังหรือกระทำด้วยประการใดให้บุคคลในครอบครัวปราศจากเสรีภาพในร่างกาย⁷³ ก็ถือเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

ดังที่ได้กล่าวมา จะเห็นได้ว่า การกระทำความรุนแรงในครอบครัวในหลายรูปแบบเข้าลักษณะเป็นความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีผลทำให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้รับโทษ ดังนั้น จึงถือได้ว่าประมวลกฎหมายอาญาถือเป็นมาตรการทางกฎหมายประเภทหนึ่งที่จะช่วยคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยเป็นการกั้นบุคคลผู้กระทำความรุนแรงต่อตนออกไปจากสังคมโดยให้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

2.3.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่กำหนดขั้นตอน วิธีการและสาระสำคัญในการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก การส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมถึงวิธีการปฏิบัติต่อเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะ เลี้ยงดู อบรม สั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสม โดยในพระราชบัญญัตินี้ได้ให้คำนิยามของ “เด็ก” ว่าหมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส⁷⁴ และบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดกลไกการคุ้มครองเด็กที่สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่ว่า เด็กจะเติบโตและพัฒนาได้เป็นอย่างดีในบรรยากาศของความรักความอบอุ่นของครอบครัว และผู้ที่มีหน้าที่หลักในการดูแลเด็กคือพ่อแม่ โดยรัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุนการทำหน้าที่ของพ่อแม่ และรัฐจะสามารถเข้าไปแทรกแซงการทำหน้าที่ของพ่อแม่ก็เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กเท่านั้น ดังนั้น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กจึงมีวัตถุประสงค์หลักในการสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรหลานที่อยู่ในความดูแลของตนให้ได้ โดยใช้มาตรการคุ้มครองเด็กตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติซึ่งจำแนกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก โดยกฎหมายกำหนดเกณฑ์ขั้นพื้นฐานในการอุปการะเลี้ยงดูเด็กสำหรับบุคคลทั่วไปและเกณฑ์โดยเฉพาะสำหรับผู้ปกครองซึ่งมีหน้าที่ให้การอุปการะเลี้ยงดูเด็ก ตามขนบธรรมเนียมท้องถิ่น แต่ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดใน

⁷² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309

⁷³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 310 มาตรา 310 ทวิ และมาตรา 312 ทวิ

⁷⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 4

กฎกระทรวง ตามบทบัญญัติในมาตรา 23 หรือมาตรการในการส่งเสริมความประพฤตินักเรียน นักศึกษา ซึ่งบัญญัติไว้ในหมวด 7 แห่งพระราชบัญญัตินี้

2. ขั้นตอนการสนับสนุนช่วยเหลือ กล่าวคือ หากผู้ปกครองไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลเด็กได้อันอาจจะเนื่องมาจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสุขภาพ หรือปัจจัยอื่นใดก็ตาม ที่ยังมีได้ก่อให้เกิดอันตรายแก่เด็กหรือมีความเสี่ยงที่รุนแรง กฎหมายกำหนด มาตรการให้ความช่วยเหลือผู้ปกครองเด็ก โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการสงเคราะห์เด็กและ ครอบครัว โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ปกครองเด็กสามารถอุปการะเลี้ยงดูเด็กได้ตามมาตรา 23 โดย กฎหมายกำหนดบทบัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 ให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์แก่เด็กและครอบครัวหรือบุคคลที่อุปการะเลี้ยงดูเด็กเพื่อให้ สามารถอุปการะเลี้ยงดูเด็กได้ตามมาตรา 23⁷⁵

3. ขั้นตอนการแทรกแซงเมื่อเกิดปัจจัยเสี่ยงหรือเกิดความเสียหายขึ้นกับเด็ก กล่าวคือ กรณีที่ผู้ปกครองไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูเด็กได้ จนก่อให้เกิดความเสี่ยง แก่เด็ก หรือเกิดความเสียหายแก่เด็ก กฎหมายกำหนดมาตรการในการคุ้มครองเด็กโดยใช้วิธีการ การแทรกแซงการอุปการะเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองไว้ 2 ประการ คือ วิธีการขจัดปัจจัยเสี่ยงหรือ สร้างหลักประกันเพื่อความปลอดภัยแก่เด็ก โดยการแยกเด็กและดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพ เด็กตามมาตรา 41 และมาตรา 42 และวิธีการกำหนดมาตรการในการควบคุมพฤติกรรมของ ผู้ปกครองที่เป็นอันตรายต่อเด็กเพื่อนำไปสู่กระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สามารถทำหน้าที่ ผู้ปกครองได้อีกครั้งตามมาตรา 43

จากหลักการและกลไกการคุ้มครองเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่ กล่าวมาข้างต้น จะนำมาใช้ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในกรณีที่เด็ก เป็นผู้ถูกกระทำจากบิดามารดาซึ่งถือเป็นผู้ปกครองตามพระราชบัญญัตินี้ โดยกลไกตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กมีทั้งมาตรการที่กระทำต่อเด็ก และมาตรการที่กระทำต่อบิดามารดา หรือผู้ปกครอง โดยเป้าหมายสำคัญคือการทำให้เด็กกลับไปอยู่กับบิดามารดาผู้ปกครองที่มี ความสามารถในการดูแลเด็กได้อย่างปลอดภัย ซึ่งกลไกตามพระราชบัญญัตินี้สามารถพิจารณาได้ ดังนี้

⁷⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 33(1)

2.3.2.1 ความรับผิดชอบของผู้ปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.

2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองไว้ในมาตรา 23 และกำหนดการกระทำที่ห้ามผู้ปกครองกระทำต่อเด็กไว้ในมาตรา 25 และมาตรา 26 ดังนั้น ในขั้นต้นจะต้องพิจารณาถึงบุคคลที่เป็น “ผู้ปกครอง” โดยพระราชบัญญัตินี้ได้ให้คำนิยามของผู้ปกครองไว้⁷⁶ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าผู้ปกครองหมายถึงบุคคลดังต่อไปนี้

1. บิดามารดาของเด็กไม่ว่าจะจดทะเบียนสมรสกันหรือไม่
2. ผู้อนุบาล ผู้รับบุตรบุญธรรมและผู้ปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
3. พ่อเลี้ยงแม่เลี้ยง ผู้ปกครองสวัสดิภาพ และนายจ้าง
4. บุคคลอื่นซึ่งรับเด็กไว้ในความดูแลหรือซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย

จะเห็นว่าคำนิยามของผู้ปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 นั้นครอบคลุมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กทั้งในทางกฎหมายและทางข้อเท็จจริง ซึ่งส่งผลให้บุคคลเหล่านี้มีหน้าที่ปฏิบัติต่อเด็กในสถานะของผู้ปกครองเด็กเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองตามสายเลือด ตามข้อเท็จจริง หรือเป็นผู้ปกครองตามกฎหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลเด็ก โดยบุคคลที่เป็นผู้ปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กนี้มีหน้าที่หลักในการอุปการะเลี้ยงดูเด็ก⁷⁷ โดยสามารถจำแนกหน้าที่ของผู้ปกครองได้เป็น 2 ประการ ดังนี้

1. หน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน พัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตน ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งรวมถึง การบำบัดฟื้นฟูเด็กเมื่อมีปัญหาสุขภาพ พัฒนาการ และแก้ไขเยียวยาพฤติกรรมที่ผิดปกติของเด็ก
2. หน้าที่ในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในความดูแลของตน ไม่ให้ตกอยู่ในภาวะอันน่าจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ

⁷⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 4

⁷⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 23

นอกจากบทบาทหน้าที่ข้างต้นแล้ว กฎหมายกำหนดข้อห้ามสำหรับผู้ปกครองในการปฏิบัติต่อเด็กไว้ ดังนี้

1. บทกำหนดให้ผู้ปกครองต้องไม่กระทำการต่าง ๆ ได้แก่ 1.1) ทอดทิ้งเด็กไว้ในสถานรับเลี้ยงเด็กหรือสถานพยาบาลหรือไว้กับบุคคลที่รับจ้างเลี้ยงเด็กหรือที่สาธารณะหรือสถานที่ใด ๆ โดยเจตนาที่จะไม่รับเด็กกลับคืน 1.2) ละทิ้งเด็กไว้ ณ สถานที่ใด ๆ โดยไม่จัดให้มีการป้องกันดูแลสวัสดิภาพหรือให้การเลี้ยงดูที่เหมาะสม 1.3) จงใจหรือละเลยไม่ให้อาหารที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตหรือสุขภาพอนามัยจนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก 1.4) ปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่เป็นการขัดขวางการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็ก 1.5) ปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่เป็นการเลี้ยงดูโดยมิชอบ⁷⁸

2. บทกำหนดห้ามผู้ใดกระทำการต่าง ๆ ต่อเด็ก ไม่ว่าจะเด็กจะยินยอมหรือไม่ ในการกระทำได้ดังต่อไปนี้ 2.1) กระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็ก 2.2) จงใจหรือละเลยไม่ให้อาหารที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตหรือรักษาพยาบาลแก่เด็กที่อยู่ในความดูแลของตน จนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก 2.3) บังคับ ชูเชิญ ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำผิด 2.4) โฆษณาทางสื่อมวลชนหรือเผยแพร่ด้วยประการใด เพื่อรับเด็กหรือยกเด็กให้แก่บุคคลอื่นที่มีโชฎิญาติของเด็ก เว้นแต่เป็นการกระทำของทางราชการหรือได้รับอนุญาตจากทางราชการแล้ว 2.5) บังคับ ชูเชิญ ชักจูง ส่งเสริม ยินยอม หรือกระทำด้วยประการใดให้เด็กไปเป็นขอทาน เด็กเร่ร่อน หรือใช้เด็กเป็นเครื่องมือในการขอทานหรือการกระทำผิด หรือกระทำด้วยประการใดอันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก 2.6) ใช้ จ้าง หรือวานเด็กให้ทำงานหรือกระทำการอันอาจเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจมีผลกระทบต่อกรเจริญเติบโต หรือขัดขวางต่อพัฒนาการของเด็ก 2.7) บังคับ ชูเชิญ ใช้ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กเล่นกีฬาหรือให้กระทำการใดเพื่อแสวงหาประโยชน์ทางการค้าอันมีลักษณะเป็นการขัดขวางต่อการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็กหรือมีลักษณะเป็นการทารุณกรรมต่อเด็ก 2.8) ใช้หรือยินยอมให้เด็กเล่นการพนันไม่ว่าชนิดใดหรือเข้าไปในสถานที่เล่นการพนัน สถานค้าประเวณี หรือสถานที่ที่ห้ามมิให้เด็กเข้า 2.9) บังคับ ชูเชิญ ใช้ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กแสดงหรือกระทำการอันมีลักษณะลามกอนาจาร ไม่ว่าน่าจะเป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทนหรือเพื่อการใด 2.10) จำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก เว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์⁷⁹

⁷⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 25

⁷⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26

การฝ่าฝืนข้อห้ามตามข้อ 1 ซึ่งเป็นบทบัญญัติตามมาตรา 25 มิได้มีการกำหนดบทลงโทษไว้ หากเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามตามข้อ 2 ซึ่งเป็นบทบัญญัติมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนและปรับไม่เกินสามหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ⁸⁰

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติวรรคท้ายของมาตรา 26 ได้บัญญัติไว้ว่า ถ้าการกระทำตามมาตรา 26 มีโทษตามกฎหมายอื่นที่หนักกว่าก็ให้ลงโทษตามกฎหมายนั้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหากผู้ปกครองกระทำทารุณกรรมต่อเด็กเป็นการกระทำที่มีความรุนแรงถึงขั้นเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น ก็ต้องดำเนินคดีตามความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นที่มีโทษหนักกว่า

จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการที่บิดามารดาซึ่งถือเป็นผู้ปกครองตามนิยามในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้กระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กซึ่งเป็นบุตรของตนนั้น ถือเป็นกรกระทำที่เข้าลักษณะของการกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็ก อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26

2.3.2.2 บทบังคับตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

ความรับผิดชอบของผู้ปกครองตามมาตรา 25 และ 26 ที่กล่าวมาข้างต้น นำไปสู่บทบังคับที่มีต่อผู้ปกครองที่กระทำทารุณกรรมเด็ก 2 ประการ คือ มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก⁸¹ และโทษทางอาญา⁸² ซึ่งโทษทางอาญานั้นมีลักษณะเดียวกับมาตรการบังคับที่กล่าวไปแล้วในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแต่เป็นโทษสถานเบา คือ จำคุกเพียงสามเดือน ปรับไม่เกินสามหมื่นบาทซึ่งเป็นอัตราโทษที่อยู่ในเขตอำนาจศาลแขวง

ในส่วนของมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กนั้น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้บัญญัติไว้ในหมวด 4 ว่าด้วยการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก โดยเป็นมาตรการที่ใช้สำหรับสำหรับเด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ เช่น เด็กที่ถูกทารุณกรรม หรือเด็กที่มี

⁸⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 78

⁸¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 43

⁸² พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 78

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำความผิด เป็นต้น⁸³ โดยมาตรการที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่ถูกทารุณกรรม นั้นแบ่งออกเป็น 2 มาตรการ คือ

1. มาตรการในการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการแยกตัวเด็กออกจากครอบครัวของเด็กและจัดให้มีการตรวจรักษาทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งการส่งตัวเด็กไปสถานแรกรับหรือสถานพัฒนาและฟื้นฟู ในกรณีที่เด็กอยู่ในภาวะเสี่ยงหรือได้รับความเสียหายจากการถูกทารุณกรรมหรือเจ็บป่วยจากการเลี้ยงดูโดยมิชอบ ตามวิธีการในมาตรา 41 และมาตรา 42

2. มาตรการในการออกคำสั่งเพื่อควบคุมพฤติกรรมของผู้ปกครองหรือญาติของเด็กที่มีแนวโน้มจะกระทำทารุณกรรมเด็ก ตามวิธีการในมาตรา 43 ซึ่งมีเงื่อนไขในการออกคำสั่งแบ่งเป็น 2 กรณี ดังนี้

2.1 การออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในกรณีที่มีการฟ้องคดีผู้ปกครองที่กระทำทารุณกรรมเด็ก และมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ปกครองรายนั้นจะกระทำทารุณกรรมเด็กอีก โดยศาลที่พิจารณาคดีมีอำนาจกำหนดมาตรการคุ้มครองประพฤตินั้น ห้ามเข้าเขตกำหนด หรือห้ามเข้าใกล้ตัวเด็กในระยะที่ศาลกำหนดเพื่อป้องกันมิให้กระทำการดังกล่าวและจะสั่งให้ผู้นั้นทำทัณฑ์บนตามวิธีการที่กำหนดไว้ตามมาตรา 46 และมาตรา 47 แห่งประมวลกฎหมายอาญาดำรงไว้⁸⁴

2.2 การออกคำสั่งในกรณีที่ยังไม่มีการฟ้องคดีอาญาหรือไม่ฟ้องคดีอาญาแก่ผู้ปกครองที่กระทำทารุณกรรมเด็ก แต่มีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะมีการทารุณกรรมแก่เด็กอีก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 หรือพนักงานอัยการยื่นคำขอต่อศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อออกคำสั่งมิให้กระทำการดังกล่าวโดยกำหนดมาตรการคุ้มครองประพฤตินี้และเรียกประกันด้วยก็ได้⁸⁵ โดยการร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในกรณีนี้ ศาลมีอำนาจออกคำสั่งยับยั้งมิให้ผู้ปกครองหรือญาติของเด็กกระทำการใด ๆ อันเป็นการละเมิดสิทธิเด็กที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก กรณีจึงมิใช่เป็นคดีอาญาซึ่งมุ่งที่จะลงโทษการกระทำในอดีต

⁸³ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 40

⁸⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 43 วรรคหนึ่ง

⁸⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 43 วรรคสอง

กรณีมาตรการบังคับโดยการให้ศาลออกคำสั่งนี้ ศาลอาจออกคำสั่งให้ ยุติหรือห้ามกระทำการใด ๆ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 25 และมาตรา 26 โดยกำหนดเงื่อนไขให้อยู่ ในความกำกับดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่ และให้วางเงินประกันต่อศาลว่าจะไม่กระทำการ ดังกล่าวภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร เมื่อครบระยะเวลาแล้วมิได้กระทำฝ่าฝืนคำสั่งศาล ผู้ วางเงินประกันย่อมร้องขอคืนเงินประกันได้ แต่ถ้ากระทำผิดเงื่อนไขให้พนักงานเจ้าหน้าที่รายงาน ศาล และให้ศาลมีคำสั่งริบเงินวางประกันเสีย และนอกจากนั้นศาลยังอาจกำหนดมาตรการคุม ความประพฤติ ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 56 ประมวลกฎหมายอาญาด้วยก็ได้ โดยในการพิจารณา ออกคำสั่งหรือการเรียกประกันนี้ ศาลต้องพิจารณาโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็น สำคัญ⁸⁶

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ามาตรการบังคับตามมาตรา 43 นี้ สามารถเป็นทั้ง มาตรการควบคุมเฉพาะหน้าและมาตรการภายหลังการดำเนินคดีอาญาได้ กล่าวคือ ไม่ว่าจะมีการดำเนินคดีอาญากับผู้ปกครองที่กระทำทารุณกรรมต่อเด็กหรือไม่ก็ตาม กรณีก็สามารถนำ มาตรการตามมาตรา 43 มาใช้ได้ทั้งสองกรณี และการใช้มาตรการตามมาตรา 43 เป็นกลไกกดดัน ผู้ปกครองเด็กให้เข้าสู่เงื่อนไขต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการคุมประพฤติหรือวิธีการอื่น จะส่งผลเป็น แรงจูงใจให้ผู้ปกครองพยายามปรับตัว กล่าวคือ หากเป็นกรณีที่ผู้ปกครองมีความผูกพันกับเด็ก การปรับตัวเพื่อให้สามารถปรับไปดูแลเด็กได้จึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม แต่หากเป็นกรณีที่ผู้ปกครองทารุณกรรมเด็กโดยไม่มีความผูกพันกับเด็ก ผู้ปกครองก็จะไม่พยายามปรับตัวเพราะไม่ต้องการรับเด็กกลับไปดูแลอยู่แล้วจึงเป็นเหตุผลที่ ชัดเจนที่ต้องหาครอบครัวทดแทนแก่เด็กต่อไป

จากบทบังคับดังกล่าวนี้ จึงนำมาใช้ในกรณีการทารุณกรรมต่อเด็กโดยบิดา มารดาอันเป็นความรุนแรงในครอบครัวได้ โดยสามารถใช้วิธีการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 โดยการนำมาตรการในการให้พนักงานเจ้าหน้าที่แยกตัวเด็กออกจากครอบครัวที่ กระทำทารุณกรรมต่อเด็กและส่งตัวเด็กเข้ารับการตรวจรักษา และมาตรการในการออกคำสั่ง คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเพื่อนำมาใช้บังคับกับบิดามารดาซึ่งถือเป็นผู้ปกครองได้

⁸⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 43 วรรคท้าย

2.3.3 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เป็นกฎหมายที่กำหนดขั้นตอน วิธีการและสาระสำคัญในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว บำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวให้มีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำ ความผิดซ้ำ โดยมีจุดประสงค์สำคัญในการรักษาความสัมพันธ์อันดีงามในครอบครัว โดยในพระราชบัญญัตินี้ได้ให้คำนิยามของ “ความรุนแรงในครอบครัว” ว่าหมายถึง การกระทำใด ๆ ที่มุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะ ก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจ ครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำ อย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบแต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท⁸⁷

2.3.3.1 ความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่มีมานานในทุกสังคม เดิมเรื่องความรุนแรงในครอบครัวถือเป็นเรื่องที่สังคมไทยปกปิด เพราะความเชื่อที่ว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว ปัจจุบันจากข่าวสารที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า การใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และเป็นปัญหาสังคมที่มีผลกระทบและก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันครอบครัว รัฐจึงต้องหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งก่อนประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ มีกระบวนการที่เข้ามาแก้ไขปัญหานี้ คือ กระบวนการทางอาญาโดยการใช้ประมวลกฎหมายอาญา อย่างไรก็ตาม การแก้ไขการใช้ความรุนแรงในครอบครัวที่มีความละเอียดอ่อนและซับซ้อนเกี่ยวข้องกับบุคคลในครอบครัวโดยการใช้ประมวลกฎหมายอาญามาบังคับกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนั้นยังไม่เหมาะสม เนื่องจากปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการทำร้ายร่างกายระหว่างบุคคลโดยที่ใช้เฉพาะมาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา เพราะเป็นปัญหาที่มีความเกี่ยวพันระหว่างบุคคลในครอบครัว ซึ่งหมายถึง คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินกันโดยไม่จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมถึงบุคคลที่อยู่อาศัยในครัวเรือนเดียวกัน แต่ไม่รวมถึงผู้เช่า จึงเป็นลักษณะพิเศษแตกต่างจากการทำร้ายระหว่างบุคคลโดยทั่วไปซึ่งใช้เฉพาะมาตรการทาง

⁸⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 3

อาญาตามประมวลกฎหมายอาญาที่มุ่งประสงค์เอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษเท่านั้น นอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญามีความประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำผิดมากกว่าจะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดหรือปกป้องคุ้มครองผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ทั้งการลงโทษทางอาญาเป็นมาตรการรุนแรงเกินไปสำหรับการแก้ปัญหาในครอบครัว และผู้ถูกกระทำมักไม่ประสงค์ให้ผู้กระทำต้องรับโทษ เพราะความสัมพันธ์ในครอบครัวและการที่ต้องพึ่งพาผู้กระทำในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อาจหาทางออกหลุดพ้นจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า แม้กฎหมายอาญาจะได้รับการออกแบบมาเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาสังคม แต่ก็ได้ครอบคลุมถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว จนกว่าจะเกิดเหตุจนถึงขั้นเลิกตักยงออกหรือเสียชีวิตแล้วเท่านั้น

ดังนั้น การมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพื่อนำมาใช้ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว จึงมีความเหมาะสมกว่ากระบวนการทางอาญา เพราะมีรูปแบบที่เหมาะสมกว่าการใช้ประมวลกฎหมายอาญา กล่าวคือ พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดรูปแบบ วิธีการและขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญา เพื่อถูกคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ทั้งให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำอีก รวมทั้งจะรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้ ทั้งพระราชบัญญัตินี้มีเจตนารมณ์มุ่งเน้นความสมานฉันท์ในครอบครัว เพื่อคงความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวให้มากที่สุด หากมีการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว กฎหมายอาญาจะนำตัวผู้กระทำผิดมารับโทษ ต่างกับพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งกำหนดโทษไว้ในเชิงเยียวยาทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว เป็นความผิดอันยอมความได้ และมีมาตรการคุ้มครองชั่วคราวในการเยียวยาบำบัดฟื้นฟูทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง และเพื่อเป็นการยับยั้งมิให้มีการกระทำผิดซ้ำ นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้เป็นการเสริมความหมายของคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” มีผลทำให้ความรุนแรงบางลักษณะที่ยังไม่เข้าองค์ประกอบความผิดทางอาญาซึ่งเป็นผลให้ไม่อาจดำเนินคดีกับผู้ใช้ความรุนแรงในครอบครัวได้ แต่สามารถเข้าลักษณะเป็น “ความรุนแรงในครอบครัว” ตามพระราชบัญญัตินี้ และรัฐสามารถใช้กระบวนการคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อดำเนินการกับความรุนแรงประเภทนั้น ๆ ได้ และพระราชบัญญัตินี้ยังได้สร้างระบบและกลไกใหม่ที่กฎหมายอาญามิได้บัญญัติไว้ เช่น การกำหนดให้ผู้พบเห็นหรือทราบการกระทำรุนแรงในครอบครัวมีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ อันเป็นการให้ชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อชี้ให้เห็นว่าเรื่องการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องของสังคม ไม่ใช่เป็นเรื่องส่วนตัวอีกต่อไป ทั้งเมื่อการแจ้งดังกล่าวได้กระทำโดยสุจริต ผู้แจ้งก็ย่อมได้รับความคุ้มครอง จากที่กล่าวมาจึงสรุปได้ว่า พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติที่มุ่งเน้นการ

แก้ไขปัญหาล้างคัมอันเป็นการส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง และจากความจำเป็นดังที่กล่าวมานี้เอง จึงนำไปสู่การเสนอให้มีการบัญญัติพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ขึ้น

2.3.3.2 หลักการและวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

หลักการในประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 คือ ให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากปัญหาการแก้ไขการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีความละเอียดอ่อนซับซ้อนเกี่ยวพันกับบุคคลใกล้ชิด มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการทำร้ายร่างกายระหว่างบุคคลโดยทั่วไป การใช้มาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาบังคับกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจึงไม่เหมาะสม เนื่องจากกฎหมายอาญามีเจตนารมณ์ที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดมากกว่าที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดหรือปกป้องคุ้มครองผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น การมีกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว จึงมีความเหมาะสมกว่าการใช้กระบวนการทางอาญา เพราะสามารถกำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป โดยให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้ ประกอบกับเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

จากหลักการในการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ทำให้เห็นว่าพระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ ต้องการให้มีการใช้มาตรการทางกฎหมายที่จะปกป้องคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งสามารถรักษาสัมพันธ์ภาพอันดีงามในครอบครัวไว้⁸⁸ นอกจากนี้ ยังรวมถึงการให้มีการคุ้มครองเด็ก เยาวชนและบุคคลในครอบครัวจากการใช้ความรุนแรง และการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม โดยให้ใช้วิธีการที่มีความละเอียดอ่อนซับซ้อนเกี่ยวพันกับ

⁸⁸ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ประกอบร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ....”, พฤษภาคม 2549.

บุคคลที่ใกล้ชิดกัน และมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากแนวทางดำเนินการตามประมวลกฎหมายอาญา

2.3.3.3 สารสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีบทบัญญัติ 18 มาตรา มีสารสำคัญกำหนดหลักเกณฑ์กว้าง ๆ เพื่อแก้ปัญหการกระทำรุนแรงในครอบครัว โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ลักษณะการกระทำที่ถือว่าเป็นความรุนแรงในครอบครัว

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้ให้คำนิยามของ “ความรุนแรงในครอบครัว” ไว้ว่าหมายถึง การกระทำใด ๆ ที่มุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบแต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท⁸⁹ ดังนั้น หากพิจารณาจากบทนิยามนี้แล้วสามารถแบ่งลักษณะของการกระทำที่เป็นความรุนแรงในครอบครัวได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1.1) การกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว

กล่าวคือ เป็นการกระทำที่เจตนามุ่งประสงค์ให้เกิดอันตราย แต่ไม่จำเป็นต้องเกิดผลของการกระทำนั้นก็ได้ ดังนั้น หากมีเจตนาที่จะกระทำเพื่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ ก็เข้าลักษณะความผิดแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องรอให้เกิดผลอันตรายดังกล่าวเกิดขึ้น กรณีนี้มีลักษณะคล้ายกับเรื่องเจตนาโดยมุ่งประสงค์ต่อผลในกฎหมายอาญา แต่เจตนาที่มุ่งจะกระทำนั้นต้องถึงขนาดที่จะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพด้วย

1.2) การกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว

⁸⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 3

การกระทำโดยเจตนาในส่วนนี้ ไม่ใช่เป็นการกระทำโดยเจตนา มุ่งประสงค์ดังข้อ 1 แต่เป็นการกระทำโดยเจตนาในเรื่องอื่นซึ่งลักษณะการกระทำนั้นมีลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว ดังนั้น การกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวในลักษณะนี้จึงพิจารณาจากลักษณะของการกระทำว่าการกระทำนั้น น่าจะก่อให้เกิดความรุนแรง

1.3) การบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมิชอบ

กล่าวคือ เป็นการจำกัดเสรีภาพบุคคลในครอบครัว เพื่อบังคับให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการ โดยมิชอบ

จากนิยามและลักษณะของการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนั้น จะเห็นได้ว่าได้รวมเอาการกระทำความรุนแรงระดับเบา ๆ เอาไว้ด้วย กล่าวคือ เป็นความรุนแรงที่อาจไม่ถึงขั้นผิดกฎหมายอาญาทั่วไป เช่น กรณีความรุนแรงที่เป็นอันตรายต่อจิตใจทั้งหลาย

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การกระทำที่เป็นความรุนแรงในครอบครัวนั้น อาจหมายถึงการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญา เช่น ดุหมั่นซึ่งหน้า ทำร้ายร่างกาย ข่มขืนกระทำชำเรา เป็นต้น และการกระทำที่ไม่เป็นความผิดทางอาญา แต่มีความรุนแรงถึงขนาดอาจก่อให้เกิดผลในลักษณะเดียวกันดังกล่าวแก่บุคคลในครอบครัว แต่อย่างไรก็ตาม ความรุนแรงในครอบครัวไม่น่าจะหมายรวมถึงการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่น เพราะเมื่อผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตายแล้วก็ไม่อาจฟื้นฟูความสัมพันธ์ภายในครอบครัวได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายนี้ที่ต้องการรักษาสัมพันธ์ภาพอันดีงามในครอบครัวไว้

จากลักษณะของความรุนแรงในครอบครัวทั้งสามลักษณะนั้น มีปัญหาที่ทฎวิพากษ์วิจารณ์กันมากในกรณีชายมีภริยาน้อยว่าเข้าเป็นลักษณะความรุนแรงในครอบครัวในลักษณะนี้และเป็นความผิดอาญาหรือไม่ เพราะโดยปกติการมีภริยาน้อย ฝ่ายชายคงไม่ได้มุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของฝ่ายหญิงตามลักษณะความรุนแรงในข้อ 1 แต่ผลของการมีภริยาน้อยอาจจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัวได้ ซึ่งอาจจะเข้าลักษณะความรุนแรงในครอบครัวในข้อ 2 นี้ได้ อย่างไรก็ตาม ในเรื่องนี้ต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไปตามข้อเท็จจริงในแต่ละเรื่อง เนื่องจากขนบธรรมเนียมประเพณีของ

สังคมไทยกับต่างประเทศซึ่งเป็นต้นฉบับของกฎหมายนี้ไม่เหมือนกันทั้งความรู้สึก ความคิดอ่าน และการยอมรับของแต่ละครอบครัวนั้นอาจแตกต่างกัน

อนึ่ง มีข้อสังเกตในชั้นคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี ว่ากรณีที่พักแม่ยากจน จำเป็นต้องล่ำมโซ่ลูกไว้เพื่อไปทำงาน หรือกรณีบุคคลในครอบครัวสติไม่เต็ม ถูกล่ำมโซ่ไว้ด้วยความเมตตาที่เกรงว่าหากออกนอกบ้านจะเป็นอันตราย กรณีเช่นนี้เห็นว่าผู้กระทำ ไม่ได้มีเจตนาที่จะล่ำมโซ่ไว้เพื่อการลงโทษ จึงไม่เข้าข่ายเป็นลักษณะการกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว โดยคณะกรรมการกลั่นกรองได้ให้แนวทางในการแก้ปัญหาว่าเป็นเรื่องที่ต้องเข้าไปช่วยเหลือบุคคลเหล่านั้น เช่นเดียวกับกรณีการลงโทษระหว่างบิดามารดากับบุตรที่เป็นประเพณี และเป็นการสะท้อนต่อจิตใจของบุตร ซึ่งกรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่า หากเป็นการทำด้วยความเมตตาปรารถนาดีต่อบุตร ก็ไม่น่าจะเป็นความรุนแรงในครอบครัว แต่ถ้าเมื่อใดก็ตามที่การกระทำนั้น เป็นไปในลักษณะประสงคร้าย และมีการกระทำเกินกว่ากรณีที่บิดามารดาจะอบรมสั่งสอนบุตร ด้วยวิธีการทั่วไป หรือมีลักษณะเป็นการทารุณกรรมเด็ก กรณีดังกล่าวก็เข้าลักษณะเป็นความรุนแรงในครอบครัวซึ่งบิดามารดาของเด็กก็ควรมีความผิดอาญา

อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาว่าการกระทำอย่างไรเป็นความรุนแรงในครอบครัวหรือไม่นั้น มีข้อพึงระวังประการหนึ่งว่า พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดลักษณะความผิดทางอาญาขึ้นใหม่ตามมาตรา 4 คือ ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น การพิจารณาความหมายของนิยาม “ความรุนแรงในครอบครัว” ซึ่งเป็นความผิดทางอาญานิดหนึ่งนี้ จึงต้องตีความโดยเคร่งครัดตามหลักการตีความกฎหมายอาญา

2) ผู้ที่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้แล้ว พบว่าบุคคลผู้ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้คือ “บุคคลในครอบครัว” ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ให้ได้ค่านิยามบุคคลในครอบครัวว่าหมายถึง คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน⁹⁰ ซึ่งจากบทนิยามนี้ ทำให้เห็นว่า เป็นการตีความบุคคลในครอบครัวให้มีความหมายอย่างกว้าง เนื่องจากต้องการให้มีการคุ้มครองครอบครัวในลักษณะที่

⁹⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 3

เป็นกฎหมายมหาชน จึงได้กำหนดให้มีความหมายที่กว้างกว่าครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ ให้รวมถึงบุคคลดังต่อไปนี้

- 1) คู่สมรส
- 2) คู่สมรสเดิม
- 3) ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส
- 4) บุตร บุตรบุญธรรม
- 5) สมาชิกในครอบครัวอื่น ๆ เช่น พี่น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย รวมทั้งเครือญาติอื่น ๆ เป็นต้น
- 6) บุคคลใดที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

ตามบทนิยามที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า ผู้เช่าบ้านซึ่งเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ตามสัญญาเช่า ไม่ใช่บุคคลในครอบครัวเพราะมิใช่ผู้ที่มีความสัมพันธ์กันในครอบครัวและต้องพึ่งพาอาศัยกัน ส่วนกรณีลูกจ้างหรือคนใช้ที่อยู่ภายในครัวเรือนนั้น มีความเห็นเนื่องจากเป็นลักษณะของการมีสัญญาจ้างแรงงาน จึงมีแนวโน้มจะใช้บุคคลที่พึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีผู้ให้ความเห็นว่า กรณีนายจ้างลูกจ้างนั้น หากอยู่กันโดยไม่มีสัญญาชัดเจน มีความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่กัน อยู่ร่วมกันเสมือนหนึ่งเป็นคนในครอบครัวมิใช่คนแปลกหน้า โดยอยู่มานานจนมีอายุมากขึ้นเรื่อย ๆ หากมีการทำร้ายกันก็น่าจะใช้กฎหมายนี้มาคุ้มครองได้ เพราะมีการพึ่งพิงกันทั้งด้านความเป็นอยู่และด้านเศรษฐกิจ

3) มาตรการลงโทษสำหรับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดความผิดทางอาญาขึ้นใหม่ โดยกำหนดว่า หากผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ดังปรากฏลักษณะตามความหมายของการกระทำที่เป็นความรุนแรงในครอบครัวที่ได้

กล่าวไปข้างต้น ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁹¹

อนึ่ง แม้ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 4 จะใช้ถ้อยคำว่า “ผู้ใด” ก็ตาม แต่ เมื่อพิจารณาจากบทนิยามในมาตรา 3 ในส่วนของความรุนแรงในครอบครัวและบุคคลใน ครอบครัวแล้ว จะเห็นว่าผู้กระทำความผิดมาตรา 4 นี้หมายความว่าบุคคลที่อยู่ในครอบครัวเท่านั้น

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอัน ยอมความได้ และหากการกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดฐาน ทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ด้วย พระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติให้ ความผิดฐานทำร้ายร่างกายเป็นความผิดอันยอมความได้ด้วย⁹² ซึ่งเดิมความผิดฐานทำร้าย ร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ เหตุที่กฎหมายบัญญัติให้ เป็นความผิดอันยอมความได้เช่นนี้เพราะเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้มุ่งเน้นให้ลงโทษ ทางอาญาแก่ผู้กระทำ หากแต่ต้องการฟื้นฟูผู้ถูกกระทำและบำบัดผู้กระทำ เพื่อคงความสัมพันธ์ อันดีงามในครอบครัวอันเป็นการรักษาสภาพครอบครัวไว้ จึงต้องมีการกำหนดโทษเพื่อให้เป็น เงื่อนไขให้รัฐเข้าไปแทรกแซงในครอบครัวเพื่อทำการคุ้มครองผู้ถูกกระทำและบำบัดผู้กระทำได้ อัน จะเป็นผลให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้และเป็นการผันการดำเนินคดีไม่ให้ เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางหนึ่ง และการให้ความผิดฐานทำร้ายร่างกายเป็นความผิดอันยอม ความได้ก็เพื่อช่วยถนอมรักษาครอบครัวอีกประการหนึ่งด้วย

ส่วนกรณีที่ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวนี้เป็น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีโทษมาตรา 295 หรือกฎหมายอื่นด้วยนั้น ให้ถือว่าเป็น กรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท

⁹¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 4
วรรคหนึ่ง

⁹² พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 4
วรรคสอง

4) การกำหนดหน้าที่ในการแจ้งเหตุการณ์กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดกลไกใหม่ซึ่งประมวลกฎหมายอาญามีได้บัญญัติไว้เข้ามาเพื่อให้การคุ้มครองสถาบันครอบครัว คือ การให้สังคมเข้าแทรกแซงสถาบันครอบครัวได้ โดยกำหนดให้ผู้พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เช่น เพื่อนบ้าน เป็นต้น รวมทั้งผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่ต้องแจ้งเหตุการณ์กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวดังกล่าวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่นี้ หากผู้แจ้งได้กระทำโดยสุจริต ย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง⁹³ และการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่อาจกระทำได้โดยวาจา เป็นหนังสือ ทางโทรศัพท์ วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด⁹⁴ ซึ่งการที่กฎหมายกำหนดบทบัญญัติเช่นนี้เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการรับทราบข้อมูลข่าวสารการกระทำรุนแรงในครอบครัวอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว

จากบทบัญญัติเกี่ยวกับการแจ้งเหตุการณ์กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ดังที่ได้กล่าวมา จึงสามารถพิจารณาได้ดังนี้

4.1) ผู้มีหน้าที่แจ้ง

กฎหมายกำหนดให้ 1) ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้เสียหายนั่นเอง หรือ 2) ผู้ที่พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือ 3) ผู้ที่ทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่ต้องแจ้งเหตุการณ์กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยผู้แจ้งที่กระทำการแจ้งเหตุโดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง

4.2) วิธีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

กฎหมายได้กำหนดวิธีการแจ้งเหตุการณ์กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ในหลายรูปแบบ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการแจ้ง กล่าวคือ ผู้

⁹³ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 5

⁹⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6
วรรคหนึ่ง

แจ้งสามารถแจ้งโดยกระทำโดยวาจา เป็นหนังสือ ทางโทรศัพท์ หรือทางวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใดก็ได้

จากการพิจารณา จะเห็นได้ว่าการกำหนดหน้าที่แจ้งเหตุการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวให้กับผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เช่น เพื่อนบ้าน นี้ เป็นบทบัญญัติที่ต้องการสร้างนัยให้สังคมเล็งเห็นว่า การใช้ความรุนแรงในครอบครัว เป็นเรื่องของสังคม มิใช่เรื่องส่วนตัวอีกต่อไป สังคมจึงต้องเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหา ความรุนแรงในครอบครัวนี้ด้วย ซึ่งถือเป็นการเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาคมในสังคม

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดเพียงว่า “มีหน้าที่แจ้งต่อ พนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้” เท่านั้น แต่พระราชบัญญัตินี้ไม่ได้ กำหนดบทลงโทษในกรณีที่ไม่แจ้งเหตุไว้ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า แม้กฎหมายจะบัญญัติว่าให้มีหน้าที่ ในการแจ้งเหตุนั้น ก็เป็นเพียงเพื่อสนับสนุนให้มีการแจ้งเหตุดังกล่าวเพื่อที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะได้ เข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวได้โดยเร็วเท่านั้น

5) อายุความ

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดเรื่องของอายุความในการแจ้งความและร้องทุกข์ขึ้นเป็นพิเศษ⁹⁵ แตกต่างจากอายุ ความของความผิดอันยอมความได้ตามประมวลกฎหมายอาญา โดยแบ่งเป็น 2 กรณี ดังนี้

5.1) ในกรณีมิได้มีการแจ้งเหตุการกระทำ ความรุนแรงใน ครอบครัวยุติพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 5 ภายใน 3 เดือน นับแต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้ง ให้ถือว่าคดีเป็นอันขาดอายุความ อย่างไรก็ตาม การ แจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น จะเห็นได้ว่าการกำหนดให้บุคคลหลายคนมีหน้าที่แจ้งได้ เช่น ผู้ถูกกระทำ ผู้พบเห็นหรือทราบการกระทำ แต่กรณีข้อความในเรื่องอายุความนี้ ต้องเป็นกรณีที่ ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้งแล้ว แต่ไม่ดำเนินการแจ้ง เหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน 3 เดือน จึงให้ถือว่าคดีเป็นอันขาดอายุความ

5.2) ในกรณีที่มีได้ร้องทุกข์ตามมาตรา 6 กล่าวคือ การร้องทุกข์ ต่อพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภายใน 3 เดือน นับแต่

⁹⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 7

ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ ให้ถือว่าเป็นคดี เป็นอันขาดอายุความ

ทั้งนี้คำว่า “วิสัยหรือโอกาส” คือ ความสามารถของบุคคลในเวลาที่เหมาะสมซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่จะต้องพิจารณาเป็นกรณีไป อย่างไรก็ตาม อายุความของความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวต้องอยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 (4) คือ ถ้าไม่ได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดเวลา 5 ปีนับแต่กระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

อย่างไรก็ตาม แม้คดีจะขาดอายุความตามที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้ว แต่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไว้เป็นกรณีพิเศษ โดยกำหนดว่า การที่คดีขาดอายุความไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้มีส่วนได้เสียที่จะร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว⁹⁶ ซึ่งในปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ดังนั้น ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้มีส่วนได้เสียจึงสามารถร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพตามแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ได้แม้คดีขาดอายุความไปแล้ว

6) การสอบสวน

เมื่อมีการร้องทุกข์ภายในอายุความ 3 เดือน นับแต่ผู้ถูกระทำอยู่ในวิสัย หรือมีโอกาสที่จะแจ้งความหรือร้องทุกข์ได้ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องทำการสอบสวนโดยเร็วและส่งตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ส่งนอกรับสอบสวน พร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อฟ้องคดีต่อศาลภายใน 48 ชั่วโมง หากมีเหตุจำเป็นที่ทำให้ไม่สามารถยื่นฟ้องได้ทันภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้ขอผิดฟ้องต่อศาลได้คราวละไม่เกิน 6 วัน โดยในการสอบปากคำผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นัก

⁹⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 7

สั่งคุมขังเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขออยู่ร่วมด้วยในขณะที่ สอบปากคำเพื่อให้คำปรึกษา⁹⁷

7) มาตรการของรัฐในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้รัฐสามารถใช้อำนาจเพื่อดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พิณฟู บำบัดรักษาผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว และเพื่อรักษา สัมพันธภาพอันดีงามในครอบครัว ไว้หลายประการ ดังต่อไปนี้

7.1) การให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่เกิดเหตุ เพื่อสอบถามผู้กระทำความรุนแรง ผู้ถูกระทำ และบุคคลอื่นที่อยู่ใน สถานที่นั้น เมื่อได้พบเห็นหรือรับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว⁹⁸ ซึ่งรายละเอียดจะกล่าวต่อไปในบทที่ 3

7.2) การให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการจัดให้ ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ และขอ คำปรึกษาแนะนำจากสหวิชาชีพ⁹⁹ ซึ่งรายละเอียดจะกล่าวต่อไปในบทที่ 3

7.3) การให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจร้องทุกข์แทน ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ หากผู้ถูกระทำประสงค์จะดำเนินคดีแต่ไม่ อยู่ในวิสัยหรือโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง¹⁰⁰ ซึ่งรายละเอียดจะกล่าวต่อไปในบทที่ 3

⁹⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 8

⁹⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6
วรรคสอง

⁹⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6
วรรคสอง

¹⁰⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา
6 วรรคสอง

7.4) การให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกมาตรการเพื่อบรรเทาทุกข์แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นชั่วคราวในชั้นสอบสวน¹⁰¹

ในระหว่างการสอบสวน หากเกิดกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว¹⁰² พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อการบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว

ส่วนลักษณะของคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกนั้น กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดลักษณะของคำสั่งที่พนักงานเจ้าหน้าที่อาจออกให้ได้ไว้ เช่น คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว คำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัว คำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าใกล้บุคคลในครอบครัว คำสั่งกำหนดวิธีการดูแลบุตร เป็นต้น ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จึงสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการต่าง ๆ ตามที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์สูงสุดในการให้การคุ้มครองผู้ถูกระทำแล้วแต่กรณีได้¹⁰³

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงเป็นการชั่วคราวแล้ว ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวรวมทั้งบุคคลที่คำสั่งกำหนดจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวอย่างเคร่งครัด การฝ่าฝืน

¹⁰¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10

¹⁰² ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 ข้อ 10

¹⁰³ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10 วรรคหนึ่ง

หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนี้ถือเป็นความผิดอาญาอันมีระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ทั้งนี้ รายละเอียดและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกมาตรการเพื่อบรรเทาทุกข์แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นชั่วคราวในชั้นสอบสวน จะกล่าวต่อไปในบทที่ 3

7.5) การให้อำนาจศาลในการออกมาตรการเพื่อบรรเทาทุกข์แก่ผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควร¹⁰⁴

ในระหว่างการสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณาของศาล หากเกิดกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว¹⁰⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อการบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวหรือศาลจะออกคำสั่งใด ๆ ตามที่สมควรก็ได้

ส่วนลักษณะของคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวที่ศาลจะออกนั้น กฎหมายกำหนดให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดลักษณะของคำสั่งที่ศาลอาจออกให้ได้ไว้ เช่น คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว คำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัว คำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าใกล้บุคคลในครอบครัว คำสั่งกำหนดวิธีการดูแล

¹⁰⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง

¹⁰⁵ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 ข้อ 10

บุตร เป็นต้น ดังนั้น ศาลจึงสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการต่าง ๆ ตามที่
เหมาะสมเพื่อประโยชน์สูงสุดในการให้การคุ้มครองผู้ถูกระงับแล้วแต่กรณีได้¹⁰⁶

เมื่อศาลได้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทา
ทุกข์ให้แก่ผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงเป็นการชั่วคราวแล้ว ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว
รวมทั้งบุคคลที่คำสั่งกำหนดจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวอย่างเคร่งครัด การฝ่าฝืนหรือไม่
ปฏิบัติตามคำสั่งนี้ถือเป็นการผิดอาญาอันมีระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน
6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

7.6) การให้ศาลมีอำนาจกำหนดให้ใช้วิธีการอื่นแทนการ ลงโทษทางอาญาได้¹⁰⁷

กล่าวคือ เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้กระทำความ
รุนแรงกระทำความรุนแรงต่อครอบครัวจริง ศาลมีอำนาจกำหนดให้ใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษต่อ
ผู้กระทำความผิดได้ เช่น กำหนดให้คุมประพฤติ เข้ารับการบำบัด เป็นต้น โดยการที่กฎหมาย
กำหนดเช่นนี้เนื่องจากเห็นว่าการจำคุกไม่ช่วยให้พฤติกรรมการกระทำความรุนแรงในครอบครัว
ลดลงได้ ดังนั้น การกำหนดให้ใช้วิธีการอื่นแทนการจำคุกจะเป็นผลดีกว่า เพราะบางวิธีจะทำให้
ผู้กระทำความผิดได้รับการบำบัดเพื่อให้กลับตัวเป็นคนดีที่ไม่ใช้ความรุนแรงได้ อันจะเป็นผลดีต่อ
การรักษาสถาบันครอบครัว

นอกจากนี้ กฎหมายได้กำหนดวิธีการอื่นแทนการลงโทษที่ศาล
อาจนำมาใช้กำหนดให้กับผู้กระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวไว้ ได้แก่ การ
กำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุมความประพฤติผู้กระทำความผิด การให้ผู้กระทำ
ความผิดชดเชยเงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ การให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสาธารณะ การให้
ผู้กระทำความผิดละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว การ
กำหนดการทำทัณฑ์บนแก่ผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ ตามวิธีการและระยะเวลาที่ศาลกำหนด

¹⁰⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา
10 วรรคหนึ่ง

¹⁰⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา
12 วรรคหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม อำนาจศาลในการกำหนดวิธีการอื่นแทนการลงโทษนั้น ใช้เฉพาะกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยตามความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 4 ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับเท่านั้น กรณีมิได้รวมถึงการที่ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยในข้อหาอื่น ดังนั้น หากศาลพิพากษาลงโทษจำเลยในความผิดฐานอื่น ศาลไม่สามารถใช้อำนาจในการกำหนดวิธีการอื่นดังที่ได้กล่าวมาแทนการลงโทษได้เลย

นอกจากนี้ อำนาจในการกำหนดวิธีการอื่นแทนการลงโทษของศาลนี้ถือเป็นดุลพินิจของศาล ดังนั้น หากศาลเห็นว่าจำเลยกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวจริง แต่พฤติการณ์สมควรลงโทษจำเลยเช่นดังคดีอาญาทั่วไป ศาลก็สามารถทำได้เพราะอำนาจศาลในการกำหนดวิธีการอื่นแทนการลงโทษเป็นเพียงการให้อำนาจศาลเป็นกรณีพิเศษที่จะใช้มาตรการแก้ไขแทนการลงโทษผู้กระทำความผิด

7.7) การจัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงก่อนการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้อง โดยพนักงานสอบสวนหรือศาล¹⁰⁸

ในการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัว หากมีการยุติคดีโดยการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ หรือถอนฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 กำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือศาลต้องจัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนที่จะให้มีการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ หรือถอนฟ้อง โดยในการนี้ พนักงานสอบสวนหรือศาลสามารถกำหนดเงื่อนไขเพื่อให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นดังกล่าว โดยการนำวิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองความปลอดภัยผู้กระทำความผิด หรือวิธีการให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บน มาเป็นเงื่อนไขเพื่อให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวได้ ทั้งนี้ พนักงานสอบสวนหรือศาลอาจรับฟังความเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลในครอบครัวประกอบด้วยก็ได้

¹⁰⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา

เมื่อผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นและเงื่อนไขต่าง ๆ ครบถ้วนแล้ว พนักงานสอบสวนหรือศาลจึงจะจัดให้มีการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือถอนฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ ในขณะเดียวกัน หากมีการฝ่าฝืนบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นแล้ว พนักงานสอบสวนหรือศาลก็มีอำนาจสั่งยกคดีขึ้นดำเนินการต่อไป

7.8) การให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน¹⁰⁹

กล่าวคือ ไม่ว่าจะการพิจารณาคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด พระราชบัญญัตินี้กำหนดหน้าที่ให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน โดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงหลักการต่าง ๆ ได้แก่

ก) การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

ข) การสงวนและคุ้มครองสถานภาพของการสมรสในฐานะที่เป็นศูนย์รวมของชายและหญิงที่สมัครใจเข้ามาอยู่กินฉันสามีภริยา อย่างไรก็ตาม หากศาลไม่สามารถเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกันได้ ศาลก็ต้องดำเนินการให้การหย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของบุตรเป็นสำคัญ

ค) การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ครอบครัวนั้นต้องรับผิดชอบในการดูแลให้การศึกษาแก่สมาชิกที่เป็นผู้เยาว์

ง) มาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสามีภริยาและบุคคลในครอบครัวให้ปรองดองกันและปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างกันเองและกับบุตร

¹⁰⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา

7.9) การให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลมีอำนาจตั้งผู้ประนีประนอมเพื่อไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกัน¹¹⁰

ในการดำเนินคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวนั้น บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีความมุ่งหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน¹¹¹ ดังนั้น กฎหมายจึงกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลมีบทบาทในการยุติคดี โดยการตั้งผู้ประนีประนอมเพื่อไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกัน

ผู้ประนีประนอมที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลตั้ง อาจประกอบด้วยบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความ หรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลเห็นสมควร หรือพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลอาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลใดช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันก็ได้

เมื่อผู้ประนีประนอมได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จแล้ว ผู้ประนีประนอมต้องจัดให้คู่ความทำสัญญายอมความต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญายอมความนั้น โดยเนื้อหาของสัญญายอมความนั้นจะต้องไม่ฝ่าฝืนหรือขัดแย้งกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

8) มาตรการควบคุมการนำเสนอสืบข่าว

เมื่อผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้แจ้งเหตุการกระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเมื่อมีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแล้ว บทบัญญัติพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้มีมาตรการในการควบคุมการนำเสนอสืบข่าว เพื่อเป็นการป้องกันการนำเสนอสืบข่าวที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่บุคคลในครอบครัวที่มีการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยกฎหมายกำหนดมิให้ลงพิมพ์โฆษณา

¹¹⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 16

¹¹¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 15

หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งเรื่องราว ภาพ หรือข้อมูลใด ๆ อันน่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้กระทำและผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว¹¹²

ทั้งนี้ คำว่า “โฆษณา” หมายถึง การเผยแพร่หนังสือออกไปยังสาธารณชนด้วยวิธีใด ๆ เช่น การป่าวร้อง การป่าวประกาศ ไม่ว่าจะกระทำโดยภาพ โดยเสียง โดยตัวอักษร หรือเป็นหนังสือ หรือกระทำโดยภาพและเสียง และคำว่า “เผยแพร่” หมายถึง โฆษณาให้แพร่หลาย หรือทำให้แพร่หลายออกไปซึ่งภาพ เรื่องราว หรือข้อมูลใด ๆ

การฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรการในการควบคุมการนำเสนอนี้ การกระทำดังกล่าวถือเป็นความผิดอาญา อันมีกำหนดโทษให้จำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และการฝ่าฝืนมาตรการในการควบคุมการนำเสนอนี้ต้องดำเนินคดีในลักษณะเดียวกับลักษณะการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป โดยไม่ถือเป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัวที่จะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติ¹¹² นอกจากนี้ หากการเผยแพร่ดังกล่าวจงใจให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้เผยแพร่อาจต้องรับผิดชอบในมูลละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย

เมื่อพิจารณาแล้ว พบว่าบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมการนำเสนอนี้ แสดงให้เห็นถึงกระบวนการในการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของครอบครัวที่มีการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว เพื่อประโยชน์ในการดำรงไว้ซึ่งความเป็นส่วนตัวในชีวิตครอบครัวและความสัมพันธ์อันดีของบุคคลในครอบครัวต่อไป ทั้งเป็นมาตรการคุ้มครองสถานภาพและภาพลักษณ์ของครอบครัวต่อสายตาของบุคคลภายนอก และเพื่อส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีโอกาสปรับตัวปรับใจเข้าหากันโดยปราศจากแรงกดดันของสังคม

9) มาตรการทางนโยบาย

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดมาตรการทางนโยบายต่างในประการต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปตามที่พระราชบัญญัติกำหนด โดยกำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีหน้าที่ต้องดำเนินการต่าง ๆ ได้แก่ หน้าที่ในการจัดให้มีระบบงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินการ

¹¹² พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา

และการบังคับตามคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล และการใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้ โดยให้กำหนดในกฎกระทรวง¹¹³ รวมทั้งมีหน้าที่ในการจัดทำรายงานประจำปีแสดงจำนวนคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว จำนวนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ และจำนวนการละเมิดคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ของพนักงานเจ้าหน้าที่และศาล และจำนวนการยอมความ และให้รายงานต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาเพื่อทราบปีละครั้ง¹¹⁴

2.3.3.4 โครงสร้างองค์กรและบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

ในส่วนขององค์กรและบุคลากรต่าง ๆ ที่มีบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพื่อให้การเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ ประกอบไปด้วย

1) พนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นบุคคลที่รัฐมนตรีแต่งตั้งและยังหมายความรวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจหน้าที่หลักในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถาม และจัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการตรวจรักษาจากแพทย์และได้รับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนจัดให้มีการร้องทุกข์เมื่อผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงประสงค์จะดำเนินคดี¹¹⁵ นอกจากนี้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹¹³ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 13

¹¹⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 17

¹¹⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6

อาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรียังมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อ
บรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวด้วย¹¹⁶

2) พนักงานสอบสวน ซึ่งอาจเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรี
มอบหมายให้เป็นพนักงานสอบสวน หรือเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญาในท้องที่ที่ไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีมอบหมาย โดยพนักงานสอบสวนมี
อำนาจหน้าที่หลักเกี่ยวข้องกับการรับร้องทุกข์ หน้าที่เกี่ยวกับการสอบสวน หน้าที่เกี่ยวกับการร้อง
ขอต่อศาลหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้น
ผู้ใหญ่เพื่อพิจารณาออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หน้าที่เกี่ยวกับการยอม
ความโดยจัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้น ก่อนการยอมความหรือก่อนการถอนคำร้องทุกข์
และกำหนดวิธีการตามพระราชบัญญัตินี้¹¹⁷ เช่น กำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครอง
ประพฤติกู้กระทำความผิดให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการ
สาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว หรือการทำทัณฑ์บนมา
เป็นเงื่อนไขในการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลง รวมทั้งหน้าที่ในการปฏิบัติต่อสำนักงานสอบสวน
พร้อมเสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ควรสั่งไม่ฟ้อง หรือเสนอยุติคดีต่อพนักงานอัยการ

3) ผู้ประนีประนอม ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล
เพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกัน ทั้งนี้อาจเป็น
บุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งประกอบด้วย บิดา มารดา ผู้ปกครอง ญาติของผู้ถูกระทำด้วยความ
รุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลเห็นสมควร หน้าที่ที่สำคัญของผู้
ประนีประนอม คือ เข้าร่วมประชุมเพื่อให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้
ยอมความกัน ไม่ว่าจะในชั้นของพนักงานสอบสวนหรือชั้นศาล และรายงานผลการไกล่เกลี่ยต่อ
พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลแล้วแต่กรณี ตลอดจนจัดทำเป็นบันทึกข้อตกลงสำหรับการยอมความ
การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้องโดยกำหนดแนวทาง เงื่อนไข หรือข้อตกลงร่วมกัน เพื่อบำบัด
ฟื้นฟู แก้ไข ปรับเปลี่ยนความประพฤติของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว จากนั้นจัดให้มีการ
ทำสัญญายอมความขึ้น หรือขอให้เรียกคู่ความมาทำสัญญายอมความกันต่อหน้าพนักงาน
เจ้าหน้าที่หรือศาล ในกรณีที่การไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ

¹¹⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา
10

¹¹⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา
12

4) ศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ไม่ว่าจะผู้กระทำจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ก็ตาม ทั้งนี้ เฉพาะกรณีที่ไม่มีความผิดตามกฎหมายอื่นร่วมด้วยหรือมีความผิดตามกฎหมายอื่นร่วมด้วยแต่ความผิดตามกฎหมายอื่นนั้นมิใช่อัตราโทษจำคุกไม่เกิดหกเดือนหรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ โดยศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์หรือออกคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรเมื่อพนักงานสอบสวนร้องขอ และในกรณีที่ศาลพิพากษาว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิดศาลอาจกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองประพฤติผู้กระทำความผิดให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ตามวิธีการและระยะเวลาที่ศาลกำหนดแทนการลงโทษผู้กระทำความผิดก็ได้

5) สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เป็นหน่วยงานหลักในการประสานการปฏิบัติงานกับศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การสนับสนุนแก่พนักงานเจ้าหน้าที่และศาลในการดำเนินการและบังคับการตามกระบวนการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

6) ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว เป็นหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยปฏิบัติการในการสนับสนุนแก่พนักงานเจ้าหน้าที่และศาล โดยปฏิบัติในการรับแจ้งเหตุ ประสานงานพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าระงับเหตุความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งการให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลอันเป็นข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการและบังคับให้เป็นไปตามมาตรา 10 มาตรา 11 และมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัตินี้

2.3.3.5 กฎหมายลำดับรองที่ออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

นับตั้งแต่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2550 และมีผลบังคับใช้ในวันที่ 12 พฤศจิกายน 2550 ได้มีการตราและประกาศใช้กฎหมายลำดับรองจำนวน 7 ฉบับ มาใช้บังคับเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ โดยสาระสำคัญของกฎหมายลำดับรอง มีดังนี้

1) กฎกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยระบบงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการบังคับให้เป็นไปตามมาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยกฎกระทรวงดังกล่าวกำหนดให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานการปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว นอกจากนี้ ยังกำหนดให้จัดให้มี “ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว” เป็นหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยปฏิบัติการในการสนับสนุนแก่พนักงานเจ้าหน้าที่และศาล โดยปฏิบัติในการรับแจ้งเหตุ ประสานพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าระงับเหตุความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งการให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลอันเป็นข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการและบังคับให้เป็นไปตามมาตรา 10 มาตรา 11 และมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัตินี้

2) ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ระเบียบนี้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวนและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ รวมถึงเงื่อนไขหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการดำเนินการเพื่อจัดอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และผู้ปฏิบัติงานตามกฎหมายนี้ให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย

3) ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการในการออกบัตรและแบบบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 โดยกล่าวถึงขั้นตอนการดำเนินการเพื่อออกบัตรแบบบัตรประจำตัว รวมถึงอายุบัตรและเงื่อนไขในการออกบัตรประจำตัวของพนักงานเจ้าหน้าที่พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่ต้องปฏิบัติงานภายใต้บังคับของกฎหมายพิเศษฉบับนี้

4) ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 โดยกำหนดกระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติฯ ตั้งแต่การเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามและจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการตรวจรักษาจากแพทย์และได้รับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนจัดให้มีการร้องทุกข์เมื่อผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงประสงค์จะดำเนินคดี

5) ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 โดยกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเกี่ยวกับ คำร้องทุกข์เขตอำนาจสอบสวนหน้าที่เกี่ยวกับการสอบสวน หน้าที่เกี่ยวกับการร้องขอต่อศาลหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เพื่อพิจารณาออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามมาตรา 10 และ 11 แห่งพระราชบัญญัติฯ การปฏิบัติต่อสำนวนการสอบสวนและการผลิตฟ้อง การทำหน้าที่เกี่ยวกับการยอมความโดยจัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือก่อนการถอนคำร้องทุกข์

6) ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ในชั้นสอบสวน พ.ศ. 2551 ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการไกล่เกลี่ยให้ยอมความในระหว่างการสอบสวน ซึ่งหากคู่กรณีสามารถยอมความกันได้ผู้จัดให้มีการไกล่เกลี่ยทำสัญญายอมความให้แล้วเสนอสัญญายอมความดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบพร้อมคู่กรณีไปทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ตามมาตรา 12 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

7) ระเบียบอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาการดำเนินการแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว แทนการลงโทษและเงื่อนไขการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้อง พ.ศ. 2550 โดยอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางเห็นควรออกระเบียบนี้โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 12 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ทั้งนี้ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาการดำเนินการ

แก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวแทนการลงโทษและเงื่อนไขการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้อง

ดังนั้น หากศาลประสงค์จะใช้อำนาจตามมาตรา 12 จำต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการซึ่งเป็นไปตามระเบียบ ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

7.1) ในการกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟูบำบัดรักษา คุมความประพฤติผู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวหรือทำทัณฑ์บนไว้แทนการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้น อนึ่ง ศาลอาจใช้ดุลพินิจพิจารณากำหนดว่าจะใช้อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันก็ได้ ตามที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบฯ ข้อ 4 ถึง ข้อ 9 โดยให้พิจารณาถึงสาเหตุแห่งการกระทำความผิด พฤติการณ์แห่งคดี อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของผู้กระทำความผิด ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด ประกอบดุลพินิจที่จะใช้วิธีการดังกล่าวให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย และเหมาะสมกับพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง โดยมุ่งถึงความสงบสุข และการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ โดยศาลอาจสอบถามหรือรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลในครอบครัวประกอบดุลพินิจด้วยก็ได้

7.2) กรณีที่มีการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้องให้ศาลจัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้องนั้น และกำหนดให้นำวิธีการตามข้อ 4 ถึงข้อ 9 ข้อเดียวหรือหลายข้อมาเป็นเงื่อนไขในการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวโดยอนุโลม โดยอาจรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลในครอบครัวประกอบด้วยก็ได้

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่มีความละเอียดอ่อนซับซ้อนและกระทบกระเทือนต่อความสงบสุขในครอบครัวและสังคม ดังนั้น พระราชบัญญัตินี้จึงได้วางกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการจัดการกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเข้าเสริมกับกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่น ๆ ที่มีอยู่ โดยกำหนดให้มีพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เป็นบุคคลสำคัญอย่างยิ่งในการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น ในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์หาแนวทางที่เหมาะสมในการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ จึงจำเป็นที่จะต้องเข้าใจถึงบทบาทและอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ทั้งตามพระราชบัญญัตินี้ของไทย และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวของต่างประเทศเสียก่อน ดังนั้น ในบทนี้จึงจะได้กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในการจัดการกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และการดำเนินการเพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว รวมถึงบทบาทและอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวของต่างประเทศ

3.1 อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

3.1.1 ความทั่วไปเกี่ยวกับพนักงานเจ้าหน้าที่

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และกฎหมายลำดับรองที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดสาระสำคัญของกับ “พนักงานเจ้าหน้าที่” ไว้ดังต่อไปนี้

3.1.1.1 ความหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติบทนิยามของ “พนักงานเจ้าหน้าที่” ไว้ว่าหมายถึง ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติกรตาม

พระราชบัญญัตินี้ และให้หมายความรวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹ ซึ่งจากบทนิยามนี้จะเห็นได้ว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ คือ

1) ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

รัฐมนตรีในที่นี้คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ² ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ จึงต้องเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้แต่งตั้ง โดยจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามในการเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ รวมทั้งต้องผ่านการฝึกอบรมดังจะกล่าวต่อไปในส่วนของหลักเกณฑ์ในการเข้าสู่ตำแหน่งของพนักงานเจ้าหน้าที่

2) พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ถือเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น บุคคลตามที่ปรากฏในความหมายของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา³ ที่ได้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามอำนาจหน้าที่ที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดไว้ จึงถือเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

กล่าวโดยสรุป พนักงานเจ้าหน้าที่ คือ ผู้ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์แต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม และต้องผ่านการฝึกอบรมดังจะกล่าวในส่วนต่อไป ประเภทหนึ่ง และอีก

¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 3

² พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2

ประเภทหนึ่งคือ เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นเอง

3.1.1.2 ประเภทของพนักงานเจ้าหน้าที่

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติแล้ว พบว่ามีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในหลายมาตราด้วยกัน เช่น บทบัญญัติที่กำหนดอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 6 มาตรา 8 และมาตรา 10 ทั้งตามบทนิยามของ “พนักงานสอบสวน” ได้ให้ความหมายของพนักงานสอบสวนว่าหมายถึง พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในท้องที่ใดไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี ให้พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้⁴ ดังนั้น จากบทบัญญัติดังกล่าว จึงสามารถจัดประเภทของพนักงานเจ้าหน้าที่โดยอาศัยลักษณะของอำนาจหน้าที่เป็นตัวแบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

1) พนักงานเจ้าหน้าที่ระดับต้น ได้แก่ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีแต่งตั้ง พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่อยู่ในท้องที่นั้น ๆ เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น โดยไม่มีการจำกัดระดับชั้นของตำแหน่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับต้นมีอำนาจหน้าที่ทั่วไป เช่น หน้าที่รับแจ้งเหตุการกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา 5 อำนาจหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถานเพื่อสอบถามและช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงตามมาตรา 6 เป็นต้น

2) พนักงานเจ้าหน้าที่ระดับกลาง กล่าวคือ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้เป็นพนักงานสอบสวนคดีความรุนแรงในครอบครัว มีอำนาจหน้าที่ในการทำการสอบสวนคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา 8 และอำนาจหน้าที่ในการจัดให้มีการบำบัดข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องตามมาตรา 12 เป็นต้น

3) พนักงานเจ้าหน้าที่ระดับสูง กล่าวคือ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานีตำรวจขึ้นไป นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้

⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 3

เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด⁵ ซึ่งมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เป็นการชั่วคราวตามมาตรา 10

3.1.1.3 คุณสมบัติ การแต่งตั้งและการพ้นจากตำแหน่งของพนักงานเจ้าหน้าที่

การแต่งตั้ง คุณสมบัติ และการพ้นจากตำแหน่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นไปตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 กำหนดไว้ ดังนี้

1. คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม

ก่อนเข้าดำรงตำแหน่งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้มีการกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามไว้หลายประการ เนื่องจากตำแหน่งดังกล่าวเป็นตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้อยู่มาก ฉะนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการสรรหาบุคคลที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามมาทำหน้าที่ดังกล่าว โดยเมื่อพิจารณาตามประเภทของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วสามารถอธิบายถึงคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ ดังนี้

1.1 พนักงานเจ้าหน้าที่ระดับต้น

บุคคลซึ่งจะได้รับการแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับต้นซึ่งมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไป จะต้องมีความประพฤติดี⁶ ดังต่อไปนี้

⁵ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 7

- 1) มีสัญชาติไทย
- 2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์
- 3) มีความประพฤติเหมาะสมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของสตรีและสถาบันครอบครัว
- 4) เป็นผู้สำเร็จการศึกษา ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี และเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิสตรีและสถาบันครอบครัวมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปี
- 5) ได้รับการรับรองการตรวจสุขภาพจิตจากจิตแพทย์
- 6) ผ่านการอบรมการเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามหลักสูตรที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กำหนด โดยผ่านการประเมินจากคณะกรรมการประเมินที่ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวแต่งตั้ง สำหรับผู้มีประสบการณ์ทำงานเป็นที่ประจำ ไม่ต้องผ่านการอบรม แต่ต้องได้รับการประเมินที่ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวกำหนด

นอกจากนี้ บุคคลซึ่งจะได้รับแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับต้นจะต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม⁷ ดังต่อไปนี้

- 1) เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก

⁶ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 4

⁷ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 5

- 2) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเป็นคนเสมือนไร้
ความสามารถ
- 3) เป็นบุคคลผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือบุคคลล้มละลาย
- 4) ถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากหน่วยงานของ
รัฐ หรือองค์กรเอกชน เนื่องจากได้กระทำความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว
- 5) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
เว้นแต่เป็นความผิดลหุโทษหรือกระทำโดยประมาท

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของพนักงานเจ้าหน้าที่ในระดับ
ต้นนี้ ถือเป็นคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามขั้นพื้นฐานที่พนักงานเจ้าหน้าที่ทุกประเภท เช่น
พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้เป็นพนักงานสอบสวน หรือพนักงาน
เจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะต้องพึงมี

1.2 พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้ เป็นพนักงานสอบสวน

พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้เป็น
พนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.
2550 ต้องมีลักษณะดังนี้⁸

- 1) ต้องเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา
- 2) ต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่
ระดับต้น ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

⁸ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การ
แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่า
พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน
ครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 6

3) ต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับต้น ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

4) ต้องได้รับการฝึกอบรมความรู้และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสอบสวนการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามหลักสูตรที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กำหนด

1.3 พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวตามมาตรา 10 ต้องมีลักษณะดังนี้⁹

1) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานีตำรวจขึ้นไป นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

2) ต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับต้น ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

3) ต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับต้น ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

4) ต้องมีความรู้ความเข้าใจในระบบการบริหารงานตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

⁹ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 7

5) ต้องได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กำหนด

2. การแต่งตั้ง

ในส่วนของการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ทั้งสามประเภทนั้น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่¹⁰ โดยขั้นตอนการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ทั้งสามประเภท จะเริ่มจากการที่สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวจะทำการประกาศให้บุคคลยื่นคำขอเพื่อแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ โดยกรณีที่ยื่นคำขออยู่ที่กรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอต่อผู้อำนวยการสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว แต่ถ้าผู้ยื่นคำขออยู่ที่จังหวัดอื่น ให้ยื่นคำขอต่อพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เมื่อผู้อำนวยการสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวหรือพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดซึ่งเป็นผู้รับคำขอได้รับคำขอแล้ว จะต้องพิจารณาว่าผู้ยื่นคำขอแต่งตั้งนั้นมีคุณสมบัติครบถ้วนและไม่ มีลักษณะต้องห้ามในการเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่หรือไม่ โดยถ้าผู้รับคำขอพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ยื่นคำขอมีคุณสมบัติครบถ้วนและไม่ มีลักษณะต้องห้ามในการเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้รับคำขอต้องดำเนินการเสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีคำสั่งแต่งตั้งต่อไป แต่ถ้าไม่มีการแต่งตั้งผู้ยื่นคำขอเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ผู้รับคำขอก็มีหน้าที่ต้องแจ้งเหตุผลที่ไม่แต่งตั้งให้ผู้ยื่นคำขอรับทราบ¹¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 18

¹¹ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 8

3. การพ้นจากตำแหน่ง

ในส่วนของกรพ้นจากตำแหน่งพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทั้งสามประเภท กล่าวคือ พนักงานเจ้าหน้าที่ในระดับต้น พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้เป็นพนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ จะต้องพ้นจากตำแหน่ง ในกรณีดังต่อไปนี้¹²

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) ต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
- 4) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สั่งให้พ้นจากตำแหน่งเพราะเป็นผู้ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของการเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ประเภทต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวไปข้างต้น

3.1.2 อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มุ่งคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและบุคคลอื่นในครอบครัวให้พ้นจากการกระทำด้วยความรุนแรง และมุ่งปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวให้ยุติการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เพื่อรักษาสัมพันธภาพอันดีงามในครอบครัวให้คงอยู่ต่อไป และเพื่อให้การเป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว พระราชบัญญัติจึงได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังที่ได้กล่าวมา ดังนี้

¹² ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 10

3.1.2.1 หน้าที่ในการรับแจ้งเหตุการณ์กระทำ ความรุนแรงในครอบครัว

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เช่น บุคคลอื่นในบ้าน เพื่อนบ้าน เป็นต้น หรือผู้ทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เช่น แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไว้รักษาพยาบาล ครูหรือนายจ้างซึ่งมีหน้าที่ดูแลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นศิษย์หรือลูกจ้าง เป็นต้น มีหน้าที่แจ้งเหตุการณ์กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ¹³ เพื่อที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะได้เข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวได้โดยเร็ว โดยพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดวิธีการแจ้งเหตุ ความรุนแรงในครอบครัวไว้หลายลักษณะ เช่น แจ้งด้วยวาจา หนังสือ โทรศัพท์ วิธีการทาง อิเล็กทรอนิกส์ เช่น อีเมลล์ หรือ SMS หรือวิธีการอื่นใด¹⁴ เพื่อที่จะให้เหตุการณ์ความรุนแรงใน ครอบครัวเข้าถึงการรับรู้ของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้มากที่สุด นอกจากนี้กฎหมายได้กำหนดบท คุ้มครองผู้แจ้งเหตุไว้ว่า หากเป็นการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยสุจริต ผู้แจ้งเหตุย่อมได้รับความ คุ้มครองโดยไม่ต้องรับผิดทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง¹⁵

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งเหตุการณ์กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวแล้ว พนักงาน เจ้าหน้าที่ผู้รับแจ้งเหตุต้องจัดทำบันทึกการรับแจ้งเหตุ โดยในบันทึกต้องระบุวันเวลาที่ได้รับแจ้ง พร้อมรายละเอียดเกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่เกิดเหตุ ชื่อผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวและ ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งรายละเอียดของพฤติกรรมอันเป็นความรุนแรงใน ครอบครัว เท่าที่ผู้แจ้งสามารถระบุได้ และชื่อ ที่อยู่ของผู้แจ้ง แต่ในกรณีฉุกเฉินอันมีเหตุที่เชื่อได้ว่า มีการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวดำเนินอยู่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องไปที่เกิดเหตุและ ดำเนินการระงับเหตุก่อน แล้วจึงจัดทำบันทึกการรับแจ้งเหตุในภายหลัง¹⁶

¹³ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 5

¹⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6

¹⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 5

¹⁶ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และ วิธีการดำเนินงานของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 6

การแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัวถือเป็นจุดเริ่มต้นการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ และมีผลทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่อื่น ๆ ในอันที่จะจัดการกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวหนึ่ง ๆ ตามมา กล่าวคือ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งเหตุแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จึงจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ต่อไปได้ หรือในกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ได้รับแจ้งเหตุ แต่ได้พบเห็นหรือทราบเหตุการณ์การกระทำรุนแรงเอง พนักงานเจ้าหน้าที่ก็สามารถดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้เช่นเดียวกัน

3.1.2.2 อำนาจหน้าที่ในการเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือได้รับแจ้งเหตุการณ์กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวจากบุคคลที่พบเห็นหรือทราบการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจและหน้าที่จะต้องเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวเพื่อกระทำการอันมีจุดประสงค์ในการระงับเหตุ ความรุนแรงในครอบครัวและคุ้มครองช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว¹⁷ ในการนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่จึงมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการต่าง ๆ เมื่อได้เข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ดังนี้

3.1.2.2.1 อำนาจหน้าที่ในการระงับเหตุความรุนแรงในครอบครัว

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้เข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวในขณะที่ยังมีการใช้ความรุนแรงในครอบครัวอยู่ สิ่งแรกที่พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องกระทำคือ จะต้องจัดการระงับเหตุความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นและกำลังดำเนินอยู่ เพื่อมิให้การกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีผลเสียหายเกิดขึ้นหรือขยายออกไป

สำหรับวิธีการในการระงับเหตุ นั้น โดยทั่วไปแล้วเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พบว่าการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวกำลังดำเนินอยู่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงตัวและชี้แจงต่อผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเพื่อขอให้ผู้กระทำความรุนแรงยุติการกระทำโดยดี โดย

¹⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6

หากผู้กระทำด้วยความรุนแรงขัดขึ้นไม่ยอมยุติการกระทำรุนแรง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเพื่อดำเนินการระงับเหตุ¹⁸

ในกรณีที่ความรุนแรงในครอบครัวเกิดในที่สาธารณะ เช่น บ้านหรือเคหสถาน พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุนั้นเพื่อดำเนินการยุติการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวได้โดยไม่ต้องขอหมายจากศาล แต่พนักงานเจ้าหน้าที่จะเข้าไปได้ก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากเจ้าของสถานที่เสียก่อนโดยก่อนที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุดังกล่าว หากเจ้าของหรือผู้ที่อยู่ในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุออกมาพบ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อเจ้าของหรือผู้ที่อยู่ในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ นั้น ๆ รวมทั้งต้องแจ้งให้ทราบถึงสาเหตุของการเข้าไป แต่ถ้าเจ้าของหรือผู้ที่อยู่ในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุไม่ยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไป พนักงานเจ้าหน้าที่อาจเรียกให้ผู้แจ้งเหตุ ผู้กระทำและผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวออกมาพบ หากบุคคลดังกล่าวไม่ยอมออกมาพบ หรือไม่สามรถเปิดประตูให้เข้าไปในสถานที่นั้น ๆ ได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขอความช่วยเหลือจากพนักงานปกครองหรือตำรวจเพื่อเข้าไปช่วยผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว¹⁹

จากวิธีการในการเข้าไประงับเหตุดังที่ได้กล่าวมา จะเห็นได้ว่า ในกรณีที่ ต้องมีการใช้กำลังทางกายภาพในการกระทำการเพื่อระงับเหตุความรุนแรงในครอบครัว เช่น กรณีที่ผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวไม่ยอมยุติการกระทำรุนแรง หรือกรณีที่เจ้าของหรือผู้ที่อยู่ในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุไม่ยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไป รวมทั้งไม่มีผู้ใดออกมาพบ หรือไม่สามรถเปิดประตูให้เข้าไปในสถานที่นั้น ๆ พนักงานเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งจะเห็นได้ว่าถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจอยู่แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่นั้นก็สามารถดำเนินการได้ทันที แต่ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่มิใช่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ การปฏิบัติหน้าที่ในที่เกิดเหตุนั้นก็ควรมีพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจไปด้วย

¹⁸ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 4

¹⁹ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 7

3.1.2.2.2 อำนาจหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามเกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือได้รับแจ้งเหตุการณ์กระทำรุนแรงในครอบครัวแล้ว ในกรณีที่ความรุนแรงในครอบครัวเกิดในบ้าน เคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุใด ๆ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุนั้นเพื่อสอบถามผู้กระทำรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้น เกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง²⁰ โดยไม่ต้องขอหมายศาล แต่พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อเจ้าของหรือผู้ที่อยู่ในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุนั้นเพื่อขอความยินยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไป และแจ้งให้ทราบถึงเหตุของการเข้าไป โดยรายละเอียดที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องสอบถามนั้น เช่น ข้อเท็จจริงที่ได้รับแจ้ง สาเหตุของการกระทำที่ได้รับแจ้ง ผลของการกระทำรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น นอกจากนี้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องจัดการหาแนวทางช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวต่อไปด้วย²¹

จะเห็นได้ว่า การใช้อำนาจในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุนี้ กฎหมายให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุอันเป็นที่รโหฐานได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6 ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามเกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้งเท่านั้น มิได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปเพื่อหาพยานหลักฐานอื่นด้วย ดังนั้นจึงเห็นว่า หากพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุเพื่อค้นหาพยานหลักฐาน ค้นหาบุคคล เพื่อช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือเพื่อจับกุมผู้กระทำรุนแรงในครอบครัวนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเพื่อเข้าไปดำเนินการดังกล่าวและจะต้องขอหมายค้นหรือหมายจับจาก

²⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6

²¹ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 8

ศาลไปแสดงด้วย โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถใช้อำนาจตามพระราชบัญญัตินี้เข้าไปกระทำการดังกล่าวได้ทันที

นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว กล่าวคือ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องชี้แจงให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวทราบถึงสิทธิในการได้รับความคุ้มครองโดยการกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เบื้องต้นแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว รวมทั้งการออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปที่พำนักของครอบครัว หรือการออกคำสั่งห้ามเข้าใกล้ตัวบุคคลในครอบครัว หรือการดูแลบุตร เป็นต้น นอกจากนี้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องจัดการประสานงานเพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเบื้องต้นแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวด้วย²²

3.1.2.2.3 อำนาจหน้าที่ในการจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้เข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวแล้ว หากกรณีปรากฏว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจ เช่น ถูกทำร้ายร่างกายจนได้รับบาดเจ็บ เป็นต้น พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงพบแพทย์ ด้วยการส่งตัวผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงไปรับการรักษาพยาบาลจากแพทย์ในทันที²³

นอกจากนี้ เมื่อผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการรักษาอาการบาดเจ็บจากแพทย์แล้ว กฎหมายยังกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการช่วยเหลือทางจิตใจอีกด้วย กล่าวคือ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้พบจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อขอรับคำปรึกษาแนะนำอันจะมีผลในการฟื้นฟูจิตใจของผู้ถูกระทำด้วยความ

²² ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 11

²³ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6

รุนแรงในครอบครัว นอกจากนี้ยังรวมถึงการให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ขอรับคำปรึกษาแนะนำจากบุคคลตามที่ได้กล่าวมาด้วย ในกรณีนี้ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์มีหน้าที่ต้องรายงานผลและความเห็นส่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย²⁴

อย่างไรก็ตาม หากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ประสงค์จะรับการรักษาพยาบาลจากแพทย์ หรือไม่ประสงค์จะขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานในการเข้าระงับเหตุความรุนแรงในครอบครัวครั้งนั้น ณ สถานีตำรวจท้องที่เกิดเหตุ และต้องคัดสำเนาบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานด้วย²⁵

3.1.2.2.4 อำนาจหน้าที่ในการจัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องทุกข์ หรือดำเนินการร้องทุกข์แทนผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

การรับแจ้งเหตุและการเข้าไประงับเหตุของพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายเพื่อยุติความรุนแรงในครอบครัวในเบื้องต้น ดังนั้น การรับแจ้งเหตุจึงมิใช่การร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การดำเนินคดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 4 จึงยังไม่เริ่มขึ้นเมื่อมีการรับแจ้งเหตุ แต่คดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอาญาต่อส่วนตัว คดีจะเริ่มขึ้นก็ต่อเมื่อมี “การร้องทุกข์” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 วรรคสอง แล้วเท่านั้น ดังนั้น หากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความรุนแรง พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุมีหน้าที่ต้องจัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ใน

²⁴ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 9

²⁵ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 14

วิสัยหรือโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจและหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการร้องทุกข์แทนผู้ถูกระทำ²⁶ ซึ่งการร้องทุกข์นี้จะกระทำเพื่อนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในชั้นพนักงานสอบสวนและเป็นการป้องกันมิให้คดีขาดอายุความในการฟ้องร้องต่อศาล

ในส่วนของแนวทางปฏิบัติในการจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องทุกข์หรือการดำเนินการร้องทุกข์แทนของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น หลังจากที่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวได้จัดการระงับเหตุในเบื้องต้นแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องจัดการเรื่องการร้องทุกข์ ซึ่งการร้องทุกข์ในคดีความรุนแรงในครอบครัวสามารถทำได้สองรูปแบบคือ

1) ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องทุกข์ด้วยตนเอง

กล่าวคือ หลักการร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น เมื่อผู้เสียหายประสงค์จะดำเนินคดี ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะร้องทุกข์ ซึ่งการร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาคือการร้องทุกข์ต่อ “พนักงานสอบสวน” ดังนั้น เมื่อผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวซึ่งถือเป็นผู้เสียหายประสงค์จะดำเนินคดีเพื่อเอาผิดกับผู้กระทำ ความรุนแรง พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงได้เข้าพบพนักงานสอบสวนเพื่อร้องทุกข์ทันที นอกจากนี้ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วน พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถจดบันทึกเสียเองโดยอาจจะจดแจ้งพฤติการณ์อันเป็นประโยชน์ของพนักงานสอบสวนไว้ด้วย แล้วรีบส่งบันทึกดังกล่าวไปยังพนักงานสอบสวนก็ได้²⁷

2) พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องทุกข์แทน

กล่าวคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6 วรรคสองได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแทนผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวซึ่งถือเป็นผู้เสียหายได้เมื่อผู้ถูกระทำไม่อยู่ในวิสัยหรือไม่มีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวนี้ถือเป็น

²⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6

²⁷ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 12

กฎหมายพิเศษที่ใช้เฉพาะกับการร้องทุกข์ในคดีความรุนแรงในครอบครัวเท่านั้น เพราะความจริงแล้วผู้มีสิทธิร้องทุกข์ตามกฎหมายคือ “ผู้เสียหาย” เท่านั้น

นอกจากนี้ อำนาจหน้าที่ในการร้องทุกข์แทนผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของพนักงานเจ้าหน้าที่ ยังรวมถึงการร้องทุกข์แทนผู้ถูกกระทำซึ่งเป็นผู้ไร้ความสามารถ ในกรณีดังต่อไปนี้²⁸

2.1 กรณีที่ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์เป็นผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อผู้เยาว์หรือคนวิกลจริตหรือคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

2.2 กรณีที่ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ได้กระทำการอันขัดกับผลประโยชน์ของผู้เยาว์หรือคนวิกลจริตหรือคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

2.3 กรณีที่ผู้เยาว์หรือคนวิกลจริตหรือคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถไม่อยู่ในวิสัยหรือโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้เอง

นอกจากนี้ ในกรณีที่ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการร้องทุกข์แทนผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวซึ่งไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะต้องร้องทุกข์ได้ด้วยตนเองนั้น อำนาจในการร้องทุกข์แทนนี้จำกัดเฉพาะความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 4 เท่านั้น ที่จะสามารถมีการร้องทุกข์แทนโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ หากเป็นความผิดอื่น ๆ เช่น ความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 พนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่สามารถร้องทุกข์แทนได้ เพราะความผิดดังกล่าวนั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้ผู้เสียหายหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนเท่านั้นที่จะเป็นผู้ร้องทุกข์ได้ ทั้งความผิดดังกล่าวมิได้มีบทบัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องทุกข์แทนได้เช่นเดียวกับความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่

²⁸ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาศังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 12

การใช้สิทธิร้องทุกข์แทนผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้นถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงเจตนาดำเนินคดีแทนผู้ถูกระทำที่ไม่อยู่ในวิสัยหรือโอกาสที่จะดำเนินการร้องทุกข์เองได้ ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จึงไม่สามารถร้องทุกข์แทนผู้เสียหายโดยชัดเจตนาของผู้เสียหายได้ ตัวอย่างเช่น กรณีที่ผู้เสียหายไม่ได้แสดงความประสงค์จะร้องทุกข์ไว้ โดยผู้เสียหายหมดสติ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องจัดให้มีการรักษาพยาบาลก่อน ซึ่งในกรณีนี้พนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่มีอำนาจร้องทุกข์แทนผู้เสียหายได้ ต้องรอให้ผู้เสียหายมีสติสัมปชัญญะเพียงพอก่อนจึงจะเริ่มสอบถามเจตนาของผู้เสียหายและดำเนินการร้องทุกข์แทนผู้เสียหายต่อไป ซึ่งในกรณีนี้แม้จะทำให้มีการร้องทุกข์ที่เนิ่นช้าไป แต่กรณีก็ไม่มีผลเสียหาย เนื่องจากกฎหมายกำหนดอายุความพิเศษสำหรับคดีความรุนแรงในครอบครัวไว้ กล่าวคือ อายุความร้องทุกข์ 3 เดือน จะเริ่มนับเมื่อผู้เสียหายอยู่ในวิสัยและโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้²⁹

ดังนั้น การที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจร้องทุกข์แทนผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนั้น ต้องเป็นการร้องทุกข์ตามความประสงค์ของผู้ถูกระทำ มิใช่ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะมีอำนาจร้องทุกข์แทนได้อย่างอิสระไม่ กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้เสียหายไม่ได้ประสงค์จะร้องทุกข์ แต่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าควรดำเนินคดี กรณีดังกล่าวถือเป็นกรณีที่เจตนาของผู้เสียหายขัดกันกับเจตนาของพนักงานเจ้าหน้าที่ ผลคือต้องถือตามเจตนาของผู้เสียหายเป็นสำคัญ ดังนั้นหลังจากพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการยุติเหตุการณ์การกระทำรุนแรงในครอบครัวแล้ว หากผู้เสียหายไม่ประสงค์ร้องทุกข์ดำเนินคดี พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถร้องทุกข์แทนผู้เสียหายได้ เพราะเป็นการกระทำที่ขัดกับเจตนาของผู้เสียหาย

ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ในการจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องทุกข์หรือดำเนินการร้องทุกข์แทนของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น หากกรณีปรากฏว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ประสงค์จะร้องทุกข์แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานในการเข้าระงับเหตุความรุนแรงในครอบครัวครั้งนั้น ณ สถานีตำรวจท้องที่เกิดเหตุ และต้องคัดสำเนาบันทึกประจำวันนั้นไว้เป็นหลักฐานด้วย³⁰

²⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 7

³⁰ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 14

3.1.2.2.5 อำนาจหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าไปใน เคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวได้ดำเนินการต่าง ๆ ตามอำนาจหน้าที่ที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้ว กฎหมายได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอื่น ๆ อีก ดังนี้

1) หน้าที่ในการแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ต้องชี้แจงให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวทราบถึงสิทธิในการได้รับความคุ้มครองโดยการกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เบื้องต้นแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว รวมทั้งการออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปที่พำนักของครอบครัว หรือการออกคำสั่งห้ามเข้าใกล้ตัวบุคคลในครอบครัว หรือการดูแลบุตร เป็นต้น³¹

2) พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ต้องจัดการประสานงานเพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเบื้องต้นแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว³²

3) พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ต้องบันทึกรายละเอียดแห่งการรับแจ้งเหตุ การเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว และการดำเนินการแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ไว้เป็นหลักฐาน โดยทำเป็นหนังสือแจ้งเหตุเข้าไปในเคหสถาน/สถานที่เกิดเหตุเพื่อดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามแบบ คร.5* และต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ถูกกระทำหรือผู้กระทำ

³¹ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 11

³² ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 11

* ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ข., หน้า 317.

ความรุนแรงในครอบครัว ลงลายมือชื่อรับรองหนังสือแจ้งเหตุดังกล่าวไว้ด้วย โดยหากผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ยินยอมลงลายมือชื่อ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกเหตุที่ไม่มีการลงลายมือชื่อไว้ด้วย³³

4) พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่ได้ดำเนินการและผลความคืบหน้าของการปฏิบัติงานนั้น โดยทำเป็นบันทึกรายงานตามแบบ คร.6* และจัดการส่งบันทึกรายงานนั้นให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวทราบโดยเร็ว³⁴

5) พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ต้องดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริงหรือดำเนินการขอให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวช่วยรวบรวมข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว สาเหตุของการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว และบันทึกรายงานของผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ รวมถึงต้องสรุปประมวลผลและดำเนินการจัดส่งข้อมูลดังกล่าวให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ พนักงานสอบสวนและศาล เพื่อใช้ประกอบดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่หรือศาลในการพิจารณาออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว หรือคำสั่งใด ๆ หรือคำพิพากษาตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดไว้³⁵

³³ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 10

* ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ค., หน้า 318.

³⁴ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 13

³⁵ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 15

3.1.2.3 อำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อ บรรเทาทุกข์เป็นชั่วคราว

เมื่อมีการร้องทุกข์แล้ว พนักงานสอบสวนจะเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนคดีอาญาสำหรับคดีความรุนแรงในครอบครัว และส่งตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว สำนวนการสอบสวน พร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาล³⁶ ส่วนพนักงานเจ้าหน้าที่ยังคงมีบทบาทสำคัญในเรื่องการสนับสนุนและประสานงานกับพนักงานสอบสวนในระหว่างการดำเนินคดี 2 ประการ กล่าวคือ บทบาทในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวตามมาตรา 10 และบทบาทในการเป็นผู้จัดให้มีการไกล่เกลี่ยโดยผู้ประนีประนอมตามมาตรา 16

ในส่วนของบทบาทในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น เป็นไปตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ร่างกฎกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยระบบงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการบังคับให้เป็นไปตามมาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 กำหนดไว้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ดังนี้

3.1.2.3.1 อำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อ บรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว

ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวนั้น บทบัญญัติตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้ “พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่รัฐมนตรีมอบหมาย” เป็นผู้ที่มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวได้ โดยการออกคำสั่งดังกล่าวนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถใช้ดุลพินิจออกได้แม้ว่าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจะไม่ได้ร้องขอก็ตาม อย่างไรก็ตาม คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกให้เพื่อประโยชน์ในการ

³⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 8

ดำเนินการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ดังนั้น การออกคำสั่งนี้จึงเป็นการออกคำสั่งเมื่อมีการร้องทุกข์โดยผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ร้องทุกข์แทน หรือในระหว่างการสอบสวนแล้วเท่านั้น³⁷

สำหรับลักษณะของคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวนี้ กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ดังนั้น กรณีจึงเป็นการให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามวิธีการต่าง ๆ ตามที่เหมาะสมแล้วแต่กรณี อย่างไรก็ตาม กฎหมายได้กำหนดลักษณะของคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวที่พนักงานเจ้าหน้าที่อาจออกให้ไว้ดังนี้

1) คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์

2) คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

3) คำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัว

4) คำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว

5) คำสั่งกำหนดวิธีการดูแลบุตร

อย่างไรก็ตาม ลักษณะของคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นเป็นเพียงตัวอย่างของลักษณะคำสั่งที่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่อาจออกให้

³⁷ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 ข้อ 10

เท่านั้น ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จึงสามารถใช้ดุลพินิจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการในลักษณะอื่น ๆ นอกเหนือจากคำสั่งข้างต้นได้แล้วแต่จะเห็นสมควร โดยคำนึงถึงการรักษาสัมพันธภาพอันดีงามในครอบครัว ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีต่อการสร้างความสมานฉันท์ในครอบครัวมากกว่าจะสร้างปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เช่น การออกคำสั่งห้ามมิให้ผู้กระทำผิดเครื่องมือแอลกอฮอล์ เป็นต้น ทั้งนี้ การออกคำสั่งดังกล่าวต้องอยู่บนพื้นฐานของความจำเป็นและสมควร

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวแล้ว ผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวรวมทั้งบุคคลที่คำสั่งกำหนดจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่อย่างเคร่งครัด ในกรณี หากผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวนี้ถือเป็นความผิดอาญาและมีระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ผู้มีส่วนได้เสียกับคำสั่ง เช่น ผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวที่ต้องถูกบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่ง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่คำสั่งออกมา เพื่อให้ความคุ้มครอง หรือบุตรของผู้กระทำและผู้ถูกกระทำที่คำสั่งออกมาเพื่อกำหนดวิธีการดูแลบุตร ไม่พอใจหรือไม่เห็นด้วยกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวที่พนักงานเจ้าหน้าที่ออกให้ บุคคลดังกล่าวสามารถยื่นอุทธรณ์คำสั่งเป็นหนังสือขอให้ศาลทบทวนคำสั่งได้ภายในสามสิบวันนับแต่ทราบคำสั่ง และเมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในเรื่องดังกล่าวแล้ว คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลถือเป็นที่สุด กล่าวคือ ผู้มีส่วนได้เสียกับคำสั่งที่ไม่พอใจกับคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลจะฎีกาคำสั่งอีกไม่ได้

สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว สามารถสรุปได้ดังนี้

1) การริเริ่มในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว

ในส่วนของกรรริเริ่มให้มีการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวนี้ กฎหมายได้กำหนดให้บุคคลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้³⁸ มีบทบาทในการริเริ่มให้มีการออกคำสั่งได้

1.1 ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอต่อพนักงานสอบสวนให้มีการออกคำสั่ง แล้วพนักงานสอบสวนจัดทำรายงานและความเห็นเสนอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่มีเขตอำนาจ

1.2 พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ในการเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวเสนอให้ออกคำสั่ง โดยเสนอต่อพนักงานสอบสวน แล้วพนักงานสอบสวนจัดทำรายงานและความเห็นเสนอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่มีเขตอำนาจ

1.3 พนักงานสอบสวนเห็นเองว่าควรมีการออกคำสั่ง แล้วจัดทำรายงานและความเห็นเสนอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่มีเขตอำนาจ

1.4 พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เห็นควรออกคำสั่งเอง เมื่อได้พิจารณารายงานและความเห็นจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวที่มีเขตอำนาจ

2) การดำเนินการเพื่อออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว

ในส่วนของกรดำเนินการเพื่อให้มีการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวนี้ จะมีการดำเนินการ 2 แนวทาง คือ แนวทางการดำเนินการออกคำสั่งจากการเสนอจากพนักงานสอบสวน และแนวทางการดำเนินการออกคำสั่งในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้น

³⁸ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาศังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 ข้อ 10-11

ผู้ใหญ่ซึ่งรัฐมนตรีมอบหมายที่มีเขตอำนาจเห็นเองว่าสมควรให้มีการออกคำสั่งเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยแยกพิจารณาได้ดังนี้

2.1 แนวทางการดำเนินการออกคำสั่งจากการเสนอจากพนักงานสอบสวน

การดำเนินการตามแนวทางนี้จะเริ่มจากการที่พนักงานสอบสวนได้รับการร้องขอจากผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือได้รับข้อเสนอจากพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการเข้าไปในสถานที่ที่เกิดความรุนแรงในครอบครัวให้มีการออกคำสั่ง หรือในกรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นเองว่าควรให้มีการออกคำสั่ง ในการนี้ พนักงานสอบสวนจะรีบทำการประมวลข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอันพอจะชี้ให้เห็นได้ว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวควรได้รับการบรรเทาทุกข์เบื้องต้น หรือมีข้อเท็จจริงน่าเชื่อว่าผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวอาจก่อเหตุกระทำรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวซ้ำอีก หรือมีเหตุอื่น ๆ อันจำเป็นต้องมีการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวนี้ โดยทำรายงานตามแบบ คร.7* หลังจากนั้นพนักงานสอบสวนมีหน้าที่ที่จะต้องเสนอรายงานและเห็นว่าควรออกคำสั่งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งรัฐมนตรีมอบหมายที่มีเขตอำนาจเพื่อพิจารณาออกคำสั่งต่อไป

2.2 แนวทางการดำเนินการออกคำสั่งในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งรัฐมนตรีมอบหมายที่มีเขตอำนาจเห็นเองว่าสมควรให้มีการออกคำสั่ง

การดำเนินการตามแนวทางนี้จะเริ่มจากการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริง หรือขอให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริงให้ โดยข้อเท็จจริงที่รวบรวมจะเป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว สาเหตุของการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว บันทึกรายงานของผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ รวมทั้งต้องทำสรุปประมวลผลโดยทำเป็นความเห็น แล้วเสนอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ เพื่อประกอบ

* ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ง., หน้า 319.

ดุลพินิจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว³⁹ และเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ได้รับรายงานและความเห็นดังกล่าวนี้ หากพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เห็นชอบด้วยก็จะดำเนินการพิจารณาเพื่อออกคำสั่งต่อไป

3) การพิจารณาเพื่อออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว

ในการพิจารณาเพื่อออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่รัฐมนตรีมอบหมายจะออกคำสั่งให้ก็ต่อเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน⁴⁰ โดยในการนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งจะพิจารณาจาก

3.1 แบบรายงานประมวลข้อเท็จจริงในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองหรือวิธีการบรรเทาทุกข์เพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว ตามแบบ คร.7* และความเห็นของพนักงานสอบสวน ซึ่งพนักงานสอบสวนเสนอมา หรือ

3.2 รายงานหรือความเห็นของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวที่มีเขตอำนาจ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเสนอมา

³⁹ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินงานของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 15

⁴⁰ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 ข้อ 10

* ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ง., หน้า 319.

นอกจากนี้ หากมีเหตุสมควร พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งอาจเรียกพนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ มาสอบถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเพื่อประกอบดุลพินิจออกคำสั่งได้

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งพิจารณารายงาน ความเห็น และคำให้การของบุคคลต่าง ๆ แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งจะพิจารณาว่าควรเห็นชอบให้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวหรือไม่ หากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งเห็นชอบว่าควรออกคำสั่ง พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งก็จะทำการออกคำสั่งโดยมิชักช้าตามแบบ คร.8^{*}

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นการให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจกึ่งตุลาการในการใช้วิธีการชั่วคราวทางแพ่งโดยการออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ทั้งที่คดีเหล่านี้มีลักษณะเป็นคดีอาญา แต่การกำหนดคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเช่นนี้ก็เพื่อเป็นการบรรเทาปัญหาความรุนแรงในครอบครัวโดยพนักงานเจ้าหน้าที่จะสามารถเข้าไปให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ

3.1.2.3.2 อำนาจหน้าที่ในการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว

เมื่อคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวได้ออกมาใช้บังคับแล้ว เพื่อให้การเป็นไปตามคำสั่งดังกล่าว พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบมีหน้าที่จะต้องแจ้งให้ผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวซึ่งตกเป็นผู้อยู่ต้องหาทราบว่าคำสั่งดังกล่าวออกมาใช้บังคับ และแจ้งให้ผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติตามคำสั่งหรือมาตรการวิธีการคุ้มครองในคำสั่งนั้น ๆ⁴¹

^{*} ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก จ., หน้า 322.

⁴¹ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 ข้อ 12

นอกจากนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งจะต้องดำเนินการให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำรุนแรงในครอบครัวทำการประสานงานเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวที่ได้ออก เช่น ประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้รับการฟื้นฟูจิตใจ บำบัดรักษา คุ้มครองความปลอดภัย หรือทำงานบริการสาธารณะ ตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ติดตามและประเมินผลความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวและผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ทั้งก่อนและหลังการมีคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ศาลพิจารณารายการออกคำสั่งเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมเงื่อนไขในคำสั่ง⁴² รวมทั้งการให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำรุนแรงในครอบครัวดำเนินการรับเรื่องรายการฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่และแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ⁴³

ในกรณีที่เกิดการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ของพนักงานเจ้าหน้าที่ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวนี้ถือเป็นความผิดอาญา โดยมีบทกำหนดโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนคือ ระวังโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁴⁴

3.1.2.3.3 หน้าที่ในการเสนอคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวต่อศาล เพื่อให้ศาลเห็นชอบ

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่รัฐมนตรีมอบหมายได้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออก

⁴² ร่างกฎกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยระบบงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการบังคับให้เป็นไปตามมาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ข้อ 10

⁴³ ร่างกฎกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยระบบงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการบังคับให้เป็นไปตามมาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ข้อ 8(1)

⁴⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา

คำสั่ง⁴⁵หรือพนักงานสอบสวน⁴⁶ มีหน้าที่ที่จะต้องเสนอมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ต่อศาล เพื่อให้ศาลพิจารณาให้ความเห็นชอบกับมาตรการหรือวิธีการดังกล่าว ภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่วันออกคำสั่งดังกล่าว โดยกระบวนการพิจารณาเพื่อเห็นชอบกับคำสั่งดังกล่าวของศาล มีดังนี้

1) ในกรณีที่ศาลพิจารณาแล้วเห็นชอบกับคำสั่งดังกล่าว คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวที่ศาลเห็นชอบนี้จะมีผลต่อไป

2) ในกรณีที่ศาลพิจารณาแล้วไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งดังกล่าวนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือมีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปอันศาลเห็นว่าคำสั่งนั้นควรต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ ในกรณีนี้ ศาลจะทำการไต่สวนเพื่อมีคำสั่งโดยพลัน โดยหากข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เพียงพอแก่การวินิจฉัยออกคำสั่งได้ ศาลก็มีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลงคำสั่ง หรือมีอำนาจเพิกถอนคำสั่งดังกล่าวได้หากศาลไม่เห็นชอบด้วยหรือศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่ไม่ควรมีคำสั่งออกมาใช้บังคับเกิดขึ้น นอกจากนี้ ศาลมีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้

เมื่อศาลเห็นชอบกับคำสั่งซึ่งมีผลให้คำสั่งมีผลต่อไป หรือศาลไม่เห็นชอบกับคำสั่งและได้แก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือออกคำสั่งใด ๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมแล้ว ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวรวมทั้งบุคคลที่คำสั่งกำหนดจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลอย่างเคร่งครัด ในกรณีนี้ หากผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามดังกล่าวนี้ถือเป็นความผิดอาญาและมีระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ผู้มีส่วนได้เสียกับคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล เช่น ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ต้องถูกบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่ง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่คำสั่งออกมาเพื่อให้ความคุ้มครอง หรือบุตรของผู้กระทำและผู้ถูกกระทำที่คำสั่งออกมา

⁴⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10

⁴⁶ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 ข้อ 12

เพื่อกำหนดวิธีการดูแลบุตร ไม่พอใจหรือไม่เห็นด้วยกับคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลข้างต้น บุคคลดังกล่าวสามารถยื่นอุทธรณ์คำสั่งเป็นหนังสือขอให้ศาลทบทวนคำสั่งได้ภายในสามสิบวัน นับแต่ทราบคำสั่ง และเมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในเรื่องดังกล่าวแล้ว คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลถือเป็นที่สุด กล่าวคือ ผู้มีส่วนได้เสียกับคำสั่งที่ไม่พอใจกับคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล จะฎีกาคำสั่งอีกไม่ได้

3.1.2.4 อำนาจหน้าที่ในการยุติคดีโดยการประนีประนอมยอมความและไกล่เกลี่ย

ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอันยอมความได้⁴⁷ และไม่ว่าการดำเนินคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด เช่น อยู่ในชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ หรือชั้นศาล พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน โดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ⁴⁸

เมื่อพนักงานสอบสวนดำเนินคดีหลังจากที่มีการร้องทุกข์แล้ว อำนาจหน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของพนักงานเจ้าหน้าที่นอกเหนือจากการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวตามมาตรา 10 ก็คือ อำนาจหน้าที่ในการประสานงานเพื่อให้เกิดการไกล่เกลี่ยโดยผู้ประนีประนอม โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่อาจตั้งผู้ประนีประนอม ซึ่งประกอบด้วยบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความ หรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรเพื่อให้คำปรึกษา หรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกัน นอกจากนี้พนักงานเจ้าหน้าที่อาจประสานให้นักสังคมสงเคราะห์หรือบุคคลอื่นใดเป็นผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยก็ได้⁴⁹

⁴⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 4

⁴⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา

⁴⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา

เมื่อผู้ประนีประนอมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ดำเนินการไกล่เกลี่ยได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยตามคำสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ผู้ประนีประนอมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการไกล่เกลี่ยต้องรายงานให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบและทำสัญญายอมความขึ้น หรือจะขอให้เรียกคู่ความมาทำสัญญายอมความกันต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ได้ ในกรณีนี้ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าสัญญายอมความไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายและความสงบเรียบร้อยอันดีของประชาชน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญายอมความนั้น

3.2 กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

ปัจจุบันปัญหาการกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้กลายเป็นปัญหาสำคัญที่หลายประเทศกำลังประสบ ประเทศต่าง ๆ จึงยอมรับให้มีมาตรการในการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวและคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยมีวัตถุประสงค์ในการตัดวงจรการกระทำความรุนแรงในครอบครัวให้หมดสิ้นไปจากสังคม ในกรณีนี้ประเทศต่าง ๆ จึงได้บัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวเพื่อให้มีการคุ้มครองบุคคลที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและจัดการกับบุคคลที่กระทำความรุนแรงในครอบครัว ทั้งยังได้สร้างมาตรการต่าง ๆ ที่ให้อำนาจแก่รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ อาทิเช่น พนักงานเจ้าหน้าที่ ได้มีบทบาทในการบังคับใช้กฎหมายป้องกันความรุนแรงในครอบครัวมากยิ่งขึ้น

เมื่อแต่ละประเทศได้มีการบัญญัติ แก้ไข ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายให้มีความเท่าทันและตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาก็ได้ดียิ่งขึ้นไปเรื่อย ๆ แล้ว การศึกษาเกี่ยวกับการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวของต่างประเทศจึงมีความสำคัญ เพราะจะนำมาซึ่งการเปรียบเทียบและปรับปรุงการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพื่อให้ค้นพบแนวทางปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น ซึ่งประเทศที่จะทำการศึกษา ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศนิวซีแลนด์ ดังต่อไปนี้

3.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ปัญหาการกระทำความรุนแรงในครอบครัวถือเป็นปัญหาสำคัญที่ประเทศสหรัฐอเมริกา กำลังเผชิญอยู่ เนื่องจากปัญหาดังกล่าวได้ก่อให้เกิดอันตรายต่อครอบครัวและและเป็นภัยต่อสังคมอย่างมาก จากสถิติของสำนักงานสถิติยุติธรรม (The Bureau of Justice Statistics)

ชี้ให้เห็นว่า ในปี ค.ศ. 1996 ผู้กระทำความผิดซึ่งถูกจำคุกด้วยข้อหากระทำความรุนแรงจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนทั้งหมดเป็นการกระทำความรุนแรงต่อคู่สมรส โดยจำนวน 72.3 เปอร์เซ็นต์ เป็นการกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย อีก 12.3 เปอร์เซ็นต์ เป็นการกระทำความผิดข้อหาข่มขืนหรือกระทำความรุนแรงทางเพศ ส่วนอีก 4.7 เปอร์เซ็นต์ เป็นการกระทำความผิดฐานฆาตกรรมคู่สมรส และ 2.4 เปอร์เซ็นต์ ที่เหลือ เป็นการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ของคู่สมรส⁵⁰ จะเห็นได้ว่าจำนวนสถิติดังกล่าวเป็นเพียงส่วนหนึ่งของเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงซึ่งผู้กระทำความผิดถูกพิพากษาให้จำคุกเท่านั้น ความจริงแล้วยังมีเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงในครอบครัวอีกมากที่ไม่ได้รับรายงานหรือไม่ได้มีการดำเนินคดีโดยมีสาเหตุมาจากความหวาดกลัวและความอับอายที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงกลัวว่าจะได้รับจากสังคม ส่วนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความรุนแรงในครอบครัวนั้น พบว่าจำนวนเงินค่ารักษาพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัวในแต่ละปีอยู่ระหว่าง 3,000 – 5000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และความเสียหายในเชิงธุรกิจในแต่ละปีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นอาการเจ็บป่วย การขาดงาน คุณภาพในการทำงาน รวมทั้งการสูญเสียผลงานในด้านต่าง ๆ คิดเป็นความเสียหายจำนวนมากกว่า 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ⁵¹

จากสภาพปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดแนวคิดในการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวขึ้น โดยเริ่มจากการที่มลรัฐต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้พัฒนากฎหมายของตนเพื่อให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวขึ้น เช่น มลรัฐนิวยอร์กซึ่งออกพระราชบัญญัติศาลครอบครัว (the Family Law Act 1962) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1962 ต่อมาในปี ค.ศ. 1994 สภาองเกรสจึงได้ออกพระราชบัญญัติว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อผู้หญิง (Violence Against Women Act 1994 หรือ VAWA 1994) โดยให้รัฐบาลกลาง (Federal Government) มีอำนาจที่จะดำเนินคดีกับผู้ก่อเหตุความรุนแรงในครอบครัวได้ ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อผู้หญิงนี้ได้ยอมรับว่าการกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิงนั้นเป็น

⁵⁰ National Crime Victimization Surveys, The response of law enforcement to violence and abuse - Does arrest help? [online], 2009. Available from : <http://www.libraryindex.com/pages/2072/Response-Law-Enforcement-Violence-Abuse-DOES-ARREST-HELP.html>

⁵¹ สุระปะนีย์ จุฬารมย์, “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2549), หน้า 55.

อาชญากรรมอย่างหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อครอบครัว เด็กและบุคคลในสังคม และได้กำหนดแนวทางในการควบคุมและป้องกันความรุนแรงต่อผู้หญิง รวมทั้งการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือบุคคลที่ตกอยู่ในสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวอย่างกว้างขวาง แม้ต่อมาจะมีการเพิกถอนพระราชบัญญัติดังกล่าวในบางส่วนเนื่องด้วยศาลสูงสุดสหรัฐอเมริกา (the United States Supreme Court) วินิจฉัยว่าสภาองเกรสไม่มีอำนาจกำหนดกฎเกณฑ์การเยียวยาความรุนแรงในครอบครัวเนื่องจากปัญหาดังกล่าวยังถือไม่ได้ว่าเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจอันจะอยู่ภายใต้บทบัญญัติเกี่ยวกับการพาณิชย์ตามรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาและเห็นว่าพระราชบัญญัตินี้เป็นการคุ้มครองการกระทำส่วนบุคคล หากใช่เป็นการกระทำของรัฐบาลมลรัฐไม่และไม่สอดคล้องกับการใช้อำนาจภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญก็ตาม⁵² แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยการจำกัดความรุนแรงต่อผู้หญิงนี้ได้กลายเป็นกฎหมายต้นแบบให้มลรัฐต่าง ๆ นำไปใช้เพื่อประกอบการพัฒนาและออกกฎหมายของตนเองต่อไป

จากการศึกษากฎหมายคุ้มครองการกระทำรุนแรงในครอบครัวของมลรัฐต่าง ๆ นั้น พบว่ามลรัฐจำนวน 39 มลรัฐ ได้มีกฎหมายป้องกันความรุนแรงในครอบครัวโดยเฉพาะ โดยแต่ละมลรัฐได้กำหนดลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและรูปแบบของการกระทำความผิดอาญาที่จะถือเป็นความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งวางแนวทางและวิธีการในการคุ้มครองและชดใช้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไว้ โดยหลักการสำคัญที่กฎหมายของทุกมลรัฐมุ่งเน้นคือการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถูกกระทำด้วยรุนแรงในครอบครัวโดยการให้ผู้พิพากษาออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ (Civil Protective Order) ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง และทุกมลรัฐกำหนดให้การฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าวเป็นความผิดอาญา และจากการที่แต่ละมลรัฐต่างก็มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในลักษณะเฉพาะของตนเอง ดังนั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงเลือกศึกษาเฉพาะกฎหมายของมลรัฐแมสซาชูเซตส์เท่านั้น

มลรัฐแมสซาชูเซตส์ได้กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองการกระทำความรุนแรงในครอบครัวไว้ในกฎหมายทั่วไปของมลรัฐแมสซาชูเซตส์ (The Massachusetts General Law : MGL) โดยอยู่ในหมวด 209A การป้องกันการกระทำอันมิชอบ (Chapter 209A Abuse Prevention) โดยในบทบัญญัตินี้ได้มีเนื้อหาสาระในการคุ้มครองบุคคลซึ่งถูกกระทำด้วยความรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัว ไม่ว่าจะเป็นสามีภรรยา คู่รัก เด็ก

⁵² วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, อุทัยวรรณ แจ่มสุธี และอำนาจ เนตรสุภา, รายงานวิจัยการประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร, 2546), หน้า 148.

พ่อแม่ คนชรา ญาติพี่น้องซึ่งอยู่ร่วมบ้านเดียวกัน เพื่อนร่วมห้อง หรือผู้มีสัมพันธ์ทางเพศในเพศเดียวกัน และหมายรวมถึงผู้ที่เคยมีความสัมพันธ์ซึ่งกันได้กล่าวมาแล้วด้วย เช่น สามีภริยาที่เลิกกันแล้ว เป็นต้น⁵³ และบทบัญญัติหมวด 209A นี้ ได้กำหนดลักษณะการกระทำที่ถือว่าเป็นความรุนแรงอันจะได้รับการคุ้มครองตามบทบัญญัตินี้ว่าหมายถึง การทำร้ายร่างกายหรือพยายามทำร้ายร่างกาย การทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัวว่าจะได้รับอันตรายอย่างรุนแรง หรือการมีเพศสัมพันธ์กับบุคคลที่ไม่สมัครใจโดยการใช้กำลัง การข่มขู่หรือบังคับ เป็นต้น⁵⁴

ในบทบัญญัติหมวด 209A นี้ ได้กำหนดตัวบุคคลที่จะทำหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย และให้ความคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่มีหน้าที่เหมือนกับ “พนักงานเจ้าหน้าที่” ตามกฎหมายไทยไว้ ซึ่งบุคคลดังกล่าวถูกเรียกว่า “เจ้าพนักงานกฎหมาย” (Law Officer)⁵⁵ ซึ่งเจ้าพนักงานกฎหมายของมลรัฐแมสซาชูเซตส์นี้ได้แก่ เจ้าพนักงานตำรวจ นั่นเอง โดยเป้าหมายสำคัญสำหรับเจ้าพนักงานกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่ในเหตุการณ์การกระทำรุนแรงในครอบครัวคือ เพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เพื่อพิจารณาว่าการกระทำรุนแรงได้เกิดขึ้นจริงหรือไม่ และในกรณีที่มีการกระทำรุนแรงเป็นความผิดอาญา ต้องดำเนินการฟ้องร้องคดีอาญาต่อศาล และบทบัญญัติหมวด 209A ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานกฎหมายที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวต้องทำการศึกษาและเข้าใจบทบัญญัติหมวด 209A นี้ให้เป็นอย่างดี และต้องประพฤติตนในการใช้อำนาจและดุลพินิจในลักษณะต่าง ๆ ให้เหมาะสมด้วย โดยในหมวด 209A นี้ ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานกฎหมายมีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ อันพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

3.2.1.1 อำนาจหน้าที่ในการเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว

เมื่อเจ้าพนักงานกฎหมายได้รับแจ้งเหตุว่ามีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น หรือเมื่อเจ้าพนักงานกฎหมายมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าครอบครัวหรือสมาชิกในครอบครัวได้ถูกระทำรุนแรงหรือกำลังตกอยู่ในอันตรายจากการใช้ความรุนแรง สิ่งแรกที่เจ้าพนักงานจะต้องกระทำคือต้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุเพื่อระงับเหตุและช่วยเหลือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง โดยเจ้าพนักงานกฎหมายต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมในการป้องกันความรุนแรงที่จะเกิดขึ้น ในการนี้

⁵³ The Massachusetts General Law Chapter 209A section 1

⁵⁴ The Massachusetts General Law Chapter 209A section 1

⁵⁵ The Massachusetts General Law Chapter 209A section 1

เจ้าพนักงานกฎหมายที่รับผิดชอบควรจะจัดหาและเตรียมข้อมูลดังต่อไปนี้อย่างเร่งด่วนตามที่สามารถหาได้เพื่อนำติดตัวไปสถานที่เกิดเหตุด้วย

1. หมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น หมายค้น หมายจับ
2. ประวัติทางอาชญากรรมของผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัว
3. คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพต่าง ๆ ที่บังคับใช้กับผู้ต้องสงสัยที่มีอยู่ก่อนแล้ว รวมไปถึงคำสั่งต่าง ๆ ซึ่งมีได้ร้องขอโดยผู้ถูกกระทำในคดีปัจจุบันนี้ด้วย
4. ข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับที่ทางกรมตำรวจคาดว่าจะต้องใช้ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับประวัติการกระทำรุนแรงที่เคยเกิดขึ้นของกลุ่มนี้และประวัติการถือครองอาวุธปืน
5. หมายเลขทะเบียนอาวุธปืนหรือใบอนุญาตให้พกพาอาวุธปืนที่ออกให้ผู้ที่อยู่อาศัยด้วย⁵⁶

เมื่อจะเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุนั้น เจ้าพนักงานกฎหมายจะต้องคำนึงถึงระดับความรุนแรงของอันตรายที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงได้รับจากการกระทำรุนแรงในครอบครัวตามที่ได้รับแจ้งหรือได้ทราบ โดยหากผู้ถูกกระทำได้รับบาดเจ็บสาหัสเท่าใดก็จะเป็นผลให้เจ้าพนักงานกฎหมายต้องรีบเข้าไปในสถานที่ที่เกิดความรุนแรงนั้นโดยฉับพลันทันที โดยในกรณีที่เข้าไปได้เจ้าพนักงานตำรวจควรจะไปในสถานที่เกิดเหตุจำนวน 2 คน เมื่อเจ้าพนักงานกฎหมายไปถึงสถานที่เกิดเหตุ สิ่งแรกที่ต้องทำคือควรที่จะเฝ้าสังเกตการณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยฟังเสียงความรุนแรงในครอบครัวนั้นก่อน⁵⁷

อย่างไรก็ตาม สถานที่เกิดเหตุส่วนมากจะเป็นบ้านอันเป็นเคหสถานที่บุคคลอื่นจะเข้าไปโดยพลการไม่ได้หากไม่มีหมายค้น แต่ในกรณีที่มีเหตุการณ์การกระทำรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น เจ้าพนักงานกฎหมายอาจเข้าไปในเคหสถานส่วนตัวของกลุ่มนี้ได้เมื่อ

⁵⁶ Executive Office of Public Safety, Massachusetts domestic violence law enforcement guidelines 1997 (revised) (Massachusetts: One Ashburton Place, 1997), p.

2.

⁵⁷ Ibid.

1. มีการร้องขอจากบุคคลที่มีอำนาจในเคหสถานนั้นตามกฎหมาย หรือ
2. เข้าไปโดยคำสั่งคุ้มครองของศาล หรือ
3. เข้าไปในเคหสถานที่มีเหตุอันควรเป็นไปได้ (Probable Cause) ที่สามารถเชื่อได้ว่าการกระทำความผิดอาญาอุกฉกรรจ์ (Felony) เช่น ฆาตกรรม ช่มชู้ในกระทำชำเรา เกิดขึ้นแล้วหรือเกิดขึ้นอยู่ ณ ขณะนั้น หรือมีการกระทำรุนแรงที่อาจจะทำให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงซึ่งจะเป็นผลให้มีการตายหรือการบาดเจ็บทางร่างกายอย่างร้ายแรง หรือในที่ซึ่งมีการละเมิดความเป็นอยู่อย่างสงบสุขได้กระทำขึ้น⁵⁸

เมื่อเจ้าพนักงานกฎหมายเข้าไปในเคหสถานแล้ว เจ้าพนักงานกฎหมายอาจจะต้องออกไปจากเคหสถานในกรณีทั้งคู่กรณีทั้งสองฝ่ายร้องขอให้กระทำเช่นนั้น เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุอันควรเป็นไปได้ (Probable Cause) ซึ่งควรเชื่อได้ว่าการกระทำความผิดอาญาอุกฉกรรจ์ (Felony) ได้เกิดขึ้นแล้วหรือได้ถูกกระทำอยู่เรื่อยมาจนกระทั่งเวลาที่เจ้าพนักงานกฎหมายได้เข้าไปเพื่อที่จะป้องกัน โดยในการนี้เจ้าพนักงานกฎหมายก็สามารถจะเข้าไปเพื่อจะป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นได้ แม้ทั้งคู่กรณีฝ่ายผู้ถูกกระทำจะไม่ต้องการก็ตาม⁵⁹

เมื่อเจ้าพนักงานกฎหมายได้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุแล้ว เจ้าพนักงานกฎหมายควรจะแจ้งเหตุผลที่ตนเองเข้ามาแสดงตัวในครั้งนี้ และกระทำการควบคุมสถานการณ์โดยทันที และป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำใด ๆ ของคู่กรณีให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ รวมถึงควบคุมการใช้อาวุธของคู่กรณีด้วย ทั้งนี้เจ้าพนักงานตำรวจควรจะตั้งพึงระวังว่าผู้กระทำความรุนแรงที่ได้เสพยาเสพติด หรือดื่มสุรา หรือมีความเจ็บป่วยทางจิต อาจจะทำอันตรายอย่างร้ายแรงซึ่งจะเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของผู้ถูกกระทำและเจ้าพนักงานกฎหมายได้⁶⁰

เมื่อเจ้าพนักงานกฎหมายได้เข้ามาควบคุมสถานการณ์ในที่เกิดเหตุแล้ว หน้าที่ที่เจ้าพนักงานกฎหมายต้องกระทำต่อไปมีดังนี้

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Ibid., p. 3.

1. หน้าที่แจ้งสิทธิ (Notice of their rights)⁶¹

เจ้าพนักงานกฎหมายจะต้องดำเนินการแจ้งสิทธิของผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวให้แก่ผู้ถูกระทำทราบก่อน โดยอ่านรายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิให้ผู้ถูกระทำฟังและจะต้องให้เอกสารดังกล่าวแก่ผู้ถูกระทำเก็บไว้ โดยข้อความรายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิของผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงที่จะต้องแจ้ง มีดังนี้

“คุณมีสิทธิที่จะมาศาลสูง (The Superior Court) ศาล Probate and Family ศาลแขวง (District Court) หรือศาลมลรัฐในเมืองบอสตัน (Boston Municipal Court) ถ้าคุณอาศัยอยู่ในเขตอำนาจศาลนี้ และสามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลออกคำสั่งต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้ 1. คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงดเว้นกระทำความรุนแรง 2. คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงออกไปจากบ้าน อาคาร หรือสถานที่ทำงานของคุณ 3. คำสั่งให้เด็กผู้เยาว์อยู่ในความดูแลของคุณ 4. คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงจ่ายเงินค่าเลี้ยงดูแก่คุณและเด็กผู้เยาว์ที่อยู่ในความดูแลของคุณในกรณีที่ผู้กระทำความรุนแรงมีหน้าที่จะต้องให้การเลี้ยงดู 5. คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงจ่ายค่าเสียหายสำหรับความเสียหายที่คุณได้รับอันเป็นผลมาจากการถูกระทำความรุนแรงรวมทั้งค่ารักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายในการย้ายที่อยู่ ความเสียหายจากการขาดรายได้ ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมต่างๆ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับทนายความตามที่เหมาะสม และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อันเนื่องมาจากการบาดเจ็บและการรักษาทรัพย์สินที่เสียหาย

ในกรณีฉุกเฉินในวันหยุดสุดสัปดาห์ วันหยุดราชการ หรือเวลากลางคืน ตำรวจจะเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการขอคำสั่งดังกล่าวที่ศาลสูง ศาล Probate and Family ศาลแขวง หรือศาลมลรัฐในเมืองบอสตันให้แก่คุณ

คุณมีสิทธิที่จะไปศาลแขวงที่มีเขตอำนาจหรือศาลมลรัฐในเมืองบอสตัน และดำเนินการฟ้องร้องคดีอาญาสำหรับการถูกคุกคาม การทำร้ายร่างกาย การทำร้ายโดยมีเจตนาฆ่าหรือความผิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้

ในกรณีที่คุณต้องการการรักษาพยาบาล คุณมีสิทธิที่จะร้องขอให้เจ้าพนักงานกฎหมายพาคุณไปโรงพยาบาลที่ใกล้หรือร้องขอความช่วยเหลือเพื่อให้ได้รับการรักษาพยาบาลได้

⁶¹ The Massachusetts General Law Chapter 209A Section 6(4)

ถ้าคุณเชื่อว่าการคุ้มครองของเจ้าพนักงานเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อความปลอดภัยทางร่างกายของคุณ คุณมีสิทธิร้องขอให้เจ้าพนักงานกฎหมายอยู่กับคุณในสถานที่เกิดเหตุจนกระทั่งคุณและเด็กผู้เยาว์ของคุณสามารถออกไปจากที่เกิดเหตุได้หรือจนกว่าจะแน่ใจว่าคุณปลอดภัยแล้วจริง ๆ นอกจากนี้คุณสามารถร้องขอให้เจ้าพนักงานกฎหมายช่วยเหลือคุณในการจัดหาและพาคุณไปยังสถานที่ปลอดภัย เช่น บ้านพักฉุกเฉิน บ้านญาติหรือเพื่อนของคุณ หรือสถานที่อื่น ๆ ที่ปลอดภัย

คุณสามารถร้องขอสำเนารายงานการเกิดเหตุ (Incident Report) จากกรมตำรวจได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ”

นอกจากนี้เจ้าพนักงานกฎหมายต้องจัดหาข้อมูลและเบอร์โทรศัพท์ของหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เช่น บ้านพักฉุกเฉิน หน่วยบริการให้คำปรึกษา เป็นต้น เพื่อมอบให้แก่ผู้ถูกกระทำเก็บไว้

2. หน้าที่ในการอยู่ในสถานที่เกิดเหตุ (remain on the scene)⁶²

เจ้าพนักงานกฎหมายต้องอยู่ในที่เกิดเหตุที่มีการกระทำรุนแรงเกิดขึ้นแล้วหรือกำลังเกิดขึ้นอยู่ ในกรณีที่เจ้าพนักงานกฎหมายมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งจะถูกกระทำ ความรุนแรงในทันทีถ้าเจ้าพนักงานกฎหมายได้ออกไปจากที่เกิดเหตุ กรณีดังกล่าวรวมไปถึงการอยู่ในที่อยู่อาศัยของคู่กรณีในช่วงเวลาที่เหมาะสม ในกรณีที่ผู้กระทำ ความรุนแรงได้หลบหนีไปจากที่เกิดเหตุแล้ว เจ้าพนักงานกฎหมายจะต้องอยู่ในสถานที่เกิดเหตุจนกระทั่งแน่ใจแล้วว่าผู้ถูกกระทำได้หลบหนีไปจากที่เกิดเหตุจริง ๆ และเจ้าพนักงานกฎหมายได้ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การสืบสวน เป็นต้นเสร็จสิ้นแล้ว จะเห็นได้ว่าการให้เจ้าพนักงานกฎหมายอยู่ในที่เกิดเหตุนี้จะช่วยให้ผู้กระทำ ความรุนแรงไม่กล้าที่จะทำอันตรายผู้ถูกกระทำ อันจะเป็นการป้องกันการกระทำรุนแรงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

3. หน้าที่ในการจัดหาการรักษาพยาบาล (Medical treatment)⁶³

ในกรณีที่มีการทำร้ายทางร่างกาย เจ้าพนักงานกฎหมายต้องช่วยเหลือผู้ถูกกระทำให้ได้รับการรักษาพยาบาลตามความจำเป็นและความต้องการของผู้ถูกกระทำ ซึ่งกรณี

⁶² The Massachusetts General Law Chapter 209A section 6(1)

⁶³ The Massachusetts General Law Chapter 209A section 6(2)

ดังกล่าวรวมถึงการขับรถพาผู้ถูกระทำไปยังห้องฉุกเฉินของโรงพยาบาลที่ใกล้ หรือจัดการการเดินทางที่เหมาะสมไปยังโรงพยาบาลให้แก่ผู้ถูกระทำ แม้ในกรณีที่ไม่มีบาดแผลปรากฏให้เห็น เจ้าพนักงานกฎหมายก็ต้องสอบถามผู้ถูกระทำว่าต้องการการรักษาพยาบาลหรือไม่ ถ้าผู้ถูกระทำต้องการ เจ้าพนักงานกฎหมายก็ต้องจัดหาให้ตามความต้องการของผู้ถูกระทำ

4. หน้าที่ในการจัดหาสถานที่ปลอดภัย (Getting to a safe place)⁶⁴

เจ้าพนักงานกฎหมายต้องช่วยเหลือผู้ถูกระทำในการจัดหาสถานที่ปลอดภัยเพื่ออยู่อาศัย เช่น บ้านพักฉุกเฉิน หรือบ้านของญาติหรือเพื่อนของผู้ถูกระทำ ในกรณีนี้เจ้าพนักงานกฎหมายจะต้องพิจารณาจากความต้องการของผู้ถูกระทำประกอบกับสถานการณ์ที่เหมาะสม โดยเจ้าพนักงานกฎหมายจะต้องดูแลให้ผู้ถูกระทำเก็บทรัพย์สินในบ้านได้โดยปราศจากการขัดขวางของผู้กระทำ ความรุนแรง และจัดการการเดินทางที่เหมาะสมไปยังสถานที่นั้น ๆ

5. หน้าที่เกี่ยวกับอาวุธต่าง ๆ⁶⁵

เมื่อเจ้าพนักงานกฎหมายพบอาวุธปืนหรืออาวุธใด ๆ อยู่ในสถานที่เกิดเหตุการกระทำรุนแรงในครอบครัว และได้รับการแจ้งจากผู้ถูกระทำว่าอาวุธดังกล่าวถูกใช้ในการกระทำรุนแรงที่เกิดขึ้น เจ้าพนักงานจะต้องยึดอาวุธดังกล่าวเพื่อนำมาเป็นพยานหลักฐานในคดีรวมทั้งต้องดำเนินการร้องขอต่อศาลให้อาวุธปืนหรืออาวุธดังกล่าวอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานกฎหมายเป็นการชั่วคราว ในกรณีที่ไม่มีพบอาวุธใด ๆ แต่ผู้ถูกระทำแจ้งว่ามีการใช้อาวุธทำร้ายร่างกาย เจ้าพนักงานกฎหมายจะต้องค้นหาและเก็บรักษาอาวุธปืนหรืออาวุธดังกล่าวในกรณีที่ผู้อยู่อาศัยในบ้านที่เกิดเหตุร้องขอให้กระทำ และต้องทำการเก็บรักษาอาวุธดังกล่าวไว้เป็นการชั่วคราวเพื่อช่วยบรรเทาให้เกิดความรุนแรงขึ้นอีก

ในกรณีที่อาวุธที่พบเป็นอาวุธปืน เจ้าพนักงานกฎหมายต้องทำการพิจารณาว่าอาวุธปืนที่ยึดได้นั้น ผู้กระทำ ความรุนแรงที่เป็นเจ้าของได้ครอบครองอย่างถูกกฎหมายหรือไม่ และถ้าเจ้าพนักงานกฎหมายพิจารณาแล้วว่าอาวุธปืนดังกล่าวไม่สามารถยึดได้เนื่องจากผู้กระทำ ความรุนแรงครอบครองอย่างถูกกฎหมาย เจ้าพนักงานกฎหมายต้องดำเนินการขอให้ผู้

⁶⁴ The Massachusetts General Law Chapter 209A section 6(2)

⁶⁵ Executive Office of Public Safety, Massachusetts domestic violence law enforcement guidelines 1997 (revised), p. 9.

พิพากษาสั่งให้ผู้กระทำผิดสละอาวุธดั่งกล่าวและยกเลิกระบอบอาวุธปืน หรือร้องขอให้หน่วยงานที่ออกใบอนุญาตให้เพิกถอนใบอนุญาตนั้นเป็นการชั่วคราวหรือถาวร

6. หน้าที่ในการสืบสวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว⁶⁶

เมื่อเจ้าพนักงานกฎหมายแน่ใจว่าเหตุการณ์ความรุนแรงได้สงบลงแล้ว หรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงได้รับการรักษาพยาบาลตามที่ต้องการแล้ว เจ้าพนักงานกฎหมายจะต้องดำเนินการสืบสวนเพื่อหาว่าใครคือผู้กระทำผิดและใครคือผู้ถูกกระทำ โดยในการสืบสวนนี้ เจ้าพนักงานกฎหมายควรต้องแยกคู่กรณีทั้งสองฝ่ายออกจากกันเพื่อป้องกันความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นอีก โดยให้ทำการสอบถามคู่กรณีทั้งสองฝ่ายแยกกัน กรณีที่มีเจ้าพนักงานกฎหมายเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ 2 คน เจ้าพนักงานทั้งสองคนควรจะอยู่บริเวณใกล้กันเพื่อให้ต่างคนต่างเห็นการกระทำของกันและกันได้ ซึ่งกรณีนี้จะช่วยหลีกเลี่ยงการกล่าวหาของคู่กรณีว่าเจ้าพนักงานกฎหมายกระทำการอันมิชอบได้ ในการค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำรุนแรงที่เกิดขึ้น เจ้าพนักงานกฎหมายควรจะให้คู่กรณีแต่ละฝ่ายได้เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยแยกกันเพื่อเป็นการป้องกันการรบกวนหรือการสอดแทรกโดยคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ในการรับฟังคู่กรณีนี้ เจ้าพนักงานกฎหมายควรที่จะรับฟังและพิจารณาโดยปราศจากทัศนคติส่วนตัวและปฏิกิริยาส่วนตัวของเจ้าพนักงานเอง หลังจากนั้นเจ้าพนักงานกฎหมายต้องรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และจัดทำรายงานการเกิดเหตุ (Incident Report) ไม่ว่าจะมีการจับกุมผู้กระทำความผิดหรือไม่ เพื่อส่งหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เจ้าพนักงานกฎหมายสังกัด และในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงร้องขอ เจ้าพนักงานกฎหมายจะต้องทำสำเนารายงานการเกิดเหตุเพื่อมอบให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วย

3.2.1.2 อำนาจที่เกี่ยวข้องกับการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว (Protection Order)

ตามบทบัญญัติหมวด 209A การป้องกันการกระทำอันมิชอบ (Chapter 209A Abuse Prevention) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวของมลรัฐแมสซาชูเซตส์ ได้ให้ความหมายของคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือ “Protection Order” ว่าเป็น คำสั่งทางแพ่งซึ่งศาลเป็นผู้ออกเพื่อมุ่งหมายที่จะให้ความคุ้มครองจากการทำร้ายทางร่างกายและทางเพศซึ่งกระทำโดยครอบครัวหรือสมาชิกในครอบครัว ซึ่งคำสั่งคุ้มครองนี้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวสามารถร้องขอเพื่อใช้บังคับกับสมาชิกในครอบครัวที่เป็น

⁶⁶ Ibid., p. 3.

ผู้กระทำความรุนแรง กล่าวอีกนัยหนึ่ง คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพนี้ถูกกำหนดมาเพื่อป้องกันมิให้ผู้ก่อเหตุรุนแรงมากระทำความรุนแรงต่อผู้ถูกระทำอีกต่อไป⁶⁷ คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพตามบทบัญญัติของมลรัฐแมสซาชูเซตส์แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ กล่าวคือ

1. คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉิน (Emergency Protection Order) คือ คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวที่ศาลออกให้ในกรณีที่ผู้ถูกระทำกำลังตกอยู่ในอันตรายจากการถูกระทำด้วยรุนแรงอันจำเป็นที่จะต้องได้รับคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพอย่างทันที่วงที่ แต่ช่วงเวลานั้นไม่อยู่ในช่วงเวลาทำการของศาล เช่น เป็นเวลาหลังเวลาทำการของศาล วันหยุดราชการ หรือวันหยุดสุดสัปดาห์ เป็นต้น จึงจำเป็นจะต้องมีการออกคำสั่งในกรณีฉุกเฉินโดยผ่านระบบศาลในกรณีฉุกเฉิน (Emergency Judicial Response System) กล่าวคือ ดำเนินการติดต่อขอคำสั่งคุ้มครองจากผู้พิพากษาทางโทรศัพท์โดยดำเนินการที่สถานีตำรวจที่ใกล้ที่สุดด้วยความช่วยเหลือของเจ้าพนักงานกฎหมาย⁶⁸

2. คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพชั่วคราว (Temporary Orders หรือ Ex Parte Orders) คือ คำสั่งคุ้มครองที่ออกในกรณีที่ผู้ถูกระทำได้ยื่นคำร้องขอคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาล แต่ผู้ถูกระทำจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองโดยเร็วและไม่สามารถรอให้มีการพิจารณาการออกคำสั่งอย่างเต็มรูปแบบที่ต้องมีคู่ความทุกฝ่ายมาศาลได้ ผู้ถูกระทำจึงสามารถยื่นคำร้องขอคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นการชั่วคราวต่อศาลได้ โดยคำสั่งประเภทนี้จะถูกออกให้โดยยังไม่ต้องมีการพิจารณาของศาลอย่างเต็มรูปแบบ กล่าวคือ เป็นการพิจารณาออกคำสั่งลับหลังผู้กระทำ และเมื่อคำสั่งชั่วคราวนี้ออกมาบังคับใช้ ผู้กระทำความรุนแรงจะได้รับแจ้งว่ามีคำสั่งที่ออกมาบังคับใช้กับตัวผู้กระทำ และศาลจะกำหนดวันนัดพิจารณาเพื่อออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพถาวรเพื่อให้ผู้กระทำและผู้ถูกระทำมีโอกาสได้แสดงข้อเท็จจริงกันในศาล⁶⁹

3. คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ (Permanent Orders หรือ Long – Term Orders) กล่าวคือ เป็นคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพซึ่งออกมาบังคับใช้อย่างถาวรหลังจากที่ศาลได้มีการพิจารณาอย่างเต็มรูปแบบ โดยมีคู่ความทั้งสองฝ่าย คือผู้ถูกระทำที่ขอให้ศาลออกคำสั่ง (ในที่นี้เรียก Plaintiff) และผู้กระทำความรุนแรงซึ่งจะถูกออกคำสั่งบังคับ (ในที่นี้เรียก Defendant) มา

⁶⁷ The Massachusetts General Law Chapter 209A section 1

⁶⁸ The Massachusetts General Law Chapter 209A section 5

⁶⁹ The Massachusetts General Law Chapter 209A section 4

ปรากฏตัวในศาลและเบิกความเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพถาวรนี้ จะมีอายุการใช้งาน 1 ปี แต่สามารถร้องขอสามารถขยายได้

ลักษณะของการคุ้มครองตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ (Protection Orders)⁷⁰

ผู้ถูกระทำได้ด้วยความรุนแรงในครอบครัวสามารถยื่นคำร้องขอความคุ้มครองจากศาลได้ โดยลักษณะความคุ้มครองที่ศาลสามารถกำหนดให้ได้ มีดังนี้

1. Restraining Order คือ คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงดเว้นหรือหยุดกระทำการรุนแรงต่อผู้ถูกระทำอีก

2. No-Contact Order คือ คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงห้ามติดต่อหรือเข้าใกล้ผู้ถูกระทำ ยกเว้นแต่เมื่อได้รับอนุญาตจากศาลเท่านั้น

3. Vacate Order คือ คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงต้องย้ายออกไปจากบ้านหรือที่พักอาศัยโดยทันที

4. Custody Order คือ คำสั่งให้เด็กผู้เยาว์อยู่ในความดูแลของผู้ถูกระทำได้ด้วยความรุนแรง ในกรณีที่คุณกรณีเป็นสามีภริยาและมีลูกด้วยกันแล้ว ในกรณีการออกคำสั่งนี้จะต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่เด็กผู้เยาว์จะได้รับ

5. Child Support Order คือ คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงจ่ายค่าเลี้ยงดูแก่เด็กผู้เยาว์ในกรณีที่เด็กผู้เยาว์อยู่ในความดูแลของผู้ถูกระทำ

6. คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูเป็นการชั่วคราวแก่ผู้ถูกระทำและเด็กผู้เยาว์ที่อยู่ในความดูแลของผู้ถูกระทำ ในกรณีที่ผู้กระทำมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องให้การเลี้ยงดูแก่บุคคลดังกล่าว

7. Restitution Order คือ คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงต้องจ่ายค่าเสียหายเป็นตัวเงินหรือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ สำหรับความเสียหายที่ได้รับในระหว่างการบาดเจ็บอันเป็นผลมาจากการถูกระทำรุนแรง เช่น ความเสียหายจากการขาดรายได้ ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมสิ่งของต่าง ๆ ค่ารักษาพยาบาลการบาดเจ็บ ค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนกุญแจบ้าน

⁷⁰ The Massachusetts General Law Chapter 209A section 3

ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถูกขนย้ายออกไปหรือถูกทำลาย ค่าใช้จ่ายในการเดินทางต่าง ๆ เช่น การเดินทางไปรักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายทนายความตามที่เหมาะสม

ศาลที่มีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ

ศาลที่มีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในมลรัฐแมสซาชูเซตส์ ได้แก่ ศาลสูง (the Superior Court) ศาล Probate and Family ศาลแขวง (District Court) ศาลมลรัฐในเมืองบอสตัน (Boston Municipal Court)

เหตุที่ศาลจะออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ

การที่ศาลจะออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพไม่ว่าจะเป็นคำสั่งชั่วคราวหรือถาวรนั้น ศาลจะพิจารณาถึงรูปแบบหรือความรุนแรงของเหตุการณ์การกระทำรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้น ๆ มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อออกคำสั่งคุ้มครอง รวมทั้งศาลจะพิจารณาประวัติการกระทำผิดแพ่งและคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับกระทำรุนแรงของผู้กระทำ (Defendant) ประกอบกันด้วย และถ้าศาลเห็นว่าเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวนั้นได้เกิดขึ้นจริงและผู้ถูกกระทำควรได้รับการคุ้มครอง ศาลจะออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้ตามที่มีการร้องขอ

ในคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพที่ศาลออกให้ นั้น ศาลจะกำหนดระยะเวลาความมีผลของคำสั่งไว้โดยให้มีระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี โดยในคำสั่งจะระบุวันที่คำสั่งจะไม่มีผลใช้บังคับ ถ้าผู้ถูกกระทำต้องการให้ศาลขยายระยะเวลาออกไปอีก ผู้ถูกกระทำต้องมาศาลก่อนวันที่คำสั่งจะหมดผลใช้บังคับและขอให้ศาลขยายระยะเวลาบังคับใช้คำสั่ง⁷¹

กระบวนการในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ

เมื่อคู่ความผู้ถูกกระทำ (Plaintiff) ยื่นคำร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพแล้ว ศาลจะกำหนดวันนัดพิจารณาโดยจะนัดให้คู่ความทั้งฝ่ายผู้กระทำ (Defendant) และฝ่ายผู้ถูกกระทำ (Plaintiff) มาศาล เพื่อพิจารณาออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ แต่ถ้าศาลเห็นว่าเป็นการจำเป็นเพื่อป้องกันผู้ถูกกระทำมิให้ได้รับความรุนแรงอีกเป็นการเร่งด่วน หรือถ้าผู้ถูกกระทำแสดงให้ศาลเห็นว่ามีความเป็นไปได้ว่าผู้ถูกกระทำจะได้รับการกระทำรุนแรงอีกอย่างแน่นอนในเวลานั้นใกล้และขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นการชั่วคราว (Temporary Orders หรือ Ex Parte Orders) ศาลจะออกคำสั่งคุ้มครองเป็นการชั่วคราวให้ เพื่อกำหนดวิธีการคุ้มครอง

⁷¹ The Massachusetts General Law Chapter 209A section 3

ต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นให้ก่อนที่จะมีการพิจารณาต่อหน้าผู้กระทำผิดก็ได้ และหลังจากนั้นจะต้องแจ้งผู้กระทำ ความรุนแรงว่าคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นการชั่วคราวได้ออกมาใช้บังคับแล้ว โดยศาลจะกำหนดวันนัดพิจารณาภายใน 10 วัน หลังจากออกคำสั่งคุ้มครองเป็นการชั่วคราวแล้วเพื่อจะทำการพิจารณาออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นการถาวรต่อหน้าคู่ความทั้งสองฝ่ายต่อไป โดยต้องแจ้งให้ฝ่ายผู้กระทำมาศาลเพื่อพิจารณาออกคำสั่งด้วย โดยถ้าผู้กระทำไม่มาศาลในคราวที่มีการพิจารณาคำสั่งนี้ คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวนี้ก็จะมีผลใช้บังคับตลอดไป

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ไม่ใช่เวลาทำการของศาลหรือกรณีที่คู่ความผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง (Plaintiff) ได้รับความบาดเจ็บจนไม่สามารถมาศาลได้ ผู้พิพากษาอาจจะออกคำสั่งคุ้มครองในกรณีฉุกเฉิน (Emergency Protection Order) ให้แก่ผู้ถูกระทำได้ ถ้าผู้ถูกระทำแสดงให้ศาลเห็นว่ามีความเป็นไปได้ว่าผู้ถูกระทำจะได้รับการกระทำรุนแรงอีกอย่างแน่นอนในเวลาอันใกล้และไม่สามารถรอเวลาให้ศาลเปิดทำการได้ก่อน โดยใช้วิธีการออกคำสั่งโดยติดต่อกับผู้พิพากษาผ่านทางโทรศัพท์ (On – call Judge) โดยผู้ถูกระทำจะต้องแจ้งแก่เจ้าพนักงานกฎหมายว่าต้องการให้มีการออกคำสั่งและกรอกข้อความลงในแบบฟอร์มคำสั่ง (Form of Order) หลังจากนั้นเจ้าพนักงานกฎหมายหรือหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่มีหน้าที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ติดต่อกับผู้พิพากษาและอธิบายเหตุการณ์ให้ผู้พิพากษาฟัง รวมทั้งทำการบันทึกคำสั่งตามที่ผู้พิพากษาออกให้ในแบบฟอร์มคำสั่ง ซึ่งคำสั่งที่ผู้พิพากษาออกให้นั้นจะมีผลใช้บังคับได้และลักษณะการคุ้มครองก็จะเหมือนกับคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีปกติ หลังจากนั้นเจ้าพนักงานจะต้องดำเนินการส่งสำเนาคำสั่งศาลนั้นให้แก่ผู้กระทำ ความรุนแรงโดยด่วน และเมื่อถึงเวลาทำการของศาลในวันถัดมา เจ้าพนักงานกฎหมายจะต้องส่งสำเนาคำสั่งดังกล่าวไปยังศาลที่มีเขตอำนาจ ในกรณีที่มีการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉินโดยที่คู่ความผู้ถูกระทำยังมีได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ผู้ถูกระทำจะต้องมาศาลในวันถัดมาที่ศาลเปิดทำการเพื่อยื่นคำร้องขอด้วยว่าจามีฉะนั้นคำสั่งคุ้มครองกรณีฉุกเฉินจะสิ้นสภาพไป ในกรณีที่ผู้ถูกระทำบาดเจ็บจนไม่อาจมาศาลได้ อาจให้ตัวแทนของผู้ถูกระทำมาศาลเพื่อทำการแทนโดยยื่นคำให้การของผู้ถูกระทำเป็นลายลักษณ์อักษรได้ ซึ่งเมื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองแล้ว ศาลจึงจะดำเนินการกระบวนการพิจารณาตามกระบวนการพิจารณาในการออกคำสั่งคุ้มครองเป็นการชั่วคราวหรือถาวรตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น

บทลงโทษในกรณีที่มีการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ

เมื่อผู้กระทำ ความรุนแรงซึ่งถูกบังคับตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้กระทำการใดอันเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ การกระทำดังกล่าวถือเป็นความผิดอาญาและ

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ผู้ถูกระทำจะต้องแจ้งเจ้าพนักงานกฎหมายให้ทราบโดยเร่งด่วน ซึ่งในกรณีนี้เจ้าพนักงานกฎหมายจะสามารถทำการจับกุมผู้กระทำผิดโดยไม่ต้องมีหมายจับ ในกรณีที่เจ้าพนักงานกฎหมายเห็นหรือมีเหตุอันควรเป็นไปได้ (Probable Clause) อันควรเชื่อได้ว่าผู้กระทำผิดที่ได้รับการออกคำสั่งได้กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าว

เมื่อมีการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพใด ๆ ก็ตาม ผู้กระทำความรุนแรงที่ฝ่าฝืนคำสั่งจะได้รับโทษปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี ครั้ง หรือทั้งจำทั้งปรับ⁷²

อำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ

1. หน้าที่ในการส่ง (serve) สำเนาคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้แก่ผู้กระทำความรุนแรงที่คำสั่งออกมาเพื่อใช้บังคับ (Defendant)

เจ้าพนักงานกฎหมายมีหน้าที่ส่ง (serve) สำเนาคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพทั้งแบบกรณีฉุกเฉิน คำสั่งชั่วคราวและคำสั่งถาวร ให้แก่ผู้กระทำความรุนแรงที่คำสั่งดังกล่าวออกมาบังคับเพื่อให้ผู้กระทำความรุนแรงทราบว่าคำสั่งดังกล่าวมีผลใช้บังคับและผู้กระทำความรุนแรงต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในคำสั่งนั้น เช่น ต้องไม่เข้าไปใกล้หรือติดต่อผู้ถูกระทำ (Plaintiff) หรือต้องไม่กระทำความรุนแรงต่อผู้ถูกระทำ

นอกจากนี้เจ้าพนักงานกฎหมายต้องอธิบายให้ผู้กระทำความรุนแรงทราบว่าผู้กระทำความรุนแรงไม่ได้รับอนุญาตให้ถือครองอาวุธต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง รวมทั้งใบอนุญาตให้ถือครองอาวุธปืน และผู้กระทำความรุนแรงจะต้องสละอาวุธดังกล่าวให้แก่เจ้าพนักงานกฎหมายเพื่อให้เจ้าพนักงานกฎหมายเก็บรักษาไว้แทน

ในการปฏิบัติตามหน้าที่ในการส่งสำเนาคำสั่งคุ้มครองนี้ เจ้าพนักงานกฎหมายควรที่จะให้ผู้กระทำความรุนแรงที่รับคำสั่งคุ้มครองลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มคำสั่ง (Form of Order) เพื่อเป็นหลักฐานว่าผู้กระทำความรุนแรงได้รับทราบคำสั่งของศาลแล้วว่าเขาจะต้องไม่ทำการติดต่อกับผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงยกเว้นในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากศาล และถ้าเขาฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองของศาล เขาจะมีความผิดและอาจจะถูกจับกุม ในกรณีที่ผู้กระทำความรุนแรงไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งศาลในรายงาน เจ้าพนักงานกฎหมายควรที่จะระบุไปในแบบฟอร์มคำสั่งและในรายงานการเกิดเหตุ (Incident Report) ว่าผู้กระทำความรุนแรงไม่ยอมลง

⁷² The Massachusetts General Law Chapter 209A section 7

ลายมือชื่อในแบบฟอร์มคำสั่ง แต่ผู้กระทำความรุนแรงได้รับแจ้งจากเจ้าพนักงานกฎหมายให้ทราบถึงคำสั่งศาลแล้ว

2. หน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉิน (Emergency Protection Order)⁷³

ในกระบวนการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉินให้กับแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงนี้ เจ้าพนักงานกฎหมายถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการออกคำสั่ง เพราะเป็นบุคคลที่ดำเนินการช่วยเหลือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงให้ได้รับการออกคำสั่ง โดยเจ้าพนักงานกฎหมายจะมีหน้าที่ติดต่อกับผู้ถูกระทำเพื่อให้ทราบรูปแบบของคำสั่งที่ผู้ถูกระทำต้องการและทำหน้าที่ติดต่อกับผู้พิพากษาทางโทรศัพท์ (On-Call Judge) เพื่อให้ผู้พิพากษาออกคำสั่ง ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติตามหน้าที่ดังกล่าวเป็นไปโดยถูกต้องและเหมาะสม กรมตำรวจแห่งเมืองบอสตันได้ออก Boston Police Department Rules and Procedure : Rule 327 เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่นี้ให้แก่เจ้าพนักงานกฎหมาย โดยกำหนดไว้ในมาตรา j และมาตรา k ดังต่อไปนี้

ในกรณีที่เจ้าพนักงานกฎหมายเห็นว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงควรได้รับคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในทันที แต่เวลาดังกล่าวไม่ใช่เวลาทำการของศาล สิ่งที่เจ้าพนักงานกฎหมายต้องทำคือให้คำแนะนำแก่ผู้ถูกระทำเกี่ยวกับการมีอยู่และการดำเนินการเพื่อให้ได้รับคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉิน (Emergency Court Order) และถ้าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงต้องการให้มีคำสั่งในกรณีฉุกเฉิน เจ้าพนักงานกฎหมายจะต้องนำผู้ถูกระทำมาที่สถานีที่ทำการเขต (District Station) และกระทำการระบบศาลในกรณีฉุกเฉิน (Emergency Judicial Response System) ด้วยความช่วยเหลือของผู้บังคับบัญชาของเจ้าพนักงานกฎหมาย

ในการดำเนินการตามระบบศาลในกรณีฉุกเฉิน (Emergency Judicial Response System) นี้ จะต้องกระทำการดังต่อไปนี้ กล่าวคือในทุกวันพุธ หน่วยงานปฏิบัติการจะแจ้งแต่ละเขตให้ทราบถึงหมายเลขโทรศัพท์ของผู้พิพากษาซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้พิพากษาทางโทรศัพท์ (On-Call Judge) ของแต่ละสัปดาห์ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะเป็นความลับ เมื่อเจ้าพนักงานกฎหมายและผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงที่ต้องการคำสั่งศาลในกรณีฉุกเฉินอยู่ที่สถานีที่ทำการเขตพร้อมกันแล้ว The Duty Supervisor จะทำการโทรศัพท์ไปหาผู้พิพากษาที่ปฏิบัติหน้าที่ on-call judge และจะอนุญาตให้เจ้าพนักงานกฎหมายสนทนากับผู้

⁷³ The Massachusetts General Law Chapter 209A section 6(5)

พิพากษาเพื่อเล่าเรื่องเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของคดี ในการสนทนากับผู้พิพากษานี้ เจ้าพนักงานกฎหมายจะมีประวัติอาชญากรรมของผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวในกรณีที่ทำให้ได้ และจะต้องให้เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการโทรกลับมาเพื่อแจ้งการออกคำสั่งแก่ผู้พิพากษาและเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งได้รู้ถึงการดำเนินการขอคำสั่งศาลในกรณีฉุกเฉินนี้ด้วย ในกรณีที่ไม่สามารถติดต่อกับผู้พิพากษาได้หรือไม่มีการโทรศัพท์ติดต่อจากผู้พิพากษากลับมาภายใน 15 – 20 นาที The Duty Superior จะทำการโทรศัพท์หาเจ้าพนักงานตำรวจของมลรัฐ (The State Police Duty Officer) เพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจของมลรัฐทำการติดต่อผู้พิพากษาและให้ผู้พิพากษาดำเนินการต่อไป The Duty Supervisor ต่อไป ผู้พิพากษาจะดำเนินการออกคำสั่งโดยจะอนุญาตให้พบเป็นการส่วนตัวหรือจะมอบหมายให้ The Duty Superior เป็นผู้บันทึกคำสั่งของศาลในแบบฟอร์มคำสั่งศาลของมลรัฐแมสซาชูเซตส์ซึ่งจะมีอยู่ที่สถานีที่ทำการเขตอยู่แล้วก็ได้ โดยเอกสารดังกล่าวจะประกอบด้วย

1. คำร้องขอการคุ้มครองจากการถูกระทำรุนแรง (Complaint for Protection from Abuse)
2. คำสั่งคุ้มครองจากการถูกระทำรุนแรง (Abuse Prevention Order)
3. แบบฟอร์มข้อมูลของจำเลย (Defendant) ในที่นี้หมายถึงผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งจะถูกบังคับตามคำสั่งศาล

ในการนี้ The Duty Supervisor จะทำหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการให้แบบฟอร์มดังที่ได้กล่าวมาได้ถูกกรอรายละเอียดตามคำสั่งของผู้พิพากษาให้ครบถ้วนและถูกต้อง หรือจะมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานกฎหมายที่รับผิดชอบดำเนินการแทนก็ได้ คำสั่งนี้จะสั่งให้จำเลยหยุดการถูกระทำรุนแรง หรือสั่งให้ออกไปจากบ้าน หรือให้กระทำตามวิธีการอื่น ๆ ที่เหมาะสมในการใช้คุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว สำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบฟอร์มคำสั่งศาลต่าง ๆ นี้จะถูกแจกจ่ายไปยังศาล โฉกหรือผู้ถูกระทำ และจำเลยหรือผู้กระทำความรุนแรง และจะเก็บสำเนาอีกฉบับไว้ที่สถานีที่ทำการเขต

ในการที่ผู้พิพากษา (On – Call Judge) จะออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉินให้ได้นี้ผู้ถูกระทำจะต้องพิสูจน์ให้ผู้พิพากษาเห็นว่าผู้ถูกระทำตกอยู่ในอันตรายโดยฉับพลันอันจะเป็นคุณสมบัติที่จะทำให้ได้รับการออกคำสั่งคุ้มครอง โดยเมื่อศาลออกคำสั่งในกรณีฉุกเฉินให้แล้ว คำสั่งดังกล่าวจะมีผลถึงเพียงแค่วเวลาปิดทำการของศาลในวันแรกที่เปิดทำการ

หลังจากมีการออกคำสั่ง ดังนั้น หากผู้ถูกระงับการให้คำสั่งคุ้มครองในกรณีฉุกเฉินดังกล่าว ยังมีผลใช้บังคับแล้ว ผู้ถูกระงับหรือตัวแทนในกรณีที่ถูกกระทำความผิดเจ็บจนไม่สามารถมาศาลได้ จะต้องมาศาลในวันแรกก่อนที่ศาลจะปิดทำการในวันนั้น ๆ เพื่อร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวหรือถาวรให้ใหม่ต่อไป⁷⁴

3. หน้าที่บังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ

เมื่อคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ไม่ว่าจะเป็คำสั่งในกรณีฉุกเฉิน คำสั่งชั่วคราวหรือถาวรออกมามีผลใช้บังคับแล้ว เจ้าพนักงานกฎหมายมีหน้าที่บังคับการเพื่อให้จำเลย หรือผู้กระทำการรุนแรงกระทำตามที่ศาลกำหนดไว้ในคำสั่ง และในกรณีที่จำเลยหรือผู้กระทำ การฝ่าฝืนคำสั่ง เจ้าพนักงานกฎหมายจะสามารถทำการจับกุมผู้กระทำผิดโดยไม่ต้องมี หมายจับ ในกรณีที่เจ้าพนักงานกฎหมายเห็นหรือมีเหตุอันควรเป็นไปได้ (Probable Cause) อัน ควรเชื่อได้ว่าผู้กระทำผิดที่ได้รับการออกคำสั่งให้ออกจากสถานที่ (vacate order) คำสั่งให้งดเว้น การกระทำ (restraining order) คำสั่งให้ห้ามติดต่อกัน (no-contact order) เป็นต้น กระทำการฝ่าฝืน คำสั่งดังกล่าว⁷⁵ ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นไปเพื่อประโยชน์ในกรณีฉุกเฉินและการปฏิบัติตามอำนาจใน การจับกุม นอกจากนี้เจ้าพนักงานกฎหมายต้องดำเนินการให้มีการฟ้องร้องคดีอาญาความผิดฐาน ฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพด้วย

3.2.1.3 บทบัญญัติคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานกฎหมาย

เจ้าพนักงานกฎหมายไม่ต้องรับผิดชอบทางแพ่งในกรณีที่เกิดการบาดเจ็บของบุคคล ใดหรือเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินใด ๆ ซึ่งเกิดขึ้นกับคู่กรณีในเหตุการณ์การกระทำรุนแรงใน ครอบครัวฝ่ายใดก็ตาม เพราะเหตุจากการกระทำของเจ้าพนักงานกฎหมายอันเกี่ยวกับการจับกุม ที่มีพื้นฐานมาจากการใช้เหตุอันควรเป็นไปได้ (Probable Cause) ในกรณีที่เจ้าพนักงานกฎหมาย ได้กระทำการด้วยความเหมาะสมและสุจริตและกระทำตามบทบัญญัติของกฎหมาย⁷⁶

⁷⁴ Boston Police, [Boston police department rules and procedure : Rule 327](http://www.cityofboston.gov/police/pdfs/rule327.pdf) [online], 12 June 2006. Available from : www.cityofboston.gov/police/pdfs/rule327.pdf

⁷⁵ The Massachusetts General Law Chapter 209A section 6(7)

⁷⁶ The Massachusetts General Law Chapter 209A section 6

3.2.2 ประเทศนิวซีแลนด์

ความรุนแรงในครอบครัวถือเป็นปัญหาสำคัญในประเทศนิวซีแลนด์ซึ่งสร้างความเสียหายอย่างใหญ่หลวงแก่ครอบครัวและสังคม รวมทั้งก่อให้เกิดมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจมากมาย นอกจากนี้ความรุนแรงในครอบครัวยังส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินชีวิตในสังคมของผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวด้วย จากการศึกษาพบว่าหลาย ๆ ครอบครัวในประเทศนิวซีแลนด์ที่มีการกระทำรุนแรงในครอบครัวได้มีการดำเนินการกระทำความรุนแรงต่อเนื่องไปอีกเรื่อย ๆ ส่วนเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีการกระทำรุนแรงจะได้รับความเจ็บป่วยทางจิตใจซึ่งเป็นผลมาจากความรุนแรงในครอบครัว⁷⁷

จากการศึกษาข้อมูลทางสถิติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวในประเทศนิวซีแลนด์พบว่า ในปี ค.ศ. 2006 การฆาตกรรมร้อยละ 48 ของการฆาตกรรมที่เกิดขึ้น มาจากการกระทำรุนแรงในครอบครัว และมีการทำร้ายร่างกายของบุคคลในครอบครัวเกิดขึ้นใน 15,068 ครอบครัว ส่วนมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากการกระทำรุนแรงในครอบครัวนั้น พบว่าในแต่ละปีจะมีจำนวนถึง 5,000 ล้านดอลลาร์นิวซีแลนด์⁷⁸

ในการตอบสนองต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนี้ รัฐสภาของประเทศนิวซีแลนด์ได้ตรากฎหมายชื่อ “พระราชบัญญัติคุ้มครองความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 1982 (Domestic Protection Act 1982)” ขึ้นใช้บังคับ โดยมีจุดประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ต่อมากฎหมายนี้ได้มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และถูกยกเลิกในปี ค.ศ. 1995 โดยรัฐสภาได้ตรา “พระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 1995 (Domestic Violence Act 1995)” ขึ้นบังคับใช้แทน ซึ่งกฎหมายนี้ยังคงบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบัน

พระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 1995 ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวของประเทศนิวซีแลนด์ โดยพระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ เพื่อขจัดและป้องกันความรุนแรงในครอบครัวโดยการแสดงให้สังคมเห็น

⁷⁷ New Zealand Family Courts, Introduction to the domestic violence act [online], 2007. Available from : www.justice.govt.nz/courts/family-court/documents/pdf-pamphlets/Courts001-Jul07.pdf

⁷⁸ New Zealand Family Courts, Introduction to the domestic violence act [online], 2007. Available from : www.justice.govt.nz/courts/family-court/documents/pdf-pamphlets/Courts001-Jul07.pdf

ว่าความรุนแรงในครอบครัวในทุกรูปแบบเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรยอมรับ และสร้างความมั่นใจแก่ผู้ถูกระทำว่าเมื่อมีความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น จะมีกระบวนการในการคุ้มครองผู้ถูกระทำที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ โดยแนวทางในการบรรลุมัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัตินี้มี 5 แนวทางคือ

1. การให้อำนาจศาลในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว (Protection Order)
2. สร้างแนวทางเพื่อให้ผู้ถูกระทำเกิดความมั่นใจว่าการเข้าถึงกระบวนการศาลรวมทั้งการได้มาซึ่งคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพนั้น สามารถทำได้โดยง่าย รวดเร็ว และไม่เปลืองค่าใช้จ่าย
3. จัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงเข้าร่วมในโปรแกรมฟื้นฟูผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง
4. จัดให้ผู้กระทำความรุนแรงเข้ารับการอบรมตามโปรแกรมยุติและป้องกันความรุนแรงในครอบครัว
5. จัดหาบทลงโทษที่มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้สำหรับการฝ่าฝืนคำสั่งของศาลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต⁷⁹

ในส่วนของกระบวนการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงและการจัดการกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนั้น พบว่าพระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 1995 จะให้การคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ในกรณีที่ผู้ถูกระทำมีหรือเคยมีความสัมพันธ์ในครอบครัว (domestic relationship) กับบุคคลผู้กระทำความรุนแรง โดยความสัมพันธ์ในครอบครัวตามความหมายของพระราชบัญญัตินี้ครอบคลุมประเภทความสัมพันธ์ในหลายรูปแบบ⁸⁰ เช่น

1. คู่สมรสที่แต่งงานกัน (married couples)

⁷⁹ Janet Fanslow, Beyond zero tolerance : Key issues and future directions for family violence work in New Zealand (Wellington: Families Commission, 2005), p. 45.

⁸⁰ Domestic Violence Act 1995 section 4

2. คู่สมรสตามความเป็นจริง (de facto couples) หมายถึง คู่สมรสที่มีได้มีการจดทะเบียนกันตามกฎหมาย

3. คู่สมรสระหว่างเพศเดียวกัน (gay and lesbian couples)

4. คู่สมรสโดยการจดทะเบียนสมรส (couples in civil unions)

5. พ่อแม่ และลูก

6. สมาชิกในครอบครัวเดียวกัน

7. ผู้ที่พักอาศัยในห้องชุดด้วยกัน หรือบุคคลอื่นซึ่งอาศัยอยู่ในบ้านหรือห้องชุดเดียวกัน

8. บุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกันอย่างใกล้ชิด ไม่ว่าจะได้อาศัยในบ้านหรือห้องชุดเดียวกันหรือไม่ก็ตาม

ส่วนการกระทำที่เป็นความรุนแรงในครอบครัวที่พระราชบัญญัตินี้ให้ความคุ้มครองนั้นครอบคลุมถึงการรุนแรงหลายชนิดที่แตกต่างกัน เช่น การกระทำรุนแรงทางกาย ทางเพศ หรือทางจิตใจ ดังนี้

1. การกระทำรุนแรงทางกาย (Physical Abuse) เช่น การชก การต่อย การเตะ เป็นต้น

2. การกระทำรุนแรงทางเพศ (Sexual Abuse) เช่น การกระทำทางเพศโดยผู้ถูกระทำไม่สมัครใจ

3. การกระทำรุนแรงทางจิตใจ (Psychological Abuse) เช่น การคุกคาม การข่มขู่ การรบกวน การรังควาน การทำให้กลัว การขู่เข็ญ การสะกดรอยตาม การทำลายทรัพย์สินเพื่อทำให้กลัว การห้ามผู้ถูกระทำมิให้ติดต่อกับผู้อื่น เป็นต้น นอกจากนี้ยังหมายถึง การทำให้เด็กต้องพบเห็นหรือได้ยินการกระทำรุนแรงในครอบครัวด้วย⁸¹

ในส่วนของหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและจัดการกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวของประเทศนิวซีแลนด์นั้นมี

⁸¹ Domestic Violence Act 1995 section 3

ลักษณะเป็นการร่วมมือของหน่วยงานหลายหน่วยงานในลักษณะสหวิชาชีพ โดยเป้าหมายหลักในการปฏิบัติงานของหน่วยงานสหวิชาชีพคือ เพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง กำหนดความรับผิดชอบให้แก่ผู้กระทำความรุนแรง และประสานความร่วมมือกันในการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ สำหรับหน่วยงานสหวิชาชีพที่มีบทบาทในเรื่องนี้ในประเทศนิวซีแลนด์มีหลายหน่วยงานด้วยกัน เช่น

1. เจ้าพนักงานตำรวจ

เจ้าพนักงานตำรวจถือเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว กล่าวคือ เมื่อมีการแจ้งเหตุว่ามีการกระทำความรุนแรงเกิดขึ้น เจ้าพนักงานตำรวจจะมีหน้าที่เข้ามาแทรกแซงในครอบครัวที่มีการกระทำความรุนแรง โดยจะเข้ามาระงับเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งคุ้มครองผู้ถูกระทำ ในกรณีนี้ เจ้าพนักงานตำรวจจะทำการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานสหวิชาชีพอื่น ๆ เพื่อให้เข้ามาคุ้มครองช่วยเหลือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงต่อไป นอกจากนี้ในส่วนของผู้กระทำความรุนแรงนั้น เนื่องจากการกระทำความรุนแรงในครอบครัวถือเป็นอาชญากรรม ดังนั้นเจ้าพนักงานตำรวจจึงเข้ามามีบทบาทในการจัดการกับผู้กระทำความรุนแรงด้วยการจับกุม ซึ่งอำนาจนี้เป็นไปตาม Crimes Act 1961

2. Woman's Refuges⁸²

Woman's Refuges เป็นหน่วยงานให้ความช่วยเหลือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวซึ่งเปิดให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง โดยหน่วยงานนี้จะอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น จัดหาสถานที่ปลอดภัยเพื่อให้ผู้ถูกระทำและลูกอยู่อาศัย ให้ข้อมูลทางกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัวและระบบศาล ช่วยในการจัดหาทนายความ ช่วยดำเนินการแจ้งความกับเจ้าพนักงานตำรวจแทนผู้ถูกระทำ รวมทั้งดำเนินการให้ผู้ถูกระทำได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานชุมชนหรือหน่วยงานรัฐบาลอื่น ๆ โดยในกรณีนี้ นักกฎหมายของ Women's Refuge จะแจ้งให้ผู้ถูกระทำทราบเกี่ยวกับความช่วยเหลือที่ผู้ถูกระทำจะได้รับและให้ข้อมูลต่าง ๆ อันจะช่วยให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตัดสินใจที่จะดำเนินการใด ๆ ต่อไป

⁸² New Zealand Family Courts, Applying for a protection order [online], 2007.

3. Victim Support⁸³

Victim Support เป็นหน่วยงานให้ความช่วยเหลือ ให้ข้อมูล และสนับสนุนด้านต่าง ๆ รวมทั้งช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงโดยเปิดให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง Victim Support จะปฏิบัติหน้าที่อย่างใกล้ชิดและควบคู่ไปกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจในการจัดการกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ของ Victim Support มุ่งเน้นการบังคับการให้เป็นไปตาม Victims' Rights Act 2002 เพื่อให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับสิทธิตามที่ Victims' Rights Act 2002 กำหนดไว้ โดยไม่คำนึงว่าผู้กระทำความรุนแรงจะถูกจับกุม ถูกฟ้องคดี หรือถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดหรือไม่ ในกรณีนี้ Victim Support จะแจ้งให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงทราบถึงทางเลือกต่าง ๆ ที่ผู้ถูกกระทำจะสามารถทำได้ และหน่วยงานให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ เช่น Work and Income รวมทั้งอธิบายเกี่ยวกับคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ (Protection Order) วิธีให้ได้มาซึ่งคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ และกระบวนการพิจารณาของศาลเกี่ยวกับการออกคำสั่งด้วย

4. Health Care Provider

Health Care Provider เป็นหน่วยงานที่ดูแลด้านการรักษาพยาบาลแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง โดยจะมีผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ (Health Professionals) คอยให้คำปรึกษาและดูแลด้านสุขภาพแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

5. หน่วยงานบริการด้านเด็ก ผู้เยาว์และครอบครัว (Children, Young Persons and Their Families Service : CYPFS)

CYPES เป็นหน่วยงานให้ความช่วยเหลือ คุ้มครอง และฟื้นฟูเด็กและผู้เยาว์ ในกรณีที่เด็กหรือผู้เยาว์เป็นผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงหรือได้พบเห็นการกระทำรุนแรงในครอบครัวของเด็ก

⁸³ New Zealand Family Courts, Applying for a protection order [online], 2007.

Available from : [www.justice.govt.nz/courts/family-court/documents/pdf-pamphlets/](http://www.justice.govt.nz/courts/family-court/documents/pdf-pamphlets/Courts008-Jul07.pdf)

Courts008-Jul07.pdf

6. Work and Income New Zealand⁸⁴

Work and Income New Zealand เป็นหน่วยงานในด้านการให้เงินช่วยเหลือ และการจัดหารายได้ให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

7. ทนายความ⁸⁵

ทนายความจะช่วยเหลือผู้ถูกระทำในยื่นคำร้องขอคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพจาก ศาลครอบครัว (Family Court) และเป็นตัวแทนของผู้ถูกระทำในการดำเนินกระบวนการพิจารณาใน ศาล แต่ในกรณีที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงไม่มีทนายความ ผู้ประสานงานของศาลครอบครัว (Family Court Coordinator) จะทำหน้าที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการขอคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพแก่ ผู้ถูกระทำ

8. ศาลครอบครัว (Family Court)⁸⁶

ศาลครอบครัวถือเป็นหน่วยงานให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ด้วยการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ (Protection Order) เพื่อมาบังคับใช้กับผู้กระทำความรุนแรง รวมทั้งให้ข้อมูลเกี่ยวกับพระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัวแก่ผู้ถูกระทำ

9. ศาลแขวง (District Court)

ศาลแขวงเป็นหน่วยงานในการพิจารณาพิพากษาและกำหนดความรับผิดชอบของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว

⁸⁴ New Zealand Family Courts, [Applying for a protection order](http://www.justice.govt.nz/courts/family-court/documents/pdf-pamphlets/Courts008-Jul07.pdf) [online], 2007. Available from : www.justice.govt.nz/courts/family-court/documents/pdf-pamphlets/Courts008-Jul07.pdf

⁸⁵ New Zealand Family Courts, [Applying for a protection order](http://www.justice.govt.nz/courts/family-court/documents/pdf-pamphlets/Courts008-Jul07.pdf) [online], 2007. Available from : www.justice.govt.nz/courts/family-court/documents/pdf-pamphlets/Courts008-Jul07.pdf

⁸⁶ New Zealand Family Courts, [Applying for a protection order](http://www.justice.govt.nz/courts/family-court/documents/pdf-pamphlets/Courts008-Jul07.pdf) [online], 2007. Available from : www.justice.govt.nz/courts/family-court/documents/pdf-pamphlets/Courts008-Jul07.pdf

10. Nation Network of Stopping Violence Services (NNSVS)⁸⁷

NNSVS เป็นหน่วยงานให้การศึกษาและสนับสนุนด้านโปรแกรมฟื้นฟูแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงทั้งเด็กและผู้ใหญ่ และโปรแกรมเกี่ยวกับการยุติการกระทำรุนแรงในครอบครัวแก่บุคคลผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว โดยโปรแกรมนี้จะรวมถึงการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัว

ในการปฏิบัติงานของหน่วยงานสหวิชาชีพต่าง ๆ นั้น The Ministry of Social Policy ได้มีการค้นคว้าหาแนวทางในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องและจัดทำเป็นนโยบายในการปฏิบัติงาน หรือ Good Practice Guideline ขึ้น ซึ่งนโยบายนี้ได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองการจัดการความรุนแรงในครอบครัวโดยได้กำหนดความรับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินการกับคดีความรุนแรงในครอบครัว เช่น เจ้าพนักงานตำรวจ ศาลครอบครัว (Family Court) ศาลแขวง (District Court) รวมทั้ง Woman's Refuge และ Victim Support ด้วย

จากแนวทางในการให้หน่วยงานสหวิชาชีพเข้ามาจัดการกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ทำให้ประเทศนิวซีแลนด์กลายเป็นประเทศที่มีระบบในการดูแลและคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงที่ดี เพราะมีการร่วมมือกันในระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อันมีส่วนก่อให้เกิดการประสานงาน สนับสนุน ช่วยเหลือ และผลักดันกันในเรื่องหน่วยงานช่วยเหลือด้วยกัน ดังนั้น ในการศึกษามาตรการของต่างประเทศเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในคดีความรุนแรงในครอบครัว วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงเลือกศึกษาวิธีการของประเทศนิวซีแลนด์โดยมุ่งเน้นบทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจในการจัดการกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เพื่อนำเป็นแนวทางในการวิเคราะห์การใช้อำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของประเทศไทยในบทต่อไป

สำหรับบทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจของประเทศนิวซีแลนด์ในการจัดการกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนั้น เจ้าพนักงานตำรวจมีพันธกิจในการกระทำการลดและป้องกันความรุนแรงในครอบครัว โดยคุณลักษณะที่สำคัญที่เจ้าพนักงานตำรวจพึงมีอันเป็นพื้นฐานในการ

⁸⁷ New Zealand Family Courts, Applying for a protection order [online], 2007.

Available from : www.justice.govt.nz/courts/family-court/documents/pdf-pamphlets/

Courts008-Jul07.pdf

ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ความซื่อสัตย์ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติหน้าที่ ความเอาใจใส่ และการอุทิศตนเพื่อหน้าที่⁸⁸ นอกจากนี้เจ้าพนักงานตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่ควบคู่ไปกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการพัฒนาและใช้วิธีการต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่เจ้าพนักงานตำรวจได้รับแจ้งเหตุให้เข้ามาช่วยเหลือ โดยวิธีการในการจัดการกับเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวนี้ รวมถึงการเอาผิดกับผู้กระทำความรุนแรง การช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง และการคุ้มครองเด็กในครอบครัวด้วยวิธีการตามที่เจ้าพนักงานตำรวจและหน่วยงานช่วยเหลือต่าง ๆ ตกลงกัน ในการนี้ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจของประเทศนิวซีแลนด์เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและคำสั่งภายในต่าง ๆ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 1995 (Domestic Violence Act 1995)

2. หนังสือเวียนแสดงนโยบายในการจัดการกับความรุนแรงในครอบครัว (Policy Circular 1996 Family Violence หรือ Family Violence Policy (1996/2)) โดยหนังสือเวียนนี้บัญญัติขึ้นในปี ค.ศ. 1996 มีเนื้อหาที่กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจในการรับมือกับเหตุการณ์การกระทำรุนแรงในครอบครัว

3. พระราชบัญญัติอาชญากรรม (Crimes Act 1961)

4. พระราชบัญญัติสิทธิของเหยื่อ ค.ศ. 2002 (Victims' Rights Act 2002)

5. พระราชบัญญัติอาวุธ ค.ศ. 1983 (Arms Act 1983)

6. พระราชบัญญัติเด็ก ผู้เยาว์และครอบครัว (Children Young Persons & Their Families Act)⁸⁹

⁸⁸ New Zealand Police, Recent police initiatives to address family violence [online], 2005. Available from : www.mwa.govt.nz/news-and-pubs/publications/addendum.pdf

⁸⁹ The Ministry of Social Policy, Department of Social Welfare, Good practice guidelines for co-ordination of family violence services (Wellington: Ministry of Social Development, 1996), p. 31.

การกระทำรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่มักจะมีการกระทำผิดอาญา เช่น การทำร้ายร่างกาย ฆาตกรรม ช่มชู้ หรือช่มชู้ เป็นต้น ดังนั้น เจ้าพนักงานตำรวจที่มีหน้าที่ในการจัดการกับเหตุการณ์ ความรุนแรงในครอบครัวจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเคร่งครัดและมุ่งมั่นถึงการคุ้มครอง ผู้ถูกกระทำ การหาตัวผู้กระทำผิด การสืบสวนเหตุการณ์การกระทำรุนแรง และการจับกุมผู้กระทำ ความรุนแรง⁹⁰

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ทำให้เห็นว่าเจ้าพนักงาน ตำรวจมีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ในการจัดการกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว อันพอสรุปได้ ดังต่อไปนี้

3.2.2.1 อำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว

เมื่อผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้พบเห็นการกระทำรุนแรงใน ครอบครัวได้แจ้งเจ้าพนักงานตำรวจว่ามีกรกระทำรุนแรงในครอบครัวหรือมีการฝ่าฝืนคำสั่ง คุ้มครองสวัสดิภาพเกิดขึ้น เจ้าพนักงานตำรวจมีหน้าที่ที่จะต้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุความ รุนแรงในครอบครัวเพื่อจุดประสงค์ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงและระงับเหตุความ รุนแรงในครอบครัว โดยในการปฏิบัติหน้าที่นี้เจ้าพนักงานตำรวจต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของ ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงเป็นอันดับแรก

นอกจากนี้ สิ่งที่เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องกระทำเป็นสิ่งแรกเมื่อจะเข้าไปใน สถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว คือ ต้องตรวจสอบการถือครองอาวุธของผู้กระทำ ความ รุนแรง และตรวจสอบประวัติการกระทำรุนแรงในครอบครัวในอดีตที่เคยเกิดขึ้น เพื่อนำมาใช้ พิจารณาหาแนวทางที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจและเพื่อประโยชน์ในการ ป้องกันอันตรายของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงและตัวเจ้าพนักงานตำรวจเองเมื่อจะต้องเข้าไป ในสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวใด ๆ

เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจได้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวและ ได้จัดการระงับเหตุการณ์การกระทำรุนแรงจนถึงจุดที่น่าเชื่อว่าสามารถควบคุมสถานการณ์ได้แล้ว หน้าที่ ที่เจ้าพนักงานตำรวจพึงต้องกระทำต่อไปมีดังนี้

⁹⁰ New Zealand Police, Family violence policy (1996/2) [online], 1996. Available from : <http://www.nzfvc.org.nz/goodpracticedocument.aspx?doc=25>

1. หน้าที่แจ้งสิทธิ

หน้าที่แจ้งสิทธิถือเป็นหน้าที่ในการบังคับการให้เป็นไปตามสิทธิของผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตาม Victims' Rights Act 2002 กล่าวคือ Victims' Rights Act 2002 ได้กำหนดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวซึ่งถือเป็นเหยื่อตามพระราชบัญญัติดังกล่าวมีสิทธิได้รับข้อมูลต่าง ๆ ตามที่พระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดไว้ ดังนั้นเจ้าพนักงานตำรวจและหน่วยงานที่เจ้าพนักงานตำรวจติดต่อประสานงานไว้จึงมีหน้าที่ที่จะต้องให้ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้นแก่ผู้ถูกระทำโดยเร็ว และจะต้องดำเนินการเพื่อให้ผู้ถูกระทำได้รับสิทธิต่าง ๆ ตามที่ Victims' Rights Act 2002 กำหนดไว้ โดยข้อมูลที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจะได้รับมีดังต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับบริการหรือการเยียวยาต่าง ๆ ที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงมีสิทธิได้รับ

เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ความช่วยเหลือด้านการเงินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความคุ้มครองตามกฎหมายที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวสามารถได้รับ เช่น การขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพตามพระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 1995 บริการด้านการให้คำปรึกษา และความช่วยเหลืออื่น ๆ ที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงมีสิทธิได้รับจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น Women's Refuge หรือ Victim Support เป็นต้น⁹¹

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าในการสืบสวนคดี

เช่น ข้อมูลที่ได้จากการสืบสวน ข้อหาที่เจ้าพนักงานตำรวจตั้งเพื่อเอาผิดกับผู้กระทำ ความรุนแรง หรือเหตุผลที่เจ้าพนักงานตำรวจมิได้ตั้งข้อหา แก่ผู้กระทำ ความรุนแรง รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการกับผู้กระทำ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นและที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต⁹²

1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการพิจารณาของศาล

⁹¹ Victims' Rights Act 2002 section 11

⁹² Victims' Rights Act 2002 section 12

เช่น วันนัดพิจารณาและตัดสินคดีของศาล เงื่อนไขในการประกันตัวในกรณีที่มีการประกันตัวผู้กระทำความรุนแรงออกไป หน้าที่ของผู้ถูกระทำที่อาจจะต้องไปเป็นพยานในศาล รวมทั้งคำพิพากษาของศาลด้วย⁹³

2. หน้าที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อให้ความคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

อำนาจหน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของเจ้าพนักงานตำรวจในการรับผิดชอบเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวคือ การดำเนินการให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงสามารถเข้าถึงหน่วยงานสหวิชาชีพอื่น ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือได้ กล่าวคือ ในกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวเห็นว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงควรได้รับความช่วยเหลือหรือข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับการเยียวยาผู้ถูกระทำ เจ้าพนักงานตำรวจก็ต้องดำเนินการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ให้เข้ามาช่วยเหลือผู้ถูกระทำ

สำหรับหน่วยงานที่เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องดำเนินงานติดต่อประสานงานให้เข้ามาช่วยเหลือผู้ถูกระทำนั้น รวมถึง หน่วยงานดูแลด้านความปลอดภัย การจัดหาสถานที่ปลอดภัย การให้ข้อมูล การจัดหาทุนความ และการสนับสนุนการเข้าถึงหน่วยงานบริการด้านการเงิน สังคม และกฎหมาย การจัดหาโปรแกรมเพื่อฟื้นฟูผู้ถูกระทำ รวมทั้งที่ปรึกษาด้านกฎหมายด้วย เช่น

2.1 Women's Refuge สำหรับความช่วยเหลือด้านการหาสถานที่ปลอดภัยในการอยู่อาศัยให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ซึ่ง Women's Refuge เป็นหน่วยงานแรกที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกระทำและช่วยเหลือในการประสานงานต่อไปยังหน่วยงานอื่น

2.2 Health Care Provider สำหรับความช่วยเหลือด้านการรักษาพยาบาลในกรณีที่มีการบาดเจ็บเกิดขึ้น เพื่อให้ผู้ถูกระทำได้รับการรักษาพยาบาลโดยโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ

2.3 Victim Support สำหรับความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ที่ผู้ถูกระทำมีสิทธิได้รับตาม Victims' Rights Act 2002 เป็นต้น

⁹³ Victims' Rights Act 2002 section 12

นอกจากนี้ ในเหตุการณ์การกระทำรุนแรงในครอบครัวมักพบว่าเด็กหรือผู้เยาว์อาจตกเป็นผู้ถูกกระทำโดยการถูกทำร้ายร่างกาย หรือต้องได้รับความชอกช้ำทางจิตใจจากการได้เห็นเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวของตน ดังนั้น ในกรณีที่มีการกระทำรุนแรงในครอบครัวในระหว่างคู่สมรส เจ้าพนักงานตำรวจที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุจะต้องตรวจสอบให้แน่ชัดว่าเด็กหรือผู้เยาว์ได้รับบาดเจ็บหรือได้เห็นเหตุการณ์ความรุนแรงหรือไม่ โดยในการนี้ เจ้าพนักงานตำรวจอาจต้องดำเนินการสอบถามคู่สมรสผู้ถูกกระทำและเด็กผู้เยาว์โดยตรง ในกรณีที่เด็กผู้เยาว์ได้รับบาดเจ็บหรือได้เห็นการกระทำรุนแรงดังกล่าว เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องแจ้ง CYPFS เพื่อให้หน่วยงานดังกล่าวเข้ามาดูแลและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของเด็ก โดยในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจและ CYPFS นี้ จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กผู้เยาว์เป็นอันดับแรก⁹⁴

หน่วยงานที่ได้รับการประสานงานจากเจ้าพนักงานตำรวจให้เข้ามาให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกกระทำจะต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์เร่งด่วนเพื่อให้การคุ้มครองผู้ถูกกระทำ และจะต้องให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ผู้ถูกกระทำ ซึ่งรวมถึง สิ่งอำนวยความสะดวกฉุกเฉินในกรณีฉุกเฉิน (emergency accommodation) คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ (Protection Order) เป็นต้น⁹⁵

3. หน้าที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อจัดการกับผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัว

เจ้าพนักงานตำรวจมีหน้าที่ในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกับผู้กระทำ ความรุนแรง ดังนี้

3.1 ศาลครอบครัว

3.2 ศาลแขวง

⁹⁴ New Zealand Police, Family violence policy (1996/2) [online], 1996. Available from : <http://www.nzfvc.org.nz/goodpracticedocument.aspx?doc=25>

⁹⁵ The Ministry of Social Policy, Department of Social Welfare, Good practice guidelines for co-ordination of family violence services, p. 13.

3.3 หน่วยงานลงโทษผู้กระทำผิด (Department of Corrections)

3.4 หนายความหรือที่ปรึกษากฎหมาย⁹⁶

4. หน้าที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชญากรรม

เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจเข้าดำเนินการจับกุมหรือควบคุมตัวในการจัดการกับเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวใด เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องพิจารณาว่ามีการใช้อาวุธใด ๆ ในการกระทำรุนแรงหรือไม่ ถ้าปรากฏว่าผู้กระทำความรุนแรงใช้อาวุธใดก็ตามในการกระทำรุนแรง เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องดำเนินการต่าง ๆ เพื่อยึดอาวุธดังกล่าวและเพิกถอนใบอนุญาตให้มีอาวุธนั้น

นอกจากนี้ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าไปช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงต้องสอบถามผู้ถูกกระทำเกี่ยวกับการถือครองอาวุธปืนและใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนของผู้กระทำความรุนแรงด้วย

5. หน้าที่ในการสืบสวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว

เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจสามารถควบคุมสถานการณ์ความรุนแรงได้แล้ว เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องดำเนินการสืบสวนเพื่อหาว่าใครคือผู้กระทำผิดและใครคือผู้ถูกกระทำ รวมทั้งเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์การกระทำรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้น ในการดำเนินการตามหน้าที่ในการสืบสวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวนี้ วิธีการสืบสวนที่เจ้าพนักงานตำรวจพึงกระทำ มีดังต่อไปนี้

5.1 สอบถามถึงเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่เคยเกิดขึ้นในอดีต เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลการฟ้องคดีในครั้งก่อน คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพที่คู่กรณีเคยได้รับ และการใช้อาวุธปืนในการกระทำรุนแรง

5.2 ดำเนินการสอบถามคู่กรณีโดยตรงว่า มีอาวุธปืนหรืออาวุธอื่น ๆ ในบ้านหรือไม่ และผู้กระทำความรุนแรงใช้อาวุธใดในการกระทำรุนแรงหรือไม่

⁹⁶ Ibid., p. 31.

5.3 ดำเนินการให้ผู้ถูกระงับหรือชี้ตัวผู้กระทำความรุนแรง และอธิบายความสัมพันธ์ในทางครอบครัวระหว่างผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงและผู้กระทำความรุนแรง

5.4 วิเคราะห์หาความรับผิดชอบของผู้กระทำความรุนแรงและแนวทางการดำเนินคดี และบันทึกกิริยาอาการของผู้กระทำความรุนแรง

5.5 หาหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรง สอบถามคู่กรณีและพยานเกี่ยวกับเหตุการณ์การกระทำความรุนแรงที่เกิดขึ้น

5.6 บันทึกอาการบาดเจ็บของผู้ถูกระงับและความเสียหายของทรัพย์สิน รวมทั้งถ่ายรูปผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงและสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งดำเนินการให้ผู้ถูกระงับเข้ารับการรักษาพยาบาลเพื่อรักษาอาการบาดเจ็บและวินิจฉัยทางการแพทย์เพื่อเป็นหลักฐานในคดี⁹⁷

6.หน้าที่จัดทำรายงาน

เจ้าพนักงานตำรวจที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว เพื่อระงับเหตุความรุนแรงและคุ้มครองผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงมีหน้าที่ต้องจัดทำรายงาน 2 ฉบับ ดังนี้

6.1 รายงานผลกระทบที่เกิดกับผู้ถูกระงับ (Victim Impact Statement)

Victims' Rights Act 2002 ได้กำหนดให้มีการจัดทำรายงานผลกระทบที่เกิดกับผู้ถูกระงับเพื่อยื่นให้แก่ศาลอันจะเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการที่ศาลจะให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถูกระงับหรือลงโทษผู้กระทำความรุนแรง⁹⁸ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจที่จะต้องจัดทำรายงานผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงให้ถูกต้องโดยการสอบถามข้อมูลจากผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรง ในกรณีนี้หน่วยงานอื่น ๆ มีหน้าที่

⁹⁷ New Zealand Police, Family violence policy (1996/2) [online], 1996. Available from : <http://www.nzfvc.org.nz/goodpracticedocument.aspx?doc=25>

⁹⁸ Victims' Rights Act 2002 section 17

ช่วยเจ้าหน้าที่งานตำรวจในการจัดทำรายงานดังกล่าวเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลในรายงานด้วย⁹⁹ สำหรับรายละเอียดที่จะต้องระบุในรายงานนี้ ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับการบาดเจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้ถูกรกระทำ ความเสียหายของทรัพย์สินที่เกิดขึ้น ผลอื่น ๆ ที่ผู้ถูกรกระทำได้รับจากการกระทำรุนแรงในครอบครัว โดยรายงานนี้ต้องไม่ระบุที่อยู่ของผู้ถูกรกระทำเพื่อความปลอดภัยของผู้ถูกรกระทำ

6.2 รายงานความรุนแรงในครอบครัว (Family Violence Report) หรือ POL 400

เจ้าหน้าที่งานตำรวจที่รับผิดชอบในเหตุการณ์การกระทำรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งเหตุการณ์การฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ จะต้องจัดทำรายงานความรุนแรงในครอบครัว (Family Violence Report) หรือเรียกว่า POL 400 โดยรายงานนี้จะบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งบันทึกการจับกุมในกรณีที่มีการจับกุมผู้กระทำ ความรุนแรง ซึ่งรายงานนี้จะถูกส่งไปยังหน่วยงานอื่น ๆ ที่ให้ความคุ้มครองผู้ถูกรกระทำเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาในการให้คุ้มครองผู้ถูกรกระทำต่อไป¹⁰⁰

7. หน้าอื่น ๆ ตามที่ผู้ถูกรกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ

ในกรณีที่ผู้ถูกรกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอความช่วยเหลืออื่น ๆ นอกเหนือจากที่เจ้าหน้าที่งานตำรวจได้จัดหาให้แล้ว เช่น การให้คำปรึกษา ข้อมูลต่าง ๆ และการคุ้มครองทางกฎหมาย เจ้าหน้าที่งานตำรวจที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่ต้องจัดหาให้แก่ผู้ถูกรกระทำด้วยความรุนแรงตามที่ต้องการ

3.2.2.2 อำนาจที่เกี่ยวข้องกับการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกรกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว (Protection Order)

คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือ “Protection Order” คือ คำสั่งศาลที่ออกโดยกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ให้ผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวพึงต้องกระทำ เพื่อจุดประสงค์ในการคุ้มครองผู้ถูกรกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยอาศัยอำนาจในการออกคำสั่งตาม

⁹⁹ The Ministry of Social Policy, Department of Social Welfare, Good practice guidelines for co-ordination of family violence services, p. 13.

¹⁰⁰ New Zealand Police, Family violence policy (1996/2) [online], 1996. Available from : <http://www.nzfvc.org.nz/goodpracticedocument.aspx?doc=25>

บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 1995 (Domestic Violence Act 1996) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหความรุนแรงในครอบครัวของประเทศนิวซีแลนด์

คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพถือเป็นเครื่องมือสำคัญของพระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 1996 ที่ใช้เพื่อคุ้มครองบุคคลที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยในคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพจะมีการระบุชื่อของบุคคลผู้กระทำความรุนแรงหรือ “Respondent” ซึ่งเป็นผู้ที่คำสั่งออกมาเพื่อใช้บังคับกับบุคคลดังกล่าว และจะมีการระบุให้ผู้กระทำความรุนแรงจะต้องไม่กระทำรุนแรงต่อผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงที่ได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพนี้ซึ่งในที่นี้เรียกว่า “Applicant” นอกจากนี้คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพนี้จะห้ามผู้กระทำความรุนแรงมิให้ทำการติดต่อกับผู้ถูกกระทำรวมทั้งเด็กผู้เยาว์ ยกเว้นในกรณีที่ผู้ถูกกระทำยินยอมที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้กระทำความรุนแรงต่อไป นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้สนับสนุนให้บุคคลอื่นกระทำความรุนแรงต่อผู้ถูกกระทำ ศาลก็สามารถออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเพื่อใช้บังคับกับบุคคลอื่นนั้น ๆ ได้ ซึ่งในที่นี้เรียกว่า “Associated Respondent”

คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพนั้นนอกจากจะให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ยังขยายความคุ้มครองให้รวมไปถึงเด็กผู้เยาว์ซึ่งมีอายุไม่เกิน 17 ปี ซึ่งอยู่อาศัยกับผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง คู่สมรสหรือเพื่อนร่วมห้องคนใหม่ของผู้ถูกกระทำในกรณีที่บุคคลดังกล่าวตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะได้รับภัยจากการกระทำรุนแรงโดยผู้กระทำความรุนแรง

คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 1995 ของประเทศนิวซีแลนด์แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ

1. คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพชั่วคราว (Temporary Protection Order)¹⁰¹

หมายถึง คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพที่ศาลให้ออกตามคำร้องขอของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง (Applicant) ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงมีความจำเป็นต้องได้รับความคุ้มครองอย่างเร่งด่วนอันจำเป็นจะต้องมีการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในวันที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงยื่นคำขอต่อศาลเลย โดยคำสั่งชั่วคราวนี้จะถูกพิจารณาโดยไม่ต้องหมายเรียกผู้กระทำความรุนแรง (Respondent) ให้เข้าร่วมการพิจารณาออกคำสั่ง (without notice) และศาลจะออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวต่อเมื่อกรณีเป็นที่พอใจแก่ศาลว่าผู้ถูกกระทำและ

¹⁰¹ Domestic Violence Act 1995 section 76

เด็กผู้เยาว์มีความเสี่ยงที่ได้รับการกระทำรุนแรงหรือการกดขี่อย่างไม่เหมาะสมหากศาลไม่ออกคำสั่งคุ้มครองไว้ในทันทีทันใด

คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพชั่วคราวจะมีระยะเวลาใช้บังคับ 3 เดือน โดยหากผู้กระทำความรุนแรงที่ได้รับการส่ง (serve) คำสั่งมิได้ดำเนินการคัดค้านคำสั่งชั่วคราวดังกล่าวภายใน 3 เดือน นับจากที่มีการออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวแล้ว คำสั่งชั่วคราวจะกลายเป็นคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพถาวรโดยอัตโนมัติ

2. คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพถาวร (Final or Permanent Protection Order)¹⁰²

หมายถึง คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพซึ่งออกมาบังคับใช้อย่างถาวรหลังจากที่ศาลได้มีการพิจารณาอย่างเต็มรูปแบบโดยมีการหมายเรียกผู้กระทำความรุนแรง (Respondent) ให้เข้าร่วมการพิจารณาออกคำสั่ง หรือกรณีที่คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพชั่วคราวได้กลายเป็นคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพถาวรโดยอัตโนมัติเมื่อเวลาผ่านไป 3 เดือน นับแต่ที่มีการออกคำสั่งชั่วคราวโดยที่ผู้กระทำความรุนแรงมิได้คัดค้านคำสั่งชั่วคราวดังกล่าว

เมื่อศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพถาวร หรือในกรณีที่คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพชั่วคราวได้กลายเป็นคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพถาวรโดยอัตโนมัติเมื่อเวลาผ่านไป 3 เดือน นับแต่ที่มีการออกคำสั่งชั่วคราวแล้ว คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพถาวรจะมีผลใช้บังคับอย่างถาวร เว้นแต่ผู้ถูกกระทำหรือผู้กระทำความรุนแรงได้ขอให้ศาลยกเลิกคำสั่งและศาลอนุญาตให้ยกเลิกคำสั่ง

ลักษณะของการคุ้มครองตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ (Protection Orders)

ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวสามารถยื่นคำร้องขอความคุ้มครองจากศาลได้ โดยเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุ้มครองที่ศาลสามารถกำหนดไว้ในคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้ มีดังนี้

1. คำสั่งห้ามกระทำรุนแรง คือ คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรง (Respondent) จะต้องไม่กระทำรุนแรงต่อผู้ถูกกระทำ (Applicant) รวมทั้งเด็กผู้เยาว์ของ

¹⁰² Domestic Violence Act 1995 Part 2 : Protection Orders

ผู้ถูกระทำ ซึ่งการกระทำรุนแรงที่ห้ามกระทำนี้หมายรวมถึงการกระทำรุนแรงทางร่างกาย การข่มขู่ การทำลายทรัพย์สิน รวมทั้งการสนับสนุนให้บุคคลอื่นกระทำรุนแรงหรือข่มขู่ผู้ถูกระทำ¹⁰³

2. คำสั่งห้ามติดต่อ คือ คำสั่งห้ามมิให้ผู้กระทำความรุนแรง (Respondent) ติดต่อกับผู้ถูกระทำ (Applicant) รวมทั้งเด็กผู้เยาว์ของผู้ถูกระทำ ยกเว้นแต่เมื่อได้รับความยินยอมจากผู้ถูกระทำ การติดต่อที่ห้ามกระทำตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพนี้หมายรวมถึงการไปเยี่ยมหรือวนเวียนอยู่รอบ ๆ บ้านหรือที่ทำงานของผู้ถูกระทำ

ในกรณีที่ผู้ถูกระทำยินยอมที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้กระทำความรุนแรง คำสั่งห้ามติดต่อนี้จะไม่ถูกกำหนดในคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ แต่ถ้าต่อมาผู้ถูกระทำไม่ต้องการที่จะอยู่ร่วมกับผู้กระทำความรุนแรงแล้ว ผู้กระทำความรุนแรงจะต้องออกไปจากบ้านและต้องห้ามติดต่อกับผู้ถูกระทำ¹⁰⁴

3. เงื่อนไขเกี่ยวกับอาวุธ กล่าวคือ เมื่อคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพชั่วคราวมีผลใช้บังคับ ผู้กระทำความรุนแรงต้องส่งมอบอาวุธปืน รวมทั้งอาวุธอื่น ๆ ที่มีในครอบครอง รวมทั้งใบอนุญาตให้มีหรือพกพาอาวุธปืนที่ผู้กระทำความรุนแรงได้รับแก่เจ้าพนักงานตำรวจ โดยผู้กระทำความรุนแรงจะต้องกระทำภายใน 24 ชั่วโมง หลังจากที่ได้รับคำสั่งคุ้มครอง หรือเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจบอกกล่าวให้ส่งมอบ และเมื่อคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวดังกล่าวถูกทำให้เป็นคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพถาวรแล้ว ใบอนุญาตให้มีหรือพกพาอาวุธปืนจะถูกเพิกถอนโดยอัตโนมัติ¹⁰⁵

4. เงื่อนไขพิเศษอื่น ๆ (Special Conditions) กล่าวคือ คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพอาจกำหนดเงื่อนไขพิเศษสำหรับสถานการณ์ตามที่ระบุไว้ได้ เช่น เงื่อนไขที่อนุญาตให้ผู้กระทำความรุนแรงสามารถติดต่อกับผู้เยาว์ในเวลาและสถานที่ตามที่ระบุไว้ในเงื่อนไข¹⁰⁶

5. โครงการบำบัดผู้กระทำความรุนแรง (Programmes for Respondents) กล่าวคือ ศาลอาจกำหนดให้ผู้กระทำความรุนแรงเข้าร่วมการอบรมตามโครงการบำบัดผู้กระทำความรุนแรงซึ่งจะช่วยให้ผู้กระทำความรุนแรงสามารถดำเนินชีวิตได้โดยปราศจากการใช้ความรุนแรงได้ โดยโครงการบำบัดนี้จะให้ผู้กระทำความรุนแรงเรียนรู้เกี่ยวกับความรุนแรง

¹⁰³ Domestic Violence Act 1995 section 19

¹⁰⁴ Domestic Violence Act 1995 section 20

¹⁰⁵ Domestic Violence Act 1995 section 21

¹⁰⁶ Domestic Violence Act 1995 section 27-28

ในครอบครัวและผลของการกระทำรุนแรงที่มีต่อผู้ถูกระทำ การดำเนินการตามพระราชบัญญัติ ความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 1996 และทักษะในการใช้ชีวิตโดยปราศจากความรุนแรงและทักษะ ในการจัดการกับปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตในทางที่ดีขึ้น¹⁰⁷

6. โครงการฟื้นฟูผู้ถูกระทำ (Programmes for Applicant) กล่าวคือ ศาลอาจกำหนดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงและเด็กผู้เยาว์เข้าร่วมอบรมตามโครงการฟื้นฟูซึ่ง จัดโดยศาลครอบครัว (Family Court) ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถูกระทำเกิดความมั่นใจ รวมทั้งหลีกเลี่ยงและ ป้องกันตนเองจากการกระทำรุนแรง โดยโครงการฟื้นฟูนี้จะให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงเรียนรู้ เกี่ยวกับคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ความรุนแรงในครอบครัวและผลของการกระทำรุนแรงใน ครอบครัว ส่วนโปรแกรมฟื้นฟูสำหรับเด็กผู้เยาว์จะช่วยให้เด็กเข้าใจกับความรุนแรงและผลของ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กและครอบครัว รวมถึงการจัดการกับความรุนแรง¹⁰⁸

นอกจากการขอคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพแล้ว ผู้ถูกระทำยังสามารถขอคำสั่งต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สิน (Orders relating to property) เช่น บ้าน หรือเฟอร์นิเจอร์ในบ้าน ได้ ดังต่อไปนี้

1. Occupation Order คือ คำสั่งให้ผู้ถูกระทำมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวใน การครอบครองบ้าน ไม่ว่าคู่ความฝ่ายไหนจะเป็นเจ้าของบ้านก็ตาม¹⁰⁹

2. Tenancy Order คือ คำสั่งให้ผู้ถูกระทำมีสิทธิครอบครองในบ้านที่ได้ เช่าอยู่อาศัยร่วมกัน โดยผู้กระทำความรุนแรงจะหมดสิทธิในการเป็นผู้ครอบครองตามสัญญาเช่า แม้ว่าผู้กระทำความรุนแรงจะเป็นผู้มีสิทธิตามสัญญาเช่าแต่เพียงผู้เดียว หรือมีสิทธิตามสัญญาเช่า ร่วมกันก็ตาม¹¹⁰

3. Ancillary Furniture Order คือ คำสั่งที่อนุญาตให้ผู้ถูกระทำด้วย ความรุนแรงที่ต้องออกไปจากบ้านสามารถสงวนการใช้หรือการเป็นเจ้าของเฟอร์นิเจอร์ในบ้านที่ เคยอาศัยอยู่ได้¹¹¹

¹⁰⁷ Domestic Violence Act 1995 section 29-44

¹⁰⁸ Domestic Violence Act 1995 section 29-44

¹⁰⁹ Domestic Violence Act 1995 section 52-55

¹¹⁰ Domestic Violence Act 1995 section 56-59

¹¹¹ Domestic Violence Act 1995 section 62-65

4. Furniture Order คือ คำสั่งที่อนุญาตให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงที่ต้องออกจากบ้านที่เคยอาศัยอยู่สามารถนำเฟอร์นิเจอร์จากบ้านที่เคยอาศัยอยู่ออกไปเพื่อไปใช้ในบ้านหลังใหม่ได้ ในการนี้เจ้าพนักงานตำรวจจะทำหน้าที่เดินทางไปกับผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงเพื่อเก็บเฟอร์นิเจอร์ด้วย¹¹²

บุคคลที่มีสิทธิขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ

บุคคลผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงจากบุคคลซึ่งมีหรือเคยมีความสัมพันธ์ในครอบครัว (domestic relationship) กัน เช่น เป็นคู่สมรสที่แต่งงานกัน คู่สมรสตามความเป็นจริง คู่สมรสระหว่างเพศเดียวกัน พ่อแม่ลูก สมาชิกในครอบครัวเดียวกัน ผู้ที่พักอาศัยในห้องชุดด้วยกัน รวมทั้งบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกันอย่างใกล้ชิด ไม่ว่าจะได้อาศัยในบ้านหรือห้องชุดเดียวกันหรือไม่ก็ตาม สามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเพื่อใช้บังคับกับบุคคลที่กระทำรุนแรงต่อตนได้¹¹³

ตามพระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 1996 ได้เรียกบุคคลผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่ยื่นคำร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพว่า “Applicant” และเรียกบุคคลผู้กระทำความรุนแรงที่คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพจะออกมาบังคับใช้ว่า “Respondent”

ในการขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพนี้ ผู้ถูกระทำจะต้องกรอกแบบฟอร์มซึ่งจะมีอยู่ที่ศาลครอบครัว และจะต้องยื่นคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษร (Affidavit) ที่ได้มีการสาบานต่อหน้าทนายความหรือนายทะเบียนศาล โดยคำให้การนี้จะแสดงพยานหลักฐานเพื่อสนับสนุนให้มีการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ เหตุการณ์การกระทำรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างย่อ และรายละเอียดอื่น ๆ เช่น การแจ้งเจ้าพนักงานตำรวจ การเข้ารับการรักษาพยาบาลจากการถูกระทำรุนแรง เป็นต้น

ในกรณีที่ผู้ถูกระทำความรุนแรงต้องการการคุ้มครองโดยเร่งด่วน ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงสามารถขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพชั่วคราว (Temporary Protection Order) ได้ ซึ่งคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพชั่วคราวนี้จะถูกพิจารณาโดยไม่ต้องหมายเรียกผู้กระทำ

¹¹² Domestic Violence Act 1995 section 66-69

¹¹³ Domestic Violence Act 1995 section 7

ความรุนแรงให้เข้าร่วมการพิจารณาคำสั่ง (without notice) ซึ่งโดยปกติ ศาลครอบครัวจะออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพชั่วคราวในวันเดียวกับที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงยื่นคำขอต่อศาล

ศาลที่มีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ

ศาลที่มีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในประเทศนิวซีแลนด์ ได้แก่ ศาลครอบครัว (Family Court)

เหตุที่ศาลจะออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ

การที่ศาลจะออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้แก่ผู้ถูกระทำนั้น จะต้องปรากฏกรณีเป็นที่พอใจแก่ศาลว่า

1. มีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นจริง และ
2. คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพมีความจำเป็นที่จะต้องออกเพื่อคุ้มครองบุคคลผู้ถูกระทำ (Applicant) หรือเด็กผู้เยาว์จากการกระทำรุนแรงโดยผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว (Respondent)¹¹⁴

ส่วนในกรณีที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพชั่วคราวในกรณีเร่งด่วน ในการพิจารณาเพื่อออกคำสั่งชั่วคราวนี้ ศาลจะพิจารณาโดยอ่านจากคำร้องขอและคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษรที่ได้ยื่นไว้ โดยศาลจะออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก็ต่อเมื่อกรณีเป็นที่พอใจแก่ศาลว่าผู้ถูกระทำและเด็กผู้เยาว์มีความเสี่ยงที่ได้รับการกระทำรุนแรงหรือการกดขี่อย่างไม่เหมาะสมหากศาลไม่ออกคำสั่งคุ้มครองให้ในทันทีทันใด

กระบวนการในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ

กรณีที่ผู้ถูกระทำยื่นคำร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพชั่วคราว (Temporary Protection Order) เพื่อการคุ้มครองอย่างเร่งด่วน คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพชั่วคราวนี้จะถูกพิจารณาโดยไม่ต้องหมายเรียกผู้กระทำความรุนแรงให้เข้าร่วมการพิจารณาคำสั่ง (without notice) ซึ่งโดยปกติศาลครอบครัวจะออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพชั่วคราว (Temporary Protection Orders) ในวันเดียวกับที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงยื่นคำขอต่อศาล โดยในการ

¹¹⁴ Domestic Violence Act 1995 section 14

พิจารณาเพื่อออกคำสั่งชั่วคราวนี้ ศาลจะพิจารณาโดยอ่านจากคำร้องขอและคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษรที่ได้ยื่นไว้

เมื่อศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพชั่วคราว จะมีกระบวนการส่ง (serve) คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวดังกล่าวแก่ผู้กระทำความรุนแรงโดยนายทะเบียนศาลหรือเจ้าพนักงานตำรวจแล้วแต่กรณี เมื่อผู้กระทำความรุนแรงได้รับคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพชั่วคราวแล้ว ผู้กระทำความรุนแรงมีสิทธิไปศาลเพื่อคัดค้านคำสั่งชั่วคราวก่อนที่คำสั่งดังกล่าวจะเป็นที่สิ้นสุดหรือกลายเป็นคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพถาวร ซึ่งหลังจากที่ผู้กระทำความรุนแรงคัดค้านคำสั่งแล้ว ศาลจะกำหนดวันนัดพิจารณาว่าคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพถาวรควรจะออกมาบังคับหรือไม่ ในการคัดค้านคำสั่งชั่วคราวนี้ ผู้กระทำความรุนแรงจะต้องยื่นเอกสารต่าง ๆ ต่อศาล เช่น ข้อความแสดงเจตนาที่จะมาศาลเพื่อคัดค้านคำสั่ง (Notice of Intention to Appear) คำให้การเป็นลายลักษณ์อักษร (Affidavit) แสดงเหตุที่คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพถาวรไม่ควรออกมาใช้บังคับ โดยคำให้การนี้จะต้องมีการให้คำสาบานต่อหน้านายความหรือนายทะเบียนศาล (Court Registrar)

แต่ถ้าผู้กระทำความรุนแรงที่ได้รับคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพมิได้กระทำการใด ๆ กล่าวคือ ไม่ได้ไปศาลเพื่อคัดค้านคำสั่งชั่วคราวแล้ว กรณีดังกล่าวจะไม่มีกำหนดวันนัดพิจารณาคำสั่ง แต่คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพชั่วคราวดังกล่าวจะมีผลเป็นที่สิ้นสุดหรือเป็นคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพถาวรเมื่อเวลาผ่านไป 3 เดือน นับวันที่ศาลออกคำสั่งชั่วคราวดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ศาลเห็นว่าไม่มีเหตุที่จะออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพชั่วคราว ศาลจะไม่ออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว แต่ศาลจะแจ้งให้ผู้กระทำความรุนแรงทราบว่า ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงได้ร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเพื่อใช้บังคับกับผู้กระทำความรุนแรง เพื่อให้ผู้กระทำความรุนแรงมีโอกาสในการคัดค้านคำสั่ง ถ้าผู้กระทำความรุนแรงคัดค้านคำสั่ง ศาลจะกำหนดวันนัดพิจารณาและออกหมายเรียกผู้กระทำความรุนแรงให้มาเข้าร่วมการพิจารณาออกคำสั่งของศาลต่อไป¹¹⁵

ส่วนกรณีที่ผู้ถูกกระทำยื่นคำร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยไม่มีการร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวเป็นการเร่งด่วน กระบวนการพิจารณาคำสั่งนี้จะเป็นกระบวนการพิจารณาที่ต้องมีการหมายเรียกผู้กระทำความรุนแรงให้มาเข้าร่วมการพิจารณาออกคำสั่ง (on notice) โดยศาลจะดำเนินการส่ง (serve) คำร้องขอดังกล่าวแก่ผู้กระทำความรุนแรง ในการนี้

¹¹⁵ Domestic Violence Act 1995 section 76-80

ผู้กระทำความรุนแรงมีสิทธิคัดค้านโดยการแสดงให้ศาลเห็นว่าคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพไม่ควรออกมาใช้บังคับ โดยการคัดค้านคำสั่งนี้ ผู้กระทำความรุนแรงจะต้องยื่นเอกสารต่าง ๆ ต่อศาล เช่น ข้อความแสดงการคัดค้านการออกคำสั่ง (Notice of Defence) คำให้การเป็นลายลักษณ์อักษร (Affidavit) แสดงเหตุที่คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพถาวรไม่ควรออกมาใช้บังคับ โดยคำให้การนี้จะต้องมีการให้คำสาบานต่อหน้าทนายความหรือนายทะเบียนศาล (Court Registrar) หลังจากนั้นศาลจะกำหนดวันนัดพิจารณาออกคำสั่งและสั่งกำหนดนัดพิจารณาและหมายเรียกให้ผู้กระทำความรุนแรงมาร่วมการพิจารณาคำสั่งต่อไป แต่ถ้าผู้กระทำความรุนแรงไม่ได้คัดค้านการออกคำสั่งดังกล่าว กรณีจะไม่มีการออกหมายเรียกผู้กระทำความรุนแรงให้เข้าร่วมการพิจารณาคำสั่ง แต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงจะต้องมาศาลเพื่อเข้าร่วมการพิจารณาคำสั่งต่อไป เมื่อมีการพิจารณาเพื่อออกคำสั่งแล้ว ถ้าศาลพิจารณาแล้วเห็นควรออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ คำสั่งดังกล่าวจะเป็นคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นการถาวร (Final or Permanent Order)

เมื่อศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพไม่ว่าจะเป็นกรณีคำสั่งชั่วคราวหรือคำสั่งถาวรแล้ว คำสั่งดังกล่าวจะถูกส่งให้บุคคลต่าง ๆ กล่าวคือ สำเนาคำสั่งคุ้มครองจะถูกมอบให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงฉบับหนึ่ง อีกฉบับหนึ่งจะมีการส่ง (serve) ให้แก่ผู้กระทำความรุนแรงเพื่อให้ทราบว่ามีการออกคำสั่งมาบังคับใช้กับตน ส่วนสำเนาอีกฉบับจะถูกส่งไปยังสถานีตำรวจที่ใกล้บ้านของผู้ถูกกระทำเพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินการเฝ้าระวังให้เป็นไปตามคำสั่ง

เมื่อศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพถาวร หรือในกรณีที่คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพชั่วคราวได้กลายเป็นคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพถาวรโดยอัตโนมัติเมื่อเวลาผ่านไป 3 เดือน นับแต่ที่มีการออกคำสั่งชั่วคราวแล้ว คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพถาวรจะมีผลใช้บังคับอย่างถาวร เว้นแต่ผู้ถูกกระทำหรือผู้กระทำความรุนแรงได้ขอให้ศาลยกเลิกคำสั่งและศาลอนุญาตให้ยกเลิกคำสั่ง¹¹⁶

บทลงโทษในกรณีที่มีการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ

เมื่อผู้กระทำความรุนแรงซึ่งถูกบังคับตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้กระทำการใดอันเป็นการฝ่าฝืนเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ การกระทำดังกล่าวถือเป็นความผิดอาญา¹¹⁷ ผู้ถูกกระทำจะต้องแจ้งเจ้าพนักงานตำรวจให้ทราบโดยเร่งด่วน ซึ่งในกรณีนี้เจ้าพนักงานตำรวจจะสามารถทำการจับกุมผู้กระทำผิดโดยไม่ต้องมีหมายจับ¹¹⁸ และเมื่อมีการจับกุม

¹¹⁶ Domestic Violence Act 1995 section 81-90

¹¹⁷ Domestic Violence Act 1995 section 49

¹¹⁸ Domestic Violence Act 1995 section 50

ผู้กระทำความรุนแรงที่ฝ่าฝืนคำสั่งแล้ว ผู้กระทำความรุนแรงจะถูกพิจารณาคดีในศาลอาญา (Criminal Court) หรือศาลแขวง (District Court)

ในกรณีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพที่มีข้อตกลงว่าผู้กระทำความรุนแรงสามารถอยู่ร่วมบ้านเดียวกับผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงได้ตามความยินยอมของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง หากต่อมาปรากฏว่าผู้กระทำความรุนแรงได้กระทำความรุนแรงขึ้นอีก ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงสามารถบอกกล่าวให้ผู้กระทำความรุนแรงออกไปจากบ้านที่อยู่ร่วมกันได้ หากผู้กระทำความรุนแรงไม่ออกไปจากบ้าน จะถือว่าผู้กระทำความรุนแรงฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพและผู้ถูกกระทำจะต้องดำเนินการแจ้งเจ้าพนักงานตำรวจโดยพลัน ในการนี้เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจจับกุมผู้กระทำความรุนแรงนี้ได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ

ผู้กระทำความรุนแรงที่ศาลอาญาพิพากษาว่ากระทำผิดฐานฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ จะได้รับโทษปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์ หรือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หากผู้กระทำความรุนแรงได้กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพซ้ำเป็นครั้งที่สองภายใน 3 ปี ผู้กระทำความรุนแรงจะได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี นอกจากนี้โทษที่กำหนดอาจสูงขึ้นได้หากการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพนั้น ผู้กระทำความรุนแรงได้กระทำความรุนแรงขึ้นอีก¹¹⁹

อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ

1. หน้าที่ในการส่ง (serve) สำเนาคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้แก่ผู้กระทำความรุนแรงที่คำสั่งออกมาเพื่อใช้บังคับ (Respondent)

ในการส่ง (serve) สำเนาคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพไม่ว่าจะเป็นคำสั่งชั่วคราวหรือถาวรให้แก่ผู้กระทำความรุนแรงนั้น นายทะเบียนศาลจะเป็นผู้ดำเนินการในการเตรียมการจัดส่งสำเนาคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้แก่ผู้กระทำความรุนแรง โดยสำเนาคำสั่งจะถูกส่งไปยังผู้บังคับการตำรวจในสถานีตำรวจเขตท้องที่ที่อยู่ใกล้กับผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงและผู้กระทำความรุนแรง เมื่อสำเนาคำสั่งถูกส่งมายังสถานีตำรวจในท้องที่ที่อยู่ใกล้กับผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงและผู้กระทำความรุนแรงแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าพนักงานศาลผู้มีหน้าที่ส่งหมายจะเป็นผู้รับผิดชอบในการส่งสำเนาคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้จำเลย โดยในกรณีที่ไม่สามารถรู้ได้ว่าผู้กระทำความรุนแรงมีอาวุธไว้ในครอบครองรวมทั้งถือใบอนุญาตเกี่ยวกับอาวุธปืน

¹¹⁹ Domestic Violence Act 1995 section 49

ไว้หรือไม่นั้น เจ้าพนักงานตำรวจจะมีหน้าที่กำหนดวิธีการในการยึดอาวุธปืนและเพิกถอนใบอนุญาตเกี่ยวกับอาวุธปืน¹²⁰

ดังนั้น จากหน้าที่ดังกล่าว เจ้าพนักงานตำรวจจึงมีหน้าที่ต้องดำเนินการส่งสำเนาคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้กับผู้กระทำความรุนแรง เพื่อให้ผู้กระทำความรุนแรงรับทราบและปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพดังกล่าวอย่างเคร่งครัด

2. หน้าที่ที่เกี่ยวกับการตรวจสอบความถูกต้องของคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ

เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจได้รับสำเนาคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพจากศาลแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องตรวจสอบว่าศาลได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ถูกกระทำและผู้กระทำความรุนแรง รวมทั้งลักษณะการคุ้มครองที่ศาลกำหนดให้ว่าเป็นไปตามที่มีการร้องขอหรือไม่

3. หน้าที่บังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ

เมื่อคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ไม่ว่าจะเป็นคำสั่งชั่วคราวหรือถาวรออกมา มีผลใช้บังคับแล้ว สำเนาของคำสั่งดังกล่าวจะถูกส่งมายังสถานีตำรวจที่ใกล้บ้านของผู้ถูกกระทำ เพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินการเฝ้าระวังให้เป็นไปตามคำสั่ง ดังนั้น ในการนี้เจ้าพนักงานตำรวจที่ได้รับสำเนาคำสั่งนั้นจึงมีหน้าที่บังคับการเพื่อให้ผู้กระทำการรุนแรง (Respondent) กระทำตามที่ศาลกำหนดไว้ในคำสั่ง และในกรณีที่ผู้กระทำความรุนแรงกระทำการฝ่าฝืนคำสั่ง เจ้าพนักงานตำรวจสามารถทำการจับกุมผู้กระทำความรุนแรงได้โดยไม่ต้องมีหมายจับหากเจ้าพนักงานตำรวจมีเหตุผลที่ดีที่เชื่อได้ว่าผู้กระทำความรุนแรงได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพจริง และเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมผู้กระทำความรุนแรงที่ฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจมีหน้าที่จะต้องนำผู้ถูกจับไปศาลอาญา (Criminal Court) หรือศาลแขวง (District Court) โดยเร็วเพื่อพิจารณาพิพากษาความผิด

¹²⁰ The Ministry of Social Policy, Department of Social Welfare, Good practice guidelines for co-ordination of family violence services, p. 22.

3.2.2.3 บทบัญญัติคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจ

บทบัญญัติคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจของประเทศนิวซีแลนด์ คือ Crimes Act 1961 กล่าวคือ Crimes Act 1961 ได้กำหนดบทบัญญัติในการคุ้มครองเจ้าพนักงานตำรวจในกรณีการจับกุมผู้กระทำความรุนแรงโดยไม่มีหมายจับ กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำรุนแรงอันเป็นความผิดอาญาตาม Crimes Act 1961 เกิดขึ้น เจ้าพนักงานตำรวจผู้ซึ่งเชื่อโดยอาศัยเหตุผลที่เป็นไปได้ว่ามีเหตุผลว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว เจ้าพนักงานตำรวจจะได้รับการคุ้มครองจากความรับผิดทางอาญาในกรณีที่ทำการจับกุมบุคคลนั้นโดยไม่มีหมายจับ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะกระทำความรุนแรงในครอบครัวจริงหรือไม่จริงหรือไม่¹²¹

จากการศึกษาถึงบทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจในการจัดการกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวของประเทศนิวซีแลนด์แล้ว สามารถสรุปได้ว่าเจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงและจัดการกับผู้กระทำความรุนแรง ดังต่อไปนี้

1. หน้าที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวตามที่ได้รับแจ้งเหตุ กล่าวคือ เจ้าพนักงานตำรวจมีหน้าที่ในการเข้าไปในสถานที่ที่มีเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวตามที่ได้รับแจ้งเหตุเกิดขึ้นเพื่อระงับเหตุ คุ้มครองผู้ถูกกระทำในเบื้องต้น และต้องกระทำการสืบสวน สอบถาม หาตัวผู้กระทำผิดเพื่อนำมาดำเนินคดี
2. หน้าที่จัดหาความช่วยเหลือ ดูแลและให้คำปรึกษาแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
3. หน้าที่ในการประสานงานกับหน่วยงานสหวิชาชีพต่าง ๆ ที่ให้ช่วยเหลือผู้ถูกกระทำ เพื่อดำเนินการให้มีการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง
4. หน้าที่จัดการดำเนินคดีกับผู้กระทำความรุนแรง
5. หน้าที่บังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของศาล

¹²¹ Crimes Act 1961 section 37

6. ดำเนินการเกี่ยวกับอาวุธและใบอนุญาตให้มีอาวุธที่ผู้กระทำความรุนแรงครอบครองอยู่ โดยกระทำการภายใต้ Arms Act เช่น การยึดอาวุธปืน การเพิกถอนใบอนุญาตให้มีอาวุธปืน เป็นต้น¹²²

ศูนย์วิทยพัทพยาบาล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹²² The Ministry of Social Policy, Department of Social Welfare, [Good practice guidelines for co-ordination of family violence services](#), p. 31.

บทที่ 4

วิเคราะห์หาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงาน เจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัว พ.ศ. 2550

ในบทนี้จะได้ทำการวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาและข้อขัดข้องต่าง ๆ อันเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นได้จากการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา และข้อขัดข้องดังกล่าว เพื่อให้การใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นการบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พี่นฟูและบำบัดผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัว และเพื่อรักษา สัมพันธภาพอันดีงามในครอบครัว โดยในการศึกษาวิเคราะห์ในส่วนนี้ ผู้เขียนได้ทำการศึกษาค้นคว้าเฉพาะประเด็นปัญหาอันเกิดจากการใช้อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 5 มาตรา 6 และมาตรา 10 เท่านั้น โดยสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

4.1 วิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

เมื่อพิจารณาสาระสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แล้ว จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัตินี้มีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์อย่างมาก ในการคุ้มครองสถาบันครอบครัวจากการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดแนวทางขั้นตอนต่าง ๆ ในอันที่จะแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว พี่นฟูและคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว บำบัดผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวให้มีโอกาสกลับตัว จึงถือได้ว่าพระราชบัญญัตินี้มีส่วนช่วยในการรักษาความสัมพันธ์อันดีงามในครอบครัวให้คงอยู่ นอกจากนี้ การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ก็มีส่วนช่วยให้การเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่พระราชบัญญัติกำหนด แต่ในความเป็นจริง กฎหมายฉบับนี้ยังไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ ทั้งนี้ เนื่องจากการปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้ยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ โดยจากการศึกษาและการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงาน

เจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550^{*} ทำให้พบสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่หลายประการ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

4.1.1 สภาพปัญหาด้านพนักงานเจ้าหน้าที่

4.1.1.1 สภาพปัญหาด้านอัตรากำลังของพนักงานเจ้าหน้าที่

กล่าวคือ ในปัจจุบันการแต่งตั้งบุคคลขึ้นเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจปฏิบัติการต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ยังมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนพื้นที่ให้บริการ ทำให้อัตรากำลังของพนักงานเจ้าหน้าที่มีน้อย และไม่เพียงพอกับจำนวนประชาชนที่เข้ามาขอความช่วยเหลือและคุ้มครองตามที่พระราชบัญญัติกำหนดไว้ให้ ทำให้การคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นไปได้โดยไม่ทั่วถึง

นอกจากนี้ ในพื้นที่ที่ยังมิได้มีพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดได้รับแจ้งเหตุการณ์กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวก็จะเป็นเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ปฏิบัติการฯ โดยเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ปฏิบัติการฯจะมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่แล้ว ทั้งยังมีความเต็มใจในการปฏิบัติงาน แต่จากการที่เจ้าหน้าที่เหล่านั้นยังมิได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำ

* สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ประชาบดี พนักงานเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว สังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พนักงานเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปทุมธานี เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลำปาง เจ้าพนักงานตำรวจสังกัดกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชนและสตรี เจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ เจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจนครบาลดินแดง เจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจนครบาลห้วยขวาง

ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ทำให้เจ้าหน้าที่ที่ไม่มีอำนาจในการใช้บังคับพระราชบัญญัติในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้ เช่น ไม่มีอำนาจเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวเพื่อช่วยเหลือผู้ถูกกระทำ เป็นต้น โดยเจ้าหน้าที่ดังกล่าวทำหน้าที่ได้เพียงการรับแจ้งเหตุและรวบรวมข้อมูลสถิติการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเท่านั้น สิ่งดังกล่าวทำให้เกิดข้อจำกัดในการทำงาน ส่งผลให้การดำเนินการให้ความช่วยเหลือบุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและการประสานงาน ยังไม่มีประสิทธิภาพ

4.1.1.2 สภาพปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจของพนักงานเจ้าหน้าที่

เนื่องด้วยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เป็นกฎหมายใหม่ซึ่งประกาศใช้ได้ไม่นาน และมีเนื้อหาที่เป็นข้อกำหนดมาตรการและวิธีการใหม่ ๆ ในหลายเรื่อง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่จึงยังขาดทักษะและประสบการณ์ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติและไม่ทราบถึงแนวทางการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติ ทำให้การทำงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ขาดศักยภาพและประสิทธิภาพในการทำงาน

นอกจากนี้ จากการที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ประกาศใช้ได้ไม่นานนัก ในส่วนของแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่จึงยังไม่ชัดเจน เช่น แนวทางปฏิบัติในการเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว หรือแนวทางในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว เป็นต้น ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติงานและไม่กล้าที่จะปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าว เพราะกลัวต้องรับผิดชอบหรือทางอาญาจากการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนที่ยังมีแนวทางปฏิบัติไม่ชัดเจน

นอกจากนี้ ยังพบปัญหาอีกประการหนึ่งว่า เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งถือเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามนัยของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 3 ที่รู้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องดำเนินการให้ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แต่เจ้าพนักงานตำรวจบางคนก็ยังมีแนวคิดเดิม ๆ ที่ว่า ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เช่น สามีภรรยาทะเลาะวิวาทกันเป็นเรื่องเล็กน้อยและเป็นปัญหาส่วนตัวที่เจ้าพนักงานตำรวจไม่ยอกรับดำเนินการ และเจ้าพนักงานตำรวจมักจะดำเนินคดีต่อเมื่อได้มีการร้องทุกข์โดยผู้เสียหายที่ขอรับด้วยกฎหมาย

นอกจากนี้ เจ้าพนักงานตำรวจส่วนใหญ่ก็มีความคุ้นเคยกับวิธีการดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก และไม่คุ้นเคยกับวิธีการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ทั้งไม่เข้าใจในหลักการและเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัตินี้ ทำให้เจ้าพนักงานตำรวจหลายคนเลือกใช้วิธีการตามกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักในการปฏิบัติกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ทำให้วิธีการตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

4.1.2 สภาพปัญหาด้านผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

4.1.2.1 สภาพปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจของประชาชน

เนื่องจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ประกาศใช้ได้ไม่นาน ทำให้ประชาชนที่กฎหมายนี้มุ่งคุ้มครอง เช่น ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญในกฎหมายฉบับนี้น้อยมาก ประชาชนบางคนไม่ทราบว่ามีความหมายนี้อยู่ หรือบางคนทราบว่ามีความหมายใช้บังคับ แต่ไม่ทราบสิทธิของตนเพราะไม่ทราบขอบเขตที่กฎหมายให้การคุ้มครอง เช่น ไม่ทราบว่าพระราชบัญญัตินี้ให้การคุ้มครองแม้ในกรณีคู่สมรสที่มีได้จดทะเบียนสมรส เป็นต้น ซึ่งกรณีดังกล่าวมีผลให้การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

4.1.2.2 สภาพปัญหาด้านความร่วมมือของประชาชน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมในส่วนของบุคคลหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการรับแจ้งเหตุการกระทำความรุนแรงในครอบครัว เช่น ศูนย์ประชาบดี หรือศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น ทำให้พบปัญหาประการหนึ่งว่า ประชาชนยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือโดยยังมีการแจ้งเหตุการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ามาน้อยเมื่อเทียบกับความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการที่ประชาชนไม่ทราบสิทธิของตน แต่สาเหตุส่วนใหญ่ที่พบคือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ยอมให้ความร่วมมือและไม่ต้องการความช่วยเหลือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ เนื่องจากกลัวว่าจะส่งผลกระทบต่ออาชีพการงานของผู้กระทำความรุนแรงและสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวโดยรวม ผู้เสียหายส่วนใหญ่จึงต้องการให้ผู้กระทำความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเองมากกว่าการเข้าแจ้งเหตุให้พนักงานเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือ ผู้ถูกระทำด้วยความ

รุนแรงในครอบครัวจึงมักไม่เปิดเผยว่าตนเองกำลังประสบปัญหาอยู่ นอกจากนี้ บางครอบครัวที่มีการกระทำรุนแรงในครอบครัวก็อาจจะห่วงชื่อเสียงของครอบครัว จึงไม่ได้ทำการแจ้งเหตุ

4.1.3 สภาพปัญหาด้านงบประมาณ

ในการดำเนินงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดให้นั้น หลายกรณีจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการ เช่น การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชน เป็นต้น แต่ปัจจุบันการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ยังขาดงบประมาณเข้ามาสนับสนุน ทำให้การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่และศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำรุนแรงในครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยงานที่พนักงานเจ้าหน้าที่สังกัดเป็นไปโดยไม่มีประสิทธิภาพ และไม่สามารถขับเคลื่อนพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้เท่าที่ควร

จากการวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงจากการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่ได้กล่าวไปข้างต้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในทางปฏิบัติ อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาพนักงานเจ้าหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ควรเร่งเพิ่มอัตรากำลังพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยการจัดอบรมและแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ให้มีจำนวนเพียงพอครอบคลุมทั่วประเทศ และให้เพียงพอต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นจริงในสังคม
2. ควรเพิ่มบทบาทเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดโดยการอบรมและแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพื่อให้เจ้าหน้าที่เหล่านี้สามารถใช้อำนาจตามที่พระราชบัญญัติกำหนดไว้ในการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. ควรจัดฝึกอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความเข้าใจและความชำนาญในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามแนวทางในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 อันจะเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. ควรเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ เจตนารมณ์ เนื้อหาและวิธีปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ให้แก่เจ้าพนักงานตำรวจ และเร่งปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการกับคดีความรุนแรงในครอบครัว ให้แก่เจ้าพนักงานตำรวจ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้เจ้าพนักงานตำรวจปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีชื่อเจ้าพนักงานตำรวจ เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีชื่อเจ้าพนักงานตำรวจได้เรียนรู้วิธีปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจในการปฏิบัติงานต่าง ๆ เช่น การเข้าระงับเหตุ เป็นต้น อันจะเป็นการเพิ่มทักษะให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีชื่อเจ้าพนักงานตำรวจให้มีความชำนาญในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในพระราชบัญญัตินี้มากยิ่งขึ้น

5. ควรเร่งแก้ไขบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในส่วนที่ยังมีปัญหาในด้านการตีความเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ เช่น แนวทางในการเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานและกล้าที่จะใช้อำนาจหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัติให้อำนาจไว้

6. ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยให้เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการยกเว้นความรับผิดชอบแพ่งและทางอาญาสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ที่กระทำการโดยสุจริต ในการให้ความช่วยเหลืออย่างฉุกเฉินหรือบังคับการตามพระราชบัญญัติในประการอื่น

7. ควรเร่งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงเนื้อหาและสาระสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และแจ้งให้ประชาชนทราบถึงสิทธิที่การได้รับความคุ้มครองต่าง ๆ ตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้ และเร่งปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัตินี้ให้แก่ประชาชนโดยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงข้อดีและการคุ้มครองที่จะได้รับจากพระราชบัญญัตินี้

8. ควรเพิ่มงบประมาณให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่และศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว เพื่อเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เพื่อให้การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่และศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

9. ควรส่งเสริมให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานหน้าที่ โดยมีการให้เงินประจำตำแหน่งเป็นพิเศษต่างจากเงินเดือน หรือจัดสวัสดิการอื่น ๆ ที่สามารถบำรุง

ขวัญกำลังใจให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ เพราะหากพนักงานเจ้าหน้าที่มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่แล้ว การคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากสภาพปัญหาต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมา ถือเป็นสภาพปัญหาในทางปฏิบัติที่พบในการปฏิบัติหน้าที่จริงของพนักงานเจ้าหน้าที่และผู้ปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จะเห็นได้ว่า หากปัญหาต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้นได้รับการแก้ไขตามวิธีที่ผู้เขียนเสนอแนะมา และบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ความสนใจและร่วมมือกันทำหน้าที่อย่างเต็มที่ โดยช่วยกันส่งเสริมสนับสนุน และผลักดันให้มีการใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง พ.ศ. 2550 อย่างกว้างขวางแล้ว ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในสังคมทุกวันนี้ย่อมได้รับการคลี่คลายให้เบาบางลง จนสามารถควบคุมได้ อันจะมีผลเป็นการพัฒนาครอบครัวและสังคม สมดังความมุ่งหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

4.2 วิเคราะห์อำนาจหน้าที่ในการเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6 วรรคสอง ได้บัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือได้รับแจ้งเหตุการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีอำนาจเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง และมีอำนาจจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ รวมทั้งในกรณีที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดี พนักงานเจ้าหน้าที่ก็มีหน้าที่ในการจัดให้ผู้ถูกระทำร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้ถูกระทำไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการร้องทุกข์แทนผู้ถูกระทำด้วย

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6 วรรคสาม ได้กำหนดว่า หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ดังนั้น เพื่อเป็นการรองรับหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติดังกล่าว จึงได้มีการออกระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความ

รุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 โดยระเบียบดังกล่าวได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการในการที่จะเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว เพื่อที่จะกระทำการระงับเหตุความรุนแรงในครอบครัว และกระทำการคุ้มครองช่วยเหลือผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวโดยวิธีการต่าง ๆ ไว้

จากการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวจากบทบัญญัติต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้พบประเด็นปัญหาอันเกิดจากการใช้อำนาจหน้าที่ในส่วนนี้ โดยสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

4.2.1 วิเคราะห์แนวทางเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ประกอบกับระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 แล้ว พบว่ากฎหมายได้กำหนดวิธีปฏิบัติในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวว่า เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวเพื่อสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้น เกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง และเพื่อดำเนินการต่าง ๆ ในอันที่คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามที่กฎหมายกำหนดไว้

ในกรณีที่ความรุนแรงในครอบครัวเกิดในที่สาธารณะ เช่น บ้านหรือเคหสถาน พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุนั้นเพื่อดำเนินการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ โดยก่อนที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุดังกล่าว หากเจ้าของหรือผู้ที่อยู่ในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุออกมาพบ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อเจ้าของหรือผู้ที่อยู่ในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุนั้น ๆ รวมทั้งต้องแจ้งให้ทราบถึงสาเหตุของการเข้าไปเพื่อขอความยินยอมในการเข้าไปในเคหสถานนั้น แต่หากเจ้าของหรือผู้อยู่ในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุไม่ยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไป พนักงานเจ้าหน้าที่อาจเรียกให้ผู้แจ้งเหตุ ผู้กระทำและผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวออกมาพบ และหากบุคคลดังกล่าวไม่ยอมออกมาพบหรือไม่สามารถเปิดประตูให้เข้าไปในสถานที่นั้น ๆ ได้ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องขอ

ความช่วยเหลือจากพนักงานปกครองหรือตำรวจเพื่อเข้าไปช่วยผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว¹

เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาของบทบัญญัติที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การที่กฎหมายได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวเพื่อดำเนินการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ นั้น บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 นี้ไม่ได้ระบุไว้โดยเฉพาะเจาะจงว่าพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุโดยไม่ต้องขออนุญาตจากศาลเพื่อการเข้าไป โดยได้กำหนดแต่เพียงว่าให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวต่อเจ้าของหรือผู้ที่อยู่ในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ นั้นและแจ้งให้ทราบถึงเหตุของการเข้าไปเพื่อขอความยินยอมเท่านั้น

ในประเด็นดังกล่าวนี้ ได้มีการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนศาลเพื่อเตรียมการใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ในหลายครั้ง และได้ข้อสรุปว่าหากกรณีเป็นการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามบุคคลต่าง ๆ เกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้งเพียงอย่างเดียวตามที่บทบัญญัติมาตรา 6 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัตินี้ให้อำนาจไว้ กรณีดังกล่าวพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากศาล ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งถ้าพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าวโดยอาศัยการตีความตามตัวอักษรแล้วจะเห็นว่าไม่ต้องขออนุญาตเช่นกัน แต่ถ้าเป็นการเข้าไปในเคหสถานเพื่อทำการค้นหาพยานหลักฐานค้นหาบุคคล หรือเพื่อจับกุมผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเพื่อเข้าไปดำเนินการดังกล่าวและจะต้องขออนุญาตหรือหามาจับจากศาลไปแสดงด้วย โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถใช้อำนาจตามพระราชบัญญัตินี้เข้าไปกระทำการดังกล่าวได้ทันทีแต่จะต้องขออนุญาตตามหลักการค้นในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเสียก่อน

¹ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 7

อย่างไรก็ตาม จากการที่บทบัญญัติในมาตรา 6 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ไม่ได้ระบุไว้โดยเฉพาะเจาะจงว่าพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุโดยไม่ต้องขออนุญาตจากศาลเพื่อการเข้าไปในั้น กรณีดังกล่าวได้ก่อให้เกิดประเด็นปัญหาในทางปฏิบัติเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้เข้าไปในครอบครัวที่มีการกระทำรุนแรงในครอบครัวโดยไม่มีหมายค้นจากศาล เจ้าของบ้านก็อาจจะฟ้องพนักงานเจ้าหน้าที่ฐานบุกรุกได้ โดยเจ้าของบ้านอาจจะอ้างว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องมีหมายค้นซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งในเรื่องดังกล่าวนี้ยังไม่ปรากฏแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาของศาลว่า หากเกิดมีการฟ้องร้องในเรื่องนี้แล้ว ศาลจะตัดสินให้การปฏิบัติหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุโดยไม่มีหมายค้นของพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องขออนุญาตจากศาลหรือไม่

ดังนั้น จากกรณีที่ได้กล่าวมาจึงนำไปสู่ปัญหาในทางปฏิบัติว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่มั่นใจในแนวทางการปฏิบัติหน้าที่เพราะกฎหมายไม่ได้ระบุชัดเจนว่าไม่ต้องขออนุญาต ผลที่ตามมาคือพนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะไม่ใช้อำนาจในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุตามที่พระราชบัญญัติและระเบียบดังกล่าวได้กำหนดไว้นี้ เพราะพนักงานเจ้าหน้าที่เกรงว่าตนเองจะต้องรับผิดชอบบุกรุก ทำให้การใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในส่วนนี้ไม่เกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติ อันมีผลทำให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ได้รับการช่วยเหลือตามแนวทางของกฎหมาย

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในส่วนของสถาบันครอบครัวแล้ว จะเห็นได้ว่าแนวทางปฏิบัติที่ไม่ชัดเจนเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวนี้ทำให้เกิดผลสะท้อนโดยตรงต่อความมั่นคงในสถาบันครอบครัวอย่างชัดเจน เพราะสถาบันครอบครัวอาจถูกแทรกแซงสิทธิของบุคคลในครอบครัว สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว และเสรีภาพในเคหสถาน ซึ่งเป็นสิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้จากพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายนี้ได้ทุกเมื่อและโดยหลักเกณฑ์ที่ไม่แน่ชัด

ดังนั้น กรณีจำเป็นต้องมีการศึกษาหาแนวทางเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวที่เหมาะสมในการนำมาปรับใช้ อันจะเป็นแนวทาง

เพื่อทำให้เกิดการคุ้มครองพนักงานเจ้าหน้าที่จากความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้จากการปฏิบัติหน้าที่นี้ และยังเป็นแนวทางที่คุ้มครองสิทธิของบุคคลในครอบครัว สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว และเสรีภาพในเคหสถาน ไม่ให้ถูกระงับหรือเพิกถอนจากการปฏิบัติหน้าที่ตามแนวทางวิธีปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมของพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย

เมื่อพิจารณาถึงแนวทางปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ในการเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีบทบาทในการคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในทำนองเดียวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แล้ว จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้บัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ เพื่อตรวจสอบว่ามีการทารุณกรรมเด็กจริงหรือไม่ และเพื่อตรวจค้นหาเด็กที่ถูกทารุณกรรมหรือเลี้ยงดูโดยมิชอบ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำทารุณกรรมเด็ก โดยในการเข้าไปนี้กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปเพื่อตรวจค้นในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเท่านั้น แต่หากมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากไม่ดำเนินการในทันที เด็กอาจได้รับอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจ หรือถูกนำไปสถานที่อื่นซึ่งยากแก่การติดตามช่วยเหลือ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในเวลาภายหลังพระอาทิตย์ตกได้² นอกจากนี้ หากพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งเหตุการกระทำทารุณกรรมต่อเด็ก หรือได้พบเห็นการทารุณกรรมเด็กเอง หรือได้ประสบพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าจะมีการกระทำทารุณกรรมต่อเด็กในสถานที่ใด พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปตรวจค้นในสถานที่เกิดเหตุได้³

เมื่อพิจารณาเนื้อหาในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่ากฎหมายไม่ได้ระบุโดยเฉพาะเจาะจงว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุโดยไม่ต้องมีหมายค้นจากศาล แต่เมื่อพิจารณาจากเจตนารมณ์ของกฎหมายประกอบกับเนื้อหาในอารัมภบท^{*} ซึ่งกล่าวไว้ในตอนต้นของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก

² พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 30(1)

³ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 41 วรรคสอง

* อารัมภบทของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 บัญญัติว่า “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 31 มาตรา 34 มาตรา 35 มาตรา 36 มาตรา 39 มาตรา 48 และ

พ.ศ. 2546 จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีบทบัญญัติที่เป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลในครอบครัว สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว และเสรีภาพในเคหสถานไว้ ดังนั้น จึงทำให้ตีความได้ว่าการเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุการทารุณกรรมเด็กของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปเพื่อตรวจค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นจากศาล เพราะบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 30 (1) และมาตรา 41 วรรคสอง ได้บัญญัติยกเว้นสิทธิของบุคคลในครอบครัว สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว และเสรีภาพในเคหสถานไว้แล้ว

ส่วนแนวทางการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ในการเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวของต่างประเทศนั้น ในประเทศสหรัฐอเมริกา เจ้าพนักงานกฎหมายของมลรัฐแมสซาชูเซตส์มีบทบาทในการเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวเพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว กล่าวคือ เมื่อเจ้าพนักงานกฎหมายได้รับแจ้งเหตุว่ามีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าครอบครัวหรือสมาชิกในครอบครัวได้ถูกกระทำรุนแรงหรือกำลังตกอยู่ในอันตรายจากการใช้ความรุนแรง เจ้าพนักงานกฎหมายจะต้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุเพื่อระงับเหตุและช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง

เมื่อเจ้าพนักงานกฎหมายได้ไปถึงสถานที่เกิดเหตุแล้วสถานที่เกิดเหตุมักจะเป็นบ้านอันเป็นเคหสถานที่บุคคลอื่นจะเข้าไปโดยพลการไม่ได้หากไม่มีหมายค้น ดังนั้น หากเจ้าพนักงานกฎหมายจะเข้าไปก็ต้องมีหมายค้นจากศาลเพื่อการเข้าไป แต่ในกรณีที่มีเหตุการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น เจ้าพนักงานกฎหมายอาจเข้าไปในเคหสถานส่วนตัวของคู่กรณีได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นเมื่อมีการร้องขอจากบุคคลที่มีอำนาจในเคหสถานนั้นตามกฎหมาย หรือเข้าไปโดยคำสั่งคุ้มครองของศาล หรือเข้าไปในเคหสถานที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าสามารถเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดอาญาอุกฉกรรจ์ เช่น ฆาตกรรม ช่มชู้นกระทำชำเรา หรือมีการกระทำความรุนแรงที่อาจจะทำให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงซึ่งจะเป็นผลให้มีการตายหรือการบาดเจ็บทางร่างกายอย่างร้ายแรงเกิดขึ้นแล้วหรือกำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนั้น หรือในที่ซึ่งมีการกระทำละเมิดความเป็นอยู่อย่างสงบสุขได้กระทำขึ้น

มาตรา 50 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภาดังต่อไปนี้”

ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 อ้างถึงคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

อย่างไรก็ตาม เมื่อเจ้าพนักงานกฎหมายเข้าไปในเคสสถานแล้ว เจ้าพนักงานกฎหมาย อาจจะต้องออกไปจากเคสสถานในกรณีที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายร้องขอให้กระทำเช่นนั้น เว้นแต่ในกรณีที่มิเหตุอันควรเป็นไปได้อันควรเชื่อได้ว่า การกระทำ ความผิดอาญาอุกฉกรรจ์ได้เกิดขึ้นแล้วหรือ ได้ถูกกระทำอยู่เรื่อยมาจนกระทั่งเวลาที่เจ้าพนักงานกฎหมายได้เข้าไปเพื่อที่จะป้องกัน โดยในการนี้เจ้าพนักงานกฎหมายก็สามารถจะเข้าไปเพื่อจะป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นได้ แม้ตัวคู่กรณีฝ่าย ผู้ถูกกระทำจะไม่ต้องการก็ตาม

เมื่อพิจารณาแนวทางในการเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และตามกฎหมายต่างประเทศแล้ว ผู้เขียน เห็นว่าแนวทางตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่าให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคสสถานเพื่อตรวจค้นหาเด็กที่ถูกทารุณกรรมหรือเลี้ยงดูโดยมิชอบ โดยไม่ต้องมีหมายค้นจากศาลได้ ในกรณีที่มิเหตุอันควรสงสัยว่าอาจมีการกระทำทารุณกรรมเด็กเกิดขึ้น ขณะเดียวกัน กฎหมายก็ได้กำหนดข้อจำกัดอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปเพื่อตรวจค้นหาได้ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเท่านั้น และหากพนักงานเจ้าหน้าที่จะเข้าไปในเวลาอื่นนอกจากนี้ ต้องเป็นกรณีที่มิเหตุอันควร เชื่อว่าหากไม่ดำเนินการในทันที เด็กอาจได้รับอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจ หรือถูกนำไป สถานที่อื่นซึ่งยากแก่การติดตามช่วยเหลือ ซึ่งข้อจำกัดนี้ถือเป็นการจำกัดอำนาจของพนักงาน เจ้าหน้าที่โดยอาศัยช่วงเวลาเป็นข้อจำกัดอำนาจ

ส่วนแนวทางของประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายของมลรัฐแมสซาชูเซตส์ มีการกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในเรื่องของวิธีปฏิบัติในการเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ เพื่อระงับเหตุและคุ้มครองช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยกฎหมายของมลรัฐแมสซาชูเซตส์ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานกฎหมายให้สามารถเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยส่วนตัวของบุคคลอื่นโดยไม่ต้องมีหมายค้นจากศาลได้ในกรณีที่ มีการร้องขอจากบุคคลที่มีอำนาจในเคสสถานนั้นตามกฎหมาย หรือเป็นการเข้าไปในเคสสถานที่ ซึ่งมีเหตุอันควรเป็นไปได้ที่สามารถเชื่อได้ว่ามีการกระทำ ความผิดอาญาอุกฉกรรจ์ เช่น ฆาตกรรม ข่มขืนกระทำชำเรา หรือมีการกระทำรุนแรงที่อาจจะทำให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงซึ่งจะเป็นผล ให้มีการตายหรือการบาดเจ็บทางร่างกายอย่างร้ายแรงเกิดขึ้นแล้วหรือกำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนั้น หรือในที่ซึ่งมีการกระทำละเมิดความเป็นอยู่อย่างสงบสุขได้กระทำขึ้น

แต่ในขณะเดียวกัน กฎหมายของมลรัฐแมสซาชูเซตส์ก็มีบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิ เสรีภาพที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ส่วนตัวของสถาบันครอบครัว โดยได้กำหนดให้เจ้าพนักงาน

กฎหมายต้องออกไปจากเคหสถานในกรณีที่คุณกระทำความรุนแรงและผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวทั้งสองฝ่ายร้องขอให้เจ้าพนักงานกฎหมายออกไป ซึ่งแนวทางนี้ถือเป็นแนวทางที่เคารพถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของสถาบันครอบครัว และเสรีภาพในเคหสถาน อย่างไรก็ตาม แนวทางนี้ก็ยังมีข้อยกเว้นที่เจ้าพนักงานกฎหมายไม่ต้องออกไปจากเคหสถานตามคำร้องขอของคุณกรณีได้ หากกรณีมีเหตุอันควรเป็นไปได้ซึ่งควรเชื่อได้ว่าการกระทำความผิดอาญาอุกฉกรรจ์ได้เกิดขึ้นแล้วหรือได้ถูกกระทำอยู่เรื่อยมาจนกระทั่งเวลาที่เจ้าพนักงานกฎหมายได้เข้าไปนั้น ซึ่งข้อยกเว้นนี้ทำให้เจ้าพนักงานกฎหมายสามารถอยู่ในเคหสถานต่อไปเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นได้แม้ว่าคุณกระทำความผิดจะไม่ต้องการก็ตาม เพราะแนวทางนี้เป็นไปเพื่อคุ้มครองสิทธิในเนื้อตัวร่างกายของผู้ถูกกระทำ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และกฎหมายของมลรัฐแมสซาชูเซตส์ได้กำหนดวิธีปฏิบัติในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวโดยไม่ต้องมีหมายค้นไว้อย่างชัดเจนเช่นนี้ จะมีผลทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และเจ้าพนักงานกฎหมายของมลรัฐแมสซาชูเซตส์เกิดความมั่นใจในการใช้อำนาจหน้าที่ของตน อันจะทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่และเจ้าพนักงานกฎหมายสามารถกระทำการตามอำนาจหน้าที่ในการเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวเพื่อทำการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันก็ทำให้บุคคลที่อยู่ในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุเกิดความมั่นใจว่าการที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานกฎหมายเข้ามาในเคหสถานของตนนั้น เป็นการเข้ามาโดยถูกต้องตามกฎหมาย และในส่วนของมลรัฐแมสซาชูเซตส์นั้น ผู้ที่อยู่ในเคหสถานก็มีสิทธิร้องขอให้เจ้าพนักงานกฎหมายออกไปจากเคหสถานของตนได้ ซึ่งกรณีดังกล่าวจะมีผลเป็นการทำให้เกิดการคุ้มครองสถาบันครอบครัวมิให้ถูกแทรกแซงโดยวิธีการที่เป็นการกระทบสิทธิของบุคคลในครอบครัว สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล และเสรีภาพในเคหสถานได้

จากการวิเคราะห์ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ควรมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นจากศาล แต่กฎหมายก็ต้องจำกัดอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุไว้ด้วย โดยอาจเป็นการจำกัดช่วงเวลาให้เข้าไปดังเช่นกรณีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หรือจำกัดเหตุที่จะเข้าไปได้ดังเช่นแนวทางของมลรัฐแมสซาชูเซตส์ ซึ่งในกรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่าควรยึดถือตามมลรัฐแมสซาชูเซตส์ เพราะแนวทางของมล

รัฐแมสซาชูเซตส์มีบทบัญญัติที่เป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในครอบครัว สิทธิในความเป็นอยู่ ส่วนตัว และเสรีภาพในเคหสถานมากกว่า ทั้งยังมีบทบัญญัติที่ให้เจ้าพนักงานกฎหมายต้อง ออกไปจากเคหสถานในกรณีที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายร้องขอด้วย

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเสนอแนะว่า จากการที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6 วรรคสาม ได้บัญญัติว่า “หลักเกณฑ์และวิธีการ ดำเนินการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด” ดังนั้น จึงควรมีการ แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และ วิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองที่ออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในส่วนของวิธีปฏิบัติในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว โดยเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ว่า พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปใน เคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุที่มีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเพื่อระงับเหตุการณ์ความ รุนแรงในครอบครัวและเพื่อสอบถามผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้กระทำความ รุนแรงในครอบครัว และบุคคลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้งได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น ในกรณีที่เกิดพฤติการณ์ดังนี้

1. มีการร้องขอจากบุคคลที่มีอำนาจในเคหสถานนั้นตามกฎหมาย
2. กรณีเป็นการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุซึ่งมีเหตุอันควรเป็นไปได้ที่ สามารถเชื่อได้ว่าการกระทำความผิดอาญาอันเป็นความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ตามพระราชบัญญัตินี้ เกิดขึ้นแล้วหรือกำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนั้น

และเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้เข้ามาในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงใน ครอบครัวโดยไม่มีหมายค้นแล้ว หากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวและผู้ถูกระทำด้วยความ รุนแรงในครอบครัวทั้งสองฝ่ายร้องขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกไปจากเคหสถาน พนักงาน เจ้าหน้าที่ต้องออกไปจากเคหสถานนั้น ยกเว้นพนักงานเจ้าหน้าที่พบว่า มีเหตุอันควรเป็นไปได้ซึ่ง

* พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 4 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นกระทำความผิดฐาน กระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ควรเชื่อได้ว่าการกระทำความผิดอาญาฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้เกิดขึ้นแล้วหรือได้ถูกกระทำอยู่เรื่อยมาจนกระทั่งเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้เข้าไป พนักงานเจ้าหน้าที่ก็สามารถจะอยู่ในเคหสถานต่อไปเพื่อจุดประสงค์ในการคุ้มครองและป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นได้แก่ตัวผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ แม้ตัวคู่กรณีฝ่ายผู้ถูกกระทำจะไม่ต้องการก็ตาม โดยแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบฯดังที่ได้กล่าวมานี้ เทียบเคียงตามแนวทางการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวของมลรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา

ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อได้ทำการเพิ่มเติมเนื้อหาของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 เช่นตามที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้ว จะทำให้เกิดความชัดเจนในแนวทางการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวของพนักงานเจ้าหน้าที่มากยิ่งขึ้น อันจะมีผลทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จะกระทำการตามอำนาจหน้าที่นี้เพื่อจุดประสงค์ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมากยิ่งขึ้น อีกทั้งแนวทางนี้ยังช่วยในการคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวของสถาบันครอบครัวไม่ให้ถูกระทบกระเทือนจากการปฏิบัติหน้าที่ตามแนวทางที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมของพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย

4.2.2 วิเคราะห์แนวทางปฏิบัติหลังจากเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว

บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6 วรรคสอง ได้กำหนดว่า เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งเหตุการกระทำรุนแรงในครอบครัวหรือได้พบเห็นเหตุดังกล่าวเอง พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว เพื่อสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้น เกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง และเมื่อพิจารณาเนื้อหาในพระราชบัญญัตินี้ ประกอบกับระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 แล้ว พบว่ากฎหมายได้กำหนดแนวทางปฏิบัติที่พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องกระทำหลังจากได้เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวแล้วว่า เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงใน

ครอบครัว หากพนักงานเจ้าหน้าที่พบว่าในที่เกิดเหตุยังมีการใช้ความรุนแรงในครอบครัวอยู่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องกระทำการระงับเหตุความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นและกำลังดำเนินอยู่เป็นอันดับแรก เพื่อป้องกันมิให้การกระทำความรุนแรงในครอบครัวมีผลเสียหายเกิดขึ้นหรือขยายออกไปอีก

นอกจากนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้น เกี่ยวกับกรกระทำที่ได้รับแจ้งนั้น โดยรายละเอียดที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องสอบถาม ได้แก่ ข้อเท็จจริงที่ได้รับแจ้งสาเหตุของการกระทำที่ได้รับแจ้ง ผลของการกระทำความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น⁴

หากกรณีปรากฏว่าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องจัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงพบแพทย์ ด้วยการส่งตัวผู้ถูกกระทำไปรับการรักษาพยาบาลจากแพทย์ในทันที⁵ และนอกเหนือจากการเข้ารับการรักษาพยาบาลโดยแพทย์แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องจัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้พบจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อขอรับคำปรึกษาแนะนำอันจะมีผลในการฟื้นฟูจิตใจของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว นอกจากนี้ ยังรวมถึงการให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ขอรับคำปรึกษาแนะนำจากบุคคลตามที่ได้กล่าวมาด้วย

ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ พนักงานเจ้าหน้าที่ก็มีหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวทราบ กล่าวคือ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องชี้แจงให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวทราบถึงสิทธิในการได้รับความคุ้มครองโดยการกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เบื้องต้นแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว รวมทั้งการออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปที่พำนักของครอบครัว หรือการออกคำสั่งห้ามเข้าใกล้ตัวบุคคลใน

⁴ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 8

⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6

ครอบครัว หรือการดูแลบุตร เป็นต้น ในกรณีนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ต้องจัดการประสานงาน เพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเบื้องต้นแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวด้วย⁶

นอกจากนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุต้องดำเนินการถามผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวด้วยว่าประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้กระทำ ความรุนแรงหรือไม่ หากผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้กระทำ ความรุนแรง พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ต้องจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ร้องทุกข์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องจัดให้ผู้ถูกระทำ ได้เข้าพบพนักงานสอบสวนเพื่อร้องทุกข์ทันที ส่วนในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วน พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถจับกุมตัวผู้กระทำความผิดโดยพลการอันเป็นประโยชน์ของพนักงานสอบสวนไว้ด้วย แล้วรีบส่งบันทึกดังกล่าวไปยังพนักงานสอบสวนก็ได้ แต่ถ้าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดีแต่ไม่อยู่ในวิสัยหรือโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง พนักงานเจ้าหน้าที่ก็มีอำนาจและหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการร้องทุกข์แทนผู้ถูกระทำ⁷

หากผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ประสงค์จะร้องทุกข์ หรือไม่ประสงค์จะรับการบริการทางการแพทย์ หรือจิตแพทย์ หรือนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานในการเข้าระงับเหตุความรุนแรงในครอบครัวครั้งนั้น ณ สถานีตำรวจท้องที่เกิดเหตุ และต้องคัดสำเนาบันทึกประจำวันนั้นไว้เป็นหลักฐานด้วย⁸

เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาของบทบัญญัติดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่าอำนาจหลักของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อได้เข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว ตามที่มาตรา 6 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัตินี้ให้อำนาจไว้ คือ อำนาจในการสอบถามบุคคลต่าง ๆ เช่น ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่น ๆ

⁶ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 11

⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6

⁸ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 14

ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการกระทำตามที่ได้รับแจ้ง และดำเนินกระบวนการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในประการต่าง ๆ เช่น จัดให้พบแพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือจัดให้มีการร้องทุกข์ เป็นต้น โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจทำการตรวจค้นเคหสถานได้ ซึ่งแนวทางการใช้อำนาจหน้าที่ดังกล่าวนี้สอดคล้องกับข้อสรุปจากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนศาลเพื่อเตรียมการใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ว่า หากเป็นการเข้าไปในเคหสถานเพื่อตรวจค้น เช่น ค้นหายาเสพติด หลักฐาน ค้นหายุคคล หรือเพื่อจับกุมผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเพื่อเข้าไปดำเนินการดังกล่าว และจะต้องขอหมายค้นหรือหมายจับจากศาลไปแสดงด้วย โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถใช้อำนาจตามพระราชบัญญัตินี้เข้าไปกระทำการดังกล่าวได้ทันที แต่จะต้องขอหมายค้นตามหลักการค้นในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเสียก่อน

จากการวิเคราะห์ จะเห็นได้ว่ากระบวนการต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องกระทำหลังจากที่ได้เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวนั้นเหมาะสมดีแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม การให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเพียงการสอบถามบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุเกี่ยวกับการกระทำตามที่ได้รับแจ้ง และดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยมีได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการตรวจค้นในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ นั้น ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ กล่าวคือ เมื่อเกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวขึ้น บางครั้งผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวอาจกักขังผู้ถูกระทำไว้เพื่อไม่ให้มาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ รวมทั้งอาจออกคำสั่งให้บุคคลอื่น ๆ ในบ้านปกปิดเรื่องราวที่เกิดขึ้นหากพนักงานเจ้าหน้าที่มาสอบถาม ดังนั้น เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งเหตุการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจากเพื่อนบ้าน และได้เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่อาจจะไม่ได้พบตัวผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือเมื่อสอบถามบุคคลอื่น ๆ แล้วก็ได้ไม่ได้ความว่ามีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น และเนื่องจากพนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่เพียงสอบถามเกี่ยวกับการกระทำตามที่ได้รับแจ้งและดำเนินการคุ้มครองอื่น ๆ ตามที่ได้กล่าวไปข้างต้นเท่านั้น มิได้มีอำนาจในการตรวจค้นหาตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่อาจตรวจค้นเคหสถานเพื่อหาตัวผู้ถูกระทำได้ โดยหากพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องการตรวจค้นหาตัวผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และต้องอาศัยหลักเกณฑ์การค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ ต้องมีหมายค้น ยกเว้นแต่จะมีเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีหมาย แต่ปัญหาคือ การต้องขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือขอหมายค้นจากศาลก็อาจจะเป็นการเสียเวลา และทำให้ไม่ทันท่วงทีต่อการ

ช่วยเหลือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ เพราะบางครั้งผู้ถูกระทำอาจจะมีอาการบาดเจ็บสาหัสอันควรได้พบแพทย์โดยด่วน ดังนั้น จึงเกิดปัญหาในทางปฏิบัติว่า การให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเพียงการสอบถามบุคคลต่าง ๆ เกี่ยวกับการกระทำตามที่ได้รับแจ้งและดำเนินการคุ้มครองอื่น ๆ เท่านั้น อาจจะไม่เพียงพอต่อการดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาแนวทางการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในส่วนของการเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุการณ์ทารุณกรรมเด็กแล้ว พบว่ากฎหมายได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตรวจค้นหาตัวเด็กที่อาจถูกทารุณกรรม หรือเพื่อทำการตรวจสอบว่ามีการทารุณกรรมเด็กจริงหรือไม่ นอกจากนี้ อารัมภบทของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ก็มีเนื้อหาที่เป็นการจำกัดเสรีภาพในเคสสถานในอันที่จะถูกตรวจค้นไว้อย่างชัดเจน ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นได้ว่าการที่กฎหมายให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่อย่างเต็มที่ในการตรวจค้นเช่นนี้ เพราะกฎหมายต้องการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการช่วยเหลือเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด เนื่องจากเล็งเห็นว่าเด็กถือเป็นผู้อ่อนแอวิ และช่วยเหลือตัวเองได้ยากจากการถูกทารุณกรรมโดยบุคคลต่าง ๆ ต่างกับกรณีนี้ที่ผู้ใหญ่ถูกระทำทารุณกรรม กฎหมายจึงได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการกระทำการใด ๆ ก็ตามเพื่อคุ้มครองเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด แม้ว่าจะต้องกระทบสิทธิเสรีภาพในประการต่าง ๆ ไปบ้าง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าแนวทางปฏิบัติหลังจากที่ได้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุการณ์ทารุณกรรมเด็ก ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจทำการตรวจค้นได้นี้ จะทำให้การทำงานของพนักงานเจ้าหน้าที่เกิดความสะดวกรวดในการปฏิบัติงาน กล่าวคือ แม้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุใดที่ได้รับแจ้งเหตุว่ามีการทารุณกรรมเด็ก แต่ไม่พบตัวเด็กที่ถูกทารุณกรรม พนักงานเจ้าหน้าที่ก็สามารถทำการตรวจค้นสถานที่เกิดเหตุนั้นเพื่อหาตัวเด็กที่อาจถูกทารุณกรรม หรือหาพยานหลักฐานอื่น ๆ ได้ โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งจะเป็นการล่าช้า ไม่ทันการต่อการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม ดังเช่นกรณีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า หากมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติหลังจากพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวโดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถมีอำนาจในการตรวจค้น เช่น ตรวจค้นหาตัวผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือค้นหาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ได้นั้น จะทำให้การปฏิบัติงานของ

พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในอันที่จะเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวเพื่อทำการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กล่าวคือ ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการช่วยเหลืออย่างทันที่และไม่เสี่ยงต่อการได้รับอันตรายจากการถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมากนักเพราะสามารถได้รับการรักษาพยาบาลอย่างทันที่

แม้แนวทางที่ผู้เขียนได้เสนอแนะมาจะเป็นการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ออกกระทบต่อสิทธิของบุคคลในครอบครัว สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว และเสรีภาพในเคหสถานก็ตาม แต่กรณีเป็นการกระทำที่มุ่งเน้นที่จะให้การคุ้มครองสิทธิในเนื้อตัวร่างกายของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจากการถูกกระทำโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าสิทธิในเนื้อตัวร่างกายมีความสำคัญอันจะต้องได้รับการคุ้มครองมากกว่าสิทธิของบุคคลในครอบครัว สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว และเสรีภาพในเคหสถาน ดังนั้น หากการกระทำใดที่ทำไปเพื่อคุ้มครองสิทธิในเนื้อตัวร่างกายของบุคคลมิให้ถูกกระทำโดยไม่เป็นธรรมดังเช่นกรณีการทำความรุนแรงในครอบครัวนี้ แม้จะต้องกระทบต่อสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ ของสถาบันครอบครัวไปบ้าง แต่หากพนักงานเจ้าหน้าที่กระทำไปตามแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวก็ถือว่าเป็นการกระทำที่ชอบแล้ว

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าการให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการตรวจค้นนั้น ไม่ควรให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเต็มที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เพราะดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้วว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่อย่างเต็มที่ในการตรวจค้นเพราะต้องการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการช่วยเหลือเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด เนื่องจากเล็งเห็นว่าเด็กถือเป็นผู้อ่อนแอและช่วยเหลือตัวเองได้ยากจากการถูกทารุณกรรมโดยบุคคลต่าง ๆ ต่างกับกรณีผู้ใหญ่ถูกกระทำทารุณกรรม ดังนั้น กรณีจึงไม่ควรให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเต็มที่ในการตรวจค้น แต่ควรจำกัดอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการในการใช้อำนาจตรวจค้นนี้ไว้ด้วย อันจะเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ ของสถาบันครอบครัวไม่ให้ถูกกระทบกระเทือนมากเกินไปนัก

จากการวิเคราะห์ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า นอกจากการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว

พ.ศ. 2551 ในส่วนของวิธีปฏิบัติในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว เพื่อให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวโดยไม่ต้องมีหมายค้นจากศาล ตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ได้เสนอแนะไปในหัวข้อ 4.2.1 แล้ว ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6 วรรคสอง โดยกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวเมื่อได้รับแจ้งเหตุการกระทำความรุนแรงในครอบครัว มีอำนาจตรวจค้นในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุนั้นได้ด้วย

นอกจากนี้ ผู้เขียนเห็นว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ในส่วนของหลักเกณฑ์ปฏิบัติในการตรวจค้นเมื่อได้เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว โดยเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ว่าเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวแล้ว หากกรณีมีเหตุอันควรเป็นไปได้ที่สามารถเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดอาญาอันเป็นความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัตินี้ เกิดขึ้นแล้วหรือกำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตรวจค้นเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุได้ และให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการค้นในที่รโหฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 94, 96, 98, 99 และ 100 - 104 มาบังคับกับการค้นของพนักงานเจ้าหน้าที่โดยอนุโลม

ผู้เขียนเห็นว่า การเพิ่มเติมเนื้อหาของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติและระเบียบฯ ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นเช่นนี้ จะทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในอันที่จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นการมุ่งคุ้มครองสิทธิในเนื้อตัวร่างกายของบุคคลผู้ถูกกระทำ ในขณะเดียวกัน การกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้อำนาจตรวจค้นดังที่ได้กล่าวมา ยังเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ ของสถาบันครอบครัวไม่ให้ถูกระทบกระเทือนมากเกินไปด้วย

* พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 4 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

4.3 วิเคราะห์อำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว

คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว หมายถึง คำสั่งที่ออกโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่และมีผลใช้บังคับเป็นการชั่วคราวในระหว่างการสอบสวน หรือคำสั่งที่ออกโดยศาลและมีผลใช้บังคับเป็นการชั่วคราวในระหว่างการสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณาคดี เพื่อจุดประสงค์ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยการกำหนดเงื่อนไขในลักษณะที่เป็นการเยียวยาแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และกำหนดข้อห้ามมิให้ผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวกระทำการบางอย่างตามที่คำสั่งกำหนดไว้

ในส่วน of คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวที่ออกโดยพนักงานเจ้าหน้าที่และมีผลใช้บังคับในระหว่างสอบสวนนั้น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10 วรรคหนึ่ง ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวได้ ไม่ว่าจะมีความร้องขอจากบุคคลดังกล่าวหรือไม่ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ซึ่งรวมถึงการให้ผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการศึกษาจากแพทย์ การให้ผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวชดเชยเงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าไปใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว ตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตร เป็นต้น

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 18 ได้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น เพื่อเป็นการรองรับหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวตามบทบัญญัติดังกล่าวนี้ ได้มีการออกร่างกฎกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยระบบงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการบังคับให้เป็นไปตามมาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และ

วิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 โดยร่างกฎกระทรวงและระเบียบดังกล่าวได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวไว้

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติกฎหมายตามที่ได้กล่าวมาแล้ว พบว่ากฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่จะดำเนินการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวไว้ว่า ในกรณีที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอต่อพนักงานสอบสวนให้มีการออกคำสั่ง หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ในการเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวเสนอให้ออกคำสั่ง หรือพนักงานสอบสวนเห็นเองว่าควรมีการออกคำสั่ง พนักงานสอบสวนจะรีบทำการประมวลข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอันพอจะชี้ให้เห็นได้ว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวควรได้รับการบรรเทาทุกข์เบื้องต้น หรือมีข้อเท็จจริงน่าเชื่อว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวอาจก่อเหตุกระทำรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวซ้ำอีก หรือมีเหตุอื่น ๆ อันจำเป็นต้องมีการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวนี้ โดยทำรายงานตามแบบ คร.7^{*} หลังจากนั้นพนักงานสอบสวนมีหน้าที่จะต้องเสนอรายงานดังกล่าวและความเห็นว่าจะออกคำสั่งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งรัฐมนตรีมอบหมายที่มีเขตอำนาจเพื่อพิจารณาออกคำสั่งต่อไป หรือในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่มีเขตอำนาจได้พิจารณารายงานและความเห็นจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ได้เสนอมา แล้วเห็นควรออกคำสั่งเอง ซึ่งกรณีนี้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ก็จะดำเนินการพิจารณาเพื่อออกคำสั่งต่อไป

ในการพิจารณาเพื่อออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งจะออกคำสั่งให้ก็ต่อเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน⁹ โดยในการนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งจะพิจารณาจากแบบ

* ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ง., หน้า 319.

⁹ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 ข้อ 10

รายงานประมวลข้อเท็จจริงในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองหรือวิธีการบรรเทาทุกข์เพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว ตามแบบ คร.7* และความเห็นของพนักงานสอบสวนที่พนักงานสอบสวนเสนอมา หรือรายงานหรือความเห็นของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่มีเขตอำนาจที่ได้มีการเสนอมา นอกจากนี้ หากมีเหตุสมควร พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งอาจเรียกพนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ มาสอบถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเพื่อประกอบดุลพินิจในการออกคำสั่งได้

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งพิจารณารายงาน ความเห็น และคำให้การของบุคคลต่าง ๆ แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งจะพิจารณาว่าควรเห็นชอบให้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวหรือไม่ โดยหากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งเห็นชอบว่าควรออกคำสั่ง พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งก็จะทำการออกคำสั่งโดยมิชักช้า ตามแบบ คร.8** โดยการพิจารณาเพื่อออกคำสั่งดังกล่าวนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถใช้ดุลพินิจออกได้แม้ว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจะไม่ได้ร้องขอก็ตาม

ส่วนลักษณะของคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวที่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่จะออกนั้น กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งมีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จึงสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามวิธีการต่าง ๆ ตามที่เหมาะสมแล้วแต่กรณี อย่างไรก็ตาม กฎหมายได้กำหนดลักษณะของคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวที่พนักงานเจ้าหน้าที่อาจออกให้ได้ไว้ เช่น คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว คำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัว คำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว หรือคำสั่งกำหนดวิธีการดูแลบุตร โดยลักษณะของคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวตามที่ได้กล่าวมานี้ เป็นเพียงตัวอย่างของลักษณะคำสั่งที่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่อาจออกให้เท่านั้น ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จึงสามารถใช้ดุลพินิจ

* ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ง., หน้า 319.

** ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก จ., หน้า 322.

ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการในลักษณะอื่น ๆ นอกเหนือจากคำสั่งข้างต้นได้แล้วแต่จะเห็นสมควร โดยคำนึงถึงการรักษาสัมพันธภาพอันดีงามในครอบครัว ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีต่อการสร้างความสมานฉันท์ในครอบครัวมากกว่าจะสร้างปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และต้องอยู่บนพื้นฐานของความจำเป็นและสมควร

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่ง¹⁰ หรือพนักงานสอบสวน¹¹ มีหน้าที่จะต้องเสนอมาตรการหรือวิธีการดังกล่าวต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาให้ความเห็นชอบกับมาตรการหรือวิธีการดังกล่าว ภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่วันออกคำสั่ง โดยหากศาลเห็นชอบกับคำสั่งดังกล่าว คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวที่ศาลเห็นชอบนี้จะมีผลต่อไป¹² แต่หากศาลพิจารณาแล้วไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งดังกล่าวนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือมีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปอันศาลเห็นว่าคำสั่งนั้นควรต้องมีการเปลี่ยนแปลง ศาลจะทำการไต่สวนเพื่อมีคำสั่งโดยพลัน ซึ่งในกรณีนี้ศาลมีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้¹³

จากการศึกษาบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่แล้ว ทำให้พบประเด็นปัญหาอันเกิดจากการใช้อำนาจหน้าที่ในส่วนนี้หลายประการ โดยสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

¹⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10 วรรคสอง

¹¹ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 ข้อ 12

¹² พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10 วรรคสอง

¹³ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10 วรรคสาม

4.3.1 วิเคราะห์ความเหมาะสมในการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว

บทบัญญัติมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่รัฐมนตรีมอบหมาย เป็นผู้ที่มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวได้ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถมีดุลพินิจที่จะออกคำสั่งใด ๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ตามวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมแล้วแต่กรณี นอกจากนี้ กฎหมายยังให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งให้สามารถใช้ดุลพินิจออกคำสั่งได้แม้ว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจะไม่ได้ร้องขอให้ออกคำสั่ง หรือไม่ต้องการให้ออกคำสั่งมาคุ้มครองตนก็ตาม

จากที่กล่าวมา ทำให้เห็นว่าผลที่ตามมาจากการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งนี้คือ ทำให้เกิดการกระทบสิทธิเสรีภาพของบุคคลในครอบครัวที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ บางคำสั่งยังมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่างมาก เช่น คำสั่งห้ามเข้าในที่พำนักของตนเอง เป็นต้น ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วผู้ที่สามารถออกคำสั่งในลักษณะจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนเช่นนี้ได้ควรจะเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในส่วนของอำนาจตุลาการ ซึ่งในที่นี้คือศาล แต่บทบัญญัตินี้กลับให้อำนาจฝ่ายบริหารคือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เป็นผู้มีอำนาจในการออกคำสั่งในลักษณะที่คล้ายกับศาลออก ด้วยเหตุผลในทางเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างทันที่ทันที่ อันจะเป็นการบรรเทาปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ กรณีดังกล่าวจึงทำให้เกิดการโต้แย้งถึงความเหมาะสมในการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นฝ่ายบริหารใช้อำนาจกึ่งตุลาการในการออกคำสั่งในลักษณะเดียวกับการใช้อำนาจของศาลว่าจะเป็นการเหมาะสมหรือไม่ อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติมาตรา 10 ได้แก้ปัญหาดังกล่าวไว้ โดยกำหนดว่าเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งหรือพนักงานสอบสวนเสนอมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ดังกล่าวต่อศาลเพื่อให้ศาลเห็นชอบภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่วันออกคำสั่ง ซึ่งกรณีดังกล่าวถือว่าเป็นไปตามระบบตรวจสอบซึ่งเป็นหลักการที่ถูกต้อง

อย่างไรก็ตาม ได้เกิดเป็นประเด็นปัญหาว่า กรณีเป็นการเหมาะสมหรือไม่ที่ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งถือเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายบริหารมีอำนาจในการออกคำสั่งทำนองเดียวกับฝ่าย

ตุลาการได้ และแนวทางที่กฎหมายกำหนดให้ต้องเสนอคำสั่งเพื่อให้ศาลเห็นชอบอีกที่นั่นจะเป็น การซ้ำซ้อนและล่าช้าหรือไม่ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว จะพบว่า กฎหมายได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการ ชั่วคราวในชั้นสอบสวนด้วยเช่นกัน¹⁴ ดังนั้น หากให้ศาลเป็นผู้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือ วิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เองแต่ผู้เดียวจะเป็นการเหมาะสมกว่าหรือไม่ เพราะอำนาจในการออก คำสั่งในลักษณะที่เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นอำนาจของศาลอยู่แล้ว ทั้งศาลก็เปิด ทำการในส่วนของการออกหมายอาญาตลอด 24 ชั่วโมง อยู่แล้ว และแม้เจตนารมณ์ของกฎหมาย จะต้องการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ออกคำสั่งในกรณีเร่งด่วน แต่เมื่อพิจารณากระบวนการ ในการออกคำสั่งซึ่งกฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ชั้นผู้ใหญ่เป็นผู้ออกคำสั่ง ทั้งที่ในทางปฏิบัติ พนักงานเจ้าหน้าที่ประเภทนี้มีได้มีหน้าที่ในการเข้าไป ในสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว โดยหน้าที่ดังกล่าวเป็นของพนักงานเจ้าหน้าที่ในระดับ ธรรมดา และหากจะมีการออกคำสั่ง พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุก็ต้องมา ดำเนินการขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ออกคำสั่งให้ ซึ่งกรณีนี้ก็อาจจะเป็นการล่าช้าเช่นกัน

จากประเด็นปัญหาดังที่กล่าวมา กรณีจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ถึงความ เหมาะสมในการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว เพื่อหา แนวทางที่เหมาะสมในการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในส่วนนี้ว่าควรเป็นไปในรูปแบบ ใด

เมื่อพิจารณาบทบาทในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของเจ้าพนักงานกฎหมายของ มลรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว พบว่าบทบัญญัติ 209A การป้องกันการกระทำอัน มิชอบ (Chapter 209A Abuse Prevention) ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวของมลรัฐแมสซาชูเซตส์ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานกฎหมายมีอำนาจ ออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในลักษณะใด ๆ ได้ โดยอำนาจในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ทุกประเภทนั้นเป็นของศาลแต่เพียงผู้เดียว เจ้าพนักงานกฎหมายมีบทบาทเพียงเป็นผู้ดำเนินการ ส่ง (serve) สำเนาคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้แก่ผู้กระทำความรุนแรงที่คำสั่งออกมาเพื่อใช้บังคับ และดำเนินการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของศาลเท่านั้น

¹⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา

อย่างไรก็ตาม แม้เจ้าพนักงานกฎหมายจะไม่มีอำนาจในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ แต่ในกรณีของคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพประเภทคำสั่งฉุกเฉิน (Emergency Protection Order) นั้น เจ้าพนักงานกฎหมายมีบทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นการฉุกเฉินโดยจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างศาลและผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัวในการดำเนินการออกคำสั่ง

ในส่วนของคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉิน (Emergency Protection Order) ของมลรัฐแมสซาชูเซตส์ นี้ หมายถึง คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวที่ศาลออกให้ในกรณีที่ผู้ถูกระงับกำลังตกอยู่ในอันตรายจากการถูกระงับด้วยความรุนแรงอันจำเป็นที่จะต้องได้รับคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพอย่างทันทีทันใด แต่ช่วงเวลานั้นไม่อยู่ในช่วงเวลาที่ทำการของศาล เช่น เป็นเวลาหลังเวลาทำการของศาล วันหยุดราชการ หรือวันหยุดสุดสัปดาห์ เป็นต้น จึงจำเป็นจะต้องมีการออกคำสั่งในกรณีฉุกเฉินโดยผ่านระบบศาลในกรณีฉุกเฉิน (Emergency Judicial Response System) กล่าวคือ ดำเนินการติดต่อขอคำสั่งคุ้มครองจากผู้พิพากษาทางโทรศัพท์โดยดำเนินการที่สถานีตำรวจที่ใกล้ที่สุดด้วยความช่วยเหลือของเจ้าพนักงานกฎหมาย

สำหรับแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานกฎหมายในการดำเนินการให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นการฉุกเฉินนี้ ในกรณีที่ไม่ใช่เวลาทำการของศาลหรือกรณีที่คู่ความผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรง (Plaintiff) ได้รับความบาดเจ็บจนไม่สามารถมาศาลได้ และเจ้าพนักงานกฎหมายเห็นว่ามีความเป็นไปได้ว่าผู้ถูกระงับจะได้รับการกระทำรุนแรงอีกอย่างแน่นอนในเวลาอันใกล้และไม่สามารถรอเวลาให้ศาลเปิดทำการได้ก่อน เจ้าพนักงานกฎหมายจะต้องนำผู้ถูกระงับมาที่สถานีตำรวจและดำเนินการตามระบบศาลในกรณีฉุกเฉิน

ในส่วนของวิธีการดำเนินการตามระบบศาลในกรณีฉุกเฉินนั้น เจ้าพนักงานกฎหมายจะทำหน้าที่เป็นผู้ติดต่อกับผู้พิพากษาทางโทรศัพท์และอธิบายเหตุการณ์ให้ผู้พิพากษาฟัง โดยเบอร์โทรศัพท์ของผู้พิพากษาซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้พิพากษาทางโทรศัพท์ (On-Call Judge) นี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการแจ้งสถานีตำรวจแต่ละสถานีให้ทราบล่วงหน้าในแต่ละสัปดาห์ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะเป็นความลับ โดยในการสนทนากับผู้พิพากษา เจ้าพนักงานกฎหมายจะต้องบอกเล่าให้ผู้พิพากษาฟังถึงประวัติอาชญากรรมของผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวที่สามารถหาได้ด้วย หลังจากนั้นประมาณ 15 - 20 นาที ผู้พิพากษาจะติดต่อกลับมาเพื่อแจ้งการออกคำสั่ง โดยการที่ผู้พิพากษาจะออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉินให้ได้นี้ ผู้ถูกระงับจะต้องพิสูจน์ให้ผู้พิพากษาเห็นว่าผู้ถูกระงับตกอยู่ในอันตรายโดยฉับพลันอันจะเป็นเงื่อนไขที่จะทำให้ได้รับการออกคำสั่งคุ้มครอง และในการออกคำสั่ง ผู้พิพากษาอาจจะ

อนุญาตให้ไปพบเป็นการส่วนตัวเพื่อออกคำสั่งหรือจะมอบหมายให้ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้บันทึกคำสั่งของศาลในแบบฟอร์มคำสั่งศาลซึ่งจะมีอยู่ที่สถานีตำรวจอยู่แล้วก็ได้

คำสั่งของผู้พิพากษาในกรณีฉุกเฉินนี้จะมีเงื่อนไขในการสั่งให้จำเลยหยุดการกระทำรุนแรงหรือสั่งให้ออกไปจากบ้าน หรือให้กระทำตามวิธีการอื่น ๆ ที่เหมาะสมในการใช้คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบฟอร์มคำสั่งศาลต่าง ๆ นี้จะถูกส่งไปยังศาล ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ผู้กระทำความรุนแรง และสถานีตำรวจ

เมื่อศาลออกคำสั่งในกรณีฉุกเฉินให้แล้ว คำสั่งดังกล่าวจะมีผลถึงเพียงแค่เวลาปิดทำการของศาลในวันแรกที่เปิดทำการหลังจากมีการออกคำสั่ง ดังนั้น หากผู้ถูกกระทำต้องการให้คำสั่งคุ้มครองในกรณีฉุกเฉินดังกล่าวยังมีผลใช้บังคับแล้ว ผู้ถูกกระทำหรือตัวแทนในกรณีที่ถูกกระทำบาดเจ็บจนไม่สามารถมาศาลได้จะต้องมาศาลในวันแรกก่อนที่ศาลจะปิดทำการในวันนั้น ๆ เพื่อร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวหรือถาวรให้ใหม่ต่อไป

ในส่วนของประเทศนิวซีแลนด์นั้น เมื่อศึกษาถึงบทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจที่เกี่ยวข้องกับการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพแล้ว พบว่าบทบัญญัติแห่ง Domestic Violence Act 1995 ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวของประเทศนิวซีแลนด์ มิได้กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในลักษณะใด ๆ ได้ ทั้งยังไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจทำหน้าที่ในลักษณะที่เป็นสื่อกลางในการดำเนินการเพื่อออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉินดังเช่นกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเจ้าพนักงานตำรวจของประเทศนิวซีแลนด์มีหน้าที่เพียงดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ และดำเนินการส่งสำเนาคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้กับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว เพื่อให้ผู้กระทำความรุนแรงรับทราบและปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพดังกล่าวอย่างเคร่งครัด และหน้าที่บังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ในขณะนี้ประเทศนิวซีแลนด์ได้มีการตราพระราชบัญญัติที่มีชื่อว่า “Domestic Violence (Enhancing Safety) Bill” โดยร่างพระราชบัญญัตินี้ได้มีการวางบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม Domestic Violence Act 1995 ไว้หลายประการ ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมประการหนึ่งคือการให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉิน โดยเรียกคำสั่งที่ออกโดยเจ้าพนักงานตำรวจนี้ว่า “Police Safety Order” ซึ่งหมายถึง คำสั่งฉุกเฉินที่ออกโดยเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งมีผลตั้งแต่นายสิบเอก (sergeant) ขึ้นไป หรือโดยเจ้าพนักงานตำรวจที่เจ้าพนักงานตำรวจที่มียศตั้งแต่นายสิบเอกขึ้นไปมอบหมายให้ออกคำสั่ง โดยออกเพื่อจุดประสงค์

ในการคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และเจ้าพนักงานตำรวจต้องออกคำสั่งตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้

บทบัญญัติเกี่ยวกับ Police Safety Order ตามร่างพระราชบัญญัติ “Domestic Violence (Enhancing Safety) Bill” ได้กำหนดเงื่อนไขในการให้เจ้าพนักงานตำรวจจะออกคำสั่งไว้ กล่าวคือ ในการดำเนินการออกคำสั่งนั้น เจ้าพนักงานตำรวจอาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉินเพื่อใช้บังคับกับผู้กระทำความรุนแรงซึ่งมีหรือเคยมีความสัมพันธ์ในครอบครัวกับผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ในกรณีที่ปรากฏว่าเจ้าพนักงานตำรวจมิได้ทำการจับกุมผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวในความผิดที่ได้กระทำรุนแรงต่อผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และกรณีมีเหตุผลอันสมควรเชื่อได้ว่า มีความจำเป็นที่จะต้องออกคำสั่งเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยในการนี้เจ้าพนักงานตำรวจต้องคำนึงถึงเหตุในการพิจารณาเพื่อออกคำสั่ง

สำหรับการพิจารณาว่าจะออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉินเพื่อใช้บังคับกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือไม่นั้น เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ ต้องพิจารณาว่าในสถานการณ์นั้น ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีแนวโน้มที่จะกระทำรุนแรงต่อผู้ถูกระทำรวมทั้งบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่ในครอบครัวเดียวกันหรือไม่ และกรณีมีความเป็นไปได้หรือไม่ว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวจะกระทำรุนแรงต่อผู้ถูกระทำซ้ำอีก นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาถึงสวัสดิภาพของเด็กที่อยู่กับผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ความร้ายแรงของการกระทำรุนแรงอันเป็นเหตุให้ต้องออกคำสั่ง และสิ่งอื่น ๆ ที่เจ้าพนักงานตำรวจเห็นว่าเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉินนี้ เจ้าพนักงานตำรวจสามารถออกคำสั่งได้โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจะประสงค์ให้ออกคำสั่งคุ้มครองตนหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตาม เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องไม่ออกคำสั่งเพื่อบังคับใช้กับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นเด็ก

ส่วนลักษณะของการคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่เจ้าพนักงานตำรวจสามารถกำหนดไว้ในคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพฉุกเฉินได้มีหลายประการ ดังนี้

1) คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวย้ายออกไปจากที่ดินหรือบ้านที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอาศัยอยู่ ไม่ว่าจะผู้กระทำความรุนแรงจะมีสิทธิตามกฎหมายในการเป็นเจ้าของที่ดินหรือบ้านดังกล่าวก็ตาม

2) คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวต้องไม่กระทำการต่าง ๆ ต่อผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวและเด็กผู้เยาว์ที่อยู่กับผู้กระทำความรุนแรง เช่น ต้องไม่กระทำความรุนแรงทางกายหรือทางเพศ ช่มชู้ว่าจะกระทำความรุนแรงทางกายหรือทางเพศ ทำลายหรือช่มชู้ว่าจะทำลายทรัพย์สินของผู้กระทำความรุนแรงหรือเด็กผู้เยาว์ ชูขวัญหรือคุกคามต่อผู้กระทำความรุนแรงและเด็กผู้เยาว์ สนับสนุนให้บุคคลอื่นกระทำความรุนแรงต่อผู้กระทำความรุนแรงและเด็กผู้เยาว์ ติดตาม ฝ้าดู กีดกันหรือกีดขวางการเข้าออกในสถานที่ที่เป็นที่อยู่อาศัย สถานที่ทำธุรกิจหรือสถานที่ทำงาน รวมทั้งสถานศึกษาของผู้กระทำความรุนแรงหรือเด็กผู้เยาว์และสถานที่อื่น ๆ ซึ่งผู้กระทำความรุนแรงหรือเด็กผู้เยาว์มักจะไป ติดตามหรือเข้าไปพบผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือเด็กผู้เยาว์ในสถานที่ใด ๆ บุกรุกเข้าไปในที่ดินหรือสถานที่ที่ผู้กระทำความรุนแรงหรือเด็กผู้เยาว์อยู่ รวมทั้งการไม่ยอมออกไปจากสถานที่นั้น และทำการติดต่อกับผู้กระทำความรุนแรงหรือเด็กผู้เยาว์ ไม่ว่าจะผ่านทางใดก็ตาม ยกเว้นแต่ในกรณีฉุกเฉินอันจำเป็นต้องทำการติดต่อ

3) คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวส่งมอบอาวุธที่อยู่ในครอบครองหรือควบคุมของตน รวมทั้งใบอนุญาตเกี่ยวกับอาวุธปืนที่ถือครองอยู่ ต่อเจ้าพนักงานตำรวจ

4) คำสั่งให้ใบอนุญาตเกี่ยวกับอาวุธปืนที่ผู้กระทำความรุนแรงถือครองจะต้องถูกพักใช้ชั่วคราวในระหว่างที่คำสั่งมีผลบังคับใช้ และผู้กระทำความรุนแรงจะไม่ได้รับอนุญาตให้มีใบอนุญาตเกี่ยวกับอาวุธปืนใด ๆ

สำหรับระยะเวลาการมีผลบังคับใช้ของคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉินนั้น คำสั่งจะเริ่มมีผลบังคับใช้ในทันทีที่คำสั่งดังกล่าวถูกส่งให้แก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่คำสั่งออกมาใช้บังคับ และคำสั่งดังกล่าวจะมีผลบังคับใช้ตามระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ในคำสั่ง ทั้งนี้ ต้องไม่เกิน 5 วัน

เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉินแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจผู้ออกคำสั่งมีหน้าที่ต้องดำเนินการส่ง (serve) คำสั่งดังกล่าวให้แก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวซึ่งต้องถูกบังคับตามคำสั่งในทันทีที่สามารถกระทำได้ โดยถ้าคำสั่งมิได้ถูกส่งให้ผู้กระทำความรุนแรงภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ออกคำสั่งแล้ว คำสั่งดังกล่าวเป็นอันระงับไป และเจ้าพนักงานตำรวจต้องทำการอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉินให้แก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่คำสั่งออกมาใช้บังคับและผู้กระทำความรุนแรงใน

ครอบครัวทราบ เช่น อธิบายถึงวัตถุประสงค์ในการออกคำสั่ง ระยะเวลาบังคับใช้ เงื่อนไขที่คำสั่งกำหนด รวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้กระทำความรุนแรงกระทำการฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าว

เมื่อพิจารณาถึงบทบาทในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของพนักงานเจ้าหน้าที่ของแต่ละประเทศแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า แนวทางของประเทศสหรัฐอเมริกาในมลรัฐแมสซาชูเซตส์ ถือเป็นตัวอย่างที่ดีในแง่ของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในอันที่จะถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพโดยคำสั่งของศาลเท่านั้น เพราะบทบัญญัติหมวด 209A การป้องกันการกระทำอันมิชอบ (Chapter 209A Abuse Prevention) ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองการกระทำความรุนแรงในครอบครัวของมลรัฐแมสซาชูเซตส์ได้กำหนดให้ศาลแต่เพียงผู้เดียวเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพประเภทใดก็ตาม กล่าวคือ แม้เกิดกรณีมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอย่างทันด่วนที่ เช่น ตกอยู่ในอันตรายโดยฉับพลัน แต่ช่วงเวลานั้นไม่อยู่ในช่วงเวลาทำการของศาล กฎหมายของมลรัฐแมสซาชูเซตส์ก็กำหนดให้เป็นหน้าที่ของศาลแต่เพียงผู้เดียวที่จะออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉินในกรณีดังกล่าว โดยมีได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานกฎหมายในการออกคำสั่งดังกล่าวแต่อย่างใด โดยเจ้าพนักงานกฎหมายมีบทบาทเพียงเป็นสื่อกลางระหว่างศาลและผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในการดำเนินการให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉิน และบทบาทในการเป็นผู้ดำเนินการส่งสำเนาคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้แก่ผู้กระทำความรุนแรงและครอบครัว และดำเนินการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเท่านั้น

นอกจากนี้ กฎหมายของมลรัฐแมสซาชูเซตส์ก็ได้กำหนดรายละเอียดในการที่ศาลจะออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉินไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดให้มีผู้พิพากษาทางโทรศัพท์เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาเวรในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉิน โดยหากผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงต้องการให้มีการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของตนในกรณีเร่งด่วนแต่ศาลปิดทำการแล้ว เจ้าพนักงานกฎหมายก็จะทำหน้าที่ช่วยดำเนินการติดต่อกับผู้พิพากษาทางโทรศัพท์เพื่อขอให้ผู้พิพากษาออกคำสั่งโดยเจ้าพนักงานกฎหมายมีหน้าที่ในการบันทึกคำสั่งนั้นและดำเนินการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งนั้น นอกจากนี้ กฎหมายได้กำหนดระยะเวลาที่มีผลบังคับใช้ของคำสั่งไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดให้คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉินมีผลถึงเพียงแค่เวลาปิดทำการของศาลในวันแรกที่เปิดทำการหลังจากมีการออกคำสั่ง ซึ่งกรณีดังกล่าวทำให้เกิดความชัดเจนว่าบุคคลผู้รับคำสั่งจะไม่ต้องถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพจากคำสั่งที่มีได้ผ่านกระบวนการพิจารณาในศาลเป็นเวลานานเกินสมควร

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าแนวทางเกี่ยวกับบทบาทในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของมลรัฐแมสซาชูเซตส์นี้มีข้อดีในแง่ของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และไม่ทำให้ความศักดิ์สิทธิ์ของระบบกระบวนการยุติธรรมเสียไป เนื่องจากไม่มีการกำหนดให้เจ้าพนักงานกฎหมายเป็นผู้ดำเนินการออกคำสั่งแม้ในกรณีฉุกเฉิน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดการโต้แย้งถึงความไม่ชอบด้วยกฎหมายในการให้เจ้าพนักงานซึ่งเป็นฝ่ายปกครองออกคำสั่งดังกล่าว

ส่วนแนวทางการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของประเทศนิวซีแลนด์นั้น จะเห็นได้ว่า แม้กฎหมายของประเทศนิวซีแลนด์ คือ Domestic Violence Act 1995 จะมีได้กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในลักษณะใด ๆ ได้ ทั้งยังไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจทำหน้าที่ในลักษณะที่เป็นสื่อกลางในการดำเนินการเพื่อออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉินดังเช่นกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกาก็ตาม แต่เมื่อพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติที่มีชื่อว่า “Domestic Violence (Enhancing Safety) Bill” ของประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม Domestic Violence Act 1995 แล้ว จะเห็นได้ว่าร่างพระราชบัญญัตินี้มีการกำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจสามารถออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีฉุกเฉินได้ โดยเรียกว่า Police Safety Order โดยเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติได้กำหนดรายละเอียดที่ชัดเจนเกี่ยวกับการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยเจ้าพนักงานตำรวจไว้ โดยได้กำหนดเป็นหมวดเกี่ยวกับ Police Safety Order ไว้โดยเฉพาะ เพื่อให้ครอบคลุมถึงขั้นตอนและวิธีการอย่างละเอียด โดยเริ่มตั้งแต่ได้กำหนดตัวบุคคลที่มีอำนาจออกคำสั่งไว้โดยเฉพาะ กำหนดกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจจะดำเนินการออกคำสั่ง เงื่อนไขที่เจ้าพนักงานตำรวจต้องพิจารณาเมื่อจะออกคำสั่ง ลักษณะการคุ้มครองตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ เจ้าพนักงานตำรวจสามารถกำหนด กระบวนการที่เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องกระทำหลังจากออกคำสั่ง ระยะเวลาการมีผลบังคับใช้ของคำสั่ง เป็นต้น

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าแนวทางการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยเจ้าพนักงานตำรวจของประเทศนิวซีแลนด์ตามร่างพระราชบัญญัติที่จะประกาศใช้ในอนาคตอันใกล้นี้ แม้อาจจะถูกโต้แย้งเกี่ยวกับความเหมาะสมในการให้เจ้าพนักงานตำรวจออกคำสั่งมาใช้บังคับกับบุคคลก็ตาม แต่ร่างพระราชบัญญัติก็ได้กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวไว้ โดยให้มีการกำหนดรายละเอียดการออกคำสั่งที่ชัดเจนในหลายเรื่องและบังคับให้เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องกระทำตามรายละเอียดที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น กำหนดข้อพิจารณาต่าง ๆ หลายประการที่เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องคำนึงถึงเมื่อจะออกคำสั่ง ซึ่งถือเป็นการควบคุมดุลพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจได้ส่วนหนึ่ง หรือกำหนดระยะเวลาการมีผลบังคับใช้คำสั่งไว้อย่างชัดเจนว่าจะต้องไม่เกิน 5 วัน นับแต่เวลาที่คำสั่งถูกส่งให้แก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งทำให้เกิดความชัดเจนในอันที่

บุคคลผู้รับคำสั่งไม่ต้องถูกจำกัดสิทธิจากคำสั่งดังกล่าวเป็นเวลานานเกินสมควรจากคำสั่งที่ออกโดยบุคคลที่มีใช้ศาล เป็นต้น ซึ่งผลที่ตามมาคือทำให้เป็นผลดีในด้านที่สอดคล้องกับหลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กำหนดให้การจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนต้องมีกฎหมายรับรองและกำหนดรายละเอียดอย่างชัดเจน ซึ่งกรณีดังที่กล่าวมาจะมีผลให้สิทธิเสรีภาพของบุคคลผู้รับคำสั่งได้รับการกระทบกระเทือนอย่างน้อยที่สุด

จากการวิเคราะห์ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น ทำให้ผู้เขียนเห็นว่าแนวทางของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศนิวซีแลนด์ต่างก็มีข้อดีที่แตกต่างกันในแต่ละด้าน ซึ่งสมควรนำแนวทางของทั้งสองประเทศมาปรับใช้กับแนวทางการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในประเทศไทยในรูปแบบต่าง ๆ ในกรณีนี้ผู้เขียนจึงขอเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแนวทางเกี่ยวกับการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่อำนาจออกคำสั่งในกรณีนี้ไว้ 2 ประการ ดังนี้

1) แนวทางประการแรก คือ ผู้เขียนเห็นว่าอำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวควรจะเป็นอำนาจของศาลแต่ผู้เดียว พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ควรใช้อำนาจในการออกคำสั่งดังกล่าว เนื่องจากเป็นการไม่ควรที่จะให้เจ้าหน้าที่ทางฝ่ายบริหารใช้อำนาจในทางตุลาการได้เพราะจะถูกโต้แย้งเป็นอย่างมาก นอกจากนี้การให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่มากเกินไปก็เป็นการไม่ดี

ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาดังกล่าวและเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในอันที่จะไม่ถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพจากองค์กรที่มีใช้ศาล จึงเห็นควรให้ยกเลิกความในบทบัญญัติมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพื่อให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งได้แต่เพียงผู้เดียวตามมาตรา 11 แต่ควรแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 11 โดยเพิ่มเติมข้อความเป็นวรรคใหม่ว่า “ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว แต่เวลานั้นมิใช่เวลาทำการของศาลและกรณีมีอาจรอเวลาเปิดทำการของศาลได้ ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการฉุกเฉินได้ โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่ติดต่อกับผู้พิพากษาที่มีเวรในการปฏิบัติหน้าที่ออกคำสั่งเพื่อให้ผู้พิพากษาออกคำสั่งฉุกเฉินในกรณีดังกล่าวให้ ทั้งนี้ ให้คำสั่งฉุกเฉินมีผลใช้บังคับได้ถึงเวลาปิดทำการของศาลในวันแรกที่เปิดทำการหลังจากมีการออกคำสั่ง” ซึ่งแนวทางแก้ไขประการแรกนี้ เทียบเคียงจากแนวทางของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยให้ศาลต่าง ๆ จัดตั้งผู้พิพากษาเวรทำหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็น

การชั่วคราวในกรณีฉุกเฉิน ในลักษณะที่คล้ายคลึงกับการกำหนดผู้พิพากษาเวรที่หน้าที่ออกหมาย
อาญา

ผู้เขียนเห็นว่า แนวทางการแก้ไขในประการแรกที่ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งแต่
เพียงผู้เดียวนี้ จะทำให้บทบัญญัติเกี่ยวกับการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทา
ทุกข์เป็นการชั่วคราวมีความสอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล และทฤษฎี
กระบวนการยุติธรรม (Due Process Model)

2) แนวทางประการที่สอง คือ เมื่อพิจารณาจากเจตนารมณ์ของกฎหมายและ
ข้อดีต่าง ๆ ของการให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อ
บรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ
ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แล้ว จะพบว่า บทบัญญัตินี้จะทำให้เกิดผลดีในแง่ของ
การดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ
กระบวนการออกคำสั่งเพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำเป็นไปโดยง่ายและรวดเร็ว ไม่ต้องผ่านกระบวนการ
ศาลที่ยุ่งยากและมีขั้นตอนหลายอย่าง ผลคือผู้ถูกกระทำได้รับการคุ้มครองจากคำสั่งอย่าง
ทันที่ และช่วยให้ไม่เกิดอันตรายจากการที่อาจถูกกระทำรุนแรงซ้ำได้ อันจะเป็นการ
บรรเทาปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงเห็นควรให้คงบทบัญญัติ
มาตรา 10 นี้ต่อไป แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 10 และระเบียบกระทรวงการพัฒนาศังคม
และความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง
ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 แล้ว จะเห็นได้ว่า กฎหมาย
กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางวิธีปฏิบัติในการออกคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้อย่าง
กว้าง ๆ โดยไม่ได้ลงรายละเอียดไว้อย่างชัดเจน เช่น เหตุที่จะขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่ง
หรือแนวทางที่พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาเพื่อจะออกคำสั่งนั้น กฎหมายกำหนดเพียงว่า
พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกคำสั่งให้ก็ต่อเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้อง
คุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลที่อาศัยอยู่ในครอบครัว
เดียวกัน¹⁵ หรือระยะเวลาการมีผลบังคับใช้ของคำสั่งก็ไม่แน่นอน เป็นต้น

¹⁵ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาศังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และ
วิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
พ.ศ. 2551 ข้อ 10

ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาจากการถูกโต้แย้งเกี่ยวกับความชอบธรรมในการให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ออกคำสั่ง และป้องกันมิให้เกิดปัญหาการตีความกฎหมาย จึงควรแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัตินี้ โดยให้เพิ่มข้อความว่า “ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว แต่เวลานั้นมิใช่เวลาทำการของศาล และกรณีมีเวลาเปิดทำการของศาลได้” ไว้ในตอนต้นของมาตรา 10 วรรคหนึ่ง ก่อนหน้าข้อความว่า “ในการดำเนินการตามมาตรา 8 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่...” ซึ่งการเพิ่มเติมดังกล่าว จะมีผลเป็นการจำกัดขอบเขตในการออกคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้แคบลงเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถออกคำสั่งได้ในกรณีที่เร่งด่วนและศาลปิดทำการแล้วเท่านั้น

นอกจากนี้ ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 หมวด 3 ว่าด้วยการออกคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราวและวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ โดยกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการออกคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นกว่าเดิม โดยอาศัยเทียบเคียงกับบทบัญญัติ Police Safety Order ตามร่างพระราชบัญญัติ Domestic Violence (Enhancing Safety) Bill ของประเทศนิวซีแลนด์โดยอนุโลม

ผู้เขียนเห็นว่า แนวทางการแก้ไขในประการที่สองนี้ จะทำให้บทบัญญัติเกี่ยวกับการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวของพนักงานเจ้าหน้าที่มีความสอดคล้องกับหลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กำหนดให้การจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนต้องมีกฎหมายรับรองและกำหนดรายละเอียดอย่างชัดเจน อันจะทำให้สิทธิเสรีภาพของบุคคลผู้รับคำสั่งได้รับการกระทบกระเทือนอย่างน้อยที่สุด

4.3.2 วิเคราะห์แนวทางปฏิบัติในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10 ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ โดยกฎหมายกำหนดว่า เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ออกคำสั่งดังกล่าวแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งมีหน้าที่ต้องเสนอมาตรการหรือวิธีการดังกล่าวต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาให้ความเห็นชอบกับมาตรการหรือวิธีการดังกล่าว ภายใน 48 ชั่วโมง

นับแต่วันออกคำสั่ง โดยหากศาลเห็นชอบกับคำสั่งดังกล่าว คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวที่ศาลเห็นชอบนี้จะมีผลต่อไป แต่หากศาลพิจารณาแล้วไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งดังกล่าวนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือมีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปอันศาลเห็นว่าคำสั่งนั้นควรต้องมีการเปลี่ยนแปลง ศาลจะทำการไต่สวนเพื่อมีคำสั่งโดยพลัน ซึ่งในกรณีนี้ศาลมีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้

จากการศึกษาบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และรายละเอียดในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวของพนักงานเจ้าหน้าที่ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้พบประเด็นปัญหาประการหนึ่งว่า ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ได้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการ และได้นำมาตรการหรือวิธีการดังกล่าวเสนอต่อศาล จนกระทั่งศาลได้ให้ความเห็นชอบอย่างใดอย่างหนึ่งกับคำสั่งดังกล่าวไปแล้ว หากต่อมาเกิดเหตุการณ์หรือพบพฤติการณ์ที่ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่อาจต้องออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ขึ้นใหม่ เช่น พบว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีพฤติการณ์อื่นใดอันควรต้องมีการกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำในประการอื่นเพิ่มเติมขึ้นมาอีก หรือพนักงานเจ้าหน้าที่กระทำหน้าที่บกพร่องโดยหลงลืมที่จะกำหนดมาตรการหรือวิธีการข้อใดที่ควรต้องมีในคำสั่งไป เป็นต้น เช่นนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งจะสามารถกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ในประการอื่นเพิ่มเติมไปในคำสั่งที่ได้ออกไว้แล้ว หรือต้องให้เป็นอำนาจของศาลที่จะออกคำสั่งเพิ่มเติมได้เพราะถือว่าขั้นตอนในช่วงเวลาที่ศาลได้ให้ความเห็นชอบกับคำสั่งไปแล้วนั้น ได้ล่วงเลยเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีอำนาจในการออกคำสั่งแล้ว

ในประเด็นดังกล่าวนี้ ได้มีการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนศาลเพื่อเตรียมการใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ในหลายครั้ง โดยที่ประชุมได้ให้ความเห็นในเรื่องนี้เป็น 2 ความเห็น กล่าวคือ ความเห็นแรก เห็นว่า ควรให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ในคราวแรกเป็นผู้ออกคำสั่งเพิ่มเติมได้เลย โดยฝ่ายนี้ให้เหตุผลว่า การต้องรอให้ศาลออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการให้ใหม่นั้น เป็นการล่าช้าและไม่ทัน่วงที่ต่อการใช้ความคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น หากให้พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดมาตรการหรือวิธีการเพิ่มเติมไปในคำสั่งเดิมได้เลย จะทำให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการคุ้มครองอย่างทัน่วงที่ อันเกิดประโยชน์ต่อความปลอดภัยของผู้ถูกกระทำ

ส่วนฝ่ายที่สองได้ให้ความเห็นว่า โดยปกติแล้ว การออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเพื่อใช้บังคับกับบุคคลใด ๆ ควรจะเป็นอำนาจของศาลเป็นผู้ออก การให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งดังกล่าวได้นั้นจึงถือเป็น การให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารใช้อำนาจกึ่งตุลาการได้ซึ่งเป็นการไม่เหมาะสม แต่ที่กฎหมายกำหนดเช่นนี้เนื่องด้วยเจตนารมณ์ที่ต้องการให้เกิดผลดีในแง่ของการดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะกระบวนการในการออกคำสั่งโดยพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินไปได้โดยง่ายและรวดเร็ว ไม่ต้องผ่านกระบวนการศาลที่ยุ่งยากและมีขั้นตอนหลายอย่าง ดังนั้น จึงควรให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการได้เพียงครั้งเดียว เพื่อไม่ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารใช้อำนาจทางตุลาการอันจะเป็นการกระทบสิทธิเสรีภาพของบุคคลได้มากเกินไป นอกจากนี้ การให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ให้สามารถออกคำสั่งได้หลายครั้ง อาจทำให้เกิดการใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางมิชอบเพื่อกลั่นแกล้งประชาชนได้

เมื่อได้ทำการวิเคราะห์ความคิดเห็นของแต่ละฝ่ายแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่า ในแง่ของความเหมาะสมในการให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวตามที่ได้วิเคราะห์ไปในข้อ 4.3.1 และเมื่อพิจารณาจากหลักการและเหตุผลของบทบัญญัติมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัตินี้แล้ว พบว่า การที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวได้นั้น กฎหมายมีเจตนารมณ์ที่ต้องการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจนี้เพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในกรณีที่เกิดความจำเป็นเร่งด่วนและฉุกเฉินที่จะต้องให้การคุ้มครองผู้ถูกระทำ จนไม่อาจรอกระบวนการการออกคำสั่งโดยศาลได้ ดังนั้น จึงให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งเพื่อใช้บังคับไปก่อน แล้วจึงให้พนักงานเจ้าหน้าที่นำคำสั่งนั้นมาให้ศาลพิจารณาให้ความเห็นชอบในภายหลังได้ แต่หากพฤติการณ์ในเวลาทีออกคำสั่งมิได้มีลักษณะที่เป็นการจำเป็นเร่งด่วนและฉุกเฉิน กรณีก็ควรให้เป็นอำนาจของศาลในการออกคำสั่งดังกล่าว ดังนั้น การที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวในกรณีฉุกเฉินไปแล้วได้ดำเนินการให้ศาลพิจารณาให้ความเห็นชอบกับคำสั่งนั้นไปแล้ว กรณีจึงไม่ถือว่าเป็นความจำเป็นเร่งด่วนฉุกเฉินจนไม่อาจรอกระบวนการทางศาลได้ ดังนั้น หากพนักงานเจ้าหน้าที่พบเหตุที่ต้องกำหนดมาตรการหรือวิธีการในคำสั่งเพิ่มเติมในภายหลัง พนักงานเจ้าหน้าที่ควรต้องดำเนินการให้ศาลเป็นผู้ออกมาตรการหรือวิธีการที่เพิ่มเติมขึ้นเอง

นอกจากนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า กรณีไม่ควรให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการสำหรับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นคราวหนึ่ง

อย่างพร่ำเพรื่อ เพราะจะเป็นการกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากเกินไป โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ควรมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวตามที่บัญญัติมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัตินี้ให้อำนาจไว้เพียงในช่วงระยะเวลาเดียวเท่านั้น คือก่อนที่จะเสนอมาตรการหรือวิธีการดังกล่าวเพื่อให้ศาลเห็นชอบ ดังนั้น หากพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ออกคำสั่งและเสนอมาตรการหรือวิธีการตามคำสั่งดังกล่าวให้ศาลพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว หากมีเหตุอื่นใดที่ต้องกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพิ่มเติมไปในคำสั่งเดิม ก็ควรให้เป็นหน้าที่ของศาลในการดำเนินการออกมาตรการหรือวิธีการดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม แนวทางที่ได้เสนอแนะมาข้างต้น เป็นแนวทางที่ใช้สำหรับการออกคำสั่งเพิ่มเติมในกรณีที่เป็นการออกคำสั่งสำหรับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวกรณีเดียวกับการกระทำความรุนแรงในครั้งก่อนที่ได้ออกคำสั่งไปแล้ว เช่น กรณีที่ต้องออกคำสั่งเพิ่มเติมเนื่องจากพนักงานเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่ปกพร่อง โดยหลงลืมที่จะออกคำสั่งบางประการไป เป็นต้น แต่ในกรณีที่เกิดความรุนแรงในครอบครัวกรณีใหม่ขึ้นมา เช่น มีการทำร้ายร่างกายระหว่างคู่สมรสเกิดขึ้นอีกหลังจากพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ออกคำสั่งในคราวแรกไปแล้ว กรณีเช่นนี้พนักงานเจ้าหน้าที่ก็สามารถใช้อำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวสำหรับคุ้มครองผู้ถูกกระทำจากการกระทำความรุนแรงในครอบครัวกรณีนี้ได้เอง โดยไม่ต้องขอให้ศาลออกให้ เพราะถือว่าเป็นการออกคำสั่งในกรณีจำเป็นเร่งด่วนและฉุกเฉินเพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัวใหม่

ผู้เขียนเห็นว่า หากแนวทางในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวเพิ่มเติมเป็นไปตามแนวทางที่ผู้เขียนเสนอแนะมานี้ จะทำให้เกิดผลในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมิให้ต้องถูกจำกัดโดยคำสั่งของบุคคลที่มีใช้ศาลมากเกินไป และเป็นแนวทางที่ช่วยรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของอำนาจตุลาการของศาล

4.3.3 วิเคราะห์แนวทางปฏิบัติในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวในกรณีที่การกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นหลายท้องที่เกี่ยวข้งกันหรือต่อเนื่องกัน

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10 ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ โดยเมื่อพิจารณาระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน

และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 แล้ว พบว่ากฎหมายได้กำหนดตัวบุคคลที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่จะมีอำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวไว้ ได้แก่ เจ้าพนักงานตำรวจผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานีตำรวจขึ้นไป นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ และพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด¹⁶ ซึ่งหากการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นในท้องที่ใด พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่มีเขตอำนาจในท้องที่นั้น ๆ ก็จะเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งเพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในท้องที่นั้น ๆ ได้ เช่น หากการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเกิดในอำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดสระบุรี หรือพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสระบุรี คนหนึ่งคนใดจะเป็นผู้มีอำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวสำหรับการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นนั้นได้

จากการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับตัวบุคคลซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ผู้มีอำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวในท้องที่หนึ่ง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้พบประเด็นปัญหาประการหนึ่งว่า ในกรณีที่การกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นในหลายท้องที่ที่เกี่ยวข้องกันหรือต่อเนื่องกัน เช่น สามีทำร้ายร่างกายภรรยาในท้องที่หนึ่ง แล้วภรรยาหลบหนีไปอีกท้องที่หนึ่งโดยสามีได้ติดตามไปทำร้ายร่างกายภรรยาต่อในทันทีต่อเนื่องกัน หรือกรณีสามีทำร้ายร่างกายภรรยาในท้องที่หนึ่ง หลังจากนั้นได้ข่มขืนกระทำชำเราภรรยาในอีกท้องที่หนึ่ง หรือการทำร้ายร่างกายระหว่างสามีภรรยาเกิดขึ้นบนรถไฟในระหว่างเดินทางจากจังหวัดหนึ่งไปยังอีกจังหวัดหนึ่ง เป็นต้น พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในท้องที่ใดจะเป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวสำหรับการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวคราวหนึ่ง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นหลายท้องที่ที่เกี่ยวข้องกันหรือต่อเนื่องกัน

¹⁶ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 7

ดังนั้น กรณีจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาเพื่อวางหลักเกณฑ์การกำหนดตัวบุคคลที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่จะทำหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวสำหรับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในหลายท้องที่ที่เกี่ยวข้องกันหรือต่อเนื่องกัน เนื่องจากหากมิได้มีหลักเกณฑ์ที่แน่ชัดว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในท้องที่ใดที่จะเป็นผู้มีหน้าที่ออกคำสั่งในกรณีที่เกิดความรุนแรงในครอบครัวเกิดในหลายท้องที่นั้น อาจทำให้เกิดกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ในแต่ละท้องที่อาจโต้แย้งและปะยายเบี่ยงไม่ยอมออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวให้ตามที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ โดยอาจอ้างว่ามีเจ้าหน้าที่ของตนแต่เป็นหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ในท้องที่อื่น

จากการพิจารณาจะเห็นได้ว่า การพิจารณาเพื่อกำหนดตัวบุคคลที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่จะมีหน้าที่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวสำหรับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในหลายท้องที่ที่เกี่ยวข้องกันหรือต่อเนื่องกันนั้น มีลักษณะคล้ายคลึงกับการกำหนดตัวบุคคลซึ่งจะทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบซึ่งจะมีอำนาจสรุปสำนวนและทำความเห็นควรส่งฟ้องหรือส่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมกับสำนวนเพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณาในกรณีที่ความผิดเกิดขึ้นหลายท้องที่ที่เกี่ยวข้องกันหรือต่อเนื่องกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 19^{*} ดังนั้น การศึกษาถึงหลักเกณฑ์ในการกำหนดตัวบุคคลซึ่งจะทำหน้าที่เป็น

* ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 19 บัญญัติว่า “ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) เป็นการไม่แน่ว่าการกระทำผิดอาญาได้กระทำในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่
 - (2) เมื่อความผิดส่วนหนึ่งกระทำในท้องที่หนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งในอีกท้องที่หนึ่ง
 - (3) เมื่อความผิดนั้นเป็นความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป
 - (4) เมื่อเป็นความผิดซึ่งมีหลายกรรม กระทำลงในท้องที่ต่างๆ กัน
 - (5) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้ต้องหากำลังเดินทาง
 - (6) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้เสียหายกำลังเดินทาง
- พนักงานสอบสวนในท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้
ในกรณีข้างต้นพนักงานสอบสวนต่อไปนี้ เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวน
- (ก) ถ้าจับผู้ต้องหาได้แล้ว คือพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่จับได้อยู่ในเขตอำนาจ

พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงมีความจำเป็นใน อันที่จะนำมาปรับใช้ในการพิจารณาเพื่อกำหนดตัวบุคคลที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบ ได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่จะทำหน้าที่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการ หรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวสำหรับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นใน หลายท้องที่เกี่ยวเนื่องกันหรือต่อเนื่องกัน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว พ.ศ. 2550 ซึ่งจะทำให้เกิดผลในอันที่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่า พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่มีหน้าที่จะไม่สามารถโต้แย้งและป้ายเปียงไม่ยอม ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวตามที่ผู้ถูกกระทำด้วย ความรุนแรงในครอบครัวร้องขอได้ ซึ่งกรณีดังกล่าวจะทำให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัวจะได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

สำหรับหลักเกณฑ์ในการกำหนดตัวบุคคลซึ่งจะทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบในกรณีที่มีความผิดเกิดขึ้นหลายท้องที่เกี่ยวเนื่องกันหรือต่อเนื่องกันตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 19 นั้น กฎหมายกำหนดว่า ในกรณีที่ความผิดเกิดขึ้น หลายท้องที่เกี่ยวเนื่องกันหรือต่อเนื่องกัน อันได้แก่ กรณีที่เป็นการไม่แน่ว่าการกระทำผิดอาญาได้ กระทำในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่ เช่น พบอวัยวะของศพถูกทิ้งอยู่ในท้องที่ต่าง ๆ หลาย ท้องที่ กรณีที่ความผิดส่วนหนึ่งกระทำในท้องที่หนึ่งแต่อีกส่วนหนึ่งในอีกท้องที่หนึ่ง เช่น ฉีดสารพิษ ให้ผู้ตายในท้องที่หนึ่งแล้วแสวงทำตัวเป็นพลเมืองดีพาผู้ตายไปส่งโรงพยาบาลในอีกท้องที่หนึ่ง ครั้นเห็นผู้ตายทำท่าจะฟื้นคืนสติ จึงฉีดสารพิษเพิ่มขึ้นในอีกท้องที่หนึ่ง กรณีที่ความผิดนั้นเป็น ความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป เช่น ความผิดฐาน มีอาวุธปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตแล้วพาอาวุธปืนนั้นไปในท้องที่ต่าง ๆ หลายท้องที่ กรณีที่เป็นความผิดหลายกรรมและได้กระทำลงในท้องที่ต่าง ๆ กัน เช่น คินเกิดเหตุ จำเลยลัก รถจักรยานยนต์ในท้องที่หนึ่ง แล้วขับรถจักรยานยนต์คันดังกล่าวไปชิงทรัพย์ในอีกท้องที่หนึ่ง หลังจากนั้นได้ใช้อาวุธปืนยิงต่อสู้ขัดขวางและพยายามฆ่าเจ้าพนักงานตำรวจท้องที่ที่ตั้งด่านสกัด จับจำเลยในอีกท้องที่หนึ่ง กรณีความผิดเกิดขึ้นขณะผู้ต้องหากำลังเดินทาง เช่น ขนยาเสพติดให้ โทษขึ้นรถเดินทางจากจังหวัดเชียงใหม่มากรุงเทพมหานคร กรณีความผิดเกิดขึ้นขณะผู้เสียหาย กำลังเดินทาง เช่น ผู้เสียหายเป็นหญิงโดยสารมาในตู้นอนของรถไฟ ระหว่างที่รถไฟแล่นอยู่

(ข) ถ้าจับผู้ต้องหาไม่ได้ คือพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่พบการกระทำผิดก่อนอยู่ใน เขตอำนาจ”

ผู้ต้องหาได้ข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหาย แล้วถือโอกาสลักเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไปด้วย¹⁷ เมื่อความผิดเกิดขึ้นหลายท้องที่เกี่ยวข้อกันหรือต่อเนื่องกันดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น กฎหมายได้กำหนดตัวพนักงานสอบสวนที่จะทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบซึ่งจะมีอำนาจสรุปสำนวนและทำความเข้าใจควรถังฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมกับสำนวนเพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณาไว้ ดังนี้

- 1) พนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่จับผู้ต้องหาได้อยู่ในเขตอำนาจ ในกรณีที่จับผู้ต้องหาได้แล้ว
- 2) พนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่พบการกระทำผิดก่อนอยู่ในเขตอำนาจ ในกรณียังจับผู้ต้องหาไม่ได้

อย่างไรก็ตาม ถ้าหากก่อนจับตัวผู้ต้องหาได้ มีพนักงานสอบสวนในท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องพบการกระทำผิดก่อน เช่น พบศพผู้ตายในท้องที่ของตน หรือมีผู้เสียหายไปร้องทุกข์หรือกล่าวโทษไว้ กรณีเช่นนี้ พนักงานสอบสวนที่พบการกระทำผิดก่อนย่อมเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบอยู่ก่อนแล้ว และเมื่อพนักงานสอบสวนในท้องที่ดังกล่าวได้เริ่มทำการสอบสวนตลอดมาตั้งแต่ยังติดตามจับกุมจำเลยไม่ได้ แม้ภายหลังจะติดตามจับกุมจำเลยได้ในท้องที่อื่นก็ตาม ก็หาผลทำให้พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่พบการกระทำผิดก่อนและได้ทำการสอบสวนไปแล้วหลุดพ้นจากการเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบไปไม่¹⁸

จากการศึกษาถึงหลักเกณฑ์ในการกำหนดตัวบุคคลซึ่งจะทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังที่ได้กล่าวมา สามารถนำมาปรับใช้กับการพิจารณาเพื่อกำหนดตัวบุคคลที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่จะมีหน้าที่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวสำหรับการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในหลายท้องที่เกี่ยวข้อกันหรือต่อเนื่องกันได้ โดยเทียบเคียงการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในหลายท้องที่เกี่ยวข้อกันหรือต่อเนื่องกันว่ามีลักษณะเป็นการกระทำผิดที่เกิดขึ้นหลายท้องที่เกี่ยวข้อกัน

¹⁷ ธานีศ เกศวพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 ภาค 1-2 (มาตรา 2-157), พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: หจก.พลสยามพริ้นต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2551), หน้า 147-163.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 166.

หรือต่อเนื่องกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 19 ดังนั้น เมื่อพิจารณาแล้ว ทำให้พบหลักเกณฑ์ในการกำหนดตัวบุคคลที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่จะมีหน้าที่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวสำหรับการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในหลายท้องที่ เกี่ยวข้องกันหรือต่อเนื่องกัน กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวถูกจับกุมและอยู่ในความควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว หากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอให้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวหรือพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรออกคำสั่งเอง พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในท้องที่ได้จับกุมและควบคุมตัวผู้กระทำความรุนแรงไว้จะเป็นผู้มีหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวเพื่อใช้บังคับแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ส่วนกรณีที่ยังมิได้มีการจับกุมผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยอาจเกิดจากเหตุต่าง ๆ เช่น ผู้กระทำความรุนแรงหลบหนีการจับกุม หรือมิได้ทำการจับกุมผู้กระทำความรุนแรง เป็นต้น หากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอให้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวไว้ก่อนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรออกคำสั่งเอง พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่มีเขตอำนาจในท้องที่ที่พบการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวก่อนจะเป็นผู้มีหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวเพื่อใช้บังคับแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งในกรณีนี้ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ต้องดำเนินการนำตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ถูกคำสั่งบังคับมาจับกุมและปฏิบัติตามคำสั่งต่อไป และเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่มีเขตอำนาจในท้องที่ที่พบการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวก่อนได้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวไปแล้ว หากต่อมาปรากฏว่าได้มีการจับกุมผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ในท้องที่อื่นก็ตาม ก็หา มีผลทำให้คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวที่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่มีเขตอำนาจในท้องที่ที่พบการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวก่อนได้ออกไปแล้วเสียเปล่าหรือสิ้นสภาพไปไม่

จากการวิเคราะห์ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงสามารถสรุปได้ว่า การกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในหลายท้องที่ที่เกี่ยวข้องกันหรือต่อเนื่องกันมีลักษณะเป็นการกระทำ ความผิดที่เกิดขึ้นหลายท้องที่ที่เกี่ยวข้องกันหรือต่อเนื่องกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 19 ดังนั้น การกำหนดตัวบุคคลที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่จะมีหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวสำหรับกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในหลายท้องที่เกี่ยวเนื่องกันหรือต่อเนื่องกันนั้น สามารถนำหลักเกณฑ์การกำหนดตัวบุคคลซึ่งจะทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 19 มาปรับใช้ได้โดยอนุโลม

4.3.4 วิเคราะห์มาตรการในการควบคุมการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว

นอกจากในแง่ของความเหมาะสมในการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว และแนวทางปฏิบัติในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวในประการต่าง ๆ ดังที่ได้วิเคราะห์ไปข้างต้นแล้วนั้น เมื่อวิเคราะห์ถึงลักษณะของคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวที่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่จะออกนั้น จะเห็นได้ว่า กฎหมายให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งสามารถมีดุลพินิจที่จะออกคำสั่งใด ๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ตามวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมแล้วแต่กรณี โดยกฎหมายได้กำหนดตัวอย่างของคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวที่พนักงานเจ้าหน้าที่อาจออกไว้ เช่น คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว คำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัว คำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว หรือคำสั่งกำหนดวิธีการดูแลบุตร เป็นต้น นอกจากนี้ กฎหมายยังให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งให้สามารถใช้ดุลพินิจออกคำสั่งได้แม้ว่าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจะไม่ได้ร้องขอให้ออกคำสั่ง หรือไม่ต้องการให้ออกคำสั่งมาคุ้มครองตนก็ตาม

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าผลที่ตามมาจากลักษณะของการออกคำสั่งดังที่ได้กล่าวมานี้ จะทำให้คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวที่พนักงานเจ้าหน้าที่ออกมาเพื่อใช้บังคับกับบุคคลที่คำสั่งกำหนดไว้ นั้น มีลักษณะที่ทำให้เกิดการกระทบสิทธิเสรีภาพของบุคคลในครอบครัวที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ บางคำสั่งยังมีลักษณะที่จำกัดสิทธิเสรีภาพอย่างมาก เช่น คำสั่งห้ามเข้าในที่พำนัก เป็นต้น ดังนั้น คำสั่งดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นการ

จำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วผู้ที่สามารถออกคำสั่งในลักษณะนี้ได้ควรจะเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในส่วนของอำนาจตุลาการ ซึ่งในที่นี้คือศาล แต่บทบัญญัตินี้กลับให้อำนาจฝ่ายบริหารคือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เป็นผู้มีอำนาจในการออกคำสั่งในลักษณะที่คล้ายกับศาลออก ด้วยเหตุผลในทางเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างทันด่วนที่ อันจะเป็นการบรรเทาปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ

การให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวนี้ จึงถือเป็นการให้ฝ่ายบริหารใช้อำนาจกึ่งตุลาการในการออกคำสั่งที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลผู้รับคำสั่ง แต่ในขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายแล้วจะเห็นได้ว่า กฎหมายได้กำหนดมาตรการในการควบคุมการออกคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ 2 ประการ ประการแรก คือ การกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องเสนอมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาให้ความเห็นชอบกับมาตรการหรือวิธีการดังกล่าว ภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่วันออกคำสั่งดังกล่าว โดยหากศาลเห็นชอบกับคำสั่งดังกล่าว คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวที่ศาลเห็นชอบนี้จะมีผลต่อไป¹⁹ แต่หากศาลพิจารณาแล้วไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งดังกล่าวนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ศาลมีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้²⁰ และประการที่สอง คือ การกำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวของพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถยื่นอุทธรณ์คำสั่งเป็นหนังสือขอให้ศาลทบทวนคำสั่งได้ภายใน 30 วัน นับแต่ทราบคำสั่ง²¹

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า มาตรการในการควบคุมการออกคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ ทั้งมาตรการการเสนอคำสั่งให้ศาลพิจารณาให้ความเห็นชอบและมาตรการการอุทธรณ์คำสั่งต่อศาล ล้วนแต่เป็นมาตรการในการควบคุมการออกคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่

¹⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10 วรรคสอง

²⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10 วรรคสาม

²¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10 วรรคสี่

ในขั้นตอนภายหลังจากที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ออกคำสั่งไปแล้วเท่านั้น แต่กฎหมายมิได้กำหนดมาตรการในการควบคุมการออกคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ในขั้นตอนก่อนที่คำสั่งจะออกมาให้มีใช้บังคับ ทั้งที่ความเป็นจริงแล้ว การควบคุมการออกคำสั่งในขั้นตอนก่อนออกคำสั่งถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญอันควรได้รับการควบคุมดูแลเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ในขณะที่เดียวกัน การควบคุมการออกคำสั่งในขั้นตอนก่อนออกคำสั่งยังเป็นการป้องกันมิให้พนักงานเจ้าหน้าที่กระทำการออกคำสั่งโดยพลการในทางที่มีชอบอันทำให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างร้ายแรงได้

จากประเด็นปัญหาดังที่กล่าวมา กรณีจึงจำเป็นต้องมีมาตรการในการควบคุมการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวของพนักงานเจ้าหน้าที่ในขั้นตอนก่อนออกคำสั่ง อันจะเป็นแนวทางเพื่อให้เกิดความชอบธรรมในการออกคำสั่งและเพื่อมิให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจถึงตุลาการที่ตนมีอยู่ในทางที่มีชอบ อันจะเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้รับคำสั่งไม่ให้ถูกระทบกระทบจากการต้องปฏิบัติตามคำสั่งที่มีชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย

จากการพิจารณาจะเห็นได้ว่า การที่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว โดยกำหนดเงื่อนไขเพื่อใช้บังคับกับผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนั้น มีลักษณะคล้ายคลึงกับการออก “คำสั่งทางปกครอง” ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 มาตรา 5^{*} เพราะคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวมีลักษณะที่เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลผู้รับคำสั่ง ในอันที่จะก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระวัง หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลผู้รับคำสั่ง เป็นการชั่วคราว ดังนั้น การศึกษาถึงวิธีการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทาง

* พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 5 บัญญัติว่า “คำสั่งทางปกครอง หมายความว่า การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระวัง หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎ”

ปกครองจึงมีความจำเป็นในอันที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในคำสั่งทางปกครองในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมทางปกครองของฝ่ายปกครองอย่างหนึ่ง และเพื่อสามารถนำมาปรับใช้ในการควบคุมการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในขั้นตอนก่อนออกคำสั่ง ซึ่งจะทำให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้รับคำสั่งต่อไป

4.3.4.1 วิธีการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครอง

ในแง่ที่หลักความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้น หลักดังกล่าวเรียกร้องให้มีการควบคุมคำสั่งทางปกครองให้ชอบด้วยกฎหมาย หลักความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองเป็นจริงขึ้นมาได้ในทางปฏิบัติก็ต่อเมื่อมีวิธีการในการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครอง ซึ่งในที่นี้จะได้พิจารณาถึงวิธีการในการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครอง ซึ่งวิธีการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองอาจแยกพิจารณาได้เป็น 2 ขั้นตอนคือก่อนออกคำสั่งทางปกครองและภายหลังออกคำสั่งทางปกครอง

ก) ก่อนออกคำสั่งทางปกครอง

การควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองก่อนออกคำสั่งทางปกครองเริ่มตั้งแต่การที่ฝ่ายปกครองคิด ตระเตรียม เรื่อยไปจนถึงมีคำสั่งทางปกครองเพื่อให้คำสั่งทางปกครองชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนั้น การควบคุมก่อนออกนี้ ยังรวมถึงการพิจารณาถึงความเหมาะสมของคำสั่งทางปกครองอีกด้วย ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเกิดแนวคิดเรื่องกระบวนการในการออกคำสั่งทางปกครองขึ้น เพื่อป้องกันมิให้คำสั่งทางปกครองไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เหมาะสม สำหรับวิธีการในการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองก่อนออกคำสั่งทางปกครองอาจแบ่งได้ 3 กระบวนการ

1. การสร้างองค์กรณีที่มีหน้าที่ในการให้ความเห็นเบื้องต้นทั้งความชอบด้วยกฎหมายและความเหมาะสมก่อนที่ฝ่ายปกครองจะออกคำสั่งทางปกครอง ในปัจจุบันองค์กรเหล่านี้ ได้แก่ คณะกรรมการกฤษฎีกาในส่วนของกรมการร่างกฎหมายซึ่งทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของฝ่ายปกครอง

2. การให้ประชาชนควบคุมโดยให้มีส่วนร่วมก่อนออกคำสั่งทางปกครอง ทั้งนี้ เพื่อให้โอกาสประชาชนที่จะถูกระทบจากการออกคำสั่งทางปกครองมีสิทธิในการป้องกันส่วนได้เสียของตนเองได้ สำหรับรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ วิธีการโต้แย้งการปรึกษาหารือ การไต่สวนสาธารณะ

3. การเปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้และเข้าถึงเอกสารราชการ และการให้เหตุผลในคำสั่งทางปกครอง ซึ่งเป็นการทำให้ความลับของราชการคลายความศักดิ์สิทธิ์ลดลง และการที่บังคับให้ฝ่ายปกครองให้เหตุผลในคำสั่งทางปกครองเป็นหลักประกันที่มีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง เพราะทำให้ประชาชนรู้ถึงเหตุผลในการออกคำสั่งทางปกครองนั้น ซึ่งหากตนเห็นว่าเหตุผลนั้นไม่ถูกต้อง ก็สามารถที่จะโต้แย้งคัดค้านเพื่อนำไปสู่การแก้ไขเปลี่ยนแปลงยกเลิก เพิกถอนคำสั่งทางปกครองต่อไปได้²²

ข) ภายหลังจากคำสั่งทางปกครอง

เมื่อฝ่ายปกครองออกคำสั่งทางปกครอง ที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ก็ย่อมจำเป็นต้องมีวิธีการในการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครอง วิธีการที่ใช้การควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองภายหลังจากคำสั่งทางปกครอง อาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การถือว่าคำสั่งทางปกครองนั้นไม่เกิดขึ้นเลย (Inexistence) (หรืออาจเรียกได้ว่า ตกเป็น “โมฆะ”) โดยกรณีที่จะถือว่าคำสั่งทางปกครองไม่เกิดขึ้นเลยหรือตกเป็นโมฆะ ได้แก่ กรณีที่คำสั่งทางปกครองไม่ชอบด้วยกฎหมายระดับสูง เช่น เป็นคำสั่งทางปกครองที่มาจากองค์กรที่ไม่มีอยู่ตามกฎหมายหรือเป็นองค์กรที่ไม่มีอำนาจใด ๆ ของฝ่ายปกครองอยู่เลยอย่างเห็นได้ชัด หรือคำสั่งทางปกครองที่ไม่ใช้อำนาจฝ่ายปกครอง แต่เป็นอำนาจศาลปกครอง เป็นต้น

สำหรับผลทางกฎหมายในกรณีที่ถือว่าคำสั่งทางปกครองนั้นไม่เกิดขึ้นเลยหรือตกเป็นโมฆะ ประการแรกคือ คำสั่งทางปกครองนั้นไม่อาจก่อให้เกิดผลทางกฎหมาย กล่าวคือไม่อาจบังคับการตามคำสั่งทางปกครองที่โมฆะได้ ประการที่สองคือ คำสั่งทางปกครองที่เป็นโมฆะไม่อาจถูกยกเลิกหรือเพิกถอนได้เพราะถือว่าเสียเปล่ามาตั้งแต่ต้น และ

²² มานิตย์ จุมปา, คู่มือศึกษาวิชากฎหมายปกครอง (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546), หน้า 396-397.

ประการสุดท้ายคือ ผู้รับคำสั่งทางปกครองที่โมฆะสามารถนำคดีขึ้นสู่ศาลขอให้พิสูจน์ความเป็นโมฆะกรรมของคำสั่งทางปกครองได้ทุกเมื่อ ไม่มีอายุความ

2. การถือว่าคำสั่งทางปกครองยังสมบูรณ์อยู่ แต่อาจถูกยกเลิกหรือเพิกถอนได้ (หรืออาจเรียกได้ว่า ตกเป็น “โมฆียะ”) โดยกรณีที่จะถือว่าคำสั่งทางปกครองตกเป็นโมฆียะเกิดขึ้นเมื่อคำสั่งทางปกครองไม่ชอบด้วยกฎหมายในระดับธรรมดา แต่ไม่ร้ายแรงถึงระดับโมฆะกรรม ซึ่งเหตุที่ทำให้คำสั่งทางปกครองตกเป็นโมฆียะ ศาลปกครองสูงสุดของฝรั่งเศสได้วินิจฉัยไว้ว่า เกิดจากมีการกระทำเกินอำนาจ ทำผิดแบบหรือวิธีการที่เป็นสาระสำคัญใช้อำนาจโดยผิดวัตถุประสงค์หรือโดยบิดผัน หรือละเมิดกฎหมายด้วยประการอื่น ส่วนประเทศเยอรมันพิจารณาคำสั่งที่ตกเป็นโมฆียะว่ามาจากความไม่ชอบด้วยกฎหมายวิธีสบัญญัติหรือวิธีสารบัญญัติ กล่าวคือ กรณีที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายวิธีสบัญญัติ เช่น เขตอำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง วิธีพิจารณา แบบ การฟังข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ การให้เหตุผลประกอบการวินิจฉัย และกรณีที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายสารบัญญัติ เช่น เงื่อนไขในการใช้อำนาจในการออกคำสั่งทางปกครอง ความสอดคล้องของนิติกรรมทางปกครองกับตัวบทกฎหมาย

สำหรับผลของคำสั่งทางปกครองที่ตกเป็นโมฆียะ ประการแรกคือ คำสั่งทางปกครองนั้นมีผลใช้บังคับจนกว่าจะถูกยกเลิกหรือเพิกถอน ประการที่สองคือ ผู้รับคำสั่งทางปกครองที่มีชอบด้วยกฎหมายสามารถอุทธรณ์ต่อฝ่ายปกครองหรือฟ้องยังศาลขอให้ยกเลิกหรือเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง ซึ่งหมายถึงการบอกล้างคำสั่งทางปกครองที่เป็นโมฆียะนั้นเอง²³

4.3.4.2 วิเคราะห์มาตรการในการควบคุมการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว

จากวิธีการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองดังที่ได้กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการกำหนดวิธีการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองในขั้นตอนก่อนออกคำสั่งไว้ ซึ่งกรณีดังกล่าวสามารถนำมาปรับใช้กับการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ โดยเทียบเคียงคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวของพนักงานเจ้าหน้าที่ว่ามีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองอันควรต้องมีมาตรการในการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายก่อนออกคำสั่งตามวิธีการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครอง ดังนั้น เมื่อพิจารณาแล้ว ทำให้พบ

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 399-400.

มาตรการควบคุมการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวในขั้นตอนก่อนออกคำสั่ง กล่าวคือ ก่อนที่จะออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวนั้น จะต้องสร้างกระบวนการการออกคำสั่งให้ครอบคลุมตั้งแต่เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่เริ่มคิดที่จะออกคำสั่ง ไปจนถึงการเตรียม การมีคำสั่ง และกระบวนการพิจารณาความเหมาะสมของคำสั่งที่จะออก เพื่อให้เป็นกระบวนการกลั่นกรองก่อนที่จะออกคำสั่งเพื่อใช้บังคับกับบุคคล โดยสามารถกระทำได้ดังนี้

1. จัดตั้งหน่วยงานหนึ่งขึ้นในสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว หรือศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำทารุณในครอบครัว เพื่อเป็นหน่วยงานกลางที่มีหน้าที่ให้ความเห็นเบื้องต้นทั้งในส่วนของความชอบด้วยกฎหมายและความเหมาะสมของคำสั่ง ก่อนที่จะออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว ตามมาตรา 10 โดยเฉพาะ โดยกำหนดให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งที่ติดต่อเข้ามายังหน่วยงานกลางในเวลาทุกครั้งที่จะออกคำสั่ง เพื่อขอความเห็นชอบในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวที่จะออกในคราวหนึ่ง ๆ

2. ก่อนที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวต้องมีการโต้แย้งปรึกษากับบุคคลที่คำสั่งจะออกมาใช้บังคับ เช่น ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น ในกรณีที่ สามารถกระทำได้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลที่จะถูกกระทบจากการออกคำสั่งได้มีสิทธิป้องกันส่วนได้เสียของตนเองได้

3. เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่จะออกคำสั่งต้องให้เหตุผลในคำสั่งไปด้วยว่า เหตุใดจึงมีการกำหนดมาตรการหรือวิธีการต่าง ๆ เช่นนั้น ซึ่งจะทำให้บุคคลผู้รับคำสั่งทราบเหตุผลในการออกคำสั่ง และหากผู้รับคำสั่งไม่พอใจในเหตุผล ก็สามารถยื่นอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลได้²⁴

จากการวิเคราะห์ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงสามารถสรุปได้ว่า คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวที่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจออกนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกับคำสั่งทาง

²⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10 วรรคสี่

ปกครอง จึงสามารถนำวิธีการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองในชั้นตอนก่อนออกคำสั่งมาใช้เป็นมาตรการในการควบคุมการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกได้

4.3.5 วิเคราะห์แนวทางการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว

เมื่อพิจารณาเนื้อหาในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ร่างกฎกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยระบบงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการบังคับให้เป็นไปตามมาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 แล้วพบว่ากฎหมายได้กำหนดแนวทางในการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวไว้ กล่าวคือ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ได้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวแล้ว เพื่อให้การเป็นไปตามคำสั่งดังกล่าว พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบมีหน้าที่ต้องแจ้งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวทราบว่าคำสั่งดังกล่าวออกมาใช้บังคับ และแจ้งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติตามมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองที่กำหนดไว้ในคำสั่งนั้น²⁵

นอกจากนี้ กฎหมายกำหนดให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวทำหน้าที่ในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ หรือเจ้าพนักงาน เพื่อบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่²⁶ ดังนั้น เมื่อคำสั่งออกมาใช้บังคับแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งต้องดำเนินการให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวทำ

²⁵ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 ข้อ 12

²⁶ ร่างกฎกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยระบบงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการบังคับให้เป็นไปตามมาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ข้อ 8

การประสานงานเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวที่ได้ออก

สำหรับแนวทางการบังคับการเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ ศูนย์ปฏิบัติการมีหน้าที่ต้องประสานงานกับแพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อตรวจร่างกายหรือจิตใจ และให้คำปรึกษาแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าที่พักของครอบครัว หรือคำสั่งห้ามเข้าใกล้ตัวผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ศูนย์ปฏิบัติการต้องดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อจัดให้มีที่พักที่เหมาะสมและปลอดภัยแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว²⁷

นอกเหนือจากหน้าที่ในการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งแล้ว ศูนย์ปฏิบัติการมีหน้าที่ในการรับเรื่องราวเกี่ยวกับการฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ และแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ²⁸ และหน้าที่ในการติดตามและประเมินผลความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวและผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ทั้งก่อนและหลังการมีคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ศาลพิจารณาคำสั่งเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมเงื่อนไขในคำสั่ง²⁹

เมื่อคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวมีผลใช้บังคับแล้ว หากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวซึ่งคำสั่งออกมาบังคับได้กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม

²⁷ ร่างกฎกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยระบบงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการบังคับให้เป็นไปตามมาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ข้อ 10(1),(2)

²⁸ ร่างกฎกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยระบบงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการบังคับให้เป็นไปตามมาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ข้อ 8(1)

²⁹ ร่างกฎกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยระบบงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการบังคับให้เป็นไปตามมาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ข้อ 10(5)

คำสั่งดังกล่าวแล้ว การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนี้ถือเป็นการฝ่าฝืนความผิดอาญา อันมีระวางโทษ จำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ³⁰

เมื่อพิจารณารายละเอียดและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับแนวทางการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวแล้ว พบว่ากฎหมายได้กำหนดแนวทางในการบังคับการไว้ 2 แนวทาง แนวทางแรก คือ การกำหนดวิธีการให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันผลกระทบความรุนแรงในครอบครัวดำเนินการต่าง ๆ เพื่อบังคับการตามคำสั่ง ได้แก่ กำหนดวิธีปฏิบัติเพื่อบังคับการตามคำสั่ง เช่น จัดให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวพบแพทย์จิตแพทย์ ในกรณีที่มีคำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์หรือประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อจัดให้มีที่พักแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ในกรณีที่มีคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงเข้าที่พำนักของครอบครัวหรือห้ามเข้าใกล้ตัวผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น กำหนดให้ศูนย์ปฏิบัติการทำหน้าที่รับเรื่องการฝ่าฝืนคำสั่ง และกำหนดให้ศูนย์ปฏิบัติการทำการติดตามผลการปฏิบัติตามคำสั่งเพื่อประโยชน์ในการให้ศาลออกคำสั่งเปลี่ยนแปลงคำสั่ง และแนวทางที่สอง คือ การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาและโทษให้แก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ได้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าแนวทางที่กฎหมายกำหนดเป็นเพียงการให้รายละเอียดในวิธีปฏิบัติเพื่อบังคับการในบางส่วน ทั้งโทษทางอาญาที่กฎหมายกำหนดไว้ก็เป็นเพียงการกำหนดแนวทางที่จะเอาผิดกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ได้ฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่เท่านั้น กรณีดังกล่าวจึงถือเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุว่าหากเกิดการฝ่าฝืนคำสั่งแล้ว กฎหมายจะมีวิธีการดำเนินการเอาผิดกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ได้ฝ่าฝืนคำสั่งอย่างไรเท่านั้น แต่กฎหมายไม่ได้กำหนดแนวทางว่าจะทำอย่างไรเพื่อบังคับให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ได้ฝ่าฝืนคำสั่งนั้นต้องกระทำตามคำสั่งต่อไปที่มีใช้เพียงแต่การรับโทษทางอาญา ซึ่งการให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ฝ่าฝืนคำสั่งต้องรับโทษทางอาญาเพียงอย่างเดียว จะทำให้การดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามมาตราหรือวิธีการที่คำสั่งกำหนดไว้ไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริงในทางปฏิบัติ ผลที่ตามมาคือคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่สามารถถูกใช้ได้จริงและไม่เกิดผลในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำ เพราะหากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวฝ่าฝืนคำสั่ง กฎหมายกำหนดให้ต้องรับโทษเท่านั้น มิได้กำหนดวิธีบังคับให้ผู้กระทำความรุนแรงผู้นั้นต้องกระทำตามคำสั่งต่อไปได้ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าเมื่อให้อำนาจพนักงาน

³⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา

เจ้าหน้าที่ออกคำสั่งแล้ว การกำหนดแนวทางในการบังคับการเพื่อให้ผู้รับคำสั่งต้องปฏิบัติตามคำสั่งก็ถือเป็นเงื่อนไขสำคัญในอันที่จะทำให้การคุ้มครองตามที่คำสั่งกำหนดไว้เกิดผลได้จริงในทางปฏิบัติ อันจะทำให้เกิดผลในการยุติการใช้ความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างแท้จริง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นคือ หากพนักงานเจ้าหน้าที่นำคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวไปแจ้งให้ผู้กระทำความรุนแรงที่คำสั่งออกมาบังคับทราบและบังคับให้ผู้นั้นกระทำตามคำสั่งแล้ว กรณีปรากฏว่าผู้กระทำความรุนแรงฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง เช่นนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการอย่างไรเพื่อให้ผู้กระทำความรุนแรงที่ฝ่าฝืนคำสั่งนั้นยินยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ต่อไป

ดังนั้น กรณีจำเป็นต้องมีการศึกษาหาแนวทางในการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสมในการนำมาปรับใช้ อันจะเป็นแนวทางเพื่อทำให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ปฏิบัติตามการต่าง ๆ ตามที่คำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้กำหนดไว้จริงในทางปฏิบัติและให้ผู้กระทำความรุนแรงที่ฝ่าฝืนคำสั่งยินยอมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งต่อไป อันจะทำให้เกิดผลในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยในการนี้ ผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์หาแนวทางในการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งโดยศึกษาจากแนวทางของต่างประเทศ และแนวทางการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังนี้

4.3.5.1 แนวทางการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของต่างประเทศ

ในส่วนของแนวทางในการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของต่างประเทศนั้น ในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพที่ออกโดยศาลไม่ว่าจะเป็นในลักษณะคำสั่งคุ้มครองในกรณีฉุกเฉิน คำสั่งชั่วคราวและคำสั่งถาวร ได้ออกมาใช้บังคับแล้ว เจ้าพนักงานกฎหมายมีหน้าที่ส่งสำเนาคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพดังกล่าวให้แก่ผู้กระทำความรุนแรงที่คำสั่งดังกล่าวออกมาบังคับ เพื่อให้ผู้กระทำความรุนแรงทราบว่าคำสั่งดังกล่าวมีผลใช้บังคับและผู้กระทำความรุนแรงต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในคำสั่งนั้น เช่น ต้องไม่เข้าใกล้หรือติดต่อผู้ถูกระทำ หรือต้องไม่กระทำรุนแรงต่อผู้ถูกระทำอีก เป็นต้น นอกจากนี้ เจ้าพนักงานกฎหมายต้องอธิบายให้ผู้กระทำความรุนแรงทราบว่าผู้กระทำความรุนแรงไม่ได้รับอนุญาตให้ถือครองอาวุธต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง รวมทั้งใบอนุญาตให้ถือครองอาวุธปืน และผู้กระทำความรุนแรงจะต้องสละอาวุธดังกล่าวให้แก่เจ้าพนักงานกฎหมายเพื่อให้เจ้าพนักงานกฎหมายเก็บรักษาไว้แทน

ในการส่งสำเนาคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้แก่ผู้กระทำความรุนแรงนี้ เจ้าพนักงานกฎหมายต้องให้ผู้กระทำความรุนแรงที่รับคำสั่งลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มคำสั่ง เพื่อเป็นหลักฐานว่าผู้กระทำความรุนแรงได้รับทราบคำสั่งของศาลและทราบด้วยว่าหากผู้กระทำความรุนแรงฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองของศาล ผู้กระทำจะมีความผิดและอาจถูกจับกุม โดยในกรณีที่ผู้กระทำความรุนแรงไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งศาล เจ้าพนักงานกฎหมายต้องระบุไปในแบบฟอร์มคำสั่งและในรายงานการเกิดเหตุว่า เจ้าพนักงานกฎหมายได้แจ้งให้ผู้กระทำความรุนแรงทราบถึงคำสั่งศาลแล้ว แต่ผู้กระทำความรุนแรงไม่ยอมลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มคำสั่ง ซึ่งในกรณีนี้ให้ถือว่าผู้กระทำความรุนแรงได้ทราบคำสั่งแล้ว

นอกจากนี้ เมื่อคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพมีผลใช้บังคับแล้ว เจ้าพนักงานกฎหมายมีหน้าที่ในการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งเพื่อให้ผู้กระทำความรุนแรงได้ทำตามคำสั่งที่กำหนดไว้ กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้กระทำความรุนแรงกระทำการฝ่าฝืนคำสั่ง เจ้าพนักงานกฎหมายสามารถทำการจับกุมผู้กระทำความรุนแรงนั้นโดยไม่ต้องมีหมายจับในกรณีที่เจ้าพนักงานกฎหมายเห็นหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้กระทำความรุนแรงที่ได้รับการออกคำสั่งมาใช้บังคับได้กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าว

กรณีที่ผู้กระทำความรุนแรงซึ่งถูกบังคับตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้กระทำการใดอันเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ การกระทำดังกล่าวถือเป็นความผิดอาญาและความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ผู้กระทำความรุนแรงที่ฝ่าฝืนคำสั่งจะได้รับโทษปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี ครั้ง หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งในการนี้ เจ้าพนักงานกฎหมายต้องดำเนินการให้มีการฟ้องร้องคดีอาญาสำหรับความผิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพด้วย

ส่วนแนวทางในการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของประเทศนิวซีแลนด์นั้น เมื่อคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพไม่ว่าจะเป็นคำสั่งชั่วคราวหรือถาวรออกมาใช้บังคับ เจ้าพนักงานตำรวจของประเทศนิวซีแลนด์มีหน้าที่ต้องส่งสำเนาคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้แก่ผู้กระทำความรุนแรงที่คำสั่งออกมาใช้บังคับเพื่อให้ผู้กระทำความรุนแรงรับทราบและปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพดังกล่าวอย่างเคร่งครัด โดยในการส่งสำเนาคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้แก่ผู้กระทำความรุนแรงนั้น สำเนาคำสั่งจะถูกส่งไปยังสถานีตำรวจในเขตท้องที่ที่อยู่ใกล้กับผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงและผู้กระทำความรุนแรง และเจ้าพนักงานตำรวจจะเป็นผู้รับผิดชอบในการส่งสำเนาคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้แก่ผู้กระทำความรุนแรง

นอกจากนี้ เจ้าพนักงานตำรวจที่ได้รับสำเนาคำสั่งมีหน้าที่ต้องบังคับการเพื่อให้ผู้กระทำความรุนแรงกระทำการตามที่คำสั่งกำหนดไว้ด้วย และในกรณีที่ผู้กระทำความรุนแรงกระทำการฝ่าฝืนคำสั่ง เจ้าพนักงานตำรวจสามารถทำการจับกุมผู้กระทำความรุนแรงได้โดยไม่ต้องมีหมายจับหากเจ้าพนักงานตำรวจมีเหตุผลที่เชื่อได้ว่ามีผู้กระทำความรุนแรงได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพจริง

กรณีที่ผู้กระทำความรุนแรงซึ่งถูกบังคับตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้กระทำการใดอันเป็นการฝ่าฝืนเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ การกระทำดังกล่าวถือเป็นความผิดอาญา อันมีระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์ หรือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน และหากผู้กระทำความรุนแรงได้กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพซ้ำเป็นครั้งที่สองภายใน 3 ปี ผู้กระทำความรุนแรงจะได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี นอกจากนี้ โทษที่กำหนดอาจสูงขึ้นได้ หากการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพนั้นผู้กระทำความรุนแรงได้กระทำความรุนแรงขึ้นอีก ดังนั้น ในการนี้เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมผู้กระทำความรุนแรงที่ฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจมีหน้าที่จะต้องนำตัวผู้ถูกจับไปศาลอาญา (Criminal Court) หรือศาลแขวง (District Court) โดยเร็ว เพื่อพิจารณาพิพากษาความผิด

จากการศึกษาแนวทางการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของต่างประเทศแล้ว พบว่าหลักการสำคัญที่ทั้งสองประเทศนำมาใช้บังคับแก่ตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ได้กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ แนวทางแรก คือ การให้เจ้าพนักงานกฎหมายหรือเจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจในการจับกุมผู้กระทำความรุนแรงที่ฝ่าฝืนคำสั่งได้โดยไม่ต้องมีหมายจับหากเจ้าพนักงานมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้กระทำความรุนแรงได้กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพจริง โดยสาเหตุที่กฎหมายของทั้งสองประเทศกำหนดเช่นนี้เพราะโดยปกติเมื่อมีการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีต่าง ๆ นั้น เจ้าพนักงานมักไม่อยู่ในที่เกิดเหตุที่มีการฝ่าฝืนคำสั่ง ดังนั้น กฎหมายจึงอนุญาตให้เจ้าพนักงานสามารถจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายจับเพียงเมื่อเจ้าพนักงานมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้กระทำความรุนแรงได้ฝ่าฝืนคำสั่ง โดยวัตถุประสงค์ในการจับกุมผู้กระทำความรุนแรงที่ฝ่าฝืนคำสั่ง คือ เพื่อป้องกันมิให้ผู้นั้นกระทำการฝ่าฝืนคำสั่งศาลอีกต่อไป เพราะเมื่อถูกจับกุมแล้ว ผู้กระทำความรุนแรงจะถูกควบคุมตัวอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงาน จึงนับว่าเป็นผลดีในการป้องกันมิให้บุคคลนั้นก่อให้เกิดอันตรายแก่คู่สมรสหรือบุตรผู้เยาว์อีก และเพื่อนำมาไต่สวนเกี่ยวกับการกระทำที่อาจเป็นการฝ่าฝืนคำสั่ง โดยหากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ถูกจับกุมกระทำการฝ่าฝืนคำสั่งศาลจริง เจ้าพนักงานก็จะนำตัวผู้กระทำความรุนแรงไปศาลเพื่อดำเนินคดีสำหรับความผิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนคำสั่งศาล หรือศาล

จะลงโทษปรับหรือให้หาประกันหรือหลักประกันมาวางศาลหรือจะสั่งกักขังผู้กระทำความรุนแรงจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งศาล แล้วแต่กรณี

แนวทางที่สอง คือ การกำหนดให้การฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นความผิดอาญา และมีโทษปรับ หรือจำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยในประเทศนิวซีแลนด์ หากผู้กระทำความรุนแรงได้กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพซ้ำเป็นครั้งที่สองภายใน 3 ปี ผู้กระทำความรุนแรงจะได้รับโทษที่สูงขึ้นอีกด้วย นอกจากนี้ กฎหมายของมลรัฐแมสซาชูเซตส์ยังกำหนดให้การฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของศาลเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลด้วย

4.3.5.2 แนวทางการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ในส่วนของแนวทางตามกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งต่าง ๆ นั้น จากการศึกษาพบว่าบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4 ลักษณะ 2 การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ได้กำหนดบทบัญญัติในการบังคับคดีเพื่อให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลไว้ ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ โดยแนวทางการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

หลังจากศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งอย่างใดแล้ว เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ซึ่งต่อไปนี้จะเรียก “เจ้าหนี้” ต้องดำเนินการบังคับคดีตามวิธีการและขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติไว้ เพื่อที่จะได้รับสิทธิตามที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น โดยเมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งอย่างใดแล้ว หากว่าเป็นกรณีที่จะต้องมีการบังคับคดี ไม่ว่าจะเป็นการบังคับคดีทางเจ้าพนักงานบังคับคดี เช่น คำพิพากษาหรือคำสั่งที่กำหนดให้ใช้เงิน เป็นต้น หรือโดยทางศาล เช่น คำพิพากษาหรือคำสั่งที่ให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เป็นต้น ศาลมีหน้าที่ที่จะต้องออกคำสั่งบังคับเพื่อให้ฝ่ายที่แพ้คดีปฏิบัติตามคำสั่งนั้น³¹

ในการออกคำสั่งบังคับให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ซึ่งต่อไปนี้จะเรียก “ลูกหนี้” ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ศาลจะต้องกำหนดระยะเวลาพอสมควรไว้ในคำสั่งบังคับเพื่อให้ลูกหนี้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยการนับระยะเวลาในการปฏิบัติตามคำสั่งบังคับให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่ลูกหนี้ได้ลงลายมือชื่อไว้ในคำสั่งบังคับหรือวันที่ได้ส่งคำสั่งบังคับให้แก่ลูกหนี้แล้วแต่กรณี และในคำสั่งบังคับนั้นจะต้องระบุโดยชัดแจ้งว่า ในกรณีที่ไม่ได้มีการปฏิบัติตามคำสั่ง

³¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 272

ภายในระยะเวลาหรือภายในเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในคำบังคับแล้ว ลูกหนี้จะต้องถูกยึดทรัพย์ ถูกจับหรือกักขัง³²

เมื่อศาลออกคำบังคับแล้ว เจ้าพนักงานศาลต้องดำเนินการส่งคำบังคับไปยังลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือศาลจะสั่งให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือผู้แทนที่อยู่ในเวลาที่ศาลมีคำบังคับลงลายมือชื่อรับทราบคำบังคับนั้นก็ได้ โดยในกรณีที่ศาลได้สั่งให้ลูกหนี้หรือผู้แทนลูกหนี้ลงลายมือชื่อเพื่อรับทราบคำบังคับ แต่บุคคลดังกล่าวไม่ยอมลงลายมือชื่อ กรณีเช่นนี้ศาลสามารถจดรายงานกระบวนการพิจารณาจัดแจ้งเหตุที่ไม่มีลายมือชื่อของบุคคลดังกล่าวไว้แทนการลงลายมือชื่อ และกรณีถือว่าเป็นการลงลายมือชื่อตามกฎหมายแล้ว³³

หลังจากที่มีการส่งคำบังคับให้แก่ลูกหนี้โดยชอบ และครบกำหนดระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในคำบังคับแล้ว หากลูกหนี้มิได้ปฏิบัติตามคำบังคับหรือมิได้ชำระหนี้ให้ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในคำบังคับ เจ้าหนี้สามารถที่จะดำเนินการบังคับคดีต่อไป โดยในการดำเนินการบังคับคดีนั้น อาจดำเนินการได้ทางเจ้าพนักงานบังคับคดีหรือทางศาล แล้วแต่กรณี

หากคำพิพากษาหรือคำสั่งได้กำหนดให้ลูกหนี้ชำระหนี้เงิน ซึ่งจะต้องมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ กรณีถือเป็นการบังคับคดีที่จะต้องดำเนินการทางเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยศาลจะออกคำบังคับและเมื่อครบกำหนดระยะเวลาในคำบังคับแล้ว หากลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามคำบังคับ เจ้าหนี้ต้องยื่นคำขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี เพื่อดำเนินการบังคับคดี โดยในการขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีนั้น คำขอออกหมายบังคับคดีจะต้องระบุโดยชัดแจ้งว่าประสงค์จะให้ศาลตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีไปดำเนินการบังคับคดีโดยวิธีใด เช่น ให้ยึดทรัพย์สินคืนแก่เจ้าหนี้ ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ เป็นต้น

หลังจากที่ศาลออกหมายบังคับคดีแล้ว หากปรากฏว่าลูกหนี้มีทรัพย์สินที่เจ้าหนี้สามารถดำเนินการบังคับคดีได้ เจ้าหนี้ต้องไปร้องขอต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีให้ดำเนินการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ออกขายทอดตลาด โดยทรัพย์สินของลูกหนี้ที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะยึดได้แก่ สหกรณ์ทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ และเมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้แล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีจะดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าวเพื่อนำเงินจากการขายทอดตลาดมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ต่อไป

³² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 273 วรรคสี่

³³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 50(2)

นอกจากนี้ หากลูกหนี้มีสิทธิเรียกร้องให้บุคคลภายนอกชำระหนี้ เช่น ลูกหนี้ให้บุคคลภายนอกกู้ยืมเงิน เป็นต้น เจ้าหนี้อาจขอให้ศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีอายัดสิทธิเรียกร้องเหล่านั้นไปยังบุคคลภายนอกเพื่อให้บุคคลภายนอกชำระเงินตามสิทธิเรียกร้องนั้นให้กับเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะได้บังคับคดีเอากับเงินนั้นให้แก่เจ้าหนี้ได้ ทั้งนี้ การบังคับคดีโดยการยึดและอายัดนั้น เจ้าหนี้สามารถดำเนินการไปพร้อมกันหรือเลือกดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งก่อนก็ได้

ส่วนกรณีที่คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลกำหนดให้ลูกหนี้ต้องกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเมื่อศาลออกคำสั่งบังคับให้ลูกหนี้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าวแล้ว ลูกหนี้จงใจไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาล เช่น ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้งดเว้นการส่งเสียงดัง อันเป็นการรบกวนห้องพักของเจ้าหนี้เป็นเวลา 22 นาฬิกา แต่ลูกหนี้ก็ยังฝ่าฝืนดำเนินการดังกล่าว เป็นต้น กรณีเช่นนี้ เจ้าหนี้อาจยื่นคำร้องต่อศาลให้มีคำสั่งให้จับกุมและกักขังลูกหนี้เพื่อให้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งได้³⁴ โดยกรณีดังกล่าวถือเป็นการบังคับคดีที่จะต้องดำเนินการบังคับคดีทางศาล

กระบวนการในการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งจับกุมและกักขังลูกหนี้นั้น จะเริ่มจากที่เจ้าหนี้ต้องยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลเพื่อขอให้ศาลออกคำสั่งให้จับกุมลูกหนี้ และเมื่อศาลพอใจจากพยานหลักฐานที่เจ้าหนี้นำมาสืบหรือที่ศาลเรียกมาสืบว่า ลูกหนี้สามารถที่จะปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ถ้าได้กระทำการโดยสุจริต และไม่มีวิธีอื่นใดที่เจ้าหนี้จะใช้บังคับคดีได้³⁵ ศาลก็จะมีคำสั่งอนุญาตให้จับกุมและกักขังลูกหนี้

ลูกหนี้ที่ถูกจับกุมโดยเหตุจงใจขัดขึ้นคำสั่งบังคับจะต้องถูกกักขังไว้จนกว่าจะมีประกัน หรือประกันและหลักประกันตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรกำหนดมาวางต่อศาล เพื่อเป็นประกันว่าลูกหนี้ยินยอมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งทุกประการ โดยกฎหมายกำหนดให้กักขังลูกหนี้ได้ไม่เกินครั้งละ 6 เดือน³⁶

อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการบังคับคดีดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น หากลูกหนี้ได้วางเงินต่อศาลหรือต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อชำระหนี้ เป็นจำนวนพอชำระหนี้ตามคำพิพากษา

³⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 297

³⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 297 วรรคสอง

³⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 300

พร้อมทั้งค่าค่าธรรมเนียมแห่งคดี หรือค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี หรือได้หาประกันมาให้จนเป็นที่พอใจของศาลแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีหรือศาลอาจมีคำสั่งให้ถอนการบังคับคดีได้³⁷

จากการศึกษาแนวทางการบังคับคดีเพื่อให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้ว พบว่าหลักการสำคัญที่กฎหมายนำมาใช้บังคับแก่ลูกหนี้ที่ได้กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งของศาล แนวทางแรก คือ ในกรณีที่เงิน เจ้าหนี้ต้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีมาทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ แล้วนำมาขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ และแนวทางที่สอง คือ ในกรณีที่เงินให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เจ้าหนี้ต้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้จับกุมลูกหนี้ที่กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งและกักขังลูกหนี้ไว้ จนกว่าลูกหนี้จะหาประกันหรือหลักประกันมาวางต่อศาล เพื่อเป็นประกันว่าลูกหนี้ยินยอมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งทุกประการ

4.3.5.3 วิเคราะห์แนวทางการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว

จากการศึกษาแนวทางการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของต่างประเทศและแนวทางการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น ผู้เขียนพบว่าแนวทางตามกฎหมายต่างประเทศที่ให้ทำการจับกุมผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ได้กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยไม่ต้องมีหมายจับ หากเจ้าพนักงานมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้กระทำความรุนแรงได้กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพจริงนั้น ทำให้เกิดผลดีในด้านที่จะทำให้ได้ตัวผู้กระทำความรุนแรงมาอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน เพื่อให้เจ้าพนักงานทำการไต่สวนเพื่อดำเนินคดีอาญาและเพื่อให้เจ้าพนักงานสามารถบังคับผู้กระทำความรุนแรงให้ต้องยอมกระทำตามคำสั่งได้ ส่วนแนวทางการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งก็มีลักษณะที่เป็นการกำหนดวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมเป็นอย่างดี ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้นำแนวทางตามกฎหมายต่างประเทศและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาวิเคราะห์เพื่อปรับใช้กับการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวได้ ดังนี้

1) ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวในลักษณะที่ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงิน

³⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 295(1)

ช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนั้น สามารถเทียบเคียงได้กับการที่ศาลมีคำสั่งให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาชำระหนี้เงินให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า กรณีสามารถนำวิธีการบังคับคดีโดยวิธีการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาแล้วนำมาขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรืออายุัดสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษา มาใช้กับการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งที่ให้ผู้กระทำความรุนแรงคดีใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้โดยอนุโลม

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมีความเห็นว่า แนวทางในการยึดทรัพย์ของลูกหนี้แล้วนำมาขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั้น หากนำมาปรับใช้กับการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งที่ให้ผู้กระทำความรุนแรงคดีใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวแล้ว กรณีอาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าในการดำเนินการตามขั้นตอนการขายทอดตลาด ซึ่งอาจทำให้ผู้ถูกระทำไม่ได้รับเงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นอย่างทันท่วงที และอาจส่งผลกระทบต่อฐานะความเป็นอยู่และฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ถูกระทำได้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าไม่ควรนำวิธีดังกล่าวมาใช้บังคับกับการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งที่ให้ผู้กระทำความรุนแรงคดีใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นแก่ผู้ถูกระทำ

ส่วนวิธีการอายุัดสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้โดยให้บุคคลภายนอกชำระเงินตามสิทธิเรียกร้องนั้นให้กับเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะได้บังคับคดีเอาเงินนั้นให้แก่เจ้าหนี้ นั้น ผู้เขียนเห็นว่าสามารถนำมาปรับใช้กับการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งที่ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวคดีใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นแก่ผู้ถูกระทำได้ โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่เสมือนเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดี ทำหน้าที่อายุัดสิทธิเรียกร้องของผู้กระทำความรุนแรง แล้วบังคับคดีเอาเงินที่ได้จากการอายัดดังกล่าวให้แก่ผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวที่คำสั่งได้กำหนดไว้ แต่อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีที่สิทธิเรียกร้องของผู้กระทำความรุนแรงยังไม่ถึงกำหนดชำระ อันทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถนำเงินมามอบให้แก่ผู้ถูกระทำได้ในทันที กรณีดังกล่าวจึงอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อฐานะความเป็นอยู่และฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ถูกระทำได้ ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการบรรเทาทุกข์เบื้องต้นแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในอันที่จะได้รับการช่วยเหลืออย่างทันท่วงทีแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า สิทธิเรียกร้องเป็นเงินของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 286 (1) (2) (3) เช่น เบี้ยเลี้ยงชีพ เงินรายได้ เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ บำเหน็จ เบี้ยหวัด เป็นต้น ซึ่งบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

แพ่งได้กำหนดให้ไม่ต้องอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีนั้น ควรกำหนดให้สิทธิเรียกร้องดังกล่าวอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีโดยวิธีการอายัดสิทธิเรียกร้องเพื่อการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งที่ให้ผู้กระทำความรุนแรงขอใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นแก่ผู้ถูกระทำได้เป็นจำนวนเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมที่จะเป็นเงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์รายเดือน

2) ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวในลักษณะที่ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวต้องกระทำการใด ๆ เช่น คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงเข้ารับการรักษาจากแพทย์ เป็นต้น หรือคำสั่งในลักษณะที่ห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวกระทำการใด ๆ เช่น คำสั่งห้ามกระทำความรุนแรงต่อผู้ถูกระทำซ้ำ คำสั่งห้ามเข้าไปในที่พำนักของครอบครัว หรือคำสั่งห้ามเข้าใกล้ตัวบุคคลใด ๆ ในครอบครัว เป็นต้น นั้น สามารถเทียบเคียงได้กับการที่ศาลมีคำสั่งให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาต้องกระทำการหรือไม่กระทำการใด ๆ ซึ่งเมื่อศาลออกคำสั่งบังคับให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาปฏิบัติตามคำสั่งแล้ว หากลูกหนี้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาล เจ้าหนี้สามารถขอให้ศาลมีคำสั่งให้จับกุมและกักขังลูกหนี้ไว้จนกว่าลูกหนี้จะยินยอมปฏิบัติตามคำสั่งบังคับทุกประการโดยวางประกันหรือหลักประกันเพื่อการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นไว้ต่อศาล ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าสามารถนำวิธีการบังคับคดีวิธีดังกล่าวมาใช้กับการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งที่ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวต้องกระทำการหรืองดเว้นการกระทำการใด ๆ ได้โดยอนุโลม

สำหรับแนวทางการปรับใช้วิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งกับการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งในกรณีนี้ กล่าวคือ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวในลักษณะที่ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวต้องกระทำการหรือห้ามกระทำการใด ๆ แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ในการติดตามกำกับให้ผู้กระทำความรุนแรงที่ถูกคำสั่งบังคับปฏิบัติตามคำสั่งหรือจะสั่งให้ผู้ถูกระทำความรุนแรงผู้กระทำความรุนแรงหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องมาศาลเพื่อสอบถามการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้กระทำความรุนแรงก็ได้ และเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พบว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ถูกคำสั่งบังคับฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง พนักงานเจ้าหน้าที่ก็มีหน้าที่ในการตักเตือนให้ผู้กระทำความรุนแรงปฏิบัติตามคำสั่ง แต่หากผู้กระทำความรุนแรงยังไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามที่ได้ตักเตือนไปแล้วโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือมีพฤติการณ์หลบเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถนำวิธีการจับกุมและกักขังผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวจนกว่าจะยินยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวิธีการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับได้

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าแนวทางที่ต้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้จับกุม และกักขังลูกหนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั้น หากต้องรอให้ศาลออกคำสั่งให้จับกุมผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวแล้ว กรณีก็อาจเป็นการล่าช้าเกินไปและผู้กระทำความรุนแรงอาจหนีไปเพื่อมิให้ถูกจับกุมตัว อันจะทำให้การบังคับการตามคำสั่งไม่อาจเป็นผลสำเร็จได้ ประกอบกับแนวทางตามกฎหมายต่างประเทศได้กำหนดให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการจับกุมผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ได้กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้โดยไม่ต้องมีหมายจับหากเจ้าพนักงานมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้กระทำความรุนแรงได้กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพจริง ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า หากพนักงานเจ้าหน้าที่พบว่าผู้กระทำความรุนแรงยังไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้ตัดเตือนไปแล้วโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือมีพฤติการณ์หลบเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจจับกุมผู้กระทำความรุนแรงที่ฝ่าฝืนคำสั่งได้หากมีพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าผู้กระทำความรุนแรงได้ฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่จริง ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่พบหรือทราบการฝ่าฝืนคำสั่งที่จะต้องดำเนินการติดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ให้ทำการจับกุมผู้กระทำความรุนแรงที่ได้ฝ่าฝืนคำสั่ง หลังจากนั้นจึงให้พนักงานเจ้าหน้าที่นำตัวผู้กระทำความรุนแรงมาศาลเพื่อให้ศาลออกคำสั่งให้กักขังผู้กระทำความรุนแรงนั้น โดยในระหว่างนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลบังคับให้ผู้กระทำความรุนแรงปฏิบัติตามมาตรการหรือวิธีการที่กำหนดไว้ในคำสั่ง โดยกำหนดเงื่อนไขไว้ว่าหากผู้กระทำความรุนแรงยินยอมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งโดยวางประกันหรือหลักประกันต่อศาลตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร ผู้กระทำความรุนแรงจะได้รับการปล่อยตัวจากการกักขัง โดยอาศัยเทียบเคียงจากวิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

จะเห็นได้ว่า วิธีการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งโดยการกักขังที่ผู้เขียนเสนอนั้น ถือเป็นวิธีการเพื่อให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่เท่านั้น กรณีไม่ใช่เพื่อการลงโทษ เพราะหากผู้กระทำความรุนแรงที่ฝ่าฝืนคำสั่งยินยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อใด พนักงานเจ้าหน้าที่ก็สามารถปล่อยตัวผู้กระทำความรุนแรงได้ทันที จึงถือได้ว่ามาตรการบังคับในกรณีนี้ น่าจะเป็นวิธีที่เหมาะสมในการนำเอามาใช้ เพื่อให้มาตรการหรือวิธีการตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถนำมาใช้เพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้เขียนเห็นว่า หากแนวทางการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวเช่นที่ได้กล่าวไปข้างต้นได้ถูกนำมาใช้จริงในทางปฏิบัติแล้ว จะทำให้การออกคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพและมีความศักดิ์สิทธิ์

เนื่องจากเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งมาแล้ว คำสั่งดังกล่าวสามารถใช้บังคับได้จริงเพราะมีแนวทางในการบังคับให้ผู้กระทำความรุนแรงต้องปฏิบัติตามคำสั่งอย่างแน่นอนและชัดเจน นอกเหนือจากการกำหนดโทษทางอาญาในกรณีที่ฝ่าฝืนคำสั่ง ซึ่งผลที่ตามมาคือทำให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการคุ้มครองตามแนวทางที่คำสั่งกำหนดไว้จริง

4.4 วิเคราะห์อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีที่เด็กเป็นผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเปรียบเทียบกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

การกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยผู้ถูกกระทำเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี นอกจากจะเป็นความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ตามบทบัญญัติมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 อันทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้ามามีบทบาทในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำซึ่งเป็นเด็กตามที่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวให้อำนาจแล้ว การกระทำดังกล่าวยังถือเป็นการทารุณกรรมเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546* ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ก็มีบทบาทในการเข้ามาคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมนี้ด้วยเช่นกัน

ดังนั้น กรณีจึงเกิดปัญหาว่าเมื่อเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ถูกกระทำทารุณกรรมโดยบิดามารดาอันถือเป็นความรุนแรงในครอบครัวนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติแต่ละฉบับซึ่งต่างก็มีบทบาทในการคุ้มครองเด็กในกรณีดังกล่าวเหมือนกันอาจปฏิบัติหน้าที่อย่างซ้ำซ้อนกัน อันจะเป็นปัญหาในทางปฏิบัติได้ ดังนั้น ในส่วนนี้จึงได้ทำการเปรียบเทียบอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เพื่อศึกษาว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายแต่ละฉบับมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กในกรณีดังกล่าวแตกต่างกันอย่างไร และทำการวิเคราะห์ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายใดมีการใช้อำนาจหน้าที่ที่เหมาะสม สอดคล้อง และมีประสิทธิภาพในการคุ้มครองเด็กผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง

* พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 4 บัญญัติว่า “ทารุณกรรม หมายความว่า การกระทำหรือละเว้นการกระทำด้วยประการใด ๆ จนเป็นเหตุให้เด็กเสื่อมเสียเสรีภาพหรือเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ การกระทำผิดทางเพศต่อเด็ก การใช้เด็กให้กระทำหรือประพฤติในลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจหรือขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี ทั้งนี้ ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม”

มากกว่ากัน อันจะนำไปสู่การหาข้อสรุปถึงแนวทางที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับ

4.4.1 แนวทางการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในกรณีที่เด็กเป็นผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

ในส่วนของแนวทางการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในการคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนั้น กฎหมายได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ที่ได้พบเห็นเหตุการณ์กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็ก เช่น การทารุณกรรมเด็ก หรือการเลี้ยงดูโดยมิชอบ เป็นต้น หรือได้รับแจ้งเหตุดังกล่าวจากบุคคลที่พบเห็นแล้ว³⁸ พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ที่จะต้องให้การคุ้มครองเด็กผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวด้วยการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวดังกล่าวเพื่อระงับเหตุและเพื่อสอบถามเด็กผู้ถูกระทำ ผู้กระทำ ความรุนแรงต่อเด็ก หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้น เกี่ยวกับการกระทำตามที่ได้รับแจ้ง รวมทั้งต้องจัดให้เด็กซึ่งถูกระทำด้วยความรุนแรงเข้ารับการรักษาจากแพทย์ และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ อันจะมีผลในการฟื้นฟูจิตใจของเด็ก นอกจากนี้ หากเด็กผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้กระทำ ความรุนแรงต่อตนแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ต้องจัดให้เด็กได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่หากเด็กผู้ถูกระทำไม่อยู่ในวิสัยหรือโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง เช่น เด็กมีอายุน้อยเกินกว่าจะแสดงความประสงค์ เป็นต้น พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ต้องร้องทุกข์แทนเด็กผู้ถูกระทำนั่นเอง³⁹

* พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 3 บัญญัติว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายถึง บุคคลซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์แต่งตั้งให้ปฏิบัติการต่าง ๆ ตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้ และให้หมายความรวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”

³⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 5

³⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6

หลังจากที่มีการร้องทุกข์แล้ว พนักงานสอบสวนจะเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนคดีอาญาสำหรับคดีความรุนแรงในครอบครัวที่กระทำต่อเด็ก และจัดการส่งตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว สำนวนการสอบสวน พร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาล⁴⁰ ซึ่งในระหว่างการดำเนินการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนนี้ หากเกิดกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว⁴¹ เช่น ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้กระทำความรุนแรงต่อเด็กอีก หรือจะกระทำรุนแรงซ้ำ เป็นต้น กฎหมายบัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่รัฐมนตรีมอบหมายมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวให้แก่เด็กผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ ซึ่งในการออกคำสั่งดังกล่าวนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถใช้ดุลพินิจออกได้แม้ว่าเด็กผู้ถูกกระทำจะไม่ได้ร้องขอก็ตาม

ส่วนลักษณะของคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่เด็กผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกนั้น กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดลักษณะของคำสั่งที่พนักงานเจ้าหน้าที่อาจออกให้ได้ไว้ เช่น คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ คำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวขอใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะแก่เด็กซึ่งถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว คำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัว คำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าใกล้ตัวเด็กหรือบุคคลอื่นในครอบครัว คำสั่งกำหนดวิธีการดูแลเด็กผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง เป็นต้น ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จึงสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการต่าง ๆ ตามที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์สูงสุดในการให้ความคุ้มครองแก่เด็กผู้ถูกกระทำแล้วแต่กรณีได้⁴²

⁴⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 8

⁴¹ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 ข้อ 10

⁴² พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10 วรรคหนึ่ง

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่เด็ก ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่ง⁴³ หรือ พนักงานสอบสวน⁴⁴ มีหน้าที่จะต้องเสนอมาตรการหรือวิธีการดังกล่าวต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณา ให้ความเห็นชอบกับมาตรการหรือวิธีการดังกล่าว ภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่วันออกคำสั่ง โดยหาก ศาลเห็นชอบกับคำสั่งดังกล่าว คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว ที่ศาลเห็นชอบนี้จะมีผลต่อไป⁴⁵ แต่หากศาลพิจารณาแล้วไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งดังกล่าวนี้ ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือมีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปอันศาลเห็นว่าคำสั่งนั้น ควรต้องมีการเปลี่ยนแปลง ศาลจะทำการไต่สวนเพื่อมีคำสั่งโดยพลัน ซึ่งในกรณีนี้ศาลมีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้⁴⁶

หลังจากที่พนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์แก่ เด็กผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงเป็นการชั่วคราว หรือศาลได้เห็นชอบกับคำสั่งดังกล่าวหรือแก้ไข เพิ่มเติม เปลี่ยนแปลงคำสั่งดังกล่าวอย่างไรแล้ว ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวยุบรวมทั้งบุคคลที่ คำสั่งกำหนดจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวอย่างเคร่งครัด การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนี้ ถือเป็นความผิดอาญาอันมีระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้ง จำทั้งปรับ⁴⁷

อย่างไรก็ตาม หากผู้มีส่วนได้เสียกับคำสั่ง เช่น ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ต้องถูก บังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือเด็กผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่คำสั่งออกมาให้ ความคุ้มครอง ไม่พอใจหรือไม่เห็นด้วยกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็น

⁴³ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10 วรรคสอง

⁴⁴ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และ วิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 ข้อ 12

⁴⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10 วรรคสอง

⁴⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10 วรรคสาม

⁴⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10 วรรคห้า

การชั่วคราวของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล บุคคลดังกล่าวสามารถยื่นอุทธรณ์คำสั่งเป็นหนังสือ ขอให้ศาลทบทวนคำสั่งได้ภายใน 30 วัน นับแต่ทราบคำสั่ง และเมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในเรื่องดังกล่าวแล้ว คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลถือเป็นที่สุด ผู้มีส่วนได้เสียกับคำสั่งที่ไม่พอใจกับคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลจะฎีกาคำสั่งต่อไปอีกไม่ได้⁴⁸

นอกจากนี้ หากกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว⁴⁹ เกิดขึ้นในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลหรือในระหว่างการสอบสวนกฎหมายกำหนดให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ในลักษณะเดียวกับคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น หรือศาลจะออกคำสั่งใด ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ ซึ่งเมื่อศาลออกคำสั่งดังกล่าวมาแล้ว ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวรวมทั้งบุคคลที่คำสั่งกำหนดมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งศาลอย่างเคร่งครัด การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาลนี้ถือเป็นความผิดอาญาอันมีระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁵⁰ ดังนั้น หากพนักงานเจ้าหน้าที่ทราบถึงเหตุความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล เช่น ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้กระทำความรุนแรงต่อเด็กอีก หรือจะกระทำความรุนแรงซ้ำอีก พนักงานเจ้าหน้าที่ก็มีหน้าที่ต้องยื่นคำแถลงถึงเหตุดังกล่าวต่อศาลเพื่อให้ศาลทราบหรือนำตัวเด็กผู้ถูกระทำมาแถลงต่อศาล เพื่อขอให้ศาลใช้อำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กต่อไป

4.4.2 แนวทางการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในกรณีที่เด็กเป็นผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

นอกจากแนวทางการคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แล้ว การกระทำ

⁴⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10 วรรคสี่

⁴⁹ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 ข้อ 10

⁵⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา

ความรุนแรงในครอบครัวโดยผู้ถูกระทำเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ยังถือเป็นการทารุณกรรมเด็ก⁵¹ ซึ่งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้เด็กที่ถูกทารุณกรรม ถือเป็นเด็กประเภทหนึ่งที่จะพึงได้รับการสงเคราะห์⁵² และพึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ⁵³ ดังนั้น เมื่อเด็กถูกระทำทารุณกรรมโดยบุคคลในครอบครัวอันถือเป็นความรุนแรงในครอบครัวแล้ว เด็กย่อมได้รับการสงเคราะห์ และคุ้มครองสวัสดิภาพ^{**} ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และพนักงานเจ้าหน้าที่^{***} ก็มีหน้าที่ต้องดำเนินการให้การสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 กำหนดไว้⁵⁴

⁵¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 4

⁵² พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 32

⁵³ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 41

* การสงเคราะห์เป็นการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและผู้ปกครองที่อยู่ในภาวะต้องได้รับการสงเคราะห์ ได้แก่ เด็กที่ขาดไร้อุปการะ เด็กที่ตกทุกข์ได้ยากไร้ที่พึ่ง เช่น เด็กเร่ร่อน เด็กกำพร้า เด็กถูกทอดทิ้ง เป็นต้น และเด็กที่พ่อแม่ผู้ปกครองไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูหรือไม่อยู่ในภาวะที่อาจเลี้ยงดูได้ เช่น พ่อแม่ที่หย่าร้าง พ่อแม่ที่ติดคุก พ่อแม่ที่ติดสุรา ยาเสพติด พ่อแม่ที่ทำทารุณกรรมต่อเด็ก เป็นต้น เพื่อให้เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดู และมีพัฒนาการที่เหมาะสม โดยเด็กเหล่านี้ จะได้รับการช่วยเหลือสงเคราะห์จากหน่วยงานของรัฐในการเลี้ยงดู อบรม ฝึกอาชีพ หรือบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ

** การคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นการให้ความคุ้มครองเด็กให้ได้รับความปลอดภัยจากภัยอันตราย เช่น เด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม เด็กที่ถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ ถูกล่อลวงละเมิดทางเพศ ถูกหน่วงเหนี่ยวกักขัง ไม่ว่าจะจากผู้อื่นหรือบุคคลในครอบครัว และให้ความคุ้มครองเด็กที่มีความประพฤติไม่สมควร เด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำผิด ให้มีสวัสดิภาพและได้รับความปลอดภัย โดยพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปช่วยเหลือโดยวิธีการแยกเด็กออกมาเพื่อให้พ้นจากภัยอันตราย และนำเด็กไปคุ้มครองสวัสดิภาพตามวิธีการตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 กำหนดไว้ เช่น บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ อบรมเลี้ยงดูให้การศึกษา ฝึกหัดอาชีพ อบรมจริยธรรม เป็นต้น

*** พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 4 บัญญัติว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายถึง บุคคลซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม แต่งตั้งให้ปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้”

⁵⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 28

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ทั่วไปในอันที่จะให้การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กที่ถูกทารุณกรรม กล่าวคือ เมื่อใดก็ตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำทารุณกรรมเด็ก มีการกักขังหรือเลี้ยงดูโดยมิชอบ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ เพื่อตรวจสอบว่ามีการทารุณกรรมเด็กจริงหรือไม่ และเพื่อตรวจค้นหาเด็กที่ถูกทารุณกรรมหรือเลี้ยงดูโดยมิชอบโดยไม่ต้องมีหมายค้นจากศาล โดยในการเข้าไปนี้กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปเพื่อตรวจค้นในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเท่านั้น แต่หากมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากไม่ดำเนินการในทันที เด็กอาจได้รับอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจ หรือถูกนำพาไปสถานที่อื่นซึ่งยากแก่การติดตามช่วยเหลือ พนักงานเจ้าหน้าที่ก็มีอำนาจเข้าไปในเวลาภายหลังพระอาทิตย์ตกได้ รวมทั้งมีหน้าที่ซักถามตัวเด็กเพื่อประโยชน์ในการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กได้

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุเพื่อตรวจค้นและได้ซักถามตัวเด็กแล้ว หากพนักงานเจ้าหน้าที่พบพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าอาจมีการทารุณกรรมเด็กจริง พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเอาตัวเด็กไปที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อทราบข้อมูลเด็กและครอบครัว แต่จะกักตัวเด็กไว้เกิน 12 ชั่วโมง ไม่ได้ โดยเมื่อพ้นระยะเวลา 12 ชั่วโมงแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องมอบตัวเด็กแก่ผู้ปกครองพร้อมกับแนะนำหรือตักเตือนผู้ปกครองให้ดูแลและอุปการะเลี้ยงดูเด็กในทางที่ถูกต้อง รวมทั้งมีอำนาจมีหนังสือเรียกผู้ปกครอง นายจ้าง ผู้ประกอบการ ผู้ดูแลสถานศึกษาหรือบุคคลอื่นใด ให้มาให้อภัยคำหรือส่งเอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ การศึกษา การทำงาน หรือความประพฤติของเด็กมาให้ก็ได้⁵⁵

กรณีดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ถือเป็นการใช้อำนาจทั่วไปเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กของพนักงานเจ้าหน้าที่เท่านั้น แต่ในส่วนของแนวทางการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมนั้น กฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะว่าหากพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กได้รับแจ้งเหตุการณ์กระทำทารุณกรรมต่อเด็กหรือได้พบเห็นการทารุณกรรมเด็กเองหรือได้ประสบพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าจะมีการกระทำทารุณกรรมต่อเด็กในสถานที่ใด พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กต้องดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กโดยให้มีอำนาจเข้าไปตรวจค้นในสถานที่เกิดเหตุ หากพนักงานเจ้าหน้าที่พบว่ามีการกระทำทารุณกรรมต่อเด็กจริง หรือพบว่าเด็กอยู่ในภาวะเสี่ยงที่จะได้รับความเสียหายจากการถูกทารุณกรรม

⁵⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 30

หรือการเลี้ยงดูโดยมิชอบ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจแยกเด็กออกจากครอบครัวของเด็กเพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพโดยเร็วที่สุด⁵⁶

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการแยกตัวเด็กออกจากครอบครัวของเด็กแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องรีบนำตัวเด็กส่งแพทย์เพื่อจัดให้มีการตรวจรักษาทางร่างกายและจิตใจทันที และในระหว่างนี้หากพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรต้องสืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับเด็กและครอบครัวเพื่อหาข้อมูลทำการวิจัยตามหลักวิชาการอันจะนำไปสู่การกำหนดวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็กแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ก็อาจส่งตัวเด็กไปยังสถานแรกรับ หรือหากเด็กผู้ถูกระงับการคุ้มครองจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการให้การสงเคราะห์เด็ก* หรือหากเด็กผู้ถูกระงับการคุ้มครองจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูสภาพจิตใจ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องรีบดำเนินการส่งเด็กไปยังสถานพัฒนาและฟื้นฟู สถานบำบัดรักษา หรือโรงพยาบาล เป็นต้น⁵⁷ ทั้งนี้ ระยะเวลาในการส่งตัวเด็กผู้ถูกระงับการคุ้มครองไปยังสถานแรกรับ สถานพัฒนาและฟื้นฟู หรือสถานที่อื่นใดนั้น ต้องไม่เกิน 7 วัน แต่หากมีเหตุจำเป็นและสมควรเพื่อประโยชน์ของเด็ก กฎหมายให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ขอให้ศาลมีคำสั่งขยายระยะเวลาออกไปรวมแล้วไม่เกิน 30 วัน ก็ได้⁵⁸

นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้ปกครองหรือญาติของเด็กเป็นผู้กระทำทารุณกรรมต่อเด็ก หากมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะมีการกระทำทารุณกรรมแก่เด็กอีก พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้กำหนดบทบัญญัติในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กโดยให้ศาลมีอำนาจออกมาตรการเพื่อควบคุม

⁵⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 41

* ในการดำเนินการสงเคราะห์เด็ก พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 กำหนดให้ดำเนินการสงเคราะห์เด็กตามมาตรา 33 กล่าวคือ ต้องดำเนินการช่วยเหลือเด็กและครอบครัว เพื่อให้สามารถอุปการะเลี้ยงดูเด็กได้ แต่หากไม่สามารถดำเนินการช่วยเหลือเด็กและครอบครัวได้ ให้ดำเนินการมอบเด็กให้อยู่ในอุปการะของบุคคลที่เหมาะสมและยินยอมรับเด็กไว้อุปการะเป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 เดือน หรือดำเนินการเพื่อให้เด็กได้เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่น หรือส่งตัวเด็กเข้ารับการอุปการะในครอบครัวอุปถัมภ์หรือสถานรับเลี้ยงเด็กที่เหมาะสมและยินยอมรับเด็กไว้อุปการะ หรือส่งตัวเด็กเข้ารับการอุปการะในสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ หรือส่งเด็กเข้าศึกษา หรือฝึกหัดอาชีพในสถานศึกษา สถานฝึกอาชีพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู วัด หรือสถานที่ทางศาสนาอื่น ที่ยินยอมรับเด็กไว้

⁵⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 42 วรรคหนึ่ง

⁵⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 42 วรรคสอง

พฤติกรรมของผู้ปกครองหรือญาติของเด็กที่มีแนวโน้มจะกระทำทารุณกรรมเด็กอีกได้ด้วย โดยหากว่าในขณะนั้นยังไม่ได้มีการฟ้องคดีอาญาหรือไม่ฟ้องคดีอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก หรือพนักงานอัยการยื่นคำขอต่อศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อให้ศาลออกคำสั่งมิให้ผู้ปกครองหรือญาติของเด็กกระทำการดังกล่าวโดยกำหนดมาตรการคุมประพฤติและเรียกประกันด้วยก็ได้⁵⁹ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ⁶⁰

ส่วนในกรณีที่มีการฟ้องคดีอาญาแล้ว หากมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ปกครองหรือญาติของเด็กที่ถูกฟ้องคดีนั้นจะกระทำทารุณกรรมแก่เด็กอีก ศาลที่พิจารณาคดีนั้นมีอำนาจกำหนดมาตรการคุมความประพฤติผู้ถูกฟ้องคดี ห้ามเข้าเขตกำหนด หรือห้ามเข้าใกล้ตัวเด็กในระยะที่ศาลกำหนดเพื่อป้องกันมิให้กระทำการดังกล่าว และจะสั่งให้ผู้นั้นทำทัณฑ์บนตามที่วิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา 46 และมาตรา 47 แห่งประมวลกฎหมายอาญาด้วยก็ได้⁶¹ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ⁶² ซึ่งในกรณีนี้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ต้องดำเนินการรายงานถึงเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำทารุณกรรมแก่เด็กอีกต่อพนักงานอัยการเพื่อให้พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลหรือต้องยื่นคำแถลงถึงเหตุดังกล่าวต่อศาลเองเพื่อขอให้ศาลที่พิจารณาคดีใช้อำนาจออกมาตรการต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อใช้บังคับกับผู้ถูกฟ้องคดี

เมื่อศาลออกคำสั่งหรือมาตรการต่าง ๆ มาแล้วไม่ว่าในกรณีใด ผู้ปกครองหรือญาติของเด็กรวมทั้งบุคคลที่คำสั่งกำหนดมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งหรือมาตรการนั้นอย่างเคร่งครัด การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือมาตรการของศาลนี้ถือเป็นความผิดอาญาอันมีระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁶³

นอกจากนี้ หากศาลที่พิจารณาคดีในกรณีที่มีการฟ้องคดี หรือศาลเยาวชนและครอบครัวในกรณีที่ไม่มีมีการฟ้องคดีเห็นว่ามีเหตุจำเป็นเร่งด่วนเพื่อคุ้มครองเด็กมิให้ถูกกระทำทารุณกรรมอีก ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้ตำรวจจับกุมผู้ที่เชื่อว่า จะกระทำทารุณกรรมแก่เด็กมากกว่าซึ่งไว้มีกำหนด

⁵⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 43 วรรคสอง

⁶⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 43 วรรคสี่

⁶¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 43 วรรคแรก

⁶² พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 43 วรรคสี่

⁶³ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 81

ครั้งละไม่เกิน 30 วัน ได้⁶⁴ ซึ่งในการนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ต้องยื่นคำแถลงแสดงเหตุจำเป็นเร่งด่วนดังกล่าวให้ศาลทราบเพื่อขอให้ศาลดำเนินการออกคำสั่งให้จับกุมผู้ที่เกี่ยวข้องว่าจะกระทำทารุณกรรมต่อเด็กอีกด้วย

4.4.3 วิเคราะห์อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เปรียบเทียบกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

จากการศึกษาบทบัญญัติเกี่ยวกับแนวทางการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในอันที่จะให้การคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ทำให้เห็นถึงแนวทางในการใช้อำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของกฎหมายแต่ละฉบับว่าเป็นไปในลักษณะใด และสามารถใช้อำนาจหน้าที่ได้ในกรณีใดบ้าง ซึ่งสามารถพิจารณาเปรียบเทียบอำนาจหน้าที่ระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่ของทั้งสองกฎหมายได้ดังนี้

1) ในส่วนของอำนาจในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กนั้น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเพื่อตรวจสอบว่ามีการทารุณกรรมเด็กจริงหรือไม่ และเพื่อตรวจค้นหาเด็กที่ถูกทารุณกรรม รวมทั้งมีหน้าที่ซักถามตัวเด็กเพื่อประโยชน์ในการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กได้ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำทารุณกรรมเด็ก นอกจากนี้ ในบทบัญญัติหมวดของการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก กฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะว่า หากพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งเหตุการกระทำทารุณกรรมต่อเด็กหรือได้พบเห็นการทารุณกรรมเด็กเองหรือได้ประสบพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่ามีอาการกระทำทารุณกรรมต่อเด็กในสถานที่ใด พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปตรวจค้นในสถานที่เกิดเหตุนั้นได้ ซึ่งในการเข้าไปตรวจค้นในเคหสถานทั้งสองกรณีดังกล่าวมานี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่สามารถเข้าไปตรวจค้นได้ไม่ต้องมีหมายค้นจากศาล เพราะพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่ยกเว้นบทบัญญัติมาตรา 35^{*} แห่ง

⁶⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 43 วรรคสาม

^{*} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 35 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จึงเข้าไปได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นจากศาลเพียงแต่ต้องแสดงบัตรประจำตัว

แต่ในกรณีของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 นั้น กฎหมายให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวเพื่อระงับเหตุและเพื่อสอบถามเด็กผู้ถูกระทำ ผู้กระทำความรุนแรงต่อเด็ก หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้น เกี่ยวกับการกระทำตามที่ได้รับแจ้ง ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นเหตุการณ์กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กหรือได้รับแจ้งเหตุดังกล่าวจากบุคคลที่พบเห็นแล้วเท่านั้น และเมื่อพิจารณาจากระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 7 จะพบว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะเข้าไปได้ก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากเจ้าของสถานที่เสียก่อน โดยหากเจ้าของสถานที่ไม่ยินยอม พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเพื่อเข้าไปช่วยเด็กผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

จากการเปรียบเทียบ จะเห็นได้ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีอำนาจในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กมากกว่า เพราะนอกจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 จะสามารถเข้าไปในเคหสถานเพื่อคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมในกรณีที่ได้รับแจ้งเหตุหรือได้พบเห็นเหตุการณ์กระทำทารุณกรรมเด็กด้วยตนเองแล้ว กฎหมายยังให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถานได้ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่เพียงแค่มิเหตุอันควรสงสัยว่าในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ อาจจะมีการทารุณกรรมเด็กเกิดขึ้น หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ประสบพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่ามีอาการกระทำทารุณกรรมต่อเด็กในสถานที่ใด ดังที่ระบุไว้อย่างชัดเจนในบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2545 มาตรา 30 (1) และมาตรา 41 ตามลำดับ ว่าให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในเคหสถานได้ในกรณีดังกล่าวด้วย ในขณะที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวเพียงแต่ในกรณีที่ต้องมีผู้แจ้งเหตุหรือพนักงานเจ้าหน้าที่

บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”

ได้พบเห็นเหตุการณ์กระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กเท่านั้น ดังที่ระบุไว้ในบทบัญญัติมาตรา 6
วรรคสอง

ดังนั้น หากผู้แจ้งเหตุมีเหตุสงสัยหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ
คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีเหตุสงสัยเองโดยไม่ต้องมีผู้มาแจ้งว่าในสถานที่หนึ่ง ๆ อาจมีการกระทำ
ทารุณกรรมต่อเด็ก พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในเคสสถานนั้น ๆ เพื่อตรวจสอบว่ามีการ
กระทำทารุณกรรมเด็กจริงหรือไม่แล้ว ในขณะที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง
ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จะเข้าไปในเคสสถานใด ๆ ได้ก็ต่อเมื่อต้อง
มีความแน่นอนว่าเคสสถานนั้น ๆ มีการกระทำความรุนแรงต่อเด็กจริง โดยมีผู้มาแจ้งเหตุหรือ
พนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นเหตุการณ์กระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กด้วยตนเอง มิใช่เพียง
แค่มีเหตุสงสัยหรือมีเหตุอันน่าเชื่อว่าในเคสสถานใด ๆ อาจมีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว
ต่อเด็กเท่านั้น

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่
ในการเข้าไปในเคสสถานที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าอาจมีการทารุณกรรมเด็กได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น
จากศาล และสามารถเข้าไปได้โดยไม่ต้องอาศัยความยินยอมของเจ้าของสถานที่ เพียงแต่
พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อเจ้าของสถานที่เท่านั้น แต่พนักงานเจ้าหน้าที่ตาม
พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จะสามารถเข้าไปใน
เคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นในกรณี
ที่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของสถานที่เสียก่อนเท่านั้น ซึ่งหากเจ้าของสถานที่ไม่ยินยอม พนักงาน
เจ้าหน้าที่ต้องขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการเข้าไป ในกรณีที่
พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุโดยลำพังโดยปราศจากความยินยอม
จากเจ้าของสถานที่ การกระทำดังกล่าวอาจเป็นความผิดอาญาฐานบุกรุกได้

นอกจากนี้ ในการเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่ใด ๆ ของพนักงานเจ้าหน้าที่
ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 นั้น กฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนว่าให้อำนาจพนักงาน
เจ้าหน้าที่ให้สามารถเข้าไปเพื่อทำการตรวจค้น เช่น ทำการตรวจสอบว่ามีการทารุณกรรมเด็กจริง
หรือไม่ หรือตรวจค้นเคสสถานเพื่อหาตัวเด็กที่ถูกทารุณกรรมหรือพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
กับการทารุณกรรมเด็ก เป็นต้น แต่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน
ครอบครัว พ.ศ. 2550 บัญญัติไว้ชัดเจนว่าให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ให้สามารถเข้าไปใน
เคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวได้เพียงเพื่อสอบถามบุคคลต่าง ๆ ที่
เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเหตุความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการกระทำตามที่ได้รับแจ้ง

เท่านั้น เช่น สอบถามเด็กผู้ถูกระทำ บิดามารดาผู้กระทำความรุนแรงต่อเด็ก หรือบุคคลอื่น ๆ ในครอบครัว เป็นต้น โดยหากพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องการตรวจค้นเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุเพื่อหาตัวเด็กหรือหาพยานหลักฐานต่าง ๆ นั้น ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของสถานที่เสียก่อน ซึ่งหากเจ้าของสถานที่ไม่ยินยอม กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งในกรณีนี้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะทำการตรวจค้นเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุได้ก็จำเป็นต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์การค้นในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 กล่าวคือ ต้องมีหมายค้น หรือมีเหตุที่สามารถค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น เช่น มีเสียงร้องไห้ช่วยจากข้างในที่รโหฐาน หรือพบความผิดซึ่งหน้าที่ได้กระทำในที่รโหฐาน เป็นต้น

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีอำนาจในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็ก ได้มากกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพราะสามารถเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นจากศาล และสามารถเข้าไปได้แม้เพียงมีเหตุสงสัยที่ยังไม่แน่ชัดว่าอาจจะเกิดการกระทำทารุณกรรมเด็กเกิดขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุเพื่อทำการตรวจค้นหาตัวเด็กผู้อาจถูกทารุณกรรมหรือหาพยานหลักฐานอื่น ๆ ได้ ซึ่งกรณีดังกล่าวก็เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดในการคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมได้เป็นอย่างดี

2) ในส่วนของอำนาจในการแยกตัวเด็กออกจากครอบครัวของเด็กเพื่อดำเนินการคุ้มครองเด็กนั้น บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หมวดการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้โดยเฉพาะว่า หากพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งเหตุการกระทำทารุณกรรมต่อเด็กหรือได้พบเห็นการทารุณกรรมเด็กเองหรือได้ประสบพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่ามี การกระทำทารุณกรรมต่อเด็กในสถานที่ใด พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปตรวจค้นในสถานที่เกิดเหตุ และหากพนักงานเจ้าหน้าที่พบว่ามีการกระทำทารุณกรรมต่อเด็กจริง หรือพบว่าเด็กอยู่ในภาวะเสี่ยงที่จะได้รับความเสียหายจากการถูกทารุณกรรมหรือการเลี้ยงดูโดยมิชอบ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจแยกเด็กออกจากครอบครัวของเด็กและนำตัวเด็กเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพได้ทันที โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องรีบนำตัวเด็กส่งแพทย์เพื่อจัดให้มีการตรวจรักษาทางร่างกายและจิตใจ และอาจดำเนินการส่งเด็กไปยังสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานพัฒนาและฟื้นฟู สถานบำบัดรักษา หรือโรงพยาบาล แล้วแต่กรณี เป็นต้น

แต่ในกรณีของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 นั้น กฎหมายมิได้กำหนดบทบัญญัติที่กำหนดวิธีการหรือให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแยกตัวเด็กผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวออกจากครอบครัวไว้เหมือนที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 กำหนด แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติอื่น ๆ ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แล้ว จะเห็นได้ว่าหากพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องการแยกตัวเด็กออกจากครอบครัวของเด็กเพื่อให้การคุ้มครองเด็กนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือศาล ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว โดยให้กำหนดวิธีการแยกตัวเด็กออกมาจากครอบครัวและวิธีการดูแลเด็กไว้ในคำสั่งดังกล่าว ตามที่บทบัญญัติมาตรา 10 และ 11 ให้อำนาจไว้ เพราะกรณีดังกล่าวถือเป็นกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอันทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่และศาลมีอำนาจออกคำสั่งดังกล่าวได้ ซึ่งจากวิธีการนี้ทำให้เห็นว่าการที่พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุเมื่อได้รับแจ้งเหตุหรือได้พบเห็นเหตุการณ์กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้นั้นก็มีอำนาจออกคำสั่งเพื่อแยกตัวเด็กออกมาจากครอบครัวได้ทันที แต่ถ้ามิใช่พนักงานเจ้าหน้าที่จำต้องดำเนินการขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่หรือศาลออกคำสั่งดังกล่าวให้ จากนั้นจึงจะนำตัวเด็กผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองต่อไปได้

จากการเปรียบเทียบ จะเห็นได้ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีอำนาจในการแยกตัวเด็กออกจากครอบครัวของเด็กเพื่อดำเนินการคุ้มครองเด็กมากกว่า เพราะหากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เข้าไปตรวจค้นในสถานที่เกิดเหตุและพบว่าเด็กถูกระทำรุนแรงจริง พนักงานเจ้าหน้าที่ก็มีอำนาจแยกตัวเด็กออกจากครอบครัวของเด็กและนำตัวเด็กเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพได้ทันที เพราะพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแยกตัวเด็กในกรณีดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน ดังที่ระบุไว้ในบทบัญญัติมาตรา 41 แต่ในส่วนของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 นั้น ในทางปฏิบัติแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะเข้าไปในเคหสถานเพื่อระงับเหตุความรุนแรงในครอบครัวมักจะเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ ดังนั้น เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุและพบว่าเด็กถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีอำนาจแยกตัวเด็กออกมาคุ้มครองเด็กได้ทันที แต่ต้องไปดำเนินการขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้น

ผู้ใหญ่หรือศาลออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวกำหนดวิธีการแยกตัวเด็กออกมาจากครอบครัวเด็กก่อน

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าวิธีการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ไม่เอื้อประโยชน์ต่อการคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรง เพราะจะเป็นผลร้ายต่อเด็กผู้ถูกระทำจากการที่ไม่สามารถถูกแยกออกมาจากบุคคลในครอบครัวที่กระทำรุนแรงต่อเด็กได้ในทันทีที่เกิดเหตุ เนื่องจากต้องรอเวลาให้พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ออกคำสั่งก่อน ต่างกับวิธีการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถแยกตัวเด็กที่ถูกทารุณกรรมออกมาจากบุคคลในครอบครัวของเด็กได้ทันที ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ต่อสวัสดิภาพของเด็กมากกว่า

3) ในส่วนของขั้นตอนในการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กนั้น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดว่า เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้เข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุการกระทำรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กแล้ว หากกรณีปรากฏว่าเด็กผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจ เช่น ถูกทำร้ายร่างกายจนได้รับบาดเจ็บ เป็นต้น พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องจัดให้เด็กผู้ถูกระทำได้พบแพทย์ ด้วยการส่งตัวเด็กไปรับการรักษาพยาบาลจากแพทย์ในทันที หลังจากนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องจัดให้เด็กผู้ถูกระทำได้พบจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อขอรับคำปรึกษาแนะนำอันจะมีผลในการฟื้นฟูจิตใจของเด็ก และต้องให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กได้ขอรับคำปรึกษาแนะนำจากบุคคลตามที่ได้กล่าวมาด้วย

ส่วนในกรณีการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 นั้น กฎหมายกำหนดว่าหากพนักงานเจ้าหน้าที่พบว่ามีการกระทำทารุณกรรมต่อเด็กจริง พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจแยกเด็กออกจากครอบครัวของเด็กและมีหน้าที่ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กโดยเร็วที่สุด โดยต้องรีบนำตัวเด็กส่งแพทย์เพื่อจัดให้มีการตรวจรักษาทางร่างกายและจิตใจทันที และในระหว่างนี้หากพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรต้องสืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับเด็กและครอบครัวเพื่อหาข้อมูลทำการวิจัยตามหลักวิชาการอันจะนำไปสู่การกำหนดวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็กแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ก็อาจส่งตัวเด็กไปยังสถานแรกรับ หรือหากเด็กผู้ถูกระทำทารุณกรรมจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการให้การสงเคราะห์เด็ก หรือหากเด็กผู้ถูกระทำทารุณกรรมจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูสภาพจิตใจ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องรีบดำเนินการส่งเด็กไปยังสถานพัฒนาและฟื้นฟู สถานบำบัดรักษา หรือโรงพยาบาล เป็นต้น

จากการเปรียบเทียบขั้นตอนในการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหลังจากที่นำตัวเด็กออกมาจากครอบครัวของเด็กแล้ว จะพบว่ากฎหมายทั้งสองฉบับมีหลักการที่คล้ายคลึงกันและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องจัดให้เด็กผู้ถูกระงับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการฟื้นฟูทางด้านร่างกายด้วยการส่งตัวเด็กไปรับการรักษาพยาบาลจากแพทย์ และฟื้นฟูทางด้านจิตใจด้วยการจัดให้เด็กผู้ถูกระงับการกระทำได้พบจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ แต่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้มีการกำหนดรายละเอียดของขั้นตอนการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเพิ่มเติมขึ้นมาเพื่อจุดประสงค์ในการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กที่ถูกทารุณกรรมที่มากยิ่งขึ้น กล่าวคือ หลังจากที่จัดให้เด็กที่ถูกทารุณกรรมเข้ารับการรักษาทางร่างกายและจิตใจแล้ว หากพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรต้องสืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับเด็กและครอบครัวเพื่อหาข้อมูลทำการวิจัยตามหลักวิชาการอันจะนำไปสู่การกำหนดวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็ก พนักงานเจ้าหน้าที่ก็อาจส่งตัวเด็กไปยังสถานแรกรับหรือหากเด็กผู้ถูกระงับการทารุณกรรมจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการให้การสงเคราะห์เด็ก หรือหากเด็กผู้ถูกระงับการทารุณกรรมจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูสภาพจิตใจ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องรีบดำเนินการส่งเด็กไปยังสถานพัฒนาและฟื้นฟู สถานบำบัดรักษา หรือโรงพยาบาล เพื่อดำเนินการฟื้นฟูสภาพจิตใจเด็กโดยเร็ว

จากกรณีดังที่ได้กล่าวมา ทำให้เห็นได้ว่าขั้นตอนการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 จะมีรายละเอียดของขั้นตอนที่มากกว่า และเน้นคุ้มครองให้เข้าถึงสภาพจิตใจของเด็กได้ดีกว่า ซึ่งดังกล่าวทำให้เอื้อประโยชน์ต่อการคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้เป็นอย่างดี

4) ในส่วนของอำนาจในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ในกรณีที่มีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กจะกระทำความรุนแรงต่อเด็กอีกนั้น หากพฤติการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในระหว่างการสอบสวน กรณีดังกล่าวถือเป็นกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่รัฐมนตรีมอบหมาย หรือศาล มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวให้แก่เด็กผู้ถูกระงับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้เท่าที่จำเป็นและสมควร แม้ว่าเด็กผู้ถูกระงับการกระทำจะไม่ได้ร้องขอ ซึ่งรวมถึงคำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ หรือให้ชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่เด็กซึ่งถูกระงับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว คำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัว คำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าใกล้ตัวเด็กหรือบุคคลอื่นใน

ครอบครัว คำสั่งกำหนดวิธีการดูแลเด็กผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง เป็นต้น แต่หากพฤติการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล กฎหมายให้อำนาจศาลเป็นผู้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ในลักษณะเดียวกับคำสั่งที่ได้กล่าวมาข้างต้น ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ก็มีหน้าที่ต้องยื่นคำแถลงขอให้ศาลออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสมเพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กต่อไป

แต่ในส่วนของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 นั้น ในกรณีที่ผู้ปกครองหรือญาติของเด็กเป็นผู้กระทำทารุณกรรมต่อเด็กและมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะมีการกระทำทารุณกรรมแก่เด็กอีก กฎหมายกำหนดให้ศาลแต่ผู้เดียวเป็นผู้มีอำนาจออกมาตรการเพื่อควบคุมพฤติกรรมของผู้ปกครองหรือญาติของเด็กที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำทารุณกรรมต่อเด็กอีก ไม่ว่าจะพฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะเกิดขึ้นในเวลาใดก็ตาม กล่าวคือ หากพฤติการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในเวลาที่ยังไม่ได้มีการฟ้องคดีอาญาหรือไม่ฟ้องคดีอาญา กฎหมายให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำขอต่อศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อให้ศาลออกคำสั่งมิให้ผู้ปกครองหรือญาติของเด็กกระทำการดังกล่าวโดยกำหนดมาตรการคุมประพฤติและเรียกประกันด้วยก็ได้ หรือหากพฤติการณ์ดังกล่าวเกิดในเวลาที่มีการฟ้องคดีอาญาแล้ว กฎหมายกำหนดให้ศาลที่พิจารณาคดีนั้นมีอำนาจกำหนดมาตรการคุมความประพฤติผู้ถูกฟ้องคดี ห้ามเข้าเขตกำหนด หรือห้ามเข้าใกล้ตัวเด็กในระยะที่ศาลกำหนด เพื่อป้องกันมิให้กระทำการดังกล่าว และจะสั่งให้ผู้นั้นทำทัณฑ์บนตามวิธีการในประมวลกฎหมายอาญาดูด้วยก็ได้ ซึ่งในกรณีนี้พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ต้องดำเนินการยื่นคำแถลงถึงเหตุดังกล่าวต่อศาลที่พิจารณาคดีเพื่อขอให้ศาลใช้อำนาจออกมาตรการต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อใช้บังคับกับผู้ถูกฟ้องคดี ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้กำหนดมาตรการเพื่อป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรมอีก โดยให้ศาลที่พิจารณาคดีในกรณีที่มีการฟ้องคดี หรือศาลเยาวชนและครอบครัวในกรณีที่ไม่มี การฟ้องคดี มีอำนาจออกคำสั่งให้ตำรวจจับกุมผู้ที่เชื่อว่าจะกระทำทารุณกรรมแก่เด็กอีกมากกว่าหนึ่งวันมีกำหนดครั้งละไม่เกิน 30 วัน ได้ ซึ่งในกรณีนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ต้องยื่นคำแถลงแสดงเหตุจำเป็นเร่งด่วนดังกล่าวให้ศาลทราบเพื่อขอให้ศาลดำเนินการออกคำสั่งให้จับกุมผู้ที่เชื่อว่าจะกระทำทารุณกรรมต่อเด็กอีกด้วย

จากการเปรียบเทียบ จะเห็นได้ว่า หากพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าจะผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กจะกระทำ ความรุนแรงต่อเด็กอีกเกิดขึ้นในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ทั้งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ต่างกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลที่จะออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในกรณีดังกล่าวได้ ซึ่งในกรณีนี้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายแต่ละฉบับก็จะทำ

หน้าที่เป็นผู้ดำเนินการขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเพื่อใช้บังคับกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็ก

แต่หากพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวจะกระทำรุนแรงต่อเด็กอีกเกิดขึ้นในระหว่างการสอบสวน พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ให้อำนาจทั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ และศาล เป็นผู้ที่มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวอันถือเป็นคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กได้ ในขณะที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้อำนาจศาลเป็นผู้ออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียวโดยพนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่เพียงยื่นคำแถลงขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเท่านั้น

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เอื้อประโยชน์ต่อการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กมากกว่า เพราะกฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่มีพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กจะกระทำรุนแรงต่อเด็กอีกในกรณีที่อยู่ในระหว่างการสอบสวนได้ ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจออกคำสั่งดังกล่าวได้ทันที แต่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มิได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ให้กระทำการดังกล่าวได้ โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของศาลแต่ผู้เดียว

นอกจากนี้ จากการที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มิได้กำหนดเหตุที่พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่หรือศาลจะออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์แก่เด็กเป็นการชั่วคราวไว้ โดยกำหนดเพียงว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่หรือศาลจะออกคำสั่งให้ก็ต่อเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว⁶⁵ ทำให้เห็นว่าแม้จะไม่ได้มีพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กจะกระทำรุนแรงต่อเด็กอีก แต่พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่หรือศาลก็ยังสามารถออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวใด ๆ ให้แก่เด็กผู้ถูกกระทำได้ หากพนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่หรือศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าคำสั่งต่าง ๆ ที่จะออกนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการ

⁶⁵ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 ข้อ 10

คุ้มครองเด็กผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในกรณีใดก็ตาม พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลก็สามารถออกคำสั่งนั้น ๆ ได้ ซึ่งจะต่างกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่กำหนดไว้ชัดเจนว่าศาลจะออกคำสั่งต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กได้ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อหรือมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าผู้ปกครองหรือญาติของเด็กจะกระทำทารุณกรรมแก่เด็กอีกเท่านั้น

กรณีดังที่ได้กล่าวมา จึงสามารถสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีขอบเขตในการออกคำสั่งต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว กว้างกว่าขอบเขตตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งดังกล่าวทำให้เกิดผลเอื้ออำนวยต่อการคุ้มครองเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า

จากการศึกษาแนวทางการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในการให้ความคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวดังกล่าว ผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับ ดังปรากฏในตารางที่ 3

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง
ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กับพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม
พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

อำนาจหน้าที่ ของพนักงาน เจ้าหน้าที่	พระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัว พ.ศ. 2550	พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
1.อำนาจหน้าที่ ในการเข้าไปใน เคหสถานหรือ สถานที่เกิดเหตุ ความรุนแรงใน ครอบครัวต่อ เด็ก	- พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไป ในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ ความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็ก ใน กรณีที่ได้พบเห็นเหตุการณ์กระทำด้วย ความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กหรือ ได้รับแจ้งเหตุดังกล่าวจากบุคคลที่พบ เห็น	- พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไป ในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือ ยานพาหนะใด ๆ ในกรณีที่พนักงาน เจ้าหน้าที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการ กระทำทารุณกรรมเด็ก นอกจากนี้ ใน บทบัญญัติหมวดของการคุ้มครอง สวัสดิภาพเด็ก กฎหมายกำหนดไว้ โดยเฉพาะว่าหากพนักงานเจ้าหน้าที่ ได้รับแจ้งเหตุการณ์กระทำทารุณกรรม ต่อเด็กหรือได้พบเห็นการทารุณกรรม เด็กเองหรือได้ประสบพฤติการณ์ที่น่า เชื่อว่ามีอาการกระทำทารุณกรรมต่อ เด็กในสถานที่ใด พนักงานเจ้าหน้าที่ ก็มีอำนาจเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ นั้นได้

	- พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ ความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็ก โดยไม่ต้องมีหมายค้นก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากเจ้าของสถานที่เสียก่อน โดยหากเจ้าของสถานที่ไม่ยินยอม พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเพื่อเข้าไป - พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ ความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็ก เพื่อระงับเหตุและเพื่อสอบถามเด็ก ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้กระทำความรุนแรงต่อเด็ก หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้น เกี่ยวกับการกระทำตามที่ได้รับแจ้ง	- พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือ ยานพาหนะใด ๆ ได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นจากศาล และไม่ต้องอาศัยความยินยอมจากเจ้าของสถานที่ เพียงแต่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อเจ้าของสถานที่ - พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือ ยานพาหนะใด ๆ เพื่อทำการตรวจค้น เช่น ตรวจสอบว่ามีการทำธุรกรรมเด็กจริงหรือไม่ หรือตรวจค้นหาตัวเด็กที่ถูกทำธุรกรรม เป็นต้น

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง
ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กับพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม
พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 (ต่อ)

อำนาจหน้าที่ ของพนักงาน เจ้าหน้าที่	พระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัว พ.ศ. 2550	พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
2.อำนาจในการ แยกตัวเด็ก ผู้ถูกกระทำด้วย ความรุนแรงใน ครอบครัวออก จากครอบครัว เพื่อดำเนินการ คุ้มครองเด็ก	เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปใน สถานที่เกิดเหตุ และพบว่ามีการ กระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อ เด็ก พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจ แยกตัวเด็กผู้ถูกกระทำออกจาก ครอบครัวได้ทันที แต่ต้องดำเนินการ ขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะ เทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่าย ปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือ ศาล ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือ วิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการ ชั่วคราว โดยกำหนดวิธีการแยกตัว เด็กออกมาจากครอบครัวและวิธีการ ดูแลเด็กไว้ในคำสั่งดังกล่าว ตามที่ บทบัญญัติมาตรา 10 และ 11 ให้ อำนาจไว้ จากนั้นจึงจะนำตัวเด็ก ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงเข้าสู่ กระบวนการคุ้มครองต่อไปได้	เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจ ค้นในสถานที่เกิดเหตุ และพบว่า มีการกระทำทารุณกรรมต่อเด็กจริง หรือพบว่าเด็กอยู่ในภาวะเสี่ยงที่จะ ได้รับความเสียหายจากการทารุณ กรรม พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ แยกเด็กออกจากครอบครัวของเด็ก และนำตัวเด็กเข้าสู่กระบวนการ คุ้มครองสวัสดิภาพได้ทันที

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 (ต่อ)

อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่	พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550	พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
3.ชั้น ต อ น ใน การดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก	เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุการกระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็ก แล้ว หากปรากฏว่าเด็กผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องจัดให้เด็กผู้ถูกกระทำได้พบแพทย์ ด้วยการส่งตัวเด็กไปรับการรักษาพยาบาลจากแพทย์ในทันที หลังจากนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องจัดให้เด็กผู้ถูกกระทำได้พบจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อขอรับคำปรึกษาแนะนำอันจะมีผลในการฟื้นฟูจิตใจของเด็ก และต้องให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กได้ขอรับคำปรึกษาแนะนำจากบุคคลตามที่ได้กล่าวมาด้วย	เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พบว่ามีการกระทำทารุณกรรมต่อเด็ก และได้แยกเด็กออกจากครอบครัวของเด็กแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องรีบนำตัวเด็กส่งแพทย์เพื่อจัดให้มีการตรวจรักษาทางร่างกายและจิตใจทันที และในระหว่างนี้หากพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรต้องสืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับเด็กและครอบครัว เพื่อหาข้อมูลทำการวิจัยตามหลักวิชาการอันจะนำไปสู่การกำหนดวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็กแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ก็อาจส่งตัวเด็กไปยังสถานแรกรับ หรือหากเด็กผู้ถูกกระทำทารุณกรรมจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการให้การสงเคราะห์เด็ก หรือหากเด็กผู้ถูกกระทำทารุณกรรมจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูสภาพจิตใจ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องรีบดำเนินส่งเด็กไปยังสถานพัฒนาและฟื้นฟู สถานบำบัดรักษา หรือโรงพยาบาล เป็นต้น

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง
ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กับพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม
พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 (ต่อ)

อำนาจหน้าที่ ของพนักงาน เจ้าหน้าที่	พระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัว พ.ศ. 2550	พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
4.อำนาจในการ ออกคำสั่ง คุ้มครองสวัสดิ ภาพเด็ก ใน กรณีที่มี พฤติการณ์น่า เชื่อว่าผู้กระทำ ความรุนแรงใน ครอบครัวต่อ เด็กจะกระทำ ความรุนแรงต่อ เด็กอีก	- หากพฤติการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นใน ระหว่างสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่า พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้น ผู้ใหญ่ที่รัฐมนตรึมอบหมาย และศาล มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการ หรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่เด็ก ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัวได้เท่าที่จำเป็นและสมควร แม้ว่าเด็กผู้ถูกกระทำจะไม่ได้ร้องขอ - หากพฤติการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นใน ระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนด มาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ ในลักษณะเดียวกับคำสั่งตามที่ได้ กล่าวมาข้างต้น	ไม่ว่าพฤติการณ์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นใน เวลาใดก็ตาม กฎหมายกำหนดให้ ศาลแต่ผู้เดียวเป็นผู้มีอำนาจออก มาตรการเพื่อควบคุมพฤติกรรมของ ผู้ปกครองหรือญาติของเด็กที่มี แนวโน้มว่าจะกระทำทารุณกรรมต่อ เด็กอีก

จากการเปรียบเทียบแนวทางการใช้อำนาจหน้าที่ในการดำเนินการคุ้มครองเด็กที่ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 แล้ว จะเห็นได้ว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีแนวทางในการใช้อำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเพื่อคุ้มครองเด็กที่ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่ดีกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในประการต่าง ๆ โดยประการแรก คือ ในเรื่องเกี่ยวกับอำนาจในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็ก เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดเหตุที่จะให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ให้สามารถเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กไว้มากกว่า กล่าวคือ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 สามารถเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุได้แม้เพียงมีเหตุสงสัยที่ยังไม่แน่ชัดว่าอาจจะเกิดการกระทำทารุณกรรมเด็กเกิดขึ้น และสามารถเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุเพื่อทำการตรวจค้นหาตัวเด็กผู้อาจถูกทารุณกรรมหรือหาพยานหลักฐานอื่น ๆ ได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นจากศาล ประการที่สอง คือ ในเรื่องเกี่ยวกับอำนาจในการแยกตัวเด็กออกจากครอบครัวของเด็กเพื่อดำเนินการคุ้มครองเด็กที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีอำนาจในการแยกตัวเด็กออกจากครอบครัวของเด็กเพื่อดำเนินการคุ้มครองเด็กได้ในทันที ในขณะที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ไม่มีอำนาจในการแยกตัวเด็กออกจากครอบครัวในกรณีดังกล่าว แต่ต้องไปดำเนินการขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่รัฐมนตรีมอบหมายหรือศาลออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวกำหนดวิธีการแยกตัวเด็กออกจากครอบครัวเด็กเสียก่อน จึงจะทำการแยกเด็กออกจากครอบครัวของเด็กได้ และประการสุดท้าย คือ ในเรื่องของขั้นตอนในการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่ละเอียด และมีขั้นตอนในการปฏิบัติที่เป็นแนวทางในการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กที่ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่มากกว่า ซึ่งขั้นตอนและรายละเอียดที่มากขึ้นนี้จะเน้นคุ้มครองให้เข้าถึงสภาพจิตใจของเด็กได้ดีกว่า ซึ่งดังกล่าวทำให้เกิดผลดีในการฟื้นฟูเด็กผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและเอื้อประโยชน์ต่อการคุ้มครองเด็กได้เป็นอย่างดี

ส่วนพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ก็มีแนวทางการใช้อำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเพื่อคุ้มครองเด็กที่ถูกระ

กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่ตีกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในเรื่องเกี่ยวกับอำนาจในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในกรณีที่มีพฤติการณ์ น่าเชื่อว่าผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กจะกระทำ ความรุนแรงต่อเด็กซ้ำอีกและ พฤติการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในระหว่างสอบสวน โดยกฎหมายให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะ เทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่สามารถออกคำสั่งกำหนดมาตรการ หรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวเพื่อใช้คุ้มครองเด็กที่ผู้ปกครองเด็กจะกระทำ ความรุนแรงต่อเด็กซ้ำได้ ในขณะที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ไม่มี อำนาจในการออกคำสั่งในลักษณะดังกล่าวได้ เพราะกฎหมายให้อำนาจศาลเป็นผู้ออกคำสั่ง คุ้มครองสวัสดิภาพดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียว นอกจากนี้ แม้จะไม่ได้มีพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กจะกระทำ ความรุนแรงต่อเด็กอีก แต่พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ก็ยังสามารถ ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวใด ๆ ให้แก่เด็กผู้ถูกกระทำ ได้ หากพนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่พิจารณาแล้วเห็นว่าคำสั่งต่าง ๆ ที่จะออกนั้นเป็นไปเพื่อ ประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในกรณีใดก็ตาม ในขณะที่ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 กำหนดไว้ชัดเจนว่าศาลจะออกคำสั่งต่าง ๆ เพื่อคุ้มครอง สวัสดิภาพเด็กได้ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อหรือมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าผู้ปกครองหรือญาติของเด็ก จะกระทำทารุณกรรมแก่เด็กอีกเท่านั้น

จากการวิเคราะห์ที่ได้กล่าวไปข้างต้น ทำให้เห็นว่าแนวทางการใช้อำนาจหน้าที่ในการ ดำเนินการคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพนักงาน เจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ต่างก็มีข้อดีและข้อเสียในการดำเนินการที่ ต่างกันไป ดังนั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัวยังจะเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อสวัสดิภาพของเด็กผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัวยังตามหลักการว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิเด็ก ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ในการอบรมเพื่อ แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 นั้น ควรเพิ่มหลักสูตรในเรื่องการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ไว้ด้วย และควรแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ให้เป็นพนักงาน เจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ด้วยในคราวเดียวกัน หรือในทางกลับกัน ควรแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้เป็นพนักงาน

เจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และจัดให้มีการอบรมความรู้ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เป็นกรณีพิเศษแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่ได้รับการแต่งตั้ง เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมีสถานะทางกฎหมาย 2 สถานะ ตามกฎหมายทั้งสองฉบับ อันจะมีอำนาจเต็มในการดำเนินการคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้รับแจ้งเหตุการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวที่ยังไม่แน่ชัดว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงเป็นใครและเป็นเด็กหรือไม่ หากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้นั้นเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุและพบว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นผู้ใหญ่ พนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะใช้วิธีการคุ้มครองผู้ถูกระทำตามแนวทางที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดไว้

แต่หากพบว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้นั้นก็สามารุใช้อำนาจทั้งตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้อำนาจไว้ กล่าวคือ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้นั้นก็จะมีอำนาจในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กได้แม้เพียงมีเหตุสงสัยที่ยังไม่แน่ชัดว่าอาจจะเกิดการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กเกิดขึ้น และสามารถเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุเพื่อทำการ ตรวจค้นหาตัวเด็กผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือหาพยานหลักฐานอื่น ๆ ได้ โดยไม่ต้องมีหมายค้นจากศาล นอกจากนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้นั้นก็ยังมีอำนาจในการแยกตัวเด็ก ออกจากครอบครัวของเด็กเพื่อดำเนินการคุ้มครองเด็กได้ทันที และนำตัวเด็กผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาทางร่างกายและจิตใจและเข้าสู่กระบวนการในการ สงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในกรณีต่าง ๆ ต่อไป ซึ่งดังที่กล่าวมาถือเป็นการที่พนักงาน เจ้าหน้าที่ผู้นั้นใช้อำนาจหน้าที่ในส่วนของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

นอกจากนี้ หากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้นั้นเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่า พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ และได้พบเห็นพฤติการณ์ที่น่าสงสัยว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กจะกระทำความรุนแรงต่อเด็กซ้ำอีก พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ผู้นั้นก็สามารุใช้อำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวเพื่อใช้ คุ้มครองเด็กที่อาจจะถูกระทำความรุนแรงซ้ำได้ แต่หากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมีใช้พนักงาน เจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้นั้นก็สามารุไปดำเนินการขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ดำเนินการออกคำสั่งดังกล่าวได้ ซึ่งการดำเนินการขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ออก คำสั่งนี้เป็นขั้นตอนที่ง่ายและรวดเร็วกว่าการขอให้ศาลออกคำสั่งในลักษณะดังกล่าว

นอกเหนือจากนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ยังสามารถออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวใด ๆ ให้แก่เด็กผู้ถูกระทำได้ในกรณีอื่น ๆ หากพนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่พิจารณาแล้วเห็นว่าคำสั่งต่าง ๆ ที่จะออกนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในกรณีใดก็ตาม ซึ่งดังกล่าวถือเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในส่วนของการเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเต็มในการดำเนินการต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาเพื่อคุ้มครองเด็กที่ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ก็จะเป็นผลดีต่อตัวเด็กและเอื้อประโยชน์ให้เด็กได้รับการคุ้มครองจากการถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

4.5 วิเคราะห์แนวทางการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในองค์กรต่าง ๆ นั้นไม่สามารถหลีกเลี่ยงการใช้ดุลพินิจได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมอื่นจะต้องปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับประชาชน ซึ่งเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่แล้ว กรณีอาจจะทำให้เกิดการใช้อำนาจหน้าที่ที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนก็เป็นได้ ดังนั้น การใช้อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ หลักสำคัญประการหนึ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งคือการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่นั้น ทั้งนี้ เพราะการใช้อำนาจโดยปราศจากการตรวจสอบอาจเป็นเหตุให้เกิดการบิดเบือนการใช้อำนาจได้⁶⁶

เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แล้ว พบว่า การใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พี่นฟูและบำบัดผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว และเพื่อรักษาสัมพันธภาพอันดีงามในครอบครัวนั้น เป็นส่วนที่มีปัญหาอย่างมาก เพราะบทบัญญัติดังกล่าวมีลักษณะที่ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการใช้ดุลพินิจในการใช้อำนาจหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในบาง

⁶⁶ กมลชัย รัตนสกาวงศ์, “สรุปคำบรรยายพิเศษเรื่องพระราชบัญญัติความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539,” บรรยาย ณ อาคาร สพข. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 26 กุมภาพันธ์ 2540. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

ประการมีลักษณะพิเศษ เช่น อำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ เป็นการชั่วคราว ตามมาตรา 10 ซึ่งมาตรานี้เป็นการให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจกึ่งตุลาการโดยสามารถออกคำสั่งอันมีลักษณะเป็นการกำจัดสิทธิเสรีภาพของผู้ที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งได้ แต่ในขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้แล้ว พบว่าไม่มีบทบัญญัติมาตราใดที่กำหนดบทลงโทษ หรือบทบัญญัติที่กำหนดผลตามกฎหมายสำหรับการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีลักษณะฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัตินี้เลย สิ่งที่เกิดขึ้นจึงเปรียบเสมือนการที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจอยู่ในมือมาก ทั้งไม่มีบทควบคุมในการใช้อำนาจของตน ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จึงสามารถใช้อำนาจหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มที่ และท้ายที่สุดอาจเกิดการใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่มิชอบและเกิดผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นได้

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของพระราชบัญญัตินี้แล้ว พบว่าพระราชบัญญัตินี้ได้เปิดช่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่กระทำการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบได้หลายทาง ดังนี้

1. บทบัญญัติตามมาตรา 6 วรรคหนึ่ง ซึ่งกำหนดวิธีการแจ้งเหตุการกระทำรุนแรงในครอบครัวไว้หลายวิธี ทำให้เห็นว่าประชาชนสามารถแจ้งเหตุได้โดยง่าย เช่น แจ้งด้วยวาจาหรือเป็นโทรศัพท์มาก็ได้ ซึ่งการแจ้งดังกล่าวจะทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเกิดอำนาจต่าง ๆ ตามมาตราอื่นที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นตามมา ซึ่งอำนาจต่าง ๆ นั้นบางเรื่องก็เป็นเรื่องที่กระทบสิทธิเสรีภาพของบุคคลในครอบครัว ดังนั้น จึงอาจเกิดกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่อาจใช้อำนาจในทางมิชอบเพื่อกลั่นแกล้งโดยการกล่าวอ้างว่าได้รับแจ้งเหตุว่าในครอบครัวนี้มีการกระทำรุนแรงในครอบครัว ตนจึงใช้อำนาจเข้ามาแทรกแซงในครอบครัว อันจะทำให้สิทธิเสรีภาพในครอบครัวถูกระงับโดยการกระทำที่มิชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้

2. บทบัญญัติมาตรา 6 วรรคสอง ที่ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ โดยมาตรานี้บัญญัติในลักษณะให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปได้โดยไม่ต้องขออนุญาตคั่นเพียงแต่ต้องขอความยินยอมจากเจ้าของสถานที่เสียก่อน จึงอาจเกิดกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจโดยมิชอบเข้าไปเพื่อกลั่นแกล้งบุคคลในครอบครัวนั้น ๆ ก็ได้

3. บทบัญญัติมาตรา 10 ซึ่งบัญญัติให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวได้ จะเห็นได้ว่าบทบัญญัตินี้ให้อิสระแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่ง อีกทั้งพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถออกคำสั่งใด ๆ ก็ได้โดยไม่จำเป็นต้องออกคำสั่งตามลักษณะของคำสั่งที่มาตรา 10 กำหนดไว้ โดยบทบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนดเพียงว่าให้ออกตามที่จำเป็นและเห็นสมควร

อีกทั้งเมื่อเสนอให้ศาลเห็นชอบกับคำสั่งแล้ว หากศาลเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือยกเลิกคำสั่ง ก็ไม่มีบทบัญญัติใดที่เอาผิดหรือกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบกับการกระทำที่ผ่านมาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าบทบัญญัตินี้เปิดโอกาสให้พนักงานเจ้าหน้าที่กระทำการใช้อำนาจโดยมิชอบได้

ดังที่กล่าวมา เป็นเพียงตัวอย่างของบทบัญญัติที่เปิดช่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบได้ ซึ่งเมื่อพระราชบัญญัตินี้มีได้กำหนดบทลงโทษหรือกำหนดความรับผิดชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่อันเนื่องมาจากการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบไว้แล้ว ดังนั้น เพื่อป้องกันการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยมิชอบด้วยกฎหมายและมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องอันจะทำให้บุคคลเหล่านั้นต้องได้รับความเสียหายจากการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ รัฐจึงจำเป็นต้องมีกลไกที่ทำหน้าที่ในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย ซึ่งระบบการควบคุมการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 สามารถแบ่งการควบคุมและตรวจสอบได้เป็น 2 รูปแบบ คือ กระบวนการควบคุมและตรวจสอบโดยองค์กรภายในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และการควบคุมและตรวจสอบโดยองค์กรภายนอก ดังนี้

4.5.1 กระบวนการควบคุมและตรวจสอบโดยองค์กรภายในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กระบวนการควบคุมและตรวจสอบโดยองค์กรภายในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีด้วยกัน 2 องค์กร คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่⁶⁷ ดังนั้น จึงถือเป็นผู้ที่มีอำนาจในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่โดยตรง และสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ จึงถือเป็นองค์กรที่มีอำนาจควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในระดับนโยบาย

⁶⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา

4.5.1.1 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 18 ได้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีบทบาทในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในลักษณะที่เป็นการกำกับดูแลและควบคุมการใช้อำนาจหน้าที่ตั้งแต่ก่อนเข้าสู่ตำแหน่งโดยการกลั่นกรองตัวบุคคลที่เหมาะสมให้เข้ารับตำแหน่ง จนถึงการลงโทษพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติมิชอบโดยการให้พ้นจากตำแหน่ง ดังนี้

การใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวถือว่ามีผลสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะลักษณะหน้าที่จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับบุคคลต่าง ๆ และครอบครัว อันอาจจะเกิดการกระทบสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นได้ง่าย ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงต้องใช้อำนาจหน้าที่ประกอบด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม และปราศจากอคติ มิฉะนั้นจะเป็นผลเสียหายต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ ด้วยเหตุนี้ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 จึงได้กำหนดวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการพิจารณากลั่นกรองและแต่งตั้งบุคคลเพื่อเข้ามาเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ โดยบุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องมีคุณสมบัติ⁶⁸ และต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม⁶⁹ ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 ส่วน 3.1.1.3 ว่าด้วย

⁶⁸ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 4

⁶⁹ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่า

คุณสมบัติ การแต่งตั้ง และการพ้นจากตำแหน่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ กฎหมายก็ได้กำหนดเหตุให้พนักงานเจ้าหน้าที่พ้นจากตำแหน่ง⁷⁰ ไว้หลายเหตุเช่นกัน ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 ส่วน 3.1.1.3 ว่าด้วยคุณสมบัติ การแต่งตั้ง และการพ้นจากตำแหน่งของพนักงานเจ้าหน้าที่

ดังนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงมีบทบาทในควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่โดยการควบคุมและตรวจสอบโดยวิธีการให้พ้นจากตำแหน่ง กล่าวคือ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับการแต่งตั้งแล้ว หากต่อมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้รับแจ้งจากประชาชนหรือจากหน่วยงานอื่น ๆ ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่กระทำการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ และเมื่อตรวจสอบแล้วพบว่าข้อกล่าวหาอันนั้นมีมูลให้เชื่อถือได้ว่าเป็นความจริง กรณีก็ถือว่าเป็นการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ขาดคุณสมบัติในข้อที่ว่า บุคคลที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องมีความประพฤติเหมาะสมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของสตรีและสถาบันครอบครัว^{*} อันเป็นเหตุให้พ้นจากตำแหน่งได้ ซึ่งในการนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ก็มีบทบาทในการให้พนักงานเจ้าหน้าที่พ้นจากตำแหน่ง อันเป็นการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นการลงโทษโดยให้ออกจากตำแหน่ง

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 5

⁷⁰ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 10

^{*} ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ข้อ 4 บัญญัติว่า “3) มีความประพฤติเหมาะสมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของสตรีและสถาบันครอบครัว”

4.5.1.2 สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส.ค.) เป็นหน่วยงานหลักของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่รับผิดชอบในการดำเนินการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยเข้ามารับผิดชอบต่อในฐานะหน่วยงานหลักเพื่อการประสานงานกับคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีและสถาบันครอบครัวแห่งชาติ ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว และหน่วยงานอื่นเพื่อให้การสนับสนุนแก่พนักงานเจ้าหน้าที่และศาลในการดำเนินการและการบังคับให้เป็นไปตามมาตรา 10 มาตรา 11 และมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และดำเนินการให้มีความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยไว้ภายใต้ต้นนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2547 - 2556

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวมีอำนาจหน้าที่หลายประการ เช่น จัดทำอนุบัญญัติที่ออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดนโยบาย แผนปฏิบัติการ และประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การสนับสนุนการดำเนินการและบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่และศาล จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมและคู่มือการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการฝึกอบรมเพื่อแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ และทำประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ รวบรวมและติดตามผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมาย จัดทำแผนงานงบประมาณให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัตินี้ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนทั่วไป⁷¹

ในส่วนของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวมีบทบาทในการสรรหาบุคคลผู้สมควรดำรงตำแหน่งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้ทำการแต่งตั้ง รวมทั้งเสนอตัวบุคคลที่ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามอันไม่สมควรเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดำเนินการสั่งให้พ้นจากตำแหน่งพนักงาน

⁷¹ ร่างกฎกระทรวงว่าด้วย ระบบงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการบังคับให้เป็นไปตามมาตรา 10 มาตรา 11 และมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ข้อ 4

เจ้าหน้าที่ รวมทั้งมีหน้าที่ในการจัดให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ทุกระยะสามปี

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่ากระบวนการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวในส่วนนี้เป็นไปในระดับนโยบาย กล่าวคือ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวมีบทบาทในการสอดส่องดูแลความประพฤติอันมิชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ และหากสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้พบเห็นว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบหรือได้รับแจ้งเหตุจากประชาชนว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบแล้ว สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวมีหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง และหากพบว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ประพฤติตนหรือใช้อำนาจหน้าที่โดยไม่ชอบจริง ก็ต้องทำการเสนอข้อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดำเนินการสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่พ้นจากตำแหน่งไป

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงสรุปได้ว่ากระบวนการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่โดยองค์กรภายในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีลักษณะเป็นการสอดส่องดูแลความประพฤติของพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยหากพบว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ประพฤติมิชอบโดยการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบแล้ว ก็จะไปสู่การให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งต่อไป ซึ่งถือเป็นการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่หลังเข้ารับตำแหน่ง

4.5.2 กระบวนการควบคุมและตรวจสอบโดยองค์กรภายนอก

4.5.2.1 ศาล

การควบคุมและตรวจสอบโดยศาลหรือองค์กรตุลาการนั้น เป็นการควบคุมไม่ให้การกระทำขององค์กรฝ่ายบริหารขัดต่อกฎหมายและรัฐธรรมนูญ เนื่องจากองค์กรตุลาการเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระจากองค์กรฝ่ายบริหารและองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ ดังนั้น องค์กรตุลาการจึงเป็นองค์กรที่มีความสำคัญและเป็นหัวใจของกระบวนการยุติธรรม ในการควบคุมและตรวจสอบนั้น องค์กรตุลาการที่ทำหน้าที่ดังกล่าวอาจจะอีกองค์กรหนึ่งแยกต่างหากจากองค์กรตุลาการผู้ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาก็ได้ เช่น ศาลปกครอง ซึ่งเป็นองค์กรตุลาการมีอำนาจหน้าที่พิจารณาคดีปกครอง หรือศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่พิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย

ระบบศาลของประเทศไทยเป็น "ระบบศาลคู่" คือ แบ่งเป็นศาลยุติธรรมและศาลปกครอง โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของศาลต่าง ๆ แยกจากกันและแต่ละศาลจะมีระบบศาลและระบบผู้พิพากษาเป็นของตนเองต่างหากจากกัน กล่าวคือ ศาลยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีแพ่งและคดีอาญา และให้มีศาลปกครองทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีปกครอง โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติถึงเขตอำนาจของศาลยุติธรรมว่า ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่น⁷² เช่น ศาลปกครองหรือศาลทหาร เป็นต้น ดังนั้น เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นและเป็นข้อพิพาทที่ไม่ได้อยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่น ประชาชนย่อมนำข้อพิพาทดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมได้

ส่วนเขตอำนาจของศาลปกครองนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติให้ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน อันเนื่องมาจากการใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมาย หรือเนื่องมาจากการดำเนินกิจการทางปกครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ รวมทั้งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาเรื่องที่รัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง แต่อำนาจศาลปกครองไม่รวมถึงการวินิจฉัยชี้ขาดขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจโดยตรงตามรัฐธรรมนูญขององค์กรตามรัฐธรรมนูญนั้น⁷³ โดยศาลปกครองมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ คือ ตรวจสอบการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าได้ดำเนินการไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หรือให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนเพียงพอแล้วหรือไม่ โดยหากการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ถูกต้อง ศาลปกครองมีอำนาจวินิจฉัยให้ยกเลิกเพิกถอนการกระทำดังกล่าวได้⁷⁴

เมื่อพิจารณาเขตอำนาจของศาลยุติธรรมและเขตอำนาจของศาลปกครองดังที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าศาลปกครองมี

⁷² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 218

⁷³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 223

⁷⁴ สำนักงานศาลปกครอง, "บทบรรณาธิการ," วารสารกฎหมายปกครอง 15 (ธันวาคม 2539): 6.

อำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชนหรือระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน ส่วนศาลยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคดีอื่นนอกเหนือจากคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง ซึ่งก็คือการพิจารณาวินิจฉัยคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนด้วยกัน

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการควบคุมและตรวจสอบโดยองค์กรตุลาการของประเทศไทยซึ่งมีระบบศาลแบบระบบศาลคู่ จึงอาจเป็นการควบคุมและตรวจสอบโดยศาลยุติธรรมหรือศาลปกครอง กล่าวคือ ในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 นั้น เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบอาจดำเนินการร้องทุกข์เพื่อให้มีการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 เป็นต้น ต่อศาลยุติธรรมได้ ซึ่งในการนี้ศาลยุติธรรมย่อมมีหน้าที่ในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในชั้นการพิจารณาคดีของศาลให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นธรรม และหากศาลเห็นว่าพนักงานเจ้าหน้าที่กระทำการโดยมิชอบอันเป็นความผิดจริง ศาลก็สามารถกำหนดบทลงโทษทางอาญาแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ นอกจากนี้ ถ้าเป็นกรณีที่ประชาชนเห็นว่าการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ถูกต้องประการใด ประชาชนที่ได้รับผลกระทบก็สามารถฟ้องศาลปกครองได้ เพราะถือว่าเป็นคดีพิพาทระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ถือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ดังนั้น การควบคุมและตรวจสอบโดยองค์กรตุลาการจึงได้รับการยอมรับมาโดยตลอดเพราะเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระจากอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร และจากความเป็นอิสระนั้นทำให้สามารถควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเป็นการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้เป็นอย่างดี องค์กรตุลาการจึงนับว่าเป็นองค์กรหนึ่งซึ่งมีส่วนให้การควบคุมการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานอื่น ๆ ให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายและบริสุทธิยุติธรรมได้เป็นอย่างดี ดังนั้น เพื่อให้การควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น องค์กรตุลาการควรมีส่วนในการควบคุมและตรวจสอบทุกขั้นตอนตามบทบาทอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ในกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่ขั้นก่อนการพิจารณา ชั้นพิจารณา จนกระทั่งคดีเสร็จสิ้น เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่กระทำการโดยมิชอบได้รับการลงโทษและประชาชนผู้บริสุทธิ์ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย

4.5.2.2 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 3 ได้กำหนดบทนิยามของ “พนักงานเจ้าหน้าที่” ว่าหมายถึง ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้หมายความร่วมมือถึงพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงถือเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ และเมื่อเกิดกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจกระทำการใช้อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง พ.ศ. 2550 โดยมีขอบด้วยกฎหมายแล้ว สำนักงานตำรวจแห่งชาติก็มีบทบาทในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้

กระบวนการควบคุมและตรวจสอบเจ้าพนักงานตำรวจโดยองค์กภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีด้วยกัน 2 กระบวนการคือ กระบวนการควบคุมและตรวจสอบทางวินัย และกระบวนการควบคุมและตรวจสอบทางกฎหมาย ซึ่งพิจารณาได้ดังนี้

1. กระบวนการควบคุมและตรวจสอบทางวินัย

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดให้ข้าราชการตำรวจต้องถือและปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบวินัยของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี และจรรยาบรรณของตำรวจตามที่กำหนดในกฎ ก.ตร. และต้องรักษาวินัยตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัตินี้โดยเคร่งครัด⁷⁵ โดยพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดการกระทำที่ถือเป็นการกระทำผิดวินัยของข้าราชการตำรวจไว้หลายประการ โดยแบ่งเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง⁷⁶ และการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง⁷⁷ และกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาของข้าราชการตำรวจนั้นดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการตำรวจผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย⁷⁸ และเมื่อมีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการตำรวจผู้ใดกระทำผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชารีบดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยให้สั่งยุติเรื่องได้ แต่ถ้าเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยจริง

⁷⁵ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 77

⁷⁶ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 78

⁷⁷ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 79

⁷⁸ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 80

พระราชบัญญัตินี้ก็กำหนดบทลงโทษทางวินัยกรณีที่ข้าราชการตำรวจกระทำผิดวินัยไว้ 7 ประการ คือ ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กักยาม กักขัง ตัดเงินเดือน ปลดออก และไล่ออก⁷⁹

นอกจากนี้ เจ้าพนักงานตำรวจก็มีหน้าที่ต้องเคารพและปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2551 ซึ่งคณะกรรมการข้าราชการตำรวจได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด โดยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจนี้ถือเป็นหลักเกณฑ์ทางวินัยที่เจ้าพนักงานตำรวจต้องปฏิบัติตาม โดยหากเจ้าพนักงานตำรวจกระทำการที่เป็นการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจแล้ว ก็ถือว่าการกระทำผิดทางวินัย ซึ่งในกรณีนี้ กฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ “จเรตำรวจแห่งชาติ” ในการดำเนินการกับเจ้าพนักงานตำรวจที่กระทำการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ โดยหากจเรตำรวจแห่งชาติพบว่าหน่วยงานตำรวจและหรือข้าราชการตำรวจใดละเมิด ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ โดยพฤติการณ์ดังกล่าวอาจเกิดผลกระทบในทางเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงและเกียรติภูมิของสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือวิชาชีพตำรวจแล้ว ให้จเรตำรวจแห่งชาติรายงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และแจ้งผู้บังคับบัญชาในระดับกองบัญชาการหรือหน่วยงานเทียบเท่ากองบัญชาการ สอบข้อเท็จจริงเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ กล่าวคือ เพื่อให้ผู้บังคับบัญชารับดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีนี้มีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่ตามวิธีการที่ได้กล่าวไปแล้วในตอนต้น ในกรณีนี้โดยหากเห็นสมควรจเรตำรวจแห่งชาติอาจมอบหมายให้รองจเรตำรวจแห่งชาติ จเรตำรวจ หรือรองจเรตำรวจ ไปกำกับและติดตามการสอบข้อเท็จจริงหรือตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงที่เป็นอิสระจากกองบัญชาการหรือหน่วยงานเทียบเท่ากองบัญชาการนั้นก็ได้⁸⁰

2. กระบวนการควบคุมและตรวจสอบทางกฎหมาย

ในกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจกระทำการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หากการกระทำดังกล่าวเข้าลักษณะเป็นความผิดตามกฎหมายอื่น ๆ เช่น เข้าลักษณะเป็นความผิดฐานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 หรือเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการอื่น ๆ แล้ว ประชาชนที่ได้รับผลกระทบหรือต้องเสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจอาจแจ้งเหตุร้องทุกข์การ

⁷⁹ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 82

⁸⁰ กฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2551 ข้อ 8

กระทำผิดกฎหมายของเจ้าพนักงานตำรวจต่อ “กองบังคับการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ” หรือที่เรียกกันว่า “บก.ปปป.” ได้ โดยในกรณีนี้ บก.ปปป. จะมีหน้าที่ในการสอบสวนเหตุในเบื้องต้นว่าการกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจมีมูลเป็นความผิดตามกฎหมายหรือไม่ หาก บก.ปปป. เห็นว่าการกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจมีมูลเป็นความผิดตามกฎหมาย บก.ปปป. ก็จะส่งเรื่องให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) หรือสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) โดยแยกตามลำดับชั้นของเจ้าพนักงานตำรวจที่ต้องหาว่ากระทำผิดกฎหมาย เพื่อให้สำนักงาน ป.ป.ช. หรือสำนักงาน ป.ป.ท. ดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อส่งให้พนักงานอัยการสั่งฟ้องต่อศาลในลำดับต่อไป

จากกระบวนการในการควบคุมและตรวจสอบเจ้าพนักงานตำรวจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น สามารถนำมาใช้กับกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตำรวจกระทำการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบได้ กล่าวคือ ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบหรือประชาชนผู้พบเห็นสามารถร้องทุกข์ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจใช้อำนาจโดยมิชอบต่อศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ หรือหากเจเรตำรวจแห่งชาติพบเห็นการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจว่ามีการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบแล้ว หากการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบในเรื่องนั้น ๆ ของพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าลักษณะเป็นความผิดทางวินัย กล่าวคือ กระทำการอันเป็นความผิดวินัยพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 78 และมาตรา 79 หรือกระทำการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2551 เจเรตำรวจแห่งชาติจะทำหน้าที่แจ้งผู้บังคับบัญชาของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ต้องหาว่ากระทำผิดวินัย เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีนี้มีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่ โดยหากการกระทำโดยมิชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่มีมูลว่าเป็นความผิดทางวินัยจริง พนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะได้รับโทษทางวินัย กล่าวคือ ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กักยาม กักขัง ตัดเงินเดือน ปลดออก และไล่ออก โดยโทษที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะได้รับขึ้นอยู่กับระดับความร้ายแรงของการกระทำผิดวินัย

ในขณะเดียวกันหากการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่ได้รับแจ้งจากประชาชนหรือที่เจเรตำรวจแห่งชาติพบเห็นนั้นเข้าลักษณะเป็นความผิดตามกฎหมาย เช่น เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 แล้ว บก.ปปป. ก็จะดำเนินการสอบสวนเหตุในเบื้องต้นว่าการกระทำโดยมิชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่มีมูลเป็นความผิดตาม

กฎหมายหรือไม่ หาก บก.ป.ป. เห็นว่าการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีมูลเป็นความผิดตามกฎหมาย บก.ป.ป. ก็จะส่งเรื่องให้สำนักงาน ป.ป.ช. หรือสำนักงาน ป.ป.ท. โดยแยกตามระดับของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ต้องหาว่ากระทำผิดกฎหมาย เพื่อให้สำนักงาน ป.ป.ช. หรือสำนักงาน ป.ป.ท. ดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อส่งให้พนักงานอัยการสั่งฟ้องต่อศาลดังจะได้กล่าวในลำดับต่อไป

4.5.2.3 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรอิสระขึ้น 8 องค์กร โดยในจำนวนนั้นได้มีองค์กรหนึ่งที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เรียกว่า “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ” โดยมีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหน่วยธุรการที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ต่อมาในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2542 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 เป็นผลให้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ที่เรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน ป.ป.ช.” ขึ้น และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ก็ยังคงหลักการเดิมโดยให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ให้นิยามคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ ฯลฯ และนับแต่ พ.ศ. 2551 ได้มีการตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐขึ้นมาทำหน้าที่เช่นเดียวกับ สำนักงาน ป.ป.ช. แต่แบ่งความรับผิดชอบกันคือ สำนักงาน ป.ป.ช. จะรับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของผู้บริหารระดับสูง กล่าวคือ ข้าราชการระดับ 8 ขึ้นไป ส่วนสำนักงาน ป.ป.ท. จะรับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐของข้าราชการที่มีใ้ผู้บริหารระดับสูง กล่าวคือ เป็นข้าราชการระดับ 7 ลงมา ดังนั้น โดยนัยดังกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จึงรวมอยู่ในความหมายของคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ด้วย และหากเป็นข้าราชการระดับ 8 ขึ้นไปก็จะเข้าลักษณะที่จะถูกควบคุมและตรวจสอบโดยสำนักงาน ป.ป.ช. ได้

ในส่วนของการควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยสำนักงาน ป.ป.ช. นั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการ

ทฤษฎี พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม และตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ 1) ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายแรงผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม 2) ตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ 3) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งและชั้นหรือระดับของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน 4) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ 5) ดำเนินการให้ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ยกเลิกหรือเพิกถอนสิทธิหรือเอกสารสิทธิที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้อนุมัติหรืออนุญาตให้สิทธิประโยชน์หรือออกเอกสารสิทธิแก่บุคคลใดไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการ เป็นต้น

นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้ได้ให้นิยามคำว่า “ทุจริตต่อหน้าที่” หมายถึง “ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่น เชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น” จากบทนิยามนี้ ทำให้เห็นว่าหากพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ใช้อำนาจหน้าที่ของตนโดยมิชอบตามขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเข้ามาจัดการได้

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นองค์กรสำคัญของรัฐที่มีบทบาทในการตรวจสอบควบคุมการปฏิบัติงานของราชการและพนักงานในองค์การของรัฐที่เป็นข้าราชการระดับ 8 ขึ้นไป รวมทั้งการทำงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ด้วย ดังนั้น หากมีกรณีที่ประชาชนร้องเรียนระบุถึงการทุจริตหรือการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เป็นข้าราชการระดับ 8 ขึ้นไป รวมทั้งกรณีที่ ป.ป.ป. ได้ส่งเรื่องราวกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจต้องหาว่ากระทำการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบอันเป็นความผิดกฎหมายต่อสำนักงาน ป.ป.ช. แล้ว สำนักงาน ป.ป.ช. จะเข้ามาทำการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง เมื่อผลการสอบสวนมีพยานหลักฐานเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการจริง ก็จะมีการนำเรื่องดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อคณะกรรมการชี้มูลความผิดแล้ว ก็จะแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดพิจารณาดำเนินการต่อไปทั้งทางอาญาและทางวินัย รวมทั้งยื่นเรื่องเสนอพนักงานอัยการเพื่อสั่ง

ฟ้องคดีอาญาต่อไป ซึ่งนับได้ว่า สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นองค์กรหนึ่งที่สามารถตรวจสอบและควบคุมและตรวจสอบการทำงานของข้าราชการ รวมถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้เป็นอย่างดีอีกทางหนึ่ง

4.5.2.4 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ หรือสำนักงาน ป.ป.ท. เป็นหน่วยงานจัดตั้งขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 มาตรา 51 ที่กำหนดให้สำนักงาน ป.ป.ท. เป็นส่วนราชการระดับกรม สังกัดกระทรวงยุติธรรมและขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมโดยมีเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ท. มีหน้าที่รับผิดชอบการปฏิบัติราชการของสำนักงาน ป.ป.ท. และขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงาน ป.ป.ท. เป็นองค์กรหลักของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของรัฐและประชาชน

ตามพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ท. มีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ได้แก่ 1) เสนอนโยบาย มาตรการ และแผนพัฒนาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐต่อคณะรัฐมนตรี 2) เสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ 3) เสนอแนะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการกำหนดตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต 4) ใ้สวนข้อเท็จจริงและข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำการทุจริตในภาครัฐของเจ้าหน้าที่ของรัฐ 5) ใ้สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งความเห็นส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีอาญาต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ 6) จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบด้วย 7) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. มอบหมาย และ 8)

ปฏิบัติการอื่น หรือการอื่นใดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐตามที่ คณะรัฐมนตรีหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมาย⁸¹

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ท. จะมีลักษณะงานที่คล้ายกับการ ปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่ต่างกันตรงที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. เป็นหน่วยงาน อีกระดับตามรัฐธรรมนูญ แต่ส่วนคณะกรรมการ ป.ป.ท. จะขึ้นตรงต่อกระทรวงยุติธรรม และ คณะกรรมการ ป.ป.ท. จะรับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐของ ข้าราชการที่มีใช้ผู้บริหารระดับสูง กล่าวคือ เป็นข้าราชการระดับ 7 ลงไปจนถึงระดับท้องถิ่น ส่วน คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะรับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของผู้บริหารระดับสูง กล่าวคือ ข้าราชการระดับ 8 ขึ้นไป ดังนั้น การดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ท. และ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงดำเนินไปอย่างควบคู่กันเพื่อจุดมุ่งหมายในการป้องกันและปราบปราม การทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

ตามพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 มาตรา 3 ให้นิยามคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายถึง เจ้าหน้าที่ ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แต่ ไม่รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นผู้บริหารระดับสูงตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯลฯ ดังนั้น โดยนัยบทนิยามดังกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ที่มีใช้พนักงาน ระดับผู้บริหารระดับสูง เช่น ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการระดับกรม ทบวงหรือกระทรวง สำหรับข้าราชการพลเรือน ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น จึงรวมอยู่ใน ความหมายของคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ด้วย

นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้ได้ให้นิยามคำว่า “ทุจริตต่อหน้าที่” หมายถึง การ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่าง ใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือ ผู้อื่น หรือกระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ใน การยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น

⁸¹ พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 มาตรา 17

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าหากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้ใช้อำนาจหน้าที่ของตนโดยมิชอบตามขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติ คณะกรรมการ ป.ป.ท. ก็ย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเข้ามาจัดการได้ ดังนั้น หากมีกรณีที่ประชาชนร้องเรียนระบุถึงการทุจริตหรือการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ รวมทั้งกรณีที่ ป.ป.ป. ได้ส่งเรื่องราวกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งต้องหาว่ากระทำการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบอันเป็นความผิดต่อกฎหมายต่อสำนักงาน ป.ป.ท. แล้ว สำนักงาน ป.ป.ท. จะเข้ามาทำการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง เมื่อผลการสอบสวนมีพยานหลักฐานเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการจริง ก็จะมีการนำเรื่องดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาโดยคณะกรรมการ ป.ป.ป. เมื่อคณะกรรมการชี้มูลความผิดแล้ว ก็จะแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดพิจารณาดำเนินการต่อไปทั้งทางอาญาและทางวินัยรวมทั้งยื่นเรื่องเสนอพนักงานอัยการเพื่อสั่งฟ้องคดีอาญาต่อไป ดังนั้น จึงนับได้ว่าสำนักงาน ป.ป.ท. เป็นอีกองค์กรหนึ่งที่เข้ามาถ่วงดุล ควบคุมและตรวจสอบการทำงานของข้าราชการ รวมถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เช่นเดียวกับสำนักงาน ป.ป.ช.

4.5.2.5 ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือ Ombudsman มาจากภาษาสวีดิช แปลว่า "ผู้แทน" หรือ "ผู้รับมอบอำนาจในการตรวจการ" เป็นบุคลากรหรือองค์กรทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติงานของฝ่ายปกครอง โดยผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรอิสระที่จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เดิมชื่อ "ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา" โดยมีเจตนารมณ์มุ่งหวังให้มีกลไกการคุ้มครองสิทธิของประชาชนและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542 เพื่อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวน คุณสมบัติ รวมทั้งบทบาท อำนาจหน้าที่ และแนวทางการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไว้ ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ก็ยังคงหลักการเดิมไว้ แต่ปรับเปลี่ยนชื่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสียใหม่เป็น "ผู้ตรวจการแผ่นดิน" และมีการแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ที่กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542 ขึ้นใหม่โดยแยกออกเป็นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2552 กับพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2552 เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับเพิ่มเติม ตลอดจนการเสริมประสิทธิภาพ และความมั่นคงต่อเนื่องในการ

ดำเนินงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน อีกทั้งเพื่อให้เกิดสอดคล้องกับองค์กระอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย⁸² โดยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2552 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินไว้ดังนี้

1) พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณีที่มีการร้องเรียนถึงการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย รวมทั้งการปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

2) พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงและตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษารรคดีของศาล

3) ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

4) ติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมตลอดถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นว่าจำเป็น

5) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรีสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทุกปี และประกาศรายงานดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาและเปิดเผยต่อสาธารณะ⁸³

6) เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้เมื่อเห็นว่ามีกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

⁸² สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน, ประวัติความเป็นมาระบบผู้ตรวจการแผ่นดิน [ออนไลน์], 2552. แหล่งที่มา www.ombudsman.go.th/10/2_1.html

⁸³ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2552 มาตรา 13

7) เสนอเรื่องต่อศาลปกครองได้เมื่อเห็นว่ามีกรณีที่ถูก ขู่บังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย⁸⁴

นอกจากนี้ ในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น กฎหมายได้ให้อำนาจผู้ตรวจการแผ่นดินในการกระทำการต่าง ๆ ได้แก่ ออกคำสั่งให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา หรือออกคำสั่งให้หัวหน้าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือมาให้ถ้อยคำหรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา หรือขอให้ศาลส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา และมีอำนาจตรวจสอบสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีการร้องเรียนโดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ทราบล่วงหน้าในเวลาอันควร เป็นต้น⁸⁵ ทั้งนี้ การใช้อำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินดังที่ได้กล่าวมาต้องคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย⁸⁶

จึงกล่าวได้ว่า ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นกลไกในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอีกองค์กรหนึ่งที่เป็นอิสระ ซึ่งแม้ไม่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาด แต่ก็ทรงไว้ซึ่งอำนาจในการตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้อำนาจของรัฐในทางปกครอง จึงถือเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีบทบาทอีกด้านหนึ่งในการเป็นตัวกลางเชื่อมประสานความสัมพันธ์ที่ระหว่งประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ และเป็นทางเลือกของประชาชนในการร้องทุกข์ที่เป็นกลางและเสียค่าใช้จ่ายน้อย นอกจากนั้นยังไม่มีการสร้างบรรยากาศของการเผชิญหน้ากันอย่างไม่เป็นมิตร เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ตกลงกันได้ และผู้ตรวจการแผ่นดินยังสามารถเป็นที่พึ่งให้ประชาชนและเป็นอีกกลไกหนึ่งที่จะช่วยตอบสนองความต้องการด้านสิทธิพลเมืองขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญของผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเป็นผู้ที่มีหน้าที่แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและสร้างความยุติธรรมโดยการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน

⁸⁴ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2552 มาตรา 14

⁸⁵ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2552 มาตรา 15

⁸⁶ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2552 มาตรา 16

ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเป็นองค์กรที่สามารถตรวจสอบและควบคุมการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้อีกองค์กรหนึ่ง โดยประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำอันมิชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนดังกล่าวและทำการสรุปรายงานเพื่อทำการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและต่อประชาชนทั่วไป ซึ่งแม้ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไม่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดการกระทำอันมิชอบดังกล่าวได้ แต่การเสนอรายงานดังกล่าวจะเป็นการโน้มน้าวความคิดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนโดยส่วนรวม อันจะก่อให้เกิดมีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง และมีผลทำให้ผู้เกี่ยวข้องนำไปแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไปได้

4.5.2.6 สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 ซึ่งเกิดขึ้นจากแรงผลักดันและความเรียกร้องต้องการของประชาชน ที่มุ่งหวังให้มีกลไกอิสระเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริม คุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิเสรีภาพของประชาชนให้มีผลปรากฏเป็นจริงตามที่มีการบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพอย่างกว้างขวางไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ดังนี้⁸⁷

1) ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าว เพื่อดำเนินการ ในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

2) เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

⁸⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 257

3) เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง ในกรณีที่เห็นชอบ ตามที่มีผู้ร้องเรียนว่ากฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชน และมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาล ปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

4) ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย เมื่อได้รับการร้องขอจาก ผู้เสียหายและเป็นกรณีที่เห็นสมควรเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

นอกจากนี้ ในส่วนของพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไว้ ได้แก่ การส่งเสริม การเคารพและการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ การตรวจสอบ และรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่ เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอ มาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อ ดำเนินการ ในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการ ต่อไป เป็นต้น⁸⁸

จากการพิจารณาอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามที่ได้ กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นได้ว่าการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 อาจเกิดการกระทบ สิทธิเสรีภาพของประชาชนที่เกี่ยวข้องได้ ดังนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงมีบทบาท ในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจโดยมิชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้การใช้อำนาจ หน้าที่เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย และไม่ไปกระทบสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนตามที่ รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะมีหน้าที่ในการตรวจสอบและ รายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งเสนอ มาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการ ละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าว หรือฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหายเมื่อได้รับการร้องขอจาก ผู้เสียหายและเป็นกรณีที่เห็นสมควรเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม ดังนั้น ประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิโดยการกระทำอันมิชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ก็สามารถร้องเรียนการ

⁸⁸ พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 15

ถูกละเมิดสิทธิต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ ซึ่งแม้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะไม่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าวได้ แต่การเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานและการฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมจะเป็นการโน้มน้าวความคิดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนโดยส่วนรวม อันจะก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง และมีผลทำให้ผู้เกี่ยวข้องนำไปแก้ไขปัญหาคืบต่อไปได้เช่นเดียวกับกรณีการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ผู้เขียนใคร่ขอสรุปและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหากรณีดังกล่าว ดังนี้

5.1 บทสรุป

ความรุนแรงในครอบครัว คือ การกระทำใด ๆ ที่มุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ ลักษณะของความรุนแรงในครอบครัวที่เราพบเห็นในปัจจุบันมีหลายรูปแบบ ตั้งแต่การกระทำที่ไม่ถึงแก่เป็นความผิดอาญา เช่น การคุกคาม การรบกวน และละแฉะการกระทำที่เป็นความผิดอาญา เช่น ทำร้ายร่างกาย ข่มขืนกระทำชำเรา หรือการกระทำประการอื่น ๆ แม้กระทั่งการไม่ให้สิ่งจำเป็นในการดำรงชีพก็ถือเป็นความรุนแรงในครอบครัวเช่นกัน

ปัญหาการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเพิ่งได้รับความสนใจอย่างจริงจังเมื่อไม่นานมานี้ โดยสังคมได้ตระหนักว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลในครอบครัวผู้ได้รับความรุนแรงโดยตรงและต่อสังคมโดยรวม สังคมจึงเริ่มหันมาสนใจที่จะศึกษาปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเพื่อที่จะทำการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และหาแนวทางในการยุติความรุนแรงในครอบครัว โดยในตอนเริ่มแรก ประเทศไทยใช้วิธีการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว แต่จากการศึกษาพบว่า ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมีความละเอียดอ่อนซับซ้อนแตกต่างจากการทำร้ายร่างกายระหว่างบุคคลทั่วไป มาตรการการลงโทษทางอาญามีได้ประกันว่าผู้กระทำความรุนแรงจะไม่ก่อเหตุรุนแรงอีก ทั้งเป็นผลร้ายด้านอาชีพการงานของผู้กระทำความรุนแรงและมีผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่และเศรษฐกิจของครอบครัวโดยรวม ผู้เสียหายส่วนใหญ่จึงประสงค์ที่จะให้ผู้กระทำ ความรุนแรงยุติพฤติกรรมรุนแรงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมากกว่าการบังคับใช้กฎหมายที่มีลักษณะเด็ดขาดและรุนแรงเช่นกฎหมายอาญา ดังนั้น จึงเกิดแนวคิดในการบัญญัติกฎหมายที่มีได้มุ่งเน้นในการนำตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมาลงโทษ แต่ต้องการฟื้นฟูสถาบันครอบครัว โดยให้สามารถเข้ามาตรวจการคุ้มครองได้ และต่อมาจึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ขึ้นใช้บังคับ

จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว บำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว และรักษาสัมพันธ์ภาพอันดีงามของครอบครัว พระราชบัญญัตินี้จึงมีเนื้อหาสาระสำคัญกำหนดหลักเกณฑ์กว้าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวโดยใช้วิธีการที่แตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น กำหนดให้ผู้พบเห็นการกระทำรุนแรงในครอบครัวมีหน้าที่แจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ กำหนดหน้าที่ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีบทบาทในการเข้ามาช่วยเหลือและคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีบทบัญญัติในการฟื้นฟูเยียวยาผู้ถูกระทำ เช่น การออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว มีบทบัญญัติกำหนดให้ศาลสามารถกำหนดวิธีการอย่างอื่นแทนการลงโทษทางอาญาได้ รวมทั้งมีบทห้ามการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเรื่องความรุนแรงในครอบครัวต่อสาธารณชน เป็นต้น

เมื่อพิจารณาเนื้อหาสาระตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แล้ว จะพบว่า กฎหมายได้กำหนดให้มีบุคลากรและหน่วยงานหลายส่วนในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้การเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ โดย “พนักงานเจ้าหน้าที่” ถือเป็นบุคลากรหนึ่งที่มีความสำคัญมากในการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ โดยพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้หลายประการ เช่น กำหนดหน้าที่ในการรับแจ้งเหตุการกระทำรุนแรงในครอบครัวจากผู้ถูกระทำหรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว กำหนดอำนาจหน้าที่ในเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามบุคคลต่าง ๆ เกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง กำหนดหน้าที่ในการจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ และขอรับการปรึกษาจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ และจัดให้มีการร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้มีอำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว กำหนดอำนาจหน้าที่ในการยุติคดีโดยการประนีประนอมยอมความและไกล่เกลี่ย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัตินี้กำหนดเพียงอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ มิได้บัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งกลไกทางกฎหมายรวมทั้งเนื้อหาของกฎหมายที่วางไว้ก็ยังมีข้อบกพร่องซึ่งอาจทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานไม่สะดวก หรือบางกรณีอาจทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่กล้าปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าวเลย นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้กำหนดเพียงอำนาจหน้าที่ของพนักงาน

เจ้าหน้าที่ แต่มิได้กำหนดความรับผิดชอบหรือขอบเขตของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่กระทำการฝ่าฝืนต่อกฎหมายหรือกระทำการโดยมิชอบ จึงอาจเกิดกรณีการใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและลุล่วงไปได้ตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จึงขอสรุปสภาพปัญหาและข้อขัดข้องในการตีความกฎหมาย ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายที่ยังมีข้อบกพร่อง ดังนี้

1. สภาพปัญหาทั่วไปที่เกิดจากการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

จากการศึกษาและการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เกี่ยวกับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ทำให้เห็นได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามกฎหมายฉบับนี้ยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ทำให้ไม่อาจบรรลุตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติได้ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับอัตรากำลังของพนักงานเจ้าหน้าที่ เนื่องจากปัจจุบันยังมีการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นจำนวนไม่มาก ทำให้ไม่เพียงพอต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจของพนักงานเจ้าหน้าที่ เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายใหม่ซึ่งยังมีแนวทางปฏิบัติที่ยังไม่ชัดเจน ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่เกิดความไม่มั่นใจในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายให้ไว้ ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจของประชาชน เนื่องจากประชาชนบางคนยังไม่ทราบว่ามีกฎหมายฉบับนี้บัญญัติขึ้นมาคุ้มครองแล้ว หรือประชาชนบางคนทราบว่ามีกฎหมายแต่ไม่ทราบว่าตนมีสิทธิได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้เนื่องจากไม่ได้ศึกษาเนื้อหาในพระราชบัญญัติ ปัญหาด้านความร่วมมือของประชาชน เนื่องจากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมักไม่ค่อยมีการแจ้งเหตุการถูกกระทำรุนแรง เพราะกลัวที่จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจต่อครอบครัว หรือกลัวเสียชื่อเสียง และปัญหาด้านงบประมาณที่มีไม่พอในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะนำไปใช้ดำเนินการขับเคลื่อนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นต้น

2. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ในการเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว

เมื่อพิจารณาเนื้อหาของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6 และระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง

ของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 แล้ว ผู้เขียนพบปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวของพนักงานเจ้าหน้าที่ ดังนี้

ประการแรก การที่กฎหมายให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวเพื่อสอบถามผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่ในครอบครัวนั้น กฎหมายไม่ได้ระบุไว้โดยเฉพาะเจาะจงว่าพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากศาลเพื่อการเข้าไป โดยได้กำหนดแต่เพียงว่าให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวต่อเจ้าของหรือผู้ที่อยู่ในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุนั้น และแจ้งให้ทราบถึงเหตุของการเข้าไปเท่านั้น ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าวอาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ กล่าวคือ หากพนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจเข้าไปในเคหสถานที่มีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยไม่มีหมายค้นจากศาล พนักงานเจ้าหน้าที่อาจต้องรับผิดทางอาญารัฐประหารได้ เพราะเจ้าของเคหสถานอาจยกเอาเหตุที่บทบัญญัติมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มิได้ระบุชัดเจนว่าพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นมาอ้างว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องมีหมายค้นในการเข้ามาในเคหสถานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งกรณีดังกล่าวอาจส่งผลให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่มั่นใจในแนวทางปฏิบัติหน้าที่เพราะกฎหมายไม่ได้ระบุชัดเจนว่าไม่ต้องขออนุญาต และพนักงานเจ้าหน้าที่อาจเลือกที่จะไม่ใช้อำนาจในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุตามที่พระราชบัญญัติและระเบียบดังกล่าวนี้กำหนดไว้ให้ ผลที่ตามมาคือการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในส่วนนี้ไม่เกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติอื่นทำให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ได้รับการช่วยเหลือตามแนวทางของกฎหมาย นอกจากนี้ แนวทางปฏิบัติที่ไม่ชัดเจนเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวยังทำให้เกิดผลสะท้อนโดยตรงต่อความมั่นคงของสถาบันครอบครัวอย่างชัดเจน เพราะสถาบันครอบครัวอาจถูกแทรกแซงสิทธิของบุคคลในครอบครัว สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว และเสรีภาพในเคหสถาน ซึ่งเป็นสิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้ จากพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายนี้ได้ทุกเมื่อและโดยหลักเกณฑ์ที่ไม่แน่ชัด

ประการที่สอง ในส่วนของแนวทางปฏิบัติหลังจากเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวนั้น เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมาย จะเห็นได้ว่าอำนาจหลักของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อได้เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงใน

ครอบครัว คือ อำนาจในการสอบถามบุคคลต่าง ๆ เช่น ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการกระทำตามที่ได้รับแจ้ง และดำเนินกระบวนการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในประการต่าง ๆ เช่น จัดให้พบแพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือจัดให้มีการร้องทุกข์ เป็นต้น โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจทำการตรวจค้นเคหสถานได้ ซึ่งหากพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องการเข้าไปในเคหสถานเพื่อตรวจค้น เช่น ค้นหาพยานหลักฐาน ค้นหาบุคคล หรือเพื่อจับกุมผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเพื่อเข้าไปดำเนินการดังกล่าว และจะต้องขออนุญาตค้นหรือหมายจับจากศาลไปแสดงด้วย ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าวอาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ กล่าวคือ-การให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเพียงการสอบถามบุคคลต่าง ๆ เกี่ยวกับการกระทำตามที่ได้รับแจ้งและดำเนินการคุ้มครองอื่น ๆ เท่านั้น อาจจะไม่เพียงพอต่อการดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเมื่อเกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวขึ้น บางครั้งผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวอาจกักขังผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงไว้เพื่อไม่ให้มาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ รวมทั้งอาจออกคำสั่งให้บุคคลอื่น ๆ ในบ้านปกปิดเรื่องราวที่เกิดขึ้น ดังนั้น เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่อาจจะไม่ได้พบตัวผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงและเมื่อสอบถามบุคคลอื่น ๆ แล้วก็ไม่ได้รับความว่ามีกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น และเนื่องจากพนักงานเจ้าหน้าที่มิได้มีอำนาจในการตรวจค้นเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่อาจตรวจค้นเคหสถานเพื่อหาตัวผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงได้ในทันที ทั้งหากต้องรอขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือขออนุญาตค้นจากศาลก็อาจจะเป็นการเสียเวลา และทำให้ไม่ทันท่วงทีต่อการช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้

3. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว

เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10 ร่างกฎกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยระบบงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการบังคับให้เป็นไปตามมาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

พ.ศ. 2551 แล้ว ผู้เขียนพบปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว ดังนี้

ประการแรก ในส่วนของความเหมาะสมในการให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวนั้น เมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นได้ว่า การที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่รัฐมนตรีมอบหมาย มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวได้แม้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจะได้ร้องขอ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถมีดุลพินิจอำนาจออกคำสั่งใด ๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ตามวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมแล้วแต่กรณีนั้น เป็นการให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่อย่างมาก และการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งนี้อาจทำให้เกิดการกระทบสิทธิเสรีภาพและจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในครอบครัวที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งเป็นอย่างยิ่ง ทั้งที่ความจริงแล้วอำนาจในการออกคำสั่งมาจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลควรเป็นอำนาจของศาล ดังนั้น จึงเกิดการโต้แย้งถึงความเหมาะสมในการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารใช้อำนาจในการออกคำสั่งในลักษณะเดียวกับการใช้อำนาจของศาลว่าจะเป็นการเหมาะสมหรือไม่

ประการที่สอง ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ได้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว และได้นำมาตราหรือวิธีการดังกล่าวเสนอต่อศาล จนกระทั่งศาลได้ให้ความเห็นชอบอย่างใดอย่างหนึ่งกับคำสั่งดังกล่าวไปแล้ว หากต่อมาเกิดเหตุการณ์หรือพบพฤติการณ์ที่ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่อาจต้องออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ขึ้นใหม่ เช่น พบว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีพฤติการณ์อื่นใดอันควรต้องมีการกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำในประการอื่นอีก หรือพนักงานเจ้าหน้าที่กระทำหน้าที่บกพร่อง โดยหลงลืมกำหนดมาตรการหรือวิธีการข้อใดที่ควรต้องมีในคำสั่งไป เป็นต้น จึงเกิดปัญหาว่า ในกรณีเช่นนี้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งจะสามารถกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ในประการอื่นเพิ่มเติมไปในคำสั่งที่ได้ออกไว้แล้ว หรือต้องให้เป็นอำนาจของศาลที่จะออกคำสั่งเพิ่มเติมเพราะถือว่าขั้นตอนในเวลาศาลได้ให้ความเห็นชอบกับคำสั่งไปแล้วนั้น ได้ล่วงเลยเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีอำนาจในการออกคำสั่งแล้ว

ประการที่สาม เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้กำหนดตัวบุคคลที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่าย

ปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่จะมีอำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวไว้ ได้แก่ เจ้าพนักงานตำรวจผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานีตำรวจขึ้นไป นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ และพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ซึ่งหากการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นในท้องที่ใด พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่มีเขตอำนาจในท้องที่นั้น ๆ ก็จะเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งเพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในท้องที่นั้น ๆ ได้ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนพบประเด็นปัญหาประการหนึ่งว่า ในกรณีที่การกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นในหลายท้องที่เกี่ยวข้งกันหรือต่อเนื่องกัน เช่น สามีทำร้ายร่างกายภริยาในท้องที่หนึ่ง แล้วภริยาหลบหนีไปอีกท้องที่หนึ่งโดยสามีได้ติดตามไปทำร้ายร่างกายภริยาต่อในทันทีต่อเนื่องกัน เป็นต้น ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในท้องที่ใดจะเป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวสำหรับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวคราวหนึ่ง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นหลายท้องที่เกี่ยวข้งกันหรือต่อเนื่องกัน เพราะหากมิได้มีหลักเกณฑ์ที่แน่ชัดในเรื่องนี้อาจทำให้เกิดปัญหาว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ในแต่ละท้องที่อาจโต้แย้งและป้ายเปียงไม่ยอมออกคำสั่งให้ตามที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ โดยอาจอ้างว่ามีหน้าที่ของตน แต่เป็นหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ในท้องที่อื่น

ประการที่สี่ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จะเห็นได้ว่า การที่กฎหมายให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสามารถออกคำสั่งได้โดยลำพังโดยไม่มีกระบวนการกลั่นกรองคำสั่งก่อนที่จะออกคำสั่งมาใช้บังคับ ทั้งที่การใช้อำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวนี้อาจทำให้เกิดการกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้ต้องปฏิบัติตามคำสั่งซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติรับรองไว้ทั้งในเรื่องของสิทธิเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว สิทธิเสรีภาพในการสื่อสาร สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน เป็นต้น ฉะนั้น จึงควรมีมาตรการในการควบคุมการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวของพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนที่คำสั่งดังกล่าวจะออกมาบังคับใช้กับบุคคล เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ในการออกคำสั่งนี้มีมาตรฐานความเป็นกลางและประสิทธิภาพ

ตลอดจนเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้รับคำสั่งไม่ให้ถูกระงับหรือระงับการ
ต้องปฏิบัติตามคำสั่งที่มีขอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย

ประการสุดท้าย เมื่อพิจารณาแนวทางในการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่ง
กำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวที่กฎหมายกำหนดนั้น จะเห็นได้ว่า
กฎหมายกำหนดเพียงรายละเอียดในวิธีปฏิบัติเพื่อบังคับการในบางส่วน และกำหนดโทษทาง
อาญาในกรณีที่เกิดการฝ่าฝืนคำสั่งแล้วเท่านั้น แต่กฎหมายไม่ได้กำหนดแนวทางว่าจะทำอย่างไร
เพื่อบังคับให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ได้ฝ่าฝืนคำสั่งนั้นต้องกระทำตามคำสั่งต่อไปที่มีใช้
เพียงแต่การรับโทษทางอาญา ทั้งการให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ฝ่าฝืนคำสั่งต้องรับโทษ
ทางอาญาเพียงอย่างเดียว จะทำให้การดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงใน
ครอบครัวตามมาตรการหรือวิธีการที่คำสั่งกำหนดไว้ไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริงในทางปฏิบัติ ดังนั้น
จึงเกิดเป็นปัญหาในทางปฏิบัติว่าหากพนักงานเจ้าหน้าที่นำคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อ
บรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวไปแจ้งให้ผู้กระทำความรุนแรงและบังคับให้ผู้นั้นกระทำตามคำสั่งแล้ว
กรณีปรากฏว่าผู้กระทำความรุนแรงฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง เช่นนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้อง
ดำเนินการอย่างไรเพื่อให้ผู้กระทำความรุนแรงที่ฝ่าฝืนคำสั่งนั้นยินยอมปฏิบัติตามคำสั่งของ
พนักงานเจ้าหน้าที่ต่อไป

4. ปัญหาเกี่ยวกับแนวทางการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีที่ เด็กเป็นผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว

ในกรณีที่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว นอกจากเด็ก
ผู้ถูกระงับจะได้รับความคุ้มครองโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับ
ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แล้ว เด็กผู้ถูกระงับยังได้รับการสงเคราะห์และคุ้มครอง
สวัสดิภาพจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ด้วย ดังนั้น ใน
กรณีที่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว อาจเกิดปัญหาที่พนักงาน
เจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และ
พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 อาจปฏิบัติหน้าที่ซ้ำซ้อนกันอันจะ
เป็นปัญหาในทางปฏิบัติและส่งผลกระทบต่อตัวเด็กผู้ถูกระงับได้ ดังนั้น การมีข้อสรุปเกี่ยวกับ
แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้กับเด็กที่ถูกกระทำ
ด้วยความรุนแรงในครอบครัวจึงเป็นสิ่งที่ควรต้องกระทำ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็กตาม
หลักการว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิเด็ก

5. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่

จากการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยพิจารณาถึงการใช้อำนาจในการกระทำการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ นั้น พบว่า การใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นส่วนที่มีปัญหาอย่างมาก เพราะบทบัญญัติดังกล่าวมีลักษณะที่ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการใช้ดุลพินิจในการใช้อำนาจหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มที่ และการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ในหลายส่วนก็อาจจะกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้ เช่น สิทธิเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิเสรีภาพในความเป็นอยู่ส่วนตัว สิทธิเสรีภาพในการสื่อสาร สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้แล้ว กลับพบว่าไม่มีบทบัญญัติมาตราใดที่กำหนดบทลงโทษ หรือผลตามกฎหมายสำหรับการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีลักษณะฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัตินี้เลย กรณีดังกล่าวจึงทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถใช้อำนาจหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มที่ และอาจเกิดการใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่มิชอบและเกิดผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นได้ ดังนั้น เพื่อป้องกันการที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะใช้อำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ของตนโดยมิชอบด้วยกฎหมายและมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องมีการควบคุมการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่มีมาตรฐานและประสิทธิภาพ ตลอดจนความเป็นกลางอย่างแท้จริง

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และกฎหมายลำดับรองที่ออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในประเด็นเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ และการจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีที่เกิดเป็นผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว แนวทางการควบคุมการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ และแนวทางอื่น ๆ ในการแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ จะก่อให้เกิดการตีความและเกิดแนวทางในการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เป็นไปในทางเดียวกัน อันจะก่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ผู้เขียนในข้อขอเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาคือดังกล่าวดังต่อไปนี้สำหรับประเทศไทย ดังนี้

1. จากการที่การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องประสบปัญหาและอุปสรรคในทางปฏิบัติหลายประการ ผู้เขียนจึงเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหามาในทางปฏิบัติ โดยเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานตำรวจ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขความรุนแรงในครอบครัว และประชาชน ตลอดจนประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงสิทธิของตนที่จะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ และจัดให้มีการอบรมและแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อเพิ่มอัตรากำลังพนักงานเจ้าหน้าที่ให้มีจำนวนเพียงพอครอบคลุมทั่วประเทศ และควรเร่งแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ที่ยังมีปัญหาในด้านการตีความเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่เกิดความมั่นใจในการใช้อำนาจหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัติให้อำนาจไว้ และเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการยกเว้นความรับผิดชอบทางแพ่งและทางอาญาสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ที่กระทำการตามพระราชบัญญัติไปโดยสุจริต และควรเพิ่มงบประมาณให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

2. เรื่องแนวทางการใช้อำนาจหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในส่วนของแนวทางเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวนั้น ผู้เขียนเห็นว่า เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาคือความไม่ชัดเจนในเนื้อหาของกฎหมายอันจะทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่กล้าใช้อำนาจในส่วนนี้และส่งผลทำให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ได้รับการช่วยเหลือตามแนวทางของกฎหมายนั้น จึงควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกระทรวงการพัฒนาศังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ในส่วนของวิธีปฏิบัติในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว โดยเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุที่มีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเพื่อระงับเหตุความรุนแรงในครอบครัวและเพื่อสอบถามผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้กระทำความ

รุนแรงในครอบครัว และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้งโดยไม่ต้องมีหมายค้น ในกรณีที่เกิดพฤติการณ์ดังนี้

1) มีการร้องขอจากบุคคลที่มีอำนาจในเคหสถานนั้นตามกฎหมาย

2) กรณีเป็นการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุซึ่งมีเหตุอันควรเป็นไปได้ที่สามารถเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดอาญา อันเป็นความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัตินี้เกิดขึ้นแล้วหรือกำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนั้น

และเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้เข้ามาในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวโดยไม่มีหมายค้นแล้ว หากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวและผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวทั้งสองฝ่ายร้องขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกไปจากเคหสถาน พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องออกไปจากเคหสถานนั้น ยกเว้นพนักงานเจ้าหน้าที่พบว่ามีความเหตุอันควรเป็นไปได้ซึ่งควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดอาญาฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้เกิดขึ้นแล้วหรือได้ถูกกระทำอยู่เรื่อยมาจนกระทั่งเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้เข้าไป พนักงานเจ้าหน้าที่ก็สามารถจะอยู่ในเคหสถานต่อไปเพื่อจุดประสงค์ในการคุ้มครองและป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นได้แก่ตัวผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ แม้ตัวคู่กรณีฝ่ายผู้ถูกกระทำจะไม่ต้องการก็ตาม

ส่วนแนวทางปฏิบัติหลังจากเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวนั้น ผู้เขียนเห็นว่า เพื่อให้การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวเพื่อดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และในขณะเดียวกันยังเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ ของสถาบันครอบครัวไม่ให้ถูกกระทบกระเทือนมากเกินไป จึงควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6 วรรคสอง โดยกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวมีอำนาจตรวจค้นในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุที่นั่นได้ด้วย นอกจากนี้ ควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ในส่วนของหลักเกณฑ์ปฏิบัติในการตรวจค้นเมื่อได้เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว โดยเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ว่า เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวแล้ว หากกรณีมีเหตุอันควรเป็นไปได้ที่สามารถเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดอาญาอันเป็นความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว

ตามพระราชบัญญัตินี้เกิดขึ้นแล้วหรือกำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตรวจค้นเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุได้ และให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการค้นในทิวไรฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 94, 96, 98, 99 และ 100 - 104 มาบังคับกับการค้นของพนักงานเจ้าหน้าที่โดยอนุโลม

3. เรื่องแนวทางการใช้อำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในส่วนของความเหมาะสมของการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวนั้น ผู้เขียนเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวเพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจในส่วนนี้เป็น 2 แนวทาง แนวทางประการแรก คือ เพื่อแก้ไขปัญหาการถูกโต้แย้งถึงความไม่เหมาะสมในการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว จึงเห็นควรให้ยกเลิกความตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพื่อให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวได้แต่เพียงผู้เดียวตามมาตรา 11 แต่ควรแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 11 โดยเพิ่มเติมข้อความเป็นวรรคใหม่ว่า “ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว แต่เวลานั้นมิใช่เวลาทำการของศาลและกรณีมีอาจรอเวลาเปิดทำการของศาลได้ ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการฉุกเฉินได้ โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่ติดต่อกับผู้พิพากษาที่มีเวรในการปฏิบัติหน้าที่ออกคำสั่งเพื่อให้ผู้พิพากษาออกคำสั่งฉุกเฉินในกรณีดังกล่าวให้ ทั้งนี้ ให้คำสั่งฉุกเฉินมีผลใช้บังคับได้ถึงเวลาปิดทำการของศาลในวันแรกที่เปิดทำการหลังจากมีการออกคำสั่ง” และให้ศาลต่าง ๆ จัดตั้งผู้พิพากษาเวรทำหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวในกรณีฉุกเฉิน ในลักษณะที่คล้ายคลึงกับการกำหนดผู้พิพากษาเวรที่หน้าที่ออกหมายอาญา และแนวทางประการที่สอง คือ เห็นควรให้คงบทบัญญัติมาตรา 10 นี้ต่อไป เนื่องด้วยบทบัญญัตินี้มีข้อดีในแง่ของการดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ และทัน่วงที เนื่องจากกระบวนการออกคำสั่งเพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำเป็นไปโดยง่ายและรวดเร็ว ไม่ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาของศาลที่ยุ่งยากและมีหลายขั้นตอน แต่เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาจากการถูกโต้แย้งเกี่ยวกับความชอบธรรมในการให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ออกคำสั่ง และป้องกันมิให้เกิดปัญหาการตีความกฎหมาย จึงเห็นควรแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัตินี้ โดยให้เพิ่มข้อความว่า “ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่ต้อง

คุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว แต่เวลานั้นมิใช่เวลาทำการของศาล และกรณีมีอาจารย์เวลาเปิดทำการของศาลได้” ไว้ในตอนต้นของมาตรา 10 วรรคหนึ่ง ก่อนหน้าข้อความว่า “ในการดำเนินการตามมาตรา 8 ...” เพื่อจำกัดขอบเขตของอำนาจในการออกคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้แคบลง กล่าวคือ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถออกคำสั่งได้ในกรณีที่เร่งด่วนและศาลปิดทำการแล้วเท่านั้น นอกจากนี้ เห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 หมวด 3 ว่าด้วยการออกคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราวและวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ โดยกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการออกคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นกว่าเดิม

ส่วนแนวทางในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวเพิ่มเติมนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า หากกรณีที่เป็นการออกคำสั่งเพิ่มเติมสำหรับการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวกรรมเดียวกันกับการกระทำในครั้งก่อนที่ได้ออกคำสั่งไปแล้ว เช่น กรณีที่ต้องออกคำสั่งเพิ่มเติมเนื่องจากพนักงานเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่บกพร่อง โดยหลงลืมที่จะออกคำสั่ง บางประการไปนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ไม่ต้องมีอำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพิ่มเติมได้ แต่หากเป็นกรณีที่เกิดความรุนแรงในครอบครัวกรรมใหม่ขึ้นมา เช่น มีการทำร้ายร่างกายระหว่างคู่สมรสเกิดขึ้นอีกหลังจากพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ออกคำสั่งในคราวแรกไปแล้ว กรณีนี้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถใช้อำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวสำหรับคุ้มครองการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวกรรมใหม่นี้ได้เอง โดยไม่ต้องขอให้ศาลออก เพราะถือว่าเป็นการออกคำสั่งในกรณีจำเป็นเร่งด่วนและฉุกเฉินเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัวกรรมใหม่

ส่วนหลักเกณฑ์ในกำหนดตัวบุคคลที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่า พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่จะมีหน้าที่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวสำหรับการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในหลายท้องที่ เกี่ยวข้องกันหรือต่อเนื่องกันนั้น ผู้เขียนเห็นว่า เพื่อป้องกันปัญหาที่พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ อาจได้แย้งและบ่ายเบี่ยงไม่ยอมออกคำสั่งให้ตามที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ จึงเห็นควรให้นำหลักเกณฑ์การกำหนดตัวบุคคลซึ่งจะทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบในกรณีที่ความผิดเกิดขึ้นหลายท้องที่ที่เกี่ยวข้องกันหรือต่อเนื่องกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 19 มาปรับใช้โดยอนุโลมกับการกำหนดตัวพนักงาน เจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่มีหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวสำหรับการกระทำ ความ

รุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในหลายท้องที่เกี่ยวของกันหรือต่อเนื่องกัน กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวถูกจับกุมและอยู่ในความควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ในท้องที่ที่ได้จับกุมและควบคุมตัวผู้กระทำความรุนแรงไว้จะเป็นผู้มีหน้าที่ในการออกคำสั่ง ส่วนกรณีที่ยังมิได้มีการจับกุมผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ที่มีเขตอำนาจในท้องที่ที่พบการกระทำความรุนแรงในครอบครัวก่อนจะเป็นผู้มีหน้าที่ในการออกคำสั่งและดำเนินการติดตามตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ถูกคำสั่งบังคับมา รับประทานและปฏิบัติตามคำสั่งต่อไป

ส่วนกรณีการควบคุมการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวในขั้นตอนก่อนออกคำสั่งนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ควรนำวิธีการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ในขั้นตอนก่อนออกคำสั่ง มาปรับใช้กับการออกคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยการควบคุมการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวของพนักงานเจ้าหน้าที่ในขั้นตอนก่อนออกคำสั่งสามารถกระทำได้โดยกำหนดให้มีกระบวนการกลั่นกรองคำสั่งก่อนที่จะมีการออกคำสั่ง โดยให้มีการจัดตั้งหน่วยงานหนึ่งขึ้นในสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวหรือศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว เพื่อเป็นหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ให้ความเห็นเบื้องต้นถึงความชอบด้วยกฎหมายและความเหมาะสมของคำสั่งก่อนที่จะออกคำสั่ง กำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว ตามมาตรา 10 โดยเฉพาะแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งที่ต้องติดต่อเข้ามายังหน่วยงานกลางในเวลาทุกครั้งที่จะออกคำสั่ง และก่อนที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกคำสั่งต้องมีการโต้แย้งปรึกษากับบุคคลที่คำสั่งจะออกมาใช้บังคับ เช่น ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น นอกจากนี้ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่จะออกคำสั่ง ต้องให้เหตุผลไปในคำสั่งด้วยว่า เหตุใดจึงมีการกำหนดมาตรการหรือวิธีการเช่นนั้น อันจะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความโปร่งใสในการออกคำสั่ง

ส่วนแนวทางในการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น ผู้เขียนเห็นว่า เพื่อให้การดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรการหรือวิธีการที่คำสั่งกำหนดไว้สามารถเกิดขึ้นได้จริงในทางปฏิบัติ จึงเห็นควรให้นำแนวทางตามกฎหมายต่างประเทศและแนวทางการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาปรับใช้โดยอนุโลมกับการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว กล่าวคือ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งในลักษณะที่ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนั้น สามารถ

นำวิธีการบังคับคดีโดยการอายัดสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาปรับใช้ได้โดยอนุโลม โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่เสมือนเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีทำหน้าที่อายัดสิทธิเรียกร้องของผู้กระทำความรุนแรง แล้วบังคับคดีเอาากับเงินที่ได้จากการอายัดดังกล่าวให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงที่คำสั่งได้กำหนดไว้ และเพื่อประโยชน์ในการบรรเทาทุกข์เบื้องต้นแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในอันที่จะได้รับการช่วยเหลืออย่างทันท่วงทีแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า ควรกำหนดให้สิทธิเรียกร้องเป็นเงินของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 286 (1) (2) (3) อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีโดยวิธีการอายัดสิทธิเรียกร้องเป็นจำนวนเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมที่จะเป็นเงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์รายเดือนด้วย ส่วนกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งในลักษณะที่ทำให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวต้องกระทำการใด ๆ หรือห้ามกระทำการใด ๆ เช่น คำสั่งให้เข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ คำสั่งห้ามกระทำรุนแรงต่อผู้ถูกกระทำความรุนแรงซ้ำ เป็นต้น นั้น สามารถนำวิธีการบังคับคดีโดยการจับกุมและกักขังลูกหนี้ไว้จนกว่าจะยินยอมปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและแนวทางการจับกุมโดยไม่ต้องมีหมายจับตามแนวทางของกฎหมายต่างประเทศมาปรับใช้ได้โดยอนุโลม กล่าวคือ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พบว่าผู้กระทำความรุนแรงที่ถูกคำสั่งบังคับฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง พนักงานเจ้าหน้าที่ก็มีหน้าที่ในการตักเตือนให้ผู้กระทำความรุนแรงปฏิบัติตามคำสั่ง แต่หากพนักงานเจ้าหน้าที่พบว่าผู้กระทำความรุนแรงยังไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามที่ได้ตักเตือนไปแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจจับกุมผู้กระทำความรุนแรงที่ฝ่าฝืนคำสั่งได้หากมีพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าผู้กระทำความรุนแรงได้ฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่จริง หลังจากนั้นจึงให้นำตัวผู้กระทำความรุนแรงมาศาลเพื่อให้ศาลออกคำสั่งให้กักขังผู้กระทำความรุนแรง โดยกำหนดเงื่อนไขว่าหากผู้กระทำความรุนแรงยินยอมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งโดยวางประกันหรือหลักประกันต่อศาลตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร ผู้กระทำความรุนแรงจะได้รับการปล่อยตัวจากการกักขัง

4. เรื่องแนวทางการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีที่เด็กเป็นผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้เขียนเห็นว่า ควรแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ด้วยในคราวเดียวกัน หรือในทางกลับกัน ควรแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้นั้นสามารถใช้อำนาจได้เต็มที่ตามที่กฎหมายทั้งสองฉบับให้อำนาจไว้ โดยพนักงาน

เจ้าหน้าที่จะสามารถเลือกใช้วิธีการคุ้มครองตามกฎหมายฉบับใดก็ได้ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก เช่น เลือกใช้วิธีการตามอำนาจในการเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุการกระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กได้แม้เพียงมีเหตุสงสัย และเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุเพื่อทำการตรวจค้นหาตัวเด็กผู้อาจถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือหาพยานหลักฐานอื่น ๆ ได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นจากศาล และใช้อำนาจในการแยกตัวเด็กออกจากครอบครัวของเด็กเพื่อดำเนินการคุ้มครองเด็กได้ทันที ตามวิธีการในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และยังสามารถเลือกใช้วิธีการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อาจจะถูกกระทำความรุนแรงซ้ำได้ อันเป็นวิธีการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

5. การตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 นั้น เพื่อป้องกันการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ จึงจำเป็นต้องมีองค์กรที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจหน้าที่ดังกล่าว ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าองค์กรที่เหมาะสมที่จะมาตรวจสอบและควบคุมนั้น ต้องประกอบด้วยหลายองค์กร ทั้งที่เป็นองค์กรภายในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ด้วยการลงโทษพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติมิชอบโดยใช้วิธีการให้พ้นจากตำแหน่ง และนอกจากองค์กรภายในแล้ว เพื่อความโปร่งใสและเป็นที่ยอมรับแก่ประชาชนทั่วไปนั้น ยังต้องมีการตรวจสอบโดยองค์กรอื่น ๆ ได้แก่ ศาล สำนักงานงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ผู้ตรวจการแผ่นดิน และสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

หากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีแนวทางในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ของตนอย่างชัดเจนตามที่ได้เสนอแนะไป ย่อมทำให้การคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และนอกจากนี้ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งต้องมีองค์กรควบคุมการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน อันจะเป็นวิธีการที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม สามารถสร้างความเชื่อมั่นและเป็นที่ยอมรับของประชาชนในการช่วยคุ้มครองประชาชนจากการถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว สมดังเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2551.

กฎหมายอาญา, สถาบัน. รายงานการสัมมนาทางวิชาการในโครงการเวทีความคิดเพื่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมไทย เรื่อง กระบวนการยุติธรรมกับความรุนแรงที่เกิดแก่ผู้หญิง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สถาบันกฎหมายอาญา, 2543.

กมลชัย รัตนสกววงศ์. สรุปคำบรรยายพิเศษเรื่องพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539. ใน การบรรยายพิเศษเรื่อง พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539, 26 กุมภาพันธ์ 2540 ณ อาคาร สพข. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2540. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)

กรกาญจน์ อรุณปลอด. การคุ้มครองเสรีภาพของผู้ต้องหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย: ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิดทางกฎหมายและกระบวนการบังคับใช้. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

กฤตยา อาชวนิจกุล และคนอื่นๆ. วิจัยสร้างองค์ความคิดผู้หญิงกับสุขภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 1. นครปฐม: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542.

กฤตยา อาชวนิจกุล และ อูษา เลิศศรีสันทัต, บรรณาธิการ. ด้วยรักและสันติ ร่วมยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง. ใน รายงานการสัมมนาวิชาการและระดมความคิดเพื่อร่วมสร้างรักและสันติในชีวิตคู่, นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2546.

การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องระดมความคิดเห็นแนวทางการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2551. (อัดสำเนา)

การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. คู่มือการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และผู้

ประณีประนอม ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. พิมพ์ครั้งที่ 1. (ม.ป.ท.), 2552.

การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. คำอธิบายพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2551.

การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. ภาพรวมสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา www.violence.in.th [2552, มกราคม 5]

การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. เอกสารประกอบการสัมมนาการใช้กฎหมายแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว. (ม.ป.ท.), 2551.

การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปทุมธานี. คู่มือการดำเนินงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวจังหวัดปทุมธานี. (ม.ป.ท.), 2551.

จรัล จุฑานนท์. การคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการถูกจับและตรวจค้นโดยไม่ชอบธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

จรัส สุวรรณมาลา. ผลประโยชน์สาธารณะและการกำหนดนโยบายสาธารณะ : แนวคิดทาง รัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.

จักรกริสันต์ จันทร์แสง. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สำหรับผู้ปกครองที่กระทำทารุณกรรม เด็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

จันทร์ศิริ สุคนธฉายา. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา www.violence.in.th/file/meeting/present_intro.ppt [2552, กรกฎาคม 15]

จิตรา เพียรล้ำเลิศ. แนะนำกฎหมายใหม่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมมาธิราช 19 (ธันวาคม 2550): 116-121.

จิตรา เพียรล้ำเลิศ. สาระสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก. วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมมาธิราช 16 (มิถุนายน 2547): 105-115.

จิตฤดี วีระเวสส์. ความรุนแรงในครอบครัว (Domestic violence). บทบัญญัติ 56 (กันยายน 2543): 223-232.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การเยียวยาความรุนแรงในครอบครัว [ออนไลน์]. 2548. แหล่งที่มา www.midnightuniv.org/midnight2545/document9686.html [2551, พฤษภาคม 28]

ชুমิตร อินตะฟู. กฎหมายกับการฟื้นฟูผู้เยาว์ซึ่งถูกกระทำรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

ฐะปะนีย์ จุฬารมย์. มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2549.

ณัฐพร ไตประยูร. รายงานวิชาการส่วนบุคคลเรื่อง ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวกับกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพของบุคคลในครอบครัว. (ม.ป.ท.), 2547.

ณัฐวสา ฉัตรไพฑูรย์. ทัศนะทางกฎหมายในการใช้การแพทย์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว. ใน การบรรยายเรื่อง ทัศนะทางกฎหมายในการใช้แพทย์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว, 27 สิงหาคม 2547 ณ สำนักอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2547. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)

ธานีศ เกศพิทักษ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 ภาค 1-4 (มาตรา 2-157). พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: พลสยามพริ้นต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2551.

นาถวดี พักคง. มาตรการคุ้มครองเด็กที่ถูกทำร้ายโดยบุคคลในครอบครัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

นันท ผาสุข, ภาณุมาศ วราหะไพฑูรย์, จุฬารัตน์ ยะปะนัน, รัชดา ศักดิ์ชัยจรชัย และ สราวุธ รักเมือง.
พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 : พร้อมทั้ง
สรุปสาระสำคัญ ประวัติ ความเป็นมา กระบวนการ และขั้นตอนในการตรา
พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ สำนักงาน

เลขาธิการวุฒิสภา, 2550.

นันท ผาสุข และคนอื่นๆ. เอกสารประการการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วย
ความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ). กรุงเทพมหานคร: กลุ่มงาน

การพิมพ์ สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2550.

เบญจพร ปัญญาียง. ความรุนแรงในครอบครัว [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา www.thaimental.com/article_htdocs/article_detail.asp?number=302 [2551, มิถุนายน 10]

ประธาน วัฒนวาณิชย์. ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุม
 อาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 9
 (2520): 150-151.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

ประมวลกฎหมายอาญา.

ประสพสุข บุญเดช. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครั้ว. พิมพ์ครั้งที่
 7. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2535.

ปัทมาภรณ์ รอดอนันต์. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครอง ป้องกัน และฟื้นฟูเด็กที่ถูกกระทำ
รุนแรงในครอบครัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิต
 วิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2550.

พรสม เปาปราโมทย์. การยกเลิกข้อสงวนตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีใน
ทุกรูปแบบกับการแก้ไขกฎหมายที่เลือกปฏิบัติต่อสตรี [ออนไลน์]. 2550. แหล่งที่มา
<http://www.women-family.go.th/pdf/1/%BE%D5%E8%C2%D8%E9%C21.doc>
 [2552, มีนาคม 10]

พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542.

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546.

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2552.

พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551.

พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.

คำอธิบายพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550.

พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2551.

มณฑิพย์ ดาราศรีศักดิ์. มูลเหตุจูงใจในการฆ่าสามี : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ต้องขังในทัณฑสถาน

หญิง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ บัณฑิต

วิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์. บทความวิชาการประจำปีเรื่อง ผลสะท้อนของกฎหมายใหม่ต่อความ

มั่นคงในสถาบันครอบครัว. (ม.ป.ท.), 2550.

มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์. เอกสารเพื่อประกอบการพิจารณากฎหมายของสมาชิกรัฐสภา เล่มที่ 20

ร่างพระราชบัญญัติการขจัดความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ... : ศึกษาวิเคราะห์ความ

เหมาะสมในการบังคับใช้กฎหมายในประเทศไทย เปรียบเทียบกฎหมายสหรัฐอเมริกา

อังกฤษ คานาดา ออสเตรเลีย สิงคโปร์และมาเลเซีย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรง

พิมพ์คลังวิชา, 2547.

มานิตย์ จุมปา. คู่มือศึกษาวิชากฎหมายปกครอง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546.

มาลี พงษ์พงศาวิไล. สตรีกับกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยคดีศึกษา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์,

2527.

ยุทธ คักดีเดชยนต์. กฎหมายกับสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมา
ธิราช, 2533.

รณชัย คงสกนธ์. 100 (ร้อย) เรื่อง รักรุนแรง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สหประชาพานิชย์,
2548.

รณชัย คงสกนธ์ และ นฤมล โพธิ์แจ่ม. ความรุนแรงในครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร:
สหประชาพานิชย์, 2551.

ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้ง
พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่า
พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน
ครอบครัว พ.ศ. 2551.

ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการในการออก
บัตรและแบบบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มี
ฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามพระราชบัญญัติ
คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551.

ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ
ดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว
พ.ศ. 2551.

ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการทำ
บันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ในชั้นสอบสวน พ.ศ. 2551.

ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ
สอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.
2550 พ.ศ. 2551.

ระพีพรรณ คำหอม และคนอื่นๆ. รณรงค์อย่างไรให้ได้ทั้งใจและงาน : ปักธงยุติความรุนแรงต่อเด็ก
สตรี และความรุนแรงในครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: มิสเตอร์ก็อปปี
(ประเทศไทย), 2551.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.

ร่างกฎกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยระบบงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการบังคับให้เป็นไปตามมาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550.

ลัดดาวัลย์ สีนุรักษ์. ทางปฏิบัติเมื่อเด็กถูกทารุณกรรม [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา www.ago.go.th/articles/ju4_140752_2.pdf [2552, สิงหาคม 15]

ลัดดาวัลย์ สีนุรักษ์. บทบาทของพนักงานอัยการเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว (ตอนที่ 1) [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา www.ago.go.th/articles/juvenile4_070551.pdf [2552, สิงหาคม 15]

ลัดดาวัลย์ สีนุรักษ์. พนักงานอัยการกับงานคุ้มครองสิทธิเด็ก สิทธิสตรี และความรุนแรงในครอบครัว [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา www.ago.go.th/articles/ju4_140752_1.pdf [2552, สิงหาคม 15]

วริศนันท์ ภูน้ำทรัพย์. ปัญหาและแนวทางแก้ไขความรุนแรงในครอบครัว. สารนิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก, 2548.

วชิรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล. รายงานวิจัยเรื่องกฎหมายคุ้มครองเด็กถูกระทำทารุณกรรมจากผู้ปกครอง. กรุงเทพมหานคร: จีระวิชาการพิมพ์, 2545.

วชิรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, อุทัยวรรณ แจ่มสุธี และ อำนาจ เนตรสุภา. รายงานวิจัยการประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อักษร, 2546.

วิชา มหาคุณ. ความรุนแรงต่อเด็กและสตรีจากการรับรู้และการปฏิบัติสู่การพัฒนานโยบาย. วารสารนิติศาสตร์ 31 (มิถุนายน 2544): 281-287.

วิมลศิริ ชำนาญเวช. กฎหมายอาญาคุ้มครองผู้หญิงและเด็กในคดีเกี่ยวกับครอบครัวเพียงไร. วารสารนิติศาสตร์ 2 (มิถุนายน 2540): 369.

วิมลศิริ ชำนาญเวช. การเปรียบเทียบอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กกับกฎหมายไทย. ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องร่างอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก, หน้า 21-26. (ม.ป.ท.), 2530.

วิเวียน ทรัพย์สาร. มาตรการคุ้มครองสิทธิของหญิงที่ถูกสามีทำร้าย. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

วีระ ไลจายะ. กฎหมายสิทธิมนุษยชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: แสงจันทร์การพิมพ์, 2525.

วุฒิสภา. คณะกรรมาธิการกิจการสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุ. รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง
ความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: สำนักกรรมาธิการ 2 สำนักงาน
เลขาธิการวุฒิสภา, 2547.

ศาลยุติธรรม, สำนักงาน. สรุปผลการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนศาลเพื่อเตรียมการไต่บังคับ
พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550.
กรุงเทพมหานคร: สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม, 2550. (ัดสำเนา)

ศูนย์ข้อมูลกองปราบปราม. อำนาจหน้าที่หลักของกองบังคับการปราบปราม [ออนไลน์]. 2550.
แหล่งที่มา www.csd.go.th/Division/ [2552, กุมภาพันธ์ 25]

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย. คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิภาพสตรีและเด็ก. ผู้หญิงกับ
ความรุนแรง. พิมพ์ครั้งที่ 2. (ม.ป.ท.), 2548.

สาธารณสุข, กระทรวง. กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. แนวทางปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือเด็กและสตรีที่
ถูกกระทำรุนแรงในเครือข่ายระดับจังหวัด. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
สกสค., 2550.

สาธารณสุข, กระทรวง. สำนักพัฒนาระบบบริการสุขภาพ. จำนวนเด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรง
ที่มารับบริการศูนย์พึ่งได้ทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2550 [ออนไลน์]. 2551.
แหล่งที่มา <http://mx.kkpho.go.th/oscckk/> [2553, มกราคม 30]

สุวรรณ จารุทัศน์ย์. มาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองและป้องกันหญิงที่ถูกสามีทำร้าย : ศึกษา
เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

แสงรวี แผงสุภา. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสวัสดิภาพคู่สมรสจากความรุนแรงใน
ครอบครัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ประกอบร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. (ม.ป.ท.), 2549. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และ องค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ. รายงานพิธีเปิดปีครอบครัวสากลและการประชุมสมัชชาแห่งชาติด้านครอบครัว. (ม.ป.ท.), 2537.

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน. ประวัติความเป็นมาระบบผู้ตรวจการแผ่นดิน [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา www.ombudsman.go.th/10/2_1.html [2553, เมษายน 10]

สำนักงานศาลปกครอง. บทบรรณาธิการ. วารสารกฎหมายปกครอง 15 (ธันวาคม 2539): 6.

อมรรัตน์ กริยาผล. คำอธิบายในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. (ม.ป.ท.), 2551. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)

อานันท์ ปันยารชุน. การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย [ออนไลน์]. 2542. แหล่งที่มา www.anandp.in.th/th_speech/t020401.html [2551, พฤษภาคม 28]

อารี อารยวัฒนกุล. การคุ้มครองสิทธิของบุคคลกับการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

อารีรัตน์ เลาหะพล. เอกสารวิชาการส่วนบุคคลเรื่อง การแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวกับกระบวนการยุติธรรม. (ม.ป.ท.), 2547.

อุ้มพร คำพิทักษ์. การคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกรณีที่ถูกเป็นผู้เสียหายในความผิดอาญา : ศึกษาอำนาจหน้าที่ของพนักงานภายใต้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

อุมาพร ตรังคสมบัติ. จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ชันตำการพิมพ์, 2544.

ภาษาอังกฤษ

Barwick, H., Gray, A., and Macky, R. Domestic violence act 1995 : Process evaluation. (n.p.), 2000.

Blodgett, J. W. Domestic violence brochure [online]. (n.d.). Available from: www.mass.gov/?pageID=deasmodulechunk&L=1&L0=Home&sid=Deas&b=terminalcontent&f=publications_br_domestic_violence_en&csid=Deas [2009, March 3]

Boston Domestic Violence Attorney. Lawyer for spousal abuse [online]. (n.d.). Available from: www.bostondvattorney.com [2009, March 5]

Boston Police. Boston police department rules and procedure : Rule 327 [online]. 2006. Available from: www.cityofboston.gov/police/pdfs/rule327.pdf [2009, July 12]

Brieland, D., and Lemmon, J. A. Social Work and the Law. 2nd ed. Minnesota: West Publishing, 1987.

Crimes Act 1961.

Domestic Violence Act 1995.

Easton Police Department. Answers to common legal questions for victims of domestic violence [online]. (n.d.). Available from: www.eastonpd.com/209a.htm [2009, January 30]

Executive Office of Public Safety. Massachusetts domestic violence law enforcement guidelines 1997 (revised). Massachusetts: One Ashburton Place, 1997.

Fanslow, J. Beyond zero tolerance : Key issues and future directions for family violence work in New Zealand. Wellington: Families Commission, 2005.

Gosselin, D. K. Heavy hands - an introduction to the crimes of family violence. 2nd ed. New Jersey: Prentice Hall, 2003.

Ministry of Justice. Victims' rights act 2002 : A guide for agencies dealing with victims of offences. (n.p.), 2000.

National Crime Victimization Surveys. The response of law enforcement to violence and abuse - Does arrest help? [online]. 2009. Available from: www.libraryindex.com/pages/2072/Response-Law-Enforcement-Violence-Abuse-DOES-ARREST-HELP.html [2009, March 5]

Neighbourhood Support New Zealand. Domestic violence - Protection orders [online]. (n.d.). Available from: www.ns.org.nz/7.html [2009, March 10]

New Zealand Family Courts. Applying for a protection order [online]. 2007. Available from: www.justice.govt.nz/courts/family-court/documents/pdf-pamphlets/Courts008-Jul07.pdf [2009, July 20]

New Zealand Family Courts. Introduction to the domestic violence act [online]. 2007. Available from: www.justice.govt.nz/courts/family-court/documents/pdf-pamphlets/Courts001-Jul07.pdf [2009, July 20]

New Zealand Family Courts. Responding to a protection order [online]. 2007. Available from: www.justice.govt.nz/courts/family-court/documents/pdf-pamphlets/Courts006-Jul07.pdf [2009, July 20]

New Zealand Police. Family violence policy (1996/2) [online]. 1996. Available from: www.nzfv.org.nz/goodpracticedocument.aspx?doc=25 [2009, July 15]

New Zealand Police. How to deal with domestic violence [online]. (n.d.). Available from: www.police.govt.nz/safety/home.domesticviolence.html [2009, July 15]

New Zealand Police. Recent police initiatives to address family violence [online]. 2005. Available from: www.mwa.govt.nz/news-and-pubs/publications/addendum.pdf [2009, July 15]

The Massachusetts General Law Chapter 209A Abuse Prevention.

The Ministry of Social Policy. Department of Social Welfare. Good practice guidelines for co-ordination of family violence services. Wellington: Ministry of Social Development, 1996.

United Nations. Violence against women in the family. Austria: United Nations Publication, 1989.

Victims' Rights Act 2002.

Womenslaw.org. Massachusetts : Abuse prevention order [online]. (n.d.). Available from: www.womenslaw.org/laws_state_type.php?id=10024&state_code=MA [2009, March 5]

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

พระราชบัญญัติ

คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

พ.ศ. ๒๕๕๐

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

เป็นปีที่ ๖๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“ความรุนแรงในครอบครัว” หมายความว่า การกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำให้เจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบแต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท

“บุคคลในครอบครัว” หมายความว่า คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

“ศาล” หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

“เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์” หมายความว่า ค่าทดแทนความเสียหายเบื้องต้นสำหรับเงินหรือทรัพย์สินใดๆ ที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวสูญเสียไป โดยผลของการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และให้หมายความรวมถึงรายได้ที่สูญเสียไป ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายในการหาที่อยู่ใหม่ และค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็น

“นักจิตวิทยา” หมายความว่า นักจิตวิทยาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“นักสังคมสงเคราะห์” หมายความว่า นักสังคมสงเคราะห์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้และให้หมายความรวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“พนักงานสอบสวน” หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในท้องที่ใดไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี ให้พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ให้ความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ไม่ลดล้างความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น หากการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕ ด้วย ให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้

มาตรา ๕ ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้การแจ้งต่อนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง เมื่อได้กระทำโดยสุจริต ย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง

มาตรา ๖ การแจ้งต่อนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕ อาจกระทำโดยวาจา เป็นหนังสือทางโทรศัพท์ วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือได้รับแจ้งตามมาตรา ๕ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้นเกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง รวมทั้งให้มีอำนาจจัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ในกรณีที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ประสงค์จะดำเนินคดี ให้จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้

หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๗ ถ้ามิได้มีการแจ้งต่อนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕ หรือมิได้มีการร้องทุกข์ตามมาตรา ๖ ภายในสามเดือนนับแต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้ ให้ถือว่าคดีเป็นอันขาดอายุความ แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

มาตรา ๘ เมื่อมีการร้องทุกข์ภายในอายุความตามมาตรา ๗ แล้ว ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนโดยเร็วและส่งตัวผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัว จำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่ได้ตัวผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัว แต่หากมีเหตุจำเป็นทำให้ไม่อาจยื่นฟ้องได้ทันภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ขอผิดฟ้องต่อศาลได้คราวละไม่เกินหกวัน แต่ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสามคราว

โดยให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่การกระทำความผิดตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง เป็นความผิดกรรมเดียวกับความผิดตามกฎหมายอื่น ให้ดำเนินคดีความผิดตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง ต่อศาลรวมไปกับความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น เว้นแต่ความผิดตามกฎหมายอื่นนั้นมีอัตราโทษสูงกว่าให้ดำเนินคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น โดยให้นำบทบัญญัติทั้งหลายแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอร่วมอยู่ด้วยในขณะสอบปากคำเพื่อให้คำปรึกษา

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบปากคำไปก่อนโดยไม่ต้องมีบุคคลดังกล่าวร่วมอยู่ด้วย แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบุคคลดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวน

หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานสอบสวน ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๙ เมื่อมีการแจ้งตามมาตรา ๕ หรือมีการร้องทุกข์ตามมาตรา ๖ แล้วห้ามมิให้ผู้ใดลงพิมพ์โฆษณา หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีใดๆ ซึ่งภาพ เรื่องราว หรือข้อมูลใดๆ อันน่าจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในคดีตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๐ ในการดำเนินการตามมาตรา ๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว ไม่ว่าจะมิคำร้องขอจากบุคคลดังกล่าวหรือไม่ โดยให้มีอำนาจออกคำสั่งใดๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ซึ่ง

รวมถึงการให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว ตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตร

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้เสนอมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ต่อศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่วันออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หากศาลเห็นชอบกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ดังกล่าว ให้คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์มีผลต่อไป

ในกรณีที่ศาลไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือมีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลทำการไต่สวน และมีคำสั่งโดยพลัน หากข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เพียงพอแก่การวินิจฉัยออกคำสั่ง ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์หรือออกคำสั่งใดๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้

ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลตามมาตรานี้สามารถยื่นอุทธรณ์คำสั่งเป็นหนังสือขอให้ศาลทบทวนคำสั่งได้ภายในสามสิบวันนับแต่ทราบคำสั่งให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเป็นที่สุด

ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๑ ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามมาตรา ๑๐ หรือออกคำสั่งใดๆ ได้ตามที่เห็นสมควร

ในกรณีที่เหตุการณ์หรือพฤติการณ์เกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ศาลมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หรือคำสั่งใด ๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้

ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๒ ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่า ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิดตามมาตรา ๔ ศาลมีอำนาจกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุมความประพฤติ ผู้กระทำความผิดให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ ตามวิธีการและระยะเวลาที่ศาลกำหนดแทนการลงโทษผู้กระทำความผิดก็ได้

ในกรณีที่มีการขอความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องในความผิดตามมาตรา ๔ ให้พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี จัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้น การขอความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องนั้น และกำหนดให้นำวิธีการตามวรรคหนึ่งเป็นเงื่อนไขในการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวโดยอนุโลม โดยอาจรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลในครอบครัวประกอบด้วยก็ได้ หากได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงและเงื่อนไขดังกล่าวครบถ้วนแล้วจึงให้มีการขอความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องในความผิดตามมาตรา ๔ ได้ หากผู้ต้องหาหรือจำเลยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนหรือศาลมีอำนาจยกคดีขึ้นดำเนินการต่อไป

หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา หรือรัฐมนตรีประกาศกำหนด แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๓ ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดให้มีระบบงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการบังคับให้เป็นไปตามมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ โดยกำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๔ วิธีพิจารณา การยื่น และการรับฟังพยานหลักฐาน หากพระราชบัญญัตินี้มีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ ไม่ว่าการพิจารณาคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน โดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้ ประกอบด้วย

(๑) การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

(๒) การสงวนและคุ้มครองสถานภาพของการสมรสในฐานะที่เป็นศูนย์รวมของชายและหญิงที่สมัครใจเข้ามาอยู่กินฉันสามีภริยา หากไม่อาจรักษาสถานภาพของการสมรสได้ ก็ให้การหย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของบุตรเป็นสำคัญ

(๓) การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่ยังอยู่ในครอบครัวนั้นต้องรับผิดชอบในการดูแลให้การศึกษาแก่สมาชิกที่เป็นผู้เยาว์

(๔) มาตรการต่างๆ เพื่อช่วยเหลือสามีภริยาและบุคคลในครอบครัวให้ปรองดองกันและปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างกันเองและกับบุตร

มาตรา ๑๖ เพื่อประโยชน์ในการยอมความในคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล แล้วแต่กรณี อาจตั้งผู้ประนีประนอมประกอบด้วยบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความหรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลเห็นสมควรเพื่อให้คำปรึกษา หรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกัน หรืออาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลใดช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันก็ได้

เมื่อผู้ประนีประนอมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่งได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยตามคำสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลแล้ว ให้รายงานผลการไกล่เกลี่ยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลแล้วแต่กรณีด้วย ในกรณีที่การไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ บุคคลดังกล่าวจะจัดให้มีการทำสัญญายอมความขึ้นหรือจะขอให้เรียกคู่ความมาทำสัญญายอมความกันต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลก็ได้

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลเห็นว่าสัญญายอมความไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายและความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญายอมความนั้น

มาตรา ๑๗ ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดทำรายงานประจำปีแสดงจำนวนคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว จำนวนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ และจำนวนการละเมิดคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อ

บรรเทาทุกข์ของพนักงานเจ้าหน้าที่และศาล และจำนวนการยอมความ และรายงานต่อ
คณะรัฐมนตรีและรัฐสภาเพื่อทราบปีละครั้ง

มาตรา ๑๘ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาศังคมและความมั่นคงของ
มนุษย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออก
กฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงและระเบียบนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับ
ได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

นายกรัฐมนตรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากปัญหาการแก้ไขการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีความละเอียดอ่อนซับซ้อนเกี่ยวกับบุคคลใกล้ชิด มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการทำร้ายร่างกายระหว่างบุคคลโดยทั่วไป การใช้มาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาบังคับกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจึงไม่เหมาะสม เนื่องจากกฎหมายอาญามีเจตนารมณ์ที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดมากกว่าที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดหรือปกป้องคุ้มครองผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น การมีกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว จึงมีความเหมาะสมกว่าการใช้กระบวนการทางอาญา เพราะสามารถกำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป โดยให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้ประกอบกับเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

แบบ คร. ๕

**หนังสือแจ้งเหตุเข้าไปในเคหสถาน/สถานที่เกิดเหตุ
เพื่อดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว**

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เรื่อง แจ้งเหตุเข้าไปในที่รโหฐานเพื่อดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
เรียน

(ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว/ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว/ผู้เกี่ยวข้อง)

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....อายุ.....ปี ในฐานะเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่
ในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำ
ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ หมายเลขทะเบียน.....เมื่อวันที่.....เดือน
.....พ.ศ. ออกโดย.....ขอแจ้งให้ทราบว่า อาศัยอำนาจตามมาตรา ๖
วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐
พนักงานเจ้าหน้าที่พบเห็น/หรือได้รับแจ้งมีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว มีอำนาจเข้าไป
ในเคหสถาน/สถานที่เกิดเหตุเพื่อดำเนินการ ดังนี้

ระวังเหตุและสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว/ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง
ในครอบครัว

จัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการเข้ารักษาจากแพทย์

จัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์

นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์

จัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องทุกข์ หากผู้ถูกระทำด้วยความ
รุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ลงชื่อ.....พนักงานเจ้าหน้าที่

()

...../...../.....

ลงชื่อ.....ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว

()/ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

...../...../..... /ผู้เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก ค

แบบ คร. ๖

บันทึกรายงาน

ส่วนราชการของรัฐ/เอกชน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ที่.....

เรื่อง การดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

ด้วยเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.ข้าพเจ้า(นาย/นาง/นางสาว)

ในฐานะเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หมายเลขทะเบียน.....ออกโดย.....ได้ดำเนินการเข้าไปในเคหสถาน/สถานที่เกิดเหตุเพื่อระงับเหตุความรุนแรงในครอบครัวที่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....โดยมีนาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....อายุ.....ปี เป็นผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงและมีนาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....อายุ.....ปี เป็นผู้กระทำความรุนแรงซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา ๖ ววรรคสองแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ดังต่อไปนี้

- เข้าไประงับเหตุความรุนแรงในครอบครัว
- ให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์
- ให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับคำปรึกษาจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์
- จัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวดำเนินการร้องทุกข์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ลงนาม.....

()

พนักงานเจ้าหน้าที่

ภาคผนวก ง

คร. ๗

**แบบรายงานประมวลข้อเท็จจริงในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครอง
หรือวิธีการบรรเทาทุกข์เพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
เป็นการชั่วคราว**

ด้วยเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.
ข้าพเจ้า.....พนักงานเจ้าหน้าที่
ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้รับแจ้งจาก
..... พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาล
...../สถานีตำรวจภูธร.....
/ศูนย์ปฏิบัติการ..... ศาล
ให้ทำการประมวลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคู่กรณีในคดีความรุนแรงในครอบครัวระหว่างนาย/นาง/
นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....นามสกุล.....
ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวกับ นาย/ นาง/ นางสาว/ เด็กชาย/ เด็กหญิง
..... นามสกุลผู้ถูกกล่าวหา
ว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัว

จึงขอรายงานข้อเท็จจริงดังนี้

๑. ข้อมูลทั่วไป

นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....
นามสกุล.....เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.อายุ.....ปี
สัญชาติ.....เชื้อชาติ.....ศาสนา.....อาชีพ.....
ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตรอก/ซอย.....
ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....
เป็นผู้เสียหาย/ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....
นามสกุล.....เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....ปี
สัญชาติ.....เชื้อชาติ.....ศาสนา.....อาชีพ.....
ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวงอำเภอ/เขตจังหวัด

รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....เป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัว

๒. สุขภาพกาย/สุขภาพจิต

๑. สุขภาพของผู้เสียหาย.....

เคยมีประวัติการรักษาหรือไม่ (ถ้ามีระบุ).....

๒. สุขภาพของผู้ถูกกล่าวหา.....

เคยมีประวัติการรักษาหรือไม่ (ถ้ามีระบุ).....

๓. การศึกษาและอาชีพ

๑. การศึกษาและอาชีพของผู้เสียหาย.....

การศึกษา

อาชีพ/ลักษณะงาน

รายได้

๒. การศึกษาและอาชีพของผู้ถูกกล่าวหา.....

การศึกษา.....

อาชีพ/ลักษณะงาน.....

รายได้.....

๔. ความสัมพันธ์ในครอบครัว

๑. กรณีทั้งสองฝ่ายเป็นสามีภริยากัน สมรสกันมา.....ปี มีบุตร.....คน

ฝ่ายใดเคยสมรสมาก่อนหรือไม่ (ถ้ามีระบุ).....

มีบุตรติดมากับคู่สมรสเดิมหรือไม่ (ถ้ามีระบุ).....

ขณะเกิดเหตุอยู่ด้วยกันหรือแยกกันอยู่ (ระบุ)

๒. กรณีทั้งสองฝ่ายเป็นบิดา/มารดากับบุตร ระบุความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

๓. กรณีทั้งสองฝ่ายเป็นญาติหรืออาศัยอยู่ด้วย ระบุความสัมพันธ์ภายใน
ครอบครัว.....
.....

๕. ความเห็น

จากการประมวลข้อเท็จจริง เห็นว่า

๑. ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการก่อความรุนแรงในครอบครัว

๑.๑.....

๑.๒.....

๒. แนวทางแก้ไข

๒.๑.....

๒.๒.....

๓. มาตรการคุ้มครองชั่วคราว (ถ้ามีเหตุจำเป็นให้เสนอ).....

๓.๑.....

๓.๒.....

ลงชื่อ.....ผู้ประมวลข้อเท็จจริง

พนักงานเจ้าหน้าที่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมายเหตุ : เอกสารนี้เป็นความลับใช้เฉพาะประกอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่
พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาลเท่านั้น ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครอง
ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

ภาคผนวก จ

คร.๘

คำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองหรือบรรเทาทุกข์ชั่วคราว
ตามมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ
ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

ออกคำสั่งที่ (หน่วยสังกัดของผู้ออกคำสั่ง)

เมื่อวันที่..... เดือน พ.ศ.

ได้รับรายงานจาก..... พนักงานเจ้าหน้าที่/พนักงานสอบสวนว่า

นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง นามสกุล.....

เกิดเมื่อวันที่..... เดือน..... พ.ศ. อายุ ปี สัญชาติ.....

เชื้อชาติ..... ศาสนา..... อาชีพ..... ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่.....

หมู่ที่..... ตรอก/ซอย ถนน ตำบล/แขวง

อำเภอ/เขต จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

ได้ร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....

นามสกุล..... เกิดเมื่อวันที่..... เดือน..... พ.ศ.

อายุ ปี สัญชาติ..... เชื้อชาติ..... ศาสนา..... อาชีพ.....

ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตรอก/ซอย ถนน

ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต จังหวัด

รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์ ในข้อหากระทำความผิดฐานกระทำความ
รุนแรงในครอบครัว โดยได้ร้องทุกข์แทนไว้ที่

เมื่อวันที่ เดือน พ.ศ. ตามคดีหมายเลขที่.....

ซึ่งข้อเท็จจริงสรุปโดยย่อได้ความว่า.....

.....

.....

.....

.....

เห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวจำเป็นและมีเหตุสมควรกำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราวและหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

จึงออกคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราวและหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังนี้

๑. ให้ นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....
 นามสกุล..... ผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัว
 เข้ารับการตรวจรักษาสุขภาพกาย/จิตใจ/อาการป่วย.....
 จาก..... สถานพยาบาลเป็นระยะเวลา.....วัน
 เดือน ปี และ/หรือ

๒. ห้ามมิให้ นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....
 นามสกุล..... ผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัว
 เข้าที่พำนักหรือที่อยู่อาศัยของ นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....
 นามสกุล..... เป็นการชั่วคราว เป็นเวลา วัน..... เดือนปีและ/หรือ

๓. ห้ามมิให้ นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....
 นามสกุล..... เข้าใกล้ นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง
 นามสกุลผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
 หรือบุคคลที่อาศัยอยู่ในครอบครัว และ/หรือ

๔. ให้ นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....
 นามสกุล..... ผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัว
 และ/หรือ นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง..... นามสกุล.....
 ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ร่วมกันให้การอุปการะเลี้ยงดู.....
 ภายใต้คำแนะนำของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือของนักจิตวิทยา/นักสังคมสงเคราะห์ เป็นระยะเวลา
 วัน เดือนปี และ/หรือ

๕. ให้ นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....
 นามสกุล..... ผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวจ่าย
 ค่ารักษาพยาบาลหรือความเจ็บป่วยอันเป็นผลมาจากการถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
 เบื้องต้น เป็นเงิน บาท หรือค่าใช้จ่ายบรรเทาทุกข์เบื้องต้นอันจำเป็นแก่การ
 ดำรงชีพประจำวัน เป็นเงิน..... บาท

ให้ นาย/นาง/นางสาว.....นามสกุล.....
 พนักงานสอบสวน แจ้งคำสั่งให้ผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติตามโดยไม่ชักช้า

สั่ง ณ วันที่ เดือน พ.ศ.

(.....)

พนักงานเจ้าหน้าที่

ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมายเหตุ : หากผู้รับคำสั่งไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้างต้น หรือฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน
 สามเดือนหรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา ๑๐ วรรคห้า
 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

- ผู้เขียน** นางสาวสุนันทา กว้างทุ่ง
เกิดเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2526
- การศึกษา** นิติศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2547
เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 58 สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
เข้าศึกษาในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ในปีการศึกษา 2549
- การทำงาน** นิติกร สำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย